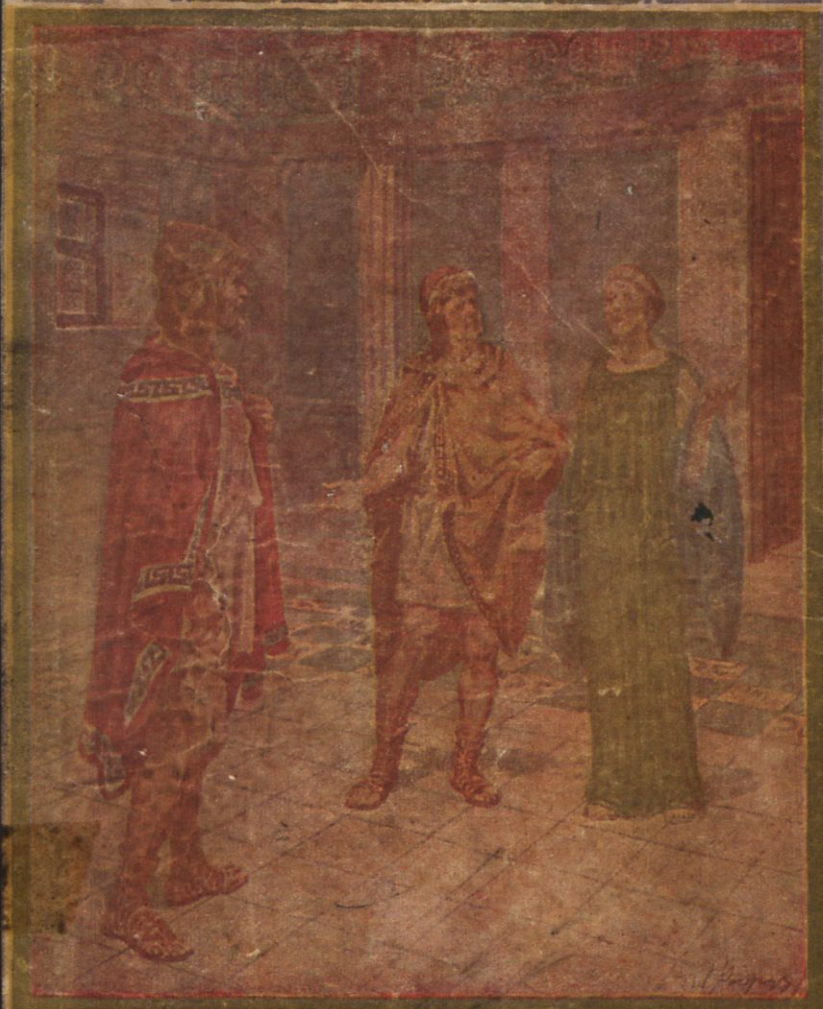


31

ΔΗΜ. ΑΝΔΡΕΑΔΗ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ
Γ
ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΟΔΥΣΣΕΙΑ



ΑΘΗΝΑ—ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΔΗΜΟΣΘ. Μ. ΑΝΔΡΕΑΔΗ
ἄλλοτε ἐπιθ. δημ. σχολείων

Αρ. εἰσ. 45112

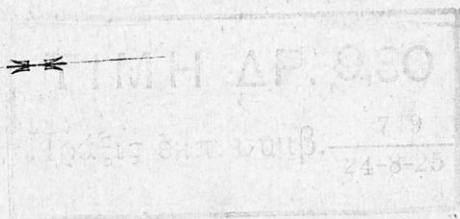
5. 273
9.

Ο Δ Υ Σ Σ Ε Ι Α

ΔΙΑΣΚΕΥΗ

1392
2
ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΚΔΟΣΗ 2.



Ἀθήνα 1925
Ἐκδοτικὸς Οἶκος Α. καὶ Π. Δημητράκου
Ὀδὸς Σταδίου 56

Κάθε αντίτυπο έχει την υπογραφή του συγγραφέα εδώ :

Σημειωθ. Ανοβεάεζ.

Οι αριθμοί μέσα σε παρένθεση, στο τέλος παραγράφου, παραπέμπουν στο σχετικό ποίημα του Παραρτήματος, στο τέλος του βιβλίου, που πρέπει να διδάξη ο δάσκαλος, αφού διαβαστή το κείμενο με την παραπομπή του.

Α. 92

Γ. Αρ. Β. 273
Ειδ. Αρ. Β. 9

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΜΑΚΡΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

§ 1. Θύελλα στη στεριά, τρικυμία στη θάλασσα.

1. Κοντεύει μεσημέρι και όμως νομίζει κανείς πως έχει νυχτώσει. Τόσο πυκνό είναι το σκοτάδι που είναι χυμένο στη γῆ. Ο ήλιος δὲ φαίνεται, μὰ μήτε και ὁ οὐρανός. Ἄλλου μαῦρα κι ἄλλου θυλά σύννεφα ἔχουν σκεπάσει ἀπὸ τὴ μιὰ ὡς τὴν ἄλλη ἄκρη τὸν οὐρανό, κι ἐμποδίζουν τὶς ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου νὰ φτάσουν ὡς τὴ γῆ.

2. Στὴ στεριά καὶ στὴ θάλασσα ἀνεμοταραχὴ φοβερή. Ὅλοι οἱ ἄνεμοι φυσοῦν μαζὶ καὶ μὲ λύσσα. Νομίζεις πως πιάστηκαν ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλλο καὶ κοιτάζουν ποιὸς θὰ νικήσῃ. Στὴ στεριά σχηματίζουν μεγάλους ἀνεμοστρόβιλους καὶ στὴ θάλασσα ἀνακατεύουν ὡς τὰ κατάβραθα τ' ἄρμυρά νερά της. Τὰ κύματα, θεόρατα καὶ ἀφρισμένα στὴν κορφὴ τους, τρέχουν σὰν τρελὰ τὸ ἓνα ἀπάνω στὸ ἄλλο. Θαρρεῖς πως εἶναι χιονισμένα βουναλάκια, σκορπισμένα στὴ θά-

λασσα, πού κυνηγιούνται μεταξύ τους. /

3. Σὲ λίγο ἀρχίζει ν' ἀστράφτῃ ἄστροπελέκια ἀκούονται νὰ βροντοῦν τρομαχτικὰ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Οἱ ἀστραπές, σὰ φίδια φωτεινὰ θεόρατα, πού ἡ οὐρά τους ἀκουμπᾷ στὴ γῆ καὶ τὸ κεφάλι τους στὸν οὐρανό, θαμπώνουν τὰ μάτια. Καὶ οἱ βροντές, σὰν κρότοι βράχων πού κατρακυλοῦν ἀπὸ ψηλὰ βουνά, ξεκουφαίνουν τ' αὐτιά.

4. Στὴ στεριά τὸ καθετὶ πού ἔχει ζωή, τρομαγμένο τρέχει νὰ κρυφτῇ ὅπου προφτάσῃ. Θέλει νὰ προφυλαχτῇ ἀπὸ τὴ θύελλα πού ἔρχεται ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ.

Καθὼς κρύβεται στὴν κατοικία του κάποιος γέρος ἐκείνη τὴν ὥρα, κουνεῖ τὸ κεφάλι του καὶ λέει: «'Αλίμονο σ' ἐκείνους πού μὲ τέτοιο καιρὸ βρίσκονται στὸ πέλαγος!» (1).

~~~~~  
2. «'Α! ἀληθινὰ μοῦ ἔλεγε ἡ Καλυψώ. . . . »

✓ 1. Ἐκείνη τὴν ὥρα ἓνα μικροῦτσικο καϊκάκι — μιὰ σχεδιά—ἄτεχνα φτιασμένη, μὲ σκισμένο τὸ πανὶ καὶ μὲ σπασμένο τὸ κατάρτι, βρίσκεται στὸ πέλαγος. /

Τὰ κύματα τὴ δέρνουν ἀλύπητα ἀπ' ὅλα τὰ μέρη καὶ τὴ σπρώχνουν, πότε ἐδῶ καὶ πότε ἐκεῖ, σὰν καρυδόφλουδα!

2. Ὁ ἐπιβάτης τῆς σχεδίας ἐκείνης, μὲ τὰ κουπιὰ στὰ δυνατὰ του χέρια, τοῦ κάκου προσπαθεῖ νὰ τὴ

διευθύνῃ ὅπου θέλει αὐτός. Τὰ κύματα, δυνατώτερα ἀπ' αὐτόν, τὴν πηγαίνουν ὅπου θέλουν αὐτά· καὶ πότε τὴν ἀνεβάζουν ὡς τὴν ἀφρισιμένη κορφή τους, πότε πάλι τὴ βουλιάζουν ὡς τὰ βάθη τους.

3. « Καὶ ὅμως δὲν εἶναι πολλὴ ὥρα πού ὁ καιρὸς ἦταν λαμπρός » λέει μὲ τὸ νοῦ του ὁ ἐπιβάτης. « Ἐχὼ δεκκοχτῶ ἡμέρες μὲ τὴ σημερινή, πού ξεκίνησα ἀπὸ τὸ νησί τῆς Καλυψῶς, καὶ μῆτε τὴν παραμικρὴ τρικυμία δὲν ἀπάντησα στὸ ἀπέραντο αὐτὸ πέλαγος, μῆτε μιὰ ὥρα δὲ μοῦ ἔλειψε ὁ πρίμος ἀέρας. Καὶ τώρα πού ἄρχισα νὰ ξεχωρίζω ἀπὸ μακριὰ τὴ στεριά· τώρα πού πίστευα πὼς θὰ τελείωναν τὰ βάσανά μου, τώρα νὰ μὲ πιάσῃ αὐτὴ ἡ θαλασσοταραχὴ καὶ αὐτὸς ὁ χαλασμός κόσμου !

» Α ! ἀληθινὰ μοῦ ἔλεγε ἡ Καλυψώ, πὼς θὰ βασανιστῶ πολὺ ἀκόμη, ὥσπου νὰ μπορέσω νὰ φτάσω στὴν πατρίδα μου. Φαίνεται πὼς ὅλα αὐτὰ τὰ παθαίνω ἀπὸ τὸ θυμὸ τοῦ Ποσειδῶνα. Ἐγὼ ὅμως καὶ μὲ ὅλα αὐτὰ δὲ θὰ σταυρώσω τὰ χέρια μου, περιμένοντας τὸ θάνατο. Πρέπει ν' ἀγωνιστῶ ὅσο μπορέσω, νὰ τὸν ξεφύγω ».



§ 3. Ὁ ἐπιβάτης τῆς σχεδίας ναυαγεῖ.

1. Δὲν εἶχε ἀποτελειώσει καλὰ καλὰ τὸ τελευταῖα λόγια του ὁ ἐπιβάτης τῆς σχεδίας ἐκείνης, καὶ νά, ἀρχίζει ἡ νεροποντή.

Μὰ τί νερό ἦταν ἐκεῖνο! Νόμιζες πὼς ἀνοιζαν οἱ καταρράχτες τ' οὐρανοῦ κι ἔχυναν ἀδιάκοπα τὰ νερά τους στὴ γῆ.

Τὰ νερά τώρα λούζουν ἀπὸ παντοῦ τὸ δυστυχισμένο τὸν ἐπιβάτη. Ἀπὸ πάνω ἡ βροχή, ἀπὸ γύρω τὰ κύματα!

Ἀτάραχος ἐκεῖνος ἐξηκολουθεῖ νὰ τραβᾷ τὰ κουπιά ἀδιάκοπα καὶ δυνατά. Τῇ στιγμῇ ὅμως ἐκεῖνη πέφτει ἀπάνω του ἓνα θεόρατο κύμα καὶ τραντάζει φοβερά τὴ σχεδία του.

Φεύγουν ἀπὸ τὰ χέρια του τὰ κουπιά, σπάζει τὸ τιμόνι καὶ ὁ ἴδιος τινάζεται μακριὰ ἀπὸ τὴ σχεδία μέσα στὴν ἀγριεμένη θάλασσα. Ὁ ἄνεμος ἀρπάζει τὸ καταξεσχισμένο πανὶ τῆς σχεδίας του, σὰν ξερὸ πλατάνοφυλλο, καὶ το πετᾷ μακριὰ. /

2. Μὲ τὸ τίναγμα ἐκεῖνο βουλιάζει ὁ δυστυχισμένος. Τὸ νερὸ σκεπάζει τὸ σῶμα του καὶ κάμποση ὥρα πολεμᾷ ν' ἀνεβῇ στὴν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας, γιὰ νὰ πάρῃ τὴν ἀναπνοή του. /

Μέσα σ' αὐτὸν τὸν ἀγῶνα τὰ καταμουσκεμένα ροῦχα του τὸν δυσκολεύουν πάρα πολὺ.

Ἐπιτέλους τὸ κατορθώνει καὶ ἀνεβαίνει στὴν ἐπιφάνεια. Ἀναπνέει μὲ ὅλη του τὴ δύναμη καὶ ὕστερα ἀρχίζει νὰ φτύνῃ τὸ ὀρμυρὸ θαλασσινὸ νερό, ἐνῶ ὁ ἀφρὸς τρέχει σὰν ποτάμι ἀπὸ τὸ κεφάλι του.

3. Καὶ μὲ ὅλη ὅμως αὐτὴ τὴ ζάλῃ, δὲ λησμονεῖ τὴ σχεδία. «Ποῦ νὰ εἶναι τάχα;» λέει· καὶ σηκώνοντας τὸ κεφάλι, κοιτάζει δεξιὰ καὶ ἀριστερά. /

Ἡ θάλασσα πολεμᾷ νὰ τὸν καταπιῇ, μὰ κι ἐκεῖ-  
νος ἀγωνίζεται, ὅσο μπορεῖ, νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὸ στό-  
μα της.

Ἡ λύσσα τῆς θάλασσας εἶναι μεγάλη, μὰ καὶ τοῦ  
ναυαγοῦ τὸ θάρρος πιὸ μεγαλύτερον.

Τὰ κύματά της μεγάλα καὶ ὀρμητικά, μὰ καὶ  
τὸ κολύμπι του τεχνικὸ καὶ δυνατό.

Καὶ νά, τὸν βλέπεις πότε νὰ κουνῇ χέρι καὶ  
πόδια μαζί καὶ νὰ κολυμπᾷ· πότε μονάχον τὰ πόδια,  
καὶ νὰ σκίζῃ τὸ κύμα μονόπλευρα· πότε πάλι νὰ  
γυρίζῃ ἀνάσκελα καὶ κρατώντας πόδια καὶ χέρι  
ἀκίνητα νὰ βαστιέται στὸν ἀφρό. Ἔτσι ξεκουράζεται  
καὶ παίρνει καινούρια δύναμη.

2. Κολυμπᾷ ὥρα πολλή· προσπαθεῖ νὰ ξεχωρί-  
σῃ πάλι τὴ στεριά πού εἶχε δεῖ κατὰ τὸ μεσημέρι  
καθαρά· μὰ εἶναι ἀδύνατον τώρα. Ἡ βροχὴ καὶ τὸ  
σκοτάδι τὸν ἐμποδίζουν νὰ βλέπῃ. Ὅπου καὶ ἂν κοι-  
τάξῃ μακριά, μονάχα θάλασσα ἀγριεμένη φαίνεται  
μπροστά του, καὶ σύννεφα θολὰ καὶ ἀτελείωτα ἀπάνω  
ἀπὸ τὸ κεφάλι του. Καὶ ὅμως ἐκεῖνος μήτε ἀφήνει  
τὸ κολύμπι του μήτε ἀπελπίζεται.

3. Κατὰ τὸ δειλινὸ ὥστόσο κόβεται ἡ βροχὴ,  
ἀραιώνουν καὶ σκορπίζουν τὰ σύννεφα, λιγοστεύει  
κάπως ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα γίνεται ἡσυχώτερη.

Τότε κάπνισα στιγμὴ σηκώνει τὸ κεφάλι του  
ὁ ναυαγὸς καὶ βλέπει πῶς δὲν εἶναι πολὺ μακριὰ ἀπὸ  
τὴ στεριά. Νά την! φαίνεται τώρα πολὺ καθαρά.  
Εἶναι ὅλο χαμηλοὶ λόφοι, σκεπασμένοι μὲ πυκνό-



φυλλα δέντρων.

Ἡ ἐλπίδα τώρα δυναμώνει πὺ πολὺ στὴν ψυχὴ του. Βάζει τὰ δυνάτᾳ του, κολυμπᾷ γρηγορώτερα καὶ ὕστερα ἀπὸ λίγη ὥρα σιμώνει στὴν ἀκρογιαλιά.

Τί νὰ δῇ ὁμως! Ἡ ἀκρογιαλιά εἶναι γεμάτη βράχια. Τὰ κύματα σπάζουν ἀπάνω της μὲ φοβερὸ βρόντο καὶ τῆς λούζουν τὴν κορφή μὲ τοὺς ἀφρούς των.

Τίποτε ἄλλο δὲ φαίνεται κατὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο, παρὰ ἀφρός καὶ βράχια σουβλερὰ καὶ κοφτερά· μήτε λιμάνι μήτε μέρος γιὰ νὰ βγῇ κανεὶς ἀπὸ τὴ θάλασσα ἔξω στὴ στεριά!

4. «Τί εἶναι τοῦτο πάλι!» λέει ὁ ναυαγός, μόλις εἶδε τὸ μέρος ἐκεῖνο. «Ὅλη ἡ ἀκρογιαλιά εἶναι γεμάτη βράχια καὶ μπροστὰ της μουγκρίζει τρομερὸ τὸ κύμα.

» Ἄν θελήσω νὰ βγῶ ἔξω στὴ στεριά ἀπὸ τοῦτο τὸ μέρος, χωρὶς ἄλλο τ' ἄγρια κύματα θὰ μὲ πετάξουν ἀπάνω στὰ κοφτερὰ αὐτὰ βράχια. Τότε τὸ τέλος μου θὰ εἶναι ἐλκεϊνόν.

» Ἄν πάλι κολυμπήσω ἀνοιχτότερα, ὥσπου νὰ βρῶ κανένα ἡμερο ἀκρογιαλί, φοβοῦμαι μήπως μὲ τραβήξῃ ἡ τρικυμισμένη θάλασσα στ' ἀνοιχτά, ἢ μήπως μὲ φάῃ κανένα ἀγριόψαρο.

» Ὅ,τι καὶ νὰ κάμω, ἄσχημα πολὺ τὴν ἔχω. Ἄ, μεγάλος εἶναι ὁ θυμὸς σου, Ποσειδῶνα!»

5. Μὰ ἐκεῖ πού συλλογίζεται αὐτά, ἓνα μεγάλο καὶ ἄγριο κύμα τὸν σπρώχνει ἔξαφνα καὶ τὸν πετᾷ στὰ βράχια τῆς ἀκρογιαλιάς. Γιὰ καλὴ του ὁμως τύχη

πρόφτασε καὶ ἄρπαξε ἐπιδέξια καὶ μὲ τὰ δυνατά του χέρια τὸ βράχο ὅπου ἔπεσε, καὶ στηρίχτηκε στερεὰ ἀπάνω του, ὥσπου πέρασε τὸ κύμα. Ἀλλιῶς καὶ οἱ σάρκες του θὰ σκίζονταν καὶ τὰ κόκαλά του θὰ γίνονταν θρύψαλα.

Ἔτσι γλίτωσε ἐκείνη τῇ φορὰ ἀπὸ βέβαιο θάνατο.

Δὲν πρόφτασε ὅμως νὰ βρῇ καιρὸ γιὰ ν' ἀπομακρυνθῇ λίγο ἀπὸ τὰ βράχια ἐκεῖνα. Καὶ νά, σὲ λίγο πέφτει ἀπάνω του κι ἄλλο κύμα, πιὸ ἄγριο ἀπὸ τὸ πρῶτο. Τὸν ξεκολλᾷ ἀπὸ τὸ βράχο, τὸν πετᾷ πάλι στὴ θάλασσα, πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὴ στεριά, καὶ τὸν σκεπάζει ὁλότελα!

6. Ζαλισμένος ἀπὸ τὸ χτύπημα καὶ μὲ γδαρμένα τὰ χέρια ξαναρχίζει τὸν ἀγῶνα του, χωρὶς νὰ χάσῃ διόλου τὸ θάρρος.

Ἀνεβαίνει πάλι στὴν ἐπιφάνεια καὶ μὲ τὴ λίγη δύναμη ποὺ τοῦ ἔχει μείνει ἀκόμῃ, κολυμπᾷ πιὸ πέρα ἀπὸ ἐκείνη τὴν ἄγρια ἀκρογιαλιά.

Καὶ νά, ὕστερα ἀπὸ λίγη ὥρα διακρίνει ἓνα περιγιάλι, ὅλο ἀμμουδιὰ καὶ χωρὶς βράχια. Ἐκεῖ κοντὰ βλέπει καὶ τὸ στόμα μικροῦ ποταμιοῦ.

Τὸ μέρος τοῦ φαίνεται κατάλληλο γιὰ νὰ βγῇ.

Τραβᾷ λοιπὸν ἴσια κατὰ κεῖ, κολυμπᾷ προτεχτικά, σιμώνει, κι ἐπιτέλους πατεῖ τὸ πόδι του στὴν πολυπόθητη στεριά.

Ὁ ναυαγὸς γλίτωσε! (3).

---

§ 5. Ὁ ναυαγὸς κοιμᾶται.

1. Ἦταν πιά καιρός. Λίγο ἀκόμῃ ἂν κρατοῦσε τὸ πάλεμα ἐκεῖνο μὲ τὰ ἄγρια κύματα, ὁ ναυαγὸς δὲ θὰ μποροῦσε νὰ βαστάξῃ.

Εἶχε ἀποκάμει πιά ὅλως διόλου. Μόλις σέρνεται λίγα βήματα παραπέρα ἀπὸ τὴν ἀκρογιαλιά, καὶ πέφτει χάμω λιγοθυμισμένος. Ὅλο τὸ σῶμα του εἶναι πρησμένο ἀπὸ τὰ ἀκατάπαυτα χτυπήματα τῶν κυμάτων· κι ὀλοένα, ἀπὸ τὸ στόμα καὶ ἀπὸ τὰ ρωθούνια του, τρέχει θαλασσινὸ νερό.

2. Σὲ λίγο ἤρθε πάλι στὰ σύγκολλά του καὶ τότε παρατήρησε πὼς ἄρχισε νὰ νυχτώνῃ.

Σηκώνεται ἀμέσως, φιλεῖ μὲ δάκρυα τὴ γῆ καὶ φεύγει γρήγορα ἀπὸ τὸ μέρος ἐκεῖνο λέγοντας μέσα του : « Ὅταν δὲν ἀπελπίζεται κανεὶς, καὶ ἀπὸ τοῦ χάρου τὸ στόμα μπορεῖ νὰ γλιτώσῃ ».

Ὅστερα σταματᾷ καὶ συλλογίζεται ποῦ νὰ περάσῃ τὴ νύχτα του. « Ἄν περάσω κοντὰ στὸ ποτάμι τὴ νύχτα, λέει, πολὺ φοβοῦμαι, μήπως μ' ἀποτελειώσῃ ἡ ὕγρασία, καθὼς εἶμαι ἔτσι γυμνὸς καὶ ἀποκαμωμένος.

» Ἄν πάλι τρυπώσω μέσα στὸ δάσος τοῦ λόφου ἐκεῖνου, εἶναι φόβος μήπως στὸν ὕπνο μου μὲ πειράξῃ κανένα ἀγρίμι. Τί νὰ κάμω κι ἐγὼ δὲν ξέρω! »

3. Συλλογίζεται κάμποση ὥρα καὶ βρίσκει στὸ τέλος προτιμότερο νὰ προφυλαχτῇ ἀπὸ τὴν ὕγρα-

σία και τὴν ψύχρα. Τότε τραβᾷ ἴσια κατὰ τὸ λόφο, χώνεται στὸ δάσος, καὶ προσπαθεῖ νὰ βρῇ κανένα ἰέρος μὲ πολὺ πυκνὰ δέντρα. Ψάχνοντας παρατηρεῖ δυὸ πυκνόφυλλα χαμόδεντρα. Ἐπλεκαν τὰ κλαδιά τους πολὺ καλὰ καὶ κάτω ἀπ' αὐτὰ σχηματίζοταν ἀδιεπέραστη σκεπή, ποὺ μήτε βροχὴ μήτε ἀνεμος μήτε ἥλιος μποροῦσε νὰ τὴν περάσῃ.

Κάτω λοιπὸν ἀπ' αὐτὰ τὰ δυὸ χαμόδεντρα χώνεται ὁ ναυαγός. Βρίσκει τὸ χῶμα στεγνόν. Στρώνει τὴ γῆ μὲ πολλὰ ξερά φύλλα, πλαγιάζει ἀπάνω τους καὶ ρίχνει κι ἄλλα πολλὰ στὸ γυμνὸ σῶμα του γιὰ σκέπασμα.

Σὲ λίγο γλυκὸς ὕπνος κλείνει τὰ ματόφυλλά του καὶ ξεκουράζει τὸ κουρασμένο σῶμα του.

4. Μὰ ποῖος τάχα νὰ εἶναι ὁ ναυαγὸς αὐτὸς καὶ ποιά ἢ χώρα ὅπου γλίτωσε;

Καὶ τὰ δυὸ θὰ τὰ μάθωμε σὲ λίγο.

#### § 6. «Χωρὶς ἄλλο πατῶ ἐλληνικὸ χῶμα».

1. Ὀλόκληρη τὴ νύχτα ἐκεῖνη καὶ ὡς τὸ ἀπόγεμα τῆς ἄλλης ἡμέρας κοιμᾶται ὁ ναυαγός, βυθισμένος σὲ γλυκύτατο ὕπνο. Καὶ ἴσως θὰ ἐξακολουθοῦσε νὰ κοιμᾶται ἀκόμη ὡς τὸ ἄλλο πρωί, ἂν ἐκεῖνη τὴν ὥρα δὲν τὸν ξυπνοῦσαν δυνατὲς γυναίκες φωνές.

Μὰ ἀπὸ ποῦ ἔρχονται οἱ δυνατὲς αὐτὲς φωνές;

Λίγο κάτω ἀπὸ τὸ λόφο ὅπου ἦταν τὸ πυκνὸ δάσος καὶ κοιμόταν ὁ ναυαγός, κοντὰ στὸ μικρὸ

ποταμάκι, κάμποσες κοπέλες μεγάλες έπαιζαν τόπι.

Είχαν έρθει από τὸ πρῶτὶ ἐκεῖ γιὰ νὰ πλύνουν· καὶ ἄμω τελείωσαν τὸ πλύσιμο καὶ ἄπλωσαν τὰ ροῦχα τους ἀπάνω στὰ καθαρὰ χαλίγια τοῦ γυαλοῦ, λούστηκαν κι ἔφαγαν. Ὑστερα, ὥσπου νὰ στεγνώσουν τὰ πλυμένα ροῦχα, ἄρχισαν νὰ παίζουν.

Μιὰ ἀπὸ τὶς κοπέλες, ἡ πιὸ ψηλὴ καὶ πιὸ ὁμορφὴ ἀπ' ὅλες, καθῶς πετοῦσε τὸ τόπι ψηλά, χωρὶς νὰ θέλῃ, τὸ πέταξε στὸ ποτάμι.

Τότε οἱ συντρόφισσές της ἔβγαλαν δυνατὲς φωνές κι ἀπ' αὐτὲς ξύπνησε ὁ ναυαγός.

2. Ἀνασηκώθηκε καὶ κάθισε ἀπάνω στὰ ξερὰ φύλλα, ἔτριψε τὰ ματόφυλλά του μὲ τὰ δύο του χέρια κι ὕστερα γιὰ νὰ δῇ, παραμέρισε λίγω τὰ κλαδιὰ τῶν χαμόδεντρων. Τὰ μάτια του ἔπεσαν πρῶτα πρῶτα στὴ θάλασσα, ποὺ ἀπλωνόταν μπροστὰ του σὰν ἀπεραντος καταγάλανος καθρέφτης. Πόσο ἡσυχη εἶναι τώρα! Νόμιζε κανεῖς πῶς δὲν ἦταν ἡ ἴδια μὲ τὴ χτεσινή.

Ἀπάνω του ὁ οὐρανὸς ἀπλωνόταν καθαρὸς καὶ καταγάλανος, σὰν ἀτελείωτος καὶ ὀλοφώτεινος θόλος, καὶ σκέπαζε ἀπὸ παντοῦ τὴ θάλασσα καὶ τὴ στεριά.

« Πόσο διαφορετικὸς εἶναι κι ὁ οὐρανὸς σήμερα! Ποῦ ἡ χτεσινὴ μαυρίλα καὶ ἡ σκοτεινιά! Μὰ ποῦ εἶναι ὁ ἥλιος; συλλογίστηκε. Δὲν τὸν βλέπω. Θὰ ἔγυρε, φαίνεται, κατὰ τὴ δύση. Θὰ εἶναι ἴσως ἀπόγεμα· μὰ ἄς σηκωθῶ νὰ δῶ! » κι ἀμέσως σηκώνεται ὀρθίος καὶ ἀπὸ τὴ θέση του κοιτάζει καὶ τὴ στερεά.

Τὰ μάτια του τώρα φτάνουν σὲ πολὺ μακρινὴ



ἀπόστασι. Μὰ παντοῦ ὅπου πέφτουν, δὲ βλέπουν ἄλλο τίποτε παρὰ χαμηλὰ βουναλάκια καὶ ὁμορφες λαγκαδιές, ντυμένα ὅλα μὲ καταπράσινη φορεσιά. «Τί ἡμερος τόπος!» εἶπε πάλι μὲ τὸ νοῦ του· «χωρὶς ἄλλο πατῶ ἐλληνικὸ χῶμα. Τέτοια ὁμορφη θάλασσα, τόσο καθαρὸς οὐρανὸς καὶ τόσο ἡμερος τόπος, μονάχα στὴν Ἑλλάδα βρίσκονται» καὶ ἄρχισε νὰ ἐλπίζει καὶ νὰ χαίρεται.

---

### § 7. Ὁ ναυαγὸς παρακαλεῖ.

1. Ἐκείνη τῇ στιγμῇ ὅμως θυμήθηκε καὶ τὶς φωνές ποὺ τὸν ξύπνησαν, καὶ εἶπε:

«Μοῦ φάνηκε πὼς ἄκουσα γυναίκες φωνές λίγο πρωτύτερα. Ἴσως νὰ εἶναι καμιᾶς νεράιδας, ἀπὸ κεῖνες ποὺ κατοικοῦν στὶς κορφές τῶν βουνῶν, στὶς πηγές τῶν ποταμῶν καὶ στὰ πράσινα λιβάδια. Μπορεῖ ὅμως νὰ εἶναι καὶ φωνές ἀνθρώπων, ποὺ κατοικοῦν ἐδῶ κοντά. Ἄς πάω λίγο παραπέρα, νὰ δῶ τί εἶναι καὶ τί γίνεται;»

Αὐτὰ εἶπε καὶ ἄφησε τὴν κρυψῶνα του· ἐπειδὴ ὅμως ἦταν ὀλόγυμνος, ἔσπασε ἓνα πυκνόφυλλο κλαρί καὶ σκεπάστηκε μ' αὐτό.

Στὴν ἀρχὴ δὲν εἶδε τίποτε. Ὑστερα ἄρχισε νὰ κατεβαίνει τὸ λόφο, κατὰ τὸ μέρος ποὺ ἄκουσε τὶς φωνές. Σὲ λίγο βρέθηκε μπροστὰ στὰ κορίτσια.

2. Μόλις ἐκεῖνα τὸν ἀντίκρισαν οὐδέ τέτοια κατάστασι, τρόμαξαν καὶ σκορπίστηκαν ἐδῶ κι ἐκεῖ κατὰ

τὴν ἀκρογιαλιά, μὲ δυνατὰ ξεφωνητά. Μονάχα ἡ πιὸ ψηλὴ καὶ πιὸ ὁμορφὴ ἀπ' ὅλες τὶς κοπέλες δὲ φοβήθηκε. Στάθηκε ἐκεῖ πού βρέθηκε, καὶ ἀπὸ κεῖ κοίταξε ἄφοβα καὶ μὲ περιέργεια τὸν ξένο.

Ἐκεῖνος πάλι, μόλις τὴν εἶδε, σταμάτησε καὶ ἄρχισε νὰ συλλογίζεται τί νὰ κάμῃ: Νὰ πλησιάσῃ καὶ νὰ πέσῃ στὰ πόδια της, ἢ νὰ τὴν παρκαλέσῃ ἀπὸ μακριὰ μὲ γλυκὰ λόγια νὰ τοῦ δώσῃ κανένα φόρεμα, γιὰ νὰ ντυθῇ καὶ νὰ τοῦ δείξῃ καὶ τὴ χώρα;

Προτίμησε τὸ δεύτερο. Στάθηκε λοιπὸν ἀπὸ κεῖ πού βρισκόταν, καὶ τῆς εἶπε:

3. «Στὰ πόδια σου πέφτω, κυρά μου, εἴτε θεὰ εἴσαι εἴτε ἄνθρωπος. Ἄν εἴσαι θεά, χωρὶς ἄλλο θὰ εἴσαι ἢ Ἀρτεμη, γιὰτὶ τῆς μοιάζεις καὶ στὴν κορμοστασιά καὶ στὴν ὁμορφιά. Ἄν πάλι εἴσαι ἄνθρωπος, εὐτυχισμένοι οἱ γονεῖς πού ἔχουν τέτοια κόρη, καὶ εὐτυχισμένα τ' ἀδέρφια πού ἔχουν τέτοια ἀδερφή. Φαντάζομαι τί χαρὰ πού θάχουν, ὅταν σὲ βλέπουν νὰ σέρνης τὸ χορό! Πιὸ πολὺ ὅμως εὐτυχισμένος θὰ εἶναι ἐκεῖνος πού θὰ σὲ κάμῃ ταίρι του. Γιὰτὶ ὡς τώρα, ἂν καὶ γύρισα ὅλο τὸν κόσμον, δὲν ἀπάντησα πουθενὰ ἄλλη κοπέλα τόσο ὁμορφὴ σὰν κι ἐσένα.

»Ὅσο σὲ κοιτάζω, τόσο σὲ θαυμάζω. Φοβοῦμαι ὅμως νὰ ἔρθω κοντά σου καὶ νὰ πέσω στὰ πόδια σου, γιὰ νὰ σὲ παρακαλέσω νὰ μὲ λυπηθῇς. Μεγάλον κακὸ μοῦ ἔτυχε. Χτὲς μόλις κατάρθωσα νὰ γλιτώσω κολυμπώντας καὶ νὰ βγῶ σ' αὐτὸ τὸ μέρος, ἀφοῦ πολὺ βασανίστηκα ἀπὸ τὴ φοβερὴ τὴ θάλασσα. Ὡστόσο ὅμως δὲν ξέρω ἂν τελείωσαν τὰ βάσανά μου.

» Λυπήσου με, σὲ παρακαλῶ. Λυπήσου ἓνα δυστυχισμένο. Ἐσένα πρώτη βλέπω καὶ σὲ σένα λέω τὸν πόνο μου. Ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ποὺ κατοικοῦν σ' αὐτὸν τὸν τόπο, κανένα δὲ γνωρίζω. Μὰ μήτε καὶ ποιά εἶναι καὶ πῶς τῇ λένε τῇ χώρα σας ξέρω. Δῶσε μου, σὲ παρακαλῶ, κανένα ροῦχο νὰ σκεπαστῶ καὶ δεῖξε μου νὰ βρῶ τῇ χώρα· καὶ μακάρι νὰ σοῦ δώσουν οἱ θεοὶ ὅ,τι ἐπιθυμεῖ ἡ καρδιά σου ».

§ 8. Ὁ ναυαγὸς μαθαίνει ποῦ βρίσκεται.

1. Στὰ λόγια αὐτὰ τοῦ ξένου ἀπάντησε ἡ ἑμορφη κοπέλα : « Δὲ μοῦ φαίνεσαι ἀνθρωπος ἄμυαλος, ξέने, μήτε ἀπὸ πρόστυχη γενιά. Ἄν σήμερα ὑποφέρης, παρηγορήσου. Ὁ Δίας ἔτσι τὸ θέλησε. Ἐκεῖνος μοιράζει στὸν καθένα μας, ὅπως αὐτὸς θέλει, καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ. Σὲ σένα ἔδωσε τώρα βάσανα· πρέπει νὰ τὰ ὑποφέρης μὲ ὑπομονή.

» Μὴ στενοχωριέσαι ! Τώρα ποὺ ἤρθες στὸν τόπο μας, δὲ θὰ σοῦ λείψῃ τίποτε. Θὰ σοῦ δώσω καὶ ροῦχα νὰ ντυθῇς, θὰ σοῦ δεῖξω καὶ τὴν πόλιν, θὰ σοῦ πῶ καὶ ποιοὶ εἶναι οἱ κάτοικοι τοῦ τόπου.

» Βρίσκεσαι σὲ νησί, στὴ Σχερία, ὅπου κατοικοῦν οἱ Φαίακες καὶ βασιλεύει ὁ Ἀλκίνοος, ὁ πατέρας μου. Ἐμένα μὲ λένε Ναυσικᾶ καὶ ὅπως βλέπεις, ἤρθα ἐδῶ μὲ τίς δοῦλες μου, γιὰ νὰ πλύνωμε. Σὲ λίγο γυρίζομε στὴν πόλιν ».

2. Ἀναγάλλιασε ὁ ναυαγός, ὅταν ἤκουσε τὴν ἑμορφη ἐκείνη κοπέλα νὰ μιλῇ ἑλληνικά. Ἀναγάλλ-  
Δ. Ἀνδρεάδης, Ὁδύσσεια. Ἐκδοσις 2. 101) 7) 1925.

λιασε καὶ ὅταν ἄκουσε πῶς βρίσκεται στὴ Σχερία.

«Μιᾶς ἡμέρας ταξίδι ὡς τὴν πατρίδα μου ἀπ' ἐδῶ» εἶπε μέτα του.

Περισσότερο ὅμως χάρηκε, ὅταν ὕστερα ἀπὸ λίγο ἄκουσε τὴ βασιλοπούλα νὰ φωνάζῃ τίς δοῦλες καὶ νὰ τοὺς λέῃ: «Ἐλάτε ἐδῶ, κορίτσια! τί φοβηθήκατε; Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶναι ξένος καὶ πολυβασανισμένος· εἶναι καὶ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα· γι' αὐτὸ πρέπει νὰ τὸν περιποιηθοῦμε ὅσο μπορούμε. Τοὺς ξένους τοὺς στέλνει ὁ Δίας. Δείξετέ του ἓνα μέρος ἀπάνεμο νὰ πάῃ νὰ λουστῇ, δώστε του καὶ ροῦχα νὰ ντυθῇ. Δώστε του ἀκόμη νὰ φάῃ καὶ νὰ πιῇ, γιατί θὰ εἶναι νηστικός καὶ διψασμένος».

3. Οἱ δοῦλες, μόλις ἄκουσαν τὰ λόγια τῆς κυρίας τους, πῆραν θάρρος. Ἀμέσως ἦρθαν κοντά, ἐδειξαν στὸν ξένο ἓνα μέρος ἀπάνεμο στὸ ποτάμι, τοῦ ἔβαλαν ἐκεῖ μοσχομυρωδάτο λάδι, γιὰ ν' ἀλείφτῃ ὕστερα ἀπὸ τὸ λουτρό, καὶ τοῦ ἔβαλαν καὶ φορέματα γιὰ νὰ ντυθῇ.

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα καὶ ὁ ναυαγὸς λούστηκε, ἀλείφτηκε μὲ τὸ λάδι καὶ ντύθηκε. Ὅταν ὕστερα ἦρθε κοντά στὴ βασιλοπούλα, ἐκείνη τὸν ἐθύμασε. Τῆς φάνηκε πιὸ ψηλὸς καὶ πιὸ ὁμορφος ἀπὸ πρῶτα.

Ἀμέσως οἱ δοῦλες τοῦ ἔβαλαν νὰ φάῃ· καὶ ἐκεῖνος, ἀφοῦ εὐχαρίστησε, κάθισε χάμω καὶ ἄρχισε νὰ τρώῃ μὲ μεγάλη ὀρεξή.

### § 9. Τί συμβουλεύει ἡ Ναυσικᾶ στὸν ξένο.

1. Τὴν ὥρα πού ὁ ναυαγὸς ἔτρωγε, ἡ Ναυσικᾶ μὲ τίς δοῦλες τῆς μάζεψαν τὰ ροῦχα, τὰ δίπλωσαν

καὶ τὰ φόρτωσαν ἀπὸνω στὸ ἀμάξι πού εἶχαν φέρει ἀπὸ τῆ χώρα. Ὑστερα ἔφεραν κι ἔζεψαν σ' αὐτὸ δύο κλοθρεμμένα μουλάρια, πού ἔβοσκαν πρὸ πέρας· καὶ ἀφοῦ ἐτοιμάστηκαν, λέει ἡ Ναυσικᾶ στὸν ξένου:

«Ὅρίστε, ξένε, νὰ πᾶμε στὴ χώρα καὶ στὸ παλάτι τοῦ πατέρα μου. Ἐκεῖ θὰ γνωρίσης καὶ τοὺς ἄλλους ἄρχοντες τοῦ τόπου μας. Ἀκουσε ὅμως τί θὰ σοῦ πῶ! Ὅσο εἴμαστε μακριὰ ἀπὸ τὴ χώρα, δὲν πειράζει, ἔλα κι ἐσὺ πίσω ἀπὸ τὸ ἀμάξι μαζί με τίς δοῦλες μου. Ὅταν ὅμως πλησιάσωμε, πρέπει νὰ σταματήσης κάπου, ὥσπου νὰ φύγωμε ἐμεῖς, γιὰ νὰ μὴ σὲ ἰδοῦν νὰ ἔρχεσαι μαζί μας. Ὑστερα ἔμπα κι ἐσὺ μέσα στὴν πόλη, καὶ ζήτησε νὰ σοῦ δείξουν τὸ παλάτι τοῦ πατέρα μου. Ἀκόμη καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ τὸ ξέρουν.

» Μόλις φτάσης ἐκεῖ, μὴ σταθῆς μήτε στιγμή. Ἐμπα μέσα γρήγορα, κι ἀμέσως πέσε στὰ πόδια τῆς μητέρας μου Ἀρήτης, καὶ παρακάλεσέ την νὰ σὲ βοηθήσῃ καὶ νὰ σὲ στείλῃ στὴν πατρίδα σου ».

2. Αὐτὰ εἶπε ἡ Ναυσικᾶ κι ἀμέσως ἀνέβηκε στὸ ἀμάξι. Πῆρε στὸ ἀριστερὸ χέρι τὰ χαλινάρια καὶ στὸ δεξιὸ τὸ καμιτσίκι, τὸ χτύπησε μιὰ δυὸ φορές στὸν ἀέρα καὶ ξεκίνησε.

Ὁ ἥλιος κόντευε νὰ βασιλέψῃ τὴν ὥρα, πού ἡ βασιλοπούλα μὲ ὅλη της τὴ συντροφιά πλησίαζον στὴν πόλη.

Ἐκεῖ κοντὰ ἦταν καὶ τὸ ἱερὸ ἄλσος τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς, γεμάτο ἀπὸ ψηλὰς λεῦκες καὶ κυπαρίσσια, μ' ἓνα μικρὸ ναὸ στὴ μέση καὶ μ' ἓνα καταπρόσκινο λιβάδι ὁλόγυρα.



Ἐκεῖ σταμάτησε ὁ ναυαγός, ἐνῶ ἡ Ναυσικᾶ με-  
τὶς δοῦλες τῆς ἐξακολούθησαν τὸ δρόμο τους.

---

§ 10. Ὁ ναυαγὸς ζηλεύει.

1. Μόλις ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὸ ἱερὸ ἄλσος ἡ  
Ναυσικᾶ, ἀμέσως ὁ ναυαγὸς γονάτισε καὶ προσευχή-  
θηκε στὴν Ἀθηνᾶ, τῇ θεᾷ τῆς σοφίας, τὴν προστά-  
τισσά του.

Τὴν εὐχαρίστησε πρῶτα μ' ὅλη του τὴν καρδιά, πού  
γλίτωσε χιές.

Ὑστερα τὴν παρακάλεσε νὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ τοῦ  
φωτίζῃ τὸ νοῦ, γιὰ νὰ κατὰφέρῃ νὰ βρῇ στὸ βασιλεῖα  
Ἀλκίνοο φιλοξενία καὶ βοήθειαν, νὰ γυρίσῃ στὴν πα-  
τρίδα του.

2. Ὄταν τελείωσε τὴν προσευχή, κάθισε σ' ἓνα  
πέτρινο σκαλοπάτι τοῦ ναοῦ καὶ περίμενε νὰ περάσῃ  
λίγη ὥρα.

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη ὁ ἥλιος ἄρχισε νὰ βασιλεύῃ. Τὰ  
λίγα συννεφάκια πού ἦταν στὸν οὐρανὸ, ἔλαμπαν χρυ-  
σὰ καὶ κόκκινα. Τὰ πουλιὰ ἄρχισαν νὰ μαζεύωνται  
στὰ δέντρα γιὰ νὰ κουρνιάσουν, ἐνῶ οἱ γεωργοί, οἱ  
ἀμπελουργοὶ καὶ οἱ βοσκοὶ γύριζαν στὰ σπίτια τους  
ἀπὸ τὶς ἐργασίες τους.

3. Ὁ ξένος δὲν εἶναι μακριὰ ἀπὸ τὸ δρόμο καὶ  
τοὺς βλέπει νὰ περνοῦν.

Οἱ γεωργοί, καβάλα στὰ γαϊδουράκια τους, μ' ἓνα  
μακρὺ βουκέντρι στὰ χέρια ὁ καθένας, ὁδηγοῦν ἐμπρὸς

τ' ἀργυκίνητα βόδια τους. Οἱ ἀμπελουργοί, ἄλλοι μὲ τὴν τσάπα κι ἄλλοι μὲ τὸ δικέλλι στὸν ὦμο, προχωροῦν πεζοὶ στὴν πόλη, ἐδῶ μιλώντας κι ἐκεῖ τραγουδώντας. Οἱ βοσκαὶ πάλι, μὲ τὸ ραβδί τους στὸ χέρι καὶ μὲ συχνὰ καὶ δυνατὰ σφυρίγματα, βιάζονται τὰ κοπάδια νὰ προχωροῦν γρήγορα.

4. Ὁ ξένος τοὺς βλέπει καὶ τοὺς ζηλεύει. Εἶναι ὅλοι κατακουρασμένοι ἀπὸ τὴν ἐργασία τῆς ἡμέρας, μὰ καὶ χαρούμενοι. Κουνεῖ τὸ κεφάλι, ἀναστενάζει καὶ συλλογίζεται :

« Ἐσεῖς ὅλοι σὲ λίγο θὰ εἰστε στὰ σπίτια σας, ὅπου θὰ βρῆτε τὰ πιτσιδιά καὶ τίς γυναῖκες σας νὰ σᾶς περιμένουν πρόσχαρα. Θὰ βρῆτε τὸ τζάκι τοῦ σπιτιοῦ σας ἀναμμένο καὶ τὸ δεῖπνο ἑτοιμο.

»Κι ἐγώ, ὁ βασιλιάς ἐνὸς ὁλόκληρου νησιοῦ, ντυμένος ξένα ρούχα, δὲν ἔχω ποῦ νὰ βάλω τὸ κεφάλι μου ἀπόψε ! καὶ εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ χτυπήσω ξένη πόρτα καὶ νὰ ζητήσω φιλοξενία ».

»Α, πολὺ μεγάλος εἶναι ὁ θυμὸς σου, Ποσειδῶνα !».

§ 11. Ὁ ναυαγὸς θαυμάζει.

1. Αὐτὰ συλλογίστηκε ὁ ξένος καὶ ἀναστενάξε βαθιά. Ὅστερα ξεκίνησε γιὰ τὴν πόλη κι ἔφτασε μπροστὰ στὸ κάστρο της. Πέρασε τὴ μεγάλη χάλκινη πύλη καὶ μπῆκε μέσα στοὺς δρόμους καὶ στὶς πλατεῖες.

Ἡ πρώτη στενοχώρια κι ἡ μελαγχολία ἄρχισε

τώρα νὰ φεύγη ἀπὸ μέσα του, καὶ ἡ καρδιά του νὰ χτυπᾷ ἀπὸ εὐχαρίστηση.

Δὲ χορταίνει νὰ κοιτάζῃ δεξιὰ κι ἀριστερά, νὰ βλέπῃ τὰ σπίτια τῶν Φαιάκων, τὰ μαγαζιά, τοὺς ναοὺς καὶ τὸ λιμάνι, καὶ ν' ἀκούῃ τὶς φωνές καὶ τὸ θόρυβο τῶν ἀνθρώπων στὴν ἀγορά.

Ἔχει χρόνια πολλὰ νὰ μῇ σὲ πόλῃ· καὶ τώρα ποὺ περνᾷ τοὺς δρόμους της, ὅλα τοῦ φαίνονται μεγάλα, ὅλα ὥραϊα καὶ ὅλα βαλμένα με τάξῃ.

Ἔχει πολλὰ χρόνια ν' ἀκούσῃ τὸ θόρυβο τῆς ἀγορᾶς· καὶ τώρα ποὺ ἀκούει τοὺς Φοῖακες νὰ διαλαλοῦν φωναχτὰ τὰ ἐμπορεύματά τους, οἱ φωνές τους ἔρχονται στ' αὐτιά του σὰ μουσικὴ.

2. Γι' αὐτὸ θαυμάζει τὸ καθεστὶ ποὺ βλέπει· καὶ τὸ καθεστὶ ποὺ ἀκούει ἐκεῖνῃ τὴν ὥρα τὸν εὐχαριστεῖ. Θέλει νὰ σταματήσῃ, νὰ παρατηρήσῃ καὶ νὰ ἐξετάσῃ κ καλύτερα τὰ σπίτια καὶ τὰ μαγαζιά, τοὺς ναοὺς, τὴν ἀγορά καὶ τὸ λιμάνι τῶν Φαιάκων· καὶ θέλει νὰ σμίξῃ μαζί τους, νὰ τοὺς μιλήσῃ καὶ νὰ τοῦ μιλήσουν.

Συλλογίζεται ὅμως πῶς δὲν πρέπει νὰ νυχτώσῃ, παρὰ νὰ φτάσῃ μετὰ τὴν ὥρα του στὸ παλάτι τοῦ Ἀλκίνοου, πρὶν νὰ κλείσῃ ἡ θύρα του. «Μὰ ποῦ τάχα νὰ βρισκεται τὸ παλάτι αὐτό;» ρωτᾷ ὁ ἴδιος.

Τῇ στιγμῇ ἐκεῖνῃ προσπερνᾷ κοντὰ του ἓνα κορίτσι. Τὸ χαιρετᾷ ἀμέσως καὶ τὸ παρακαλεῖ νὰ τοῦ δείξῃ τὸ παλάτι.

«Ἐλα μαζί μου, κύριε !» τοῦ ἀπαντᾷ· καὶ τὸν ὁδηγεῖ πρὸς τὸ ὄψθυμα ὡς τὴν ἐξώπορτα τοῦ παλατιοῦ.

†

§ 12. Ὁ ναυαγὸς θαμπώνεται.

1. Ὄταν ὁ ξένος ἔφτασε μπροστὰ στὸ παλάτι, θαμπώθηκε ἀπὸ τὴν ὁμορφιά του. Ποτὲ στὴ ζωὴ του δὲν εἶχε δεῖ τέτοιο παλάτι. Ἐλχμπε ὁλόκληρο, ὅπως λάμπει ὁ ἥλιος. Ἡ ἐξώπορτα ἦταν χρυσή, καὶ ἡ κρικέλα τῆς πόρτας χρυσή καὶ αὐτὴ. Τὸ κατώφλι χάλκινο, ἀσημένιο τὸ ἀνώφλι καὶ δεξιά κι ἀριστερὰ ἦταν δύο χρυσὰ σκυλιά, φτιασμένα ἀπὸ ἔξοχο τεχνίτη. Οἱ τοῦχοι του ἦταν ὅλοι στρωμένοι μὲ λαμπερὸ χαλκό, καὶ μέσα στὴ μεγάλη τραπεζαρία βαλμένοι στὴ σειρὰ ὠρχῖοι θρόνοι ἄστραφταν ἀπὸ μακριά.

Ἀπάνω στοὺς θρόνους αὐτοὺς κάθονταν οἱ ἄρχοντες τῶν Φιχιάκων κι ἔτρωγαν κι ἔπιναν.

Στὸ ἴδιο δωμάτιο, ἀπάνω σὲ μικρὲς κολόνες, πολὺ τεχνικὰ φτιασμένες, φαίνονταν στημένα χρυσὰ ἀγαλματάκια. Τ' ἀγαλματάκια αὐτὰ παράσταναν νέους, πρὸς κρατοῦσαν στὰ χέρια τους λαμπάδες καὶ φώτιζαν τὴ νύχτα τὴν τραπεζαρία, ὅταν ὁ Ἀλκίνοος εἶχε τραπέζι καὶ φίλευε ξένους.

2. Ἐμπρὸς στὸ ὠρχῖο αὐτὸ παλάτι ἦταν κι ἓνα περιβόλι μεγάλο, τετράγωνο, φραγμένο ἀπὸ παντοῦ μὲ μαρμαρένιο φράχτη καὶ χωρισμένο σὲ τρία μέρη. Στὸ ἓνα μέρος ἦταν φυτεμένα μονάχα δέντρα μὲ φρούτα: μηλιές, ἀχλαδιές, ροδιές, συκιές καὶ ἄλλα τέτοια, φορτωμένα ὅλα μὲ ὠραῖα καὶ νόστιμα φρούτα.

Στὸ δεῦτερο μέρος τοῦ περιβολιοῦ ἦταν φυτεμένο ἀμπέλι, γεμάτο σταφύλια. Στὰ καταπράσινα κλή-

μπατά του έβλεπε κανείς λογίων λογίων σταφύλια·  
άλλα όλως διόλου σταφιδωμένα, άλλα γινωμένα και  
έτοιμα για τρύγημα, άλλα πάλι άγουρίδες και άλλα  
στον άνθό τους ακόμη.

Στην άκρη του περιβολιού ήταν κι ένα μέρος  
χωριστό, φυτεμένο όλο με κάθε λογής λαχανικά και  
διάφορα λουλούδια.

Στην αύλη του παλατιού έτρεχν και δυό βρούσες  
με κρουσταλλένιο νερό. Της μιās τó νερό πότιζε όλο  
έκείνο τ' ώρσιό περιβόλι· ή άλλη έβγαине με σωλήνα  
έξω από τó παλάτι στη δρόμο και χρησίμευε για τίς  
ανάγκες τών κατοίκων.

Τέτοιο ήταν τó παλάτι του 'Αλκίνοου και τó πε-  
ριβόλι του, πού θάμπωσαν τόν ξένο.

---

### § 13. 'Ο ξένος βρίσκει φιλοξενία.

1. Πολλή ώρα στάθηκε εκεί ό ξένος κι έβλεπε  
τó παλάτι και τó περιβόλι του 'Αλκίνοου με θαυ-  
μασμό.

Όστερα προχώρησε μέσα κι έφτασε ως τó δωμά-  
τιο, όπου ό βασιλιάς 'Αλκίνοος και ή βασίλισσα 'Αρήτη  
φίλευαν τούς άρχοντες τών Φαιάκων. Κανείς δέν πρόσ-  
εξε τόν ξένο όταν μπήκε, γιατί όλοι ήταν έρθιοι και  
μιλούσαν. Είχε τελειώσει τó τραπέζι και οί καλε-  
σμένοι έτοιμάζονταν νά φύγουν για τά σπίτια τους.

"Εξαφνα βλέπουν έναν άγνωστο νά πέφτη στα



πόδια τῆς βασίλισσας, κι ἀκοῦν νὰ τῆς λέη αὐτὰ τὰ λόγια:

« Ἀρήτη, καλὴ βασίλισσα! Εἶμαι ξένος καὶ πολυ-  
βασανισμένος, κι ἔρχομαι σὲ σένα, στὸ βασιλιὰ καὶ  
σὲ ὅλους ἐδῶ τοὺς ἄρχοντες τῶν Φαιάκων, νὰ σᾶς  
παρακαλέσω νὰ μὲ βοηθήσετε, γιὰ νὰ γυρίσω στὴν  
πατρίδα μου. Χρόνια πολλὰ ἔχω ὁ δύστυχος, ποὺ  
εἶμαι μακριὰ ἀπὸ τὸν τόπο μου κι ἀπὸ τοὺς δικούς  
μου. Χτὲς μόλις, θαλγασσοπνιγμένος κι ὕστερα ἀπὸ  
πολλὰ βάσανα, κατῶρθωσα νὰ γλιτώσω στὸ νησί σας.  
Λυπηθῆτε με, τὸ δυστυχισμένο! ».

2. Αὐτὰ εἶπε ὁ ξένος· κι ἀμέσως σηκώνεται καὶ  
πηγαίνει καὶ κἀθετα κοντὰ στὴ στάχτη τοῦ τζα-  
κιού.

Ὁ Ἀλκίνοος τότε, χωρὶς νὰ περιμένη ἄλλα παρα-  
κάλια, ἔρχεται κοντά του, τὸν παίρνει ἀπὸ τὸ χέρι  
καὶ τὸν βάζει νὰ καθίση κοντὰ στὸ τραπέζι, στὴ θέ-  
ση ποὺ καθόταν ὁ γιός του, ὁ Λαυδάμας.

Οἱ ἄρχοντες ξανακάθισαν στοὺς θρόνους τους, γιὰ  
νὰ τιμῇσουν τὸν ξένο. Μιὰ ὑπηρέτρια ἔφερε ἀμέσως  
χρυσὸ κανάτι καὶ ἀσημένια λεκάνη γιὰ νίψιμο, καὶ  
ἡ κελεύρισα τοῦ παλατιοῦ ξανάστρωσε γιὰ τὸν  
ξένο τὸ τραπέζι, κι ἔβγαλε ἐμπρὸς του πολλὰ καὶ νό-  
στιμα φαγητά.

3. Ὁ ξένος εὐχαρίστησε καὶ ἄρχισε νὰ τρώη. Τότε  
ὁ Ἀλκίνοος λέει στοὺς καλεσμένους του : « Φί-  
λοι μου, πρέπει νὰ τιμῇσωμε αὐτὸν τὸν ξένο ποὺ  
μᾶς ἔστειλε ὁ Δίας. Σᾶς παρακαλῶ λοιπὸν αὐριο νὰ  
ἐρθετε ἀπὸ τὸ πρῶν ἐδῶ στὸ παλάτι μου, γιὰ νὰ

προυφέρωμε πρῶτα λαμπρὴ θυσία στοὺς θεούς, νὰ φιλέσωμε τὸν ξένο, καὶ ὕστερα νὰ συλλογιστοῦμε πῶς θὰ μπορέσωμε νὰ τὸν στείλωμε γρήγορα στὴν πατρίδα του».

Ὅλοι οἱ ἄρχοντες τῶν Φαιάκων παραδέχτηκαν τὴ γνώμη τοῦ Ἀλκίνοου· κι ἀφοῦ κάθισαν ἀκόμη λίγο, ὕστερα καλονύχτισαν τὸ βασιλέα, τὴ βασίλισσα, τοὺς γιούς των καὶ τὸν ξένο, καὶ ὁ καθένας τράβηξε γιὰ τὸ σπίτι του.

---

**§ 14. Τί μαθαίνει ὁ Ἀλκίνοος καὶ ἡ Ἀρήτη  
γιὰ τὸν ξένο.**

1. Ὄταν ὁ ξένος ἀπόφαγε, ἦρθε καὶ κάθισε κοντὰ του ἡ βασίλισσα. Ἀμέσως γνώρισε τὸ πανωφόρι καὶ τὸ ποκάμισο ποὺ φοροῦσε, γιατί καὶ τὰ δυὸ ἦταν καμωμένα ἀπὸ τὰ χέρια της.

Ἀπόρησε πολὺ γι' αὐτὸ καὶ τὸν ἐρώτησε: «Ποιὸς εἶσαι, ξέने μου, κι ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι, καὶ ποιὸς σοῦ ἔδωσε τὰ ροῦχα ποὺ φορεῖς;»

2. Ὁ ξένος ἀποκρίθηκε: «Τὰ παθήματά μου εἶναι τόσο πολλὰ, βασίλισσά μου, ποὺ θὰ μοῦ ἦταν πολὺ δύσκολο νὰ σᾶς τὰ διηγηθῶ ὅλα, ἓνα πρὸς ἓνα. Ὡστόσο ὅμως ἀκοῦστε πῶς βρέθηκα στὸ νησί σας.

»Στὴ μέση τῆς θάλασσας εἶναι ἓνα νησί, ποὺ τὸ λένε Ὠγυγία κι ὅπου κατοικεῖ ἡ νεράιδα Καλυψώ.



«Ὅμως ἐγὼ τίποτε ἀπ' ὅλα αὐτὰ δὲν ἤθελα ν' ἀκούσω. καὶ μονάχα τὴν παρακαλοῦσα νὰ μὲ λυπηθῇ καὶ νὰ μὲ στείλῃ στὴν πατρίδα μου». (σ. 28)

Σ' αὐτὸ τὸ νησί ἦταν γραφτό μου νὰ μείνω ἑφτά ὀλόκληρα χρόνια. Καὶ νὰ γιατί.

» Γυρίζοντας ἀπὸ τὸ μεγάλο πόλεμο, ὀρμένιζα μὲ τοὺς συντρόφους μου γιὰ τὴν πατρίδα μου. Ὁ Δίας ὁμως στὴ μέση τῆς θάλασσας σύντριψε μ' ἓνα του ἀστροπελέκι τὸ πλοῖο μας. Ἀπὸ τοὺς συντρόφους μου ἄλλοι σκοτώθηκαν ἀπὸ τὸ ἀστροπελέκι ἐκεῖνο, καὶ ἄλλοι ἔπεσαν στὴ θάλασσα καὶ πνίγηκαν. Ἐγὼ μονάχα κατῶρθωσα, θαλασσοδαρμένος κι ὕστερα ἀπὸ πῦρ βάσανα, νὰ γλιτώσω στὸ νησί τῆς Καλυψῶς.

» Ἐκεῖ, εἶναι ἀλήθεια, βρῆκα μεγάλη φιλοξενία καὶ κάθε περιποίηση ἀπὸ τὴ νεράϊδα. Ἀλλὰ μ' αὐτὰ τὰ καλὰ εἶχα καὶ τὸ δυστύχημα νὰ μὲ πάρῃ ἡ Καλυψὼ σὲ μεγάλη συμπάθεια καὶ νὰ θέλῃ νὰ μὲ παντρευτῇ. Ἄν δεχόμουν νὰ γίνω ἄντρας της, μοῦ ἔταζε πῶς θὰ μ' ἔκανε ἀθάνατο κι ἀγέραςτο.

» Ὅμως ἐγὼ τίποτε ἀπ' ὅλα αὐτὰ δὲν ἤθελα νὰ ἀκούσω· καὶ μονάχα τὴν παρακαλοῦσα πάντα κλαίοντας, νὰ μὲ λυπηθῇ καὶ νὰ μὲ στείλῃ στὴν πατρίδα μου. Πολλὲς φορὲς τῆς ἔλεγα μὲ δάκρυα στὰ μάτια:

« Ἀς δῶ καὶ καπνὸ μονάχα νὰ βγαίνῃ ἀπὸ ἓνα καπνὸδόχο τῆς πατρίδας μου κι ἃς πεθάνω! » Ἐκεῖνη ὁμως δὲν ἄλλαζε γνώμη καὶ δὲ μ' ἄφηνε νὰ φύγω ἀπὸ τὸ νησί της.

» Ἔτσι πέρασαν ἑφτά ὀλόκληρα χρόνια. Ἐξαφνα μιὰ μέρα ἀπάνω στὰ ὄχτῶ μὲ προστάζει νὰ ἐτοιμαστῶ, γιὰ νὰ φύγω.

» Πῶς ἄλλαξε γνώμη, κι ἐγὼ δὲν μπόρεσα νὰ τὸ καταλάβω. Αὐτὸ μονάχα ξέρω, πῶς ὅχι μόνο μὲ πρόσταξε νὰ φύγω καὶ μὲ βοήθησε νὰ φτιάσω καὶ

ν' ἄρματώσω ἓνα μικρὸ καϊκάκι, ἀλλὰ καὶ μοῦ ἔδωσε τροφές καὶ φορέματα καὶ με ξεπροβόδησε.

»Ξεκίνησα ἀπὸ τὴν Ὠγυγία με καλὸ καιρὸ καὶ με πρίμο ἀέρα ποῦ βάσταξε δεκαεφτὰ ἡμέρες. Ὁλον αὐτὸν τὸν καιρὸ ἐγὼ με τὸ καϊκάκι μου ἔσκιζα τὴ θάλασσα, καὶ ὀλοένα σίμωνα στὴν πατρίδα μου.

»Στὶς δεκαοχτὼ ἄρχισα νὰ ξεχωρίζω τὰ δασωμένα βουνὰ τοῦ ὠραίου νησιοῦ σας. Τότε ἀναγάλλισα ἡ καρδιά μου, ὅτι πίστεψα πὼς θὰ τελείωναν τὰ βάσανά μου. Ποῦ νὰ βάλῃ ὁ νοῦς μου πὼς ἐκείνη τὴν ἡμέρα ὁ Ποσειδῶνας θὰ χαλοῦσε τὸν κόσμον με τὴν πιὸ δυνατὴ θύελλα καὶ με τὴν πιὸ μεγάλη τρικυμία, γιὰ νὰ μοῦ κλείσῃ τὸ δρόμον!

»Ἡ τρομερὴ ἐλείνη τρικυμία μοῦ σύντριψε τὸ καϊκι μου, καὶ ἐμένα με πέταξε στὴ θάλασσα, ὅπου με ἀγῶνα πολὺ μόλις κατῶρθωσα χτῆς τὸ δειλινὸ νὰ γλιτώσω στὸ νησί σας γυμνός, καὶ σὲ ἐλεεινὴ κατάσταση.

»Τρύπωσα σ' ἓνα δάσος κοντὰ στὴν ἀκρογιαλιά κάτω ἀπὸ πυκνόφυλλα χαμόδεντρα, καὶ ἔπεσα σὲ ὕπνον βαθύ ὡς τὸ ἀπόγεμα τῆς σημερινῆς ἡμέρας. Οἱ φωνές ὅμως τῶν κοριτσιῶν καὶ τῆς κόρης σας, τῆς Ναυσικᾶς, ποῦ ἔπαιζαν ἐκεῖ κοντά μου, με ζύπνησαν.

»Τότε σηκώθηκα καὶ ἀπὸ μακριὰ παρακίλεσα τὴν κόρη σας νὰ με λυπηθῇ. Ἐλείνη ὅχι μόνο μοῦ ἔδωσε ροῦχα καὶ τροφή, παρὰ καὶ με συμβούλεψε, πὼς νὰ ἔρθω ὡς ἐδῶ. Γι' αὐτὸ τὴν εὐχαριστῶ με ὅλη μου τὴν καρδιά καὶ καλοτυχίζω τοὺς γονεῖς της, ποῦ ἔχουν τόσο ὠραία καὶ τόσο καλὴ κόρη».



3.—«Γιὰ ὅσα σοῦ ἔκαμε ἡ κόρη μας, ξένε, τὴν ἐ-  
παινῶ. Ἐπρεπε ὅμως νὰ σὲ ὀδηγήσῃ, ὡς ἐδῶ ἡ ἴδια  
καὶ νὰ μὴ σὲ ἀφήσῃ, νὰ ἔρθῃς μόνος σου» εἶπε ὁ  
Ἀλκίνοος.

—«Ἐκαμε πολὺ φρόνιμα ἡ κόρη σας» ἀπεκρίθηκε  
ἀμέσως ὁ ξένος. «Θὰ ἦταν ἄπρεπο μιὰ κόρη τῆς παν-  
τρεῖᾶς νὰ διαβαίνει τοὺς δρόμους μ' ἕναν ξένο καὶ  
ἄγνωστο ἄντρα. Οἱ κακοὶ ἄνθρωποι δὲ λείπουν, καὶ δὲν  
εἶναι σωστὸ μιὰ κόρη νὰ κατηγοριέται χωρὶς λόγο  
ἀπὸ τὰ κακὰ στόματα».

4. Τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ ξένου εὐχαρίστησαν πολὺ  
τοὺς γονεῖς τῆς Νηυσικῆς. Γι' αὐτὸ τοῦ ἔδωσαν πάλι  
τὴν ὑπόσχεση, πῶς θὰ τὸν στείλουν στὴν πατρίδα του,  
ὅσο μακριὰ κι ἂν εἶναι. Ὑστερὰ πρῶσταξαν τὶς δοῦλες  
νὰ τοῦ ἐτοιμάσουν ἀναπαυτικὸ κρεβάτι μὲ ζεστὰ σκε-  
πάσματα καὶ νὰ τὸν ὀδηγήσουν στὴν κρεβατοκά-  
μαρα (4).

---

§ 15. Πῶς ὁ Ἀλκίνοος τιμᾷ τὸν ξένο.

1. Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ ὁ Ἀλκίνοος ὠδήγησε  
τὸν ξένο στὴν πλατεῖα, ὅπου ὁ λαὸς καὶ οἱ ἄρχοντες  
τοῦ νησιοῦ, μαζεμένοι, εἶχαν συμβούλιο.

Ἐκεῖ τὸν ἐσύστησε στοὺς κατοίκους καὶ τοὺς  
παρακάλεσε νὰ ἐτοιμάσουν γρήγορο καράβι καὶ νὰ  
διαλέξουν ἐπιτήδειους καὶ ἱκανοὺς ναῦτες, γιὰ νὰ τὸν  
πᾶνε στὴν πατρίδα του.

Ὑστερα κάλεσε τοὺς ἄρχοντες νὰ ἔρθουν μαζί του στὸ παλάτι, γιὰ νὰ κάμουν συντροφιά τοῦ ξένου στὸ τραπέζι, καὶ πρόσταξε νὰ φέρουν ἐκεῖ καὶ τὸν ξακουστὸ τραγουδιστὴ τὸ Δημόδοκο.

«Θέλω, εἶπε ὁ Ἀλκίνοος, νὰ διασκεδάσῃ ὁ ξένος μας, ὅσο μπορεῖ καλύτερα, μὲ τὴ λύρα καὶ μὲ τὰ γλυκὰ τραγούδια τοῦ Δημόδοκου, γιατί ὑπόφερε πολλὰ βάσανα ὡς τώρα στὸ ταξίδι του».

2. Ἐπειτα μαζί μὲ τὸν ξένο καὶ τοὺς καλεσμένους γύρισε στὸ παλάτι, κι ἀμέσως πρόσταξε νὰ ἐτοιμασθῇ πλούσιο τραπέζι γιὰ τιμὴ τοῦ ξένου.

Ἐνας ὑπηρέτης τότε πῆγε κι ἔφερε τὸ Δημόδοκο, ὀδηγώντας τον ἀπὸ τὸ χέρι, γιατί ἦταν τυφλός. Ἐτοιμάστηκε γρήγορα τὸ τραπέζι, ἔφεραν τὰ φαγητὰ καὶ τὸ κρασί, καὶ ὅλοι κάθισαν κι ἄρχισαν νὰ τρῶνε καὶ νὰ πίνουν μὲ πολλὴ ὄρεξη.

3. Ὅταν τελείωσε τὸ φαγί του ὁ Δημόδοκος, ζήτησε νὰ τοῦ δώσουν τὴ λύρα, κι ἀμέσως ἄρχισε νὰ τραγουδῇ τὴ φιλονικία τοῦ Ἀχιλλέα μὲ τὸν Ὀδυσσεά.

Στὴ φιλονικία αὕτὴ ὁ Ἀχιλλέας ὑποστήριζε, πὼς θὰ πάρουν τὴν Τροία μὲ τὴ βία καὶ μὲ τὴ δύναμη, ἐνῶ ὁ Ὀδυσσεάς ἔλεγε, πὼς θὰ τὴν πάρουν μὲ τὴν ἐξυπνάδα καὶ μὲ τὴν πονηριά.

Ὅλοι στὸ τραπέζι ἄκουαν μὲ μεγάλη εὐχαρίστηση τὸ τραγούδι. Μονάχα ὁ ξένος ἔκρυβε τὰ μάτια του, γιὰ νὰ μὴ φαίνωνται δακρυσμένα.

Ὁ Ἀλκίνοος ὁμοίως, καθισμένος κοντά του, ἔ-

νιώσε τὴ λύπη του· κι ἐπειδὴ ὅλοι εἶχαν τελειώσει τὸ φαγί τους, πρόσταξε τὸ Δημόδοκο νὰ στυματῇ τὸ τραγούδι καὶ νὰ ἐτοιμαστοῦν οἱ καλεσμένοι, γιὰ νὰ πᾶνε στὸς ἀγῶνες.

## § 16. Οἱ ἀγῶνες τῶν Φαιάκων.

1. Μὲ τὴν προσταγὴ τοῦ Ἀλκίνοου τὸ τραγούδι παύει, στυμώνονται ὅλοι ἀπὸ τὸ τραπέζι καὶ ξεκινοῦν γιὰ τὴν πλατεῖα.

Ἐμπρὸς πηγαίνει ὁ Ἀλκίνοος μὲ τὸν ξένο, ἀκολουθοῦν οἱ ἄρχοντες καὶ τὰ βασιλόπουλα, καὶ πίσω ἔρχεται ὁ λαός.

Σὲ λίγο ὅλη ἡ μεγάλη ἐκείνη καὶ καλοστρωμένη πλατεῖα γεμίζει ἀπὸ κόσμο.

Εἶναι πολλοὶ ποὺ ἦρθαν γιὰ ν' ἀγωνιστοῦν· οἱ περισσότεροι γιὰ νὰ καμψώσουν τὰ παιδιὰ καὶ τοὺς συγγενεῖς τους, πὺ θ' ἀγωνίζονταν· καὶ ὅλοι γιὰ νὰ εὐχαριστήσουν καὶ νὰ τιμήσουν τὸν ξένο, ποὺ φιλοξενοῦσε ὁ βασιλιάς τους.

Ὁ βασιλιάς, ὁ ξένος, οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ γέροι κάθονται σὲ θρόνους μαρμαρένιους· οἱ νέοι στέκονται ὄρθιοι.

2. Αὐτοὶ ποὺ θ' ἀγωνιστοῦν ἐτοιμάζονται γρήγορα. γδύνονται, βάζουν τὰ σημάδια, διαλέγουν τοὺς συντρόφους ποὺ θὰ παραβγοῦν μαζί τους, καὶ ὕστερα στέκουν καὶ περιμένουν ὅλοι ἀνυπόμονοι.

Μὰ τί σώματα εἶναι ἐκεῖνα! Τί κορμιὰ λεβέντικα,

τί στήθη πλατιά καὶ μεστωμένα, τί χέρια ἀτσαλένια  
καὶ δυνατὰ πόδια!

Σὲ λίγο ὅλα εἶναι ἔτοιμα. Γίνεται προσευχὴ  
στοὺς θεοὺς, γιὰ νὰ δώσουν τὴ νίκη στοὺς ἄξιους, καὶ  
μ' ἓνα σημεῖο ἀρχίζουν οἱ ἀγῶνες.

Ἀρχίζουν μὲ τὸ τρέξιμο, προχωροῦν στὸ πῆδημα,  
ὕστερα στὸ πάλεμα, καὶ ἀφοῦ ρίξουν καὶ τὸ δίσκο,  
ἀρχίζουν νὰ παραβγαίνουν στὸ κοντάρι.

Τὰ δυὸ βασιλόπουλα, ὁ Λαοδάμας καὶ ὁ Ἄλιος,  
παραβγαίνουν μὲ ἄλλα συνομήλικα παλικάρια σὲ διά-  
φορα ἀγωνίσματα, καὶ πότε νικοῦν καὶ πότε νικιοῦνται.

Ὁ λαὸς κάθε νικητὴ τὸν χαιρετᾷ χαρούμενα καὶ  
χειροκροτεῖ.

3. Ὁ ξένος κοιτάζει ὅλα αὐτά, θαυμάζει τὴ λε-  
βεντιά καὶ τὴν ἐπιτηδειότητα τῶν ἀγωνιστῶν, θυμᾶ-  
ται τὰ νιάτα του καὶ τοὺς δικούς του ἀγῶνες καὶ ἀνα-  
στενάζει. Ὅταν ὅμως τοῦ ἔρχεται στὸ νοῦ πὼς ὅλα  
αὐτὰ γίνονται γι' αὐτόν, ξεχνᾷ τὴ λύπη του, χαιρετᾷ  
καὶ αὐτὸς μαζί μὲ τοὺς ἄλλους καὶ χειροκροτεῖ τὸν  
κάθε νικητὴ (6).

#### § 17. Ὁ ξένος πειράζεται.

1. Ἐνῶ ἀκόμη ἐξακολουθοῦσαν οἱ ἀγῶνες, τὰ δυὸ  
βασιλόπουλα, ὁ Λαοδάμας καὶ ὁ Ἄλιος, λένε στοὺς  
συντρόφους τους ποὺ ἀγωνίζονταν μαζί : « Ἄς παρα-  
καλέσωμε τὸν ξένο ν' ἀγωνιστῇ καὶ αὐτός. Τὸ σῶμα  
του δείχνει ἄνθρωπο ἀγωνιστῆ ».

Ὅταν ὅμως πῆγαν καὶ τοῦ τὸ εἶπαν, ἐκεῖνος ἀπο-

κρίθηκε: «Πῶς μπορῶ ἐγώ, παιδιά μου, νὰ ἔχω ὄρεξη γι' ἀγῶνες ὕστερ' ἀπὸ τόσα βάσανα ποὺ ὑπόφερα; Κάθομαι ἐδῶ, μὰ ὁ νοῦς μου εἶναι ἄλλοῦ: πῶς θὰ γυρίσω πίσω στὴν πατρίδα μου καὶ στὸ σπίτι μου».

2.—«Ἔχεις δίκιο, ξένε, νὰ μὴ θέλῃς ν' ἀγωνιστῇς καὶ σύ» λέει τότε πειραχτικὰ ὁ ὁμορφος Εὐρύαλος, ἓνας ἀπὸ τοὺς ἀγωνιστές. «Ἐσὺ μοιάζεις περισσότερο μὲ ἔμπορο, ποὺ ὁ νοῦς του ὅλο τρέχει στὰ ἐμπορεύματα καὶ στὰ κέρδη».

Ὁ ξένος πειράχτηκε ἀπ' αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ Εὐρύχλου. Τὸν ἀγριοκοίταξε μιὰ φορὰ καὶ τοῦ λέει θυμωμένος:

«Φίλε μου, δὲ μίλησες φρόνιμα, οὔτε πολὺ γνωστικὸς μοῦ φαίνεσαι. Οἱ θεοί, βλέπεις, δὲ δίνουν μαζεμένα ὅλα τὰ χαρίσματα στὸν ἄνθρωπο. Σὲ σένα ἔδωσαν ὁμορφιά, ὅχι ὅμως καὶ τὸ νοῦ ποὺ πρέπει.

«Μάθε λοιπόν, πῶς δὲν εἶμαι ἀνῆξερὸς ἀπὸ ἀγῶνες. Ὅταν ἦμουν νεώτερος, ἦμουν ἀπὸ τοὺς πρώτους ἀγωνιστές καὶ τώρα ὅμως, ἂν καὶ τὰ βάσανα καὶ οἱ πίκρες μὲ ἀδυνάτισαν πολὺ, πάλι θὰ παραβγῶ μαζί σας, γιὰ τὴν τὰ λόγια σου μὲ πείραξαν πολὺ».

3. Ἀφοῦ εἶπε αὐτὰ ὁ ξένος, σηκώνεται ἀμέσως ἀπὸ τὴ θέση του καὶ πετιέται στὸ στίβο καὶ ὅπως ἦταν, ἔτσι μὲ τὰ ροῦχα του, παίρνει ἓναν πέτρινο δίσκο, πολὺ βαρύτερο ἀπὸ κεῖνον ποὺ πετοῦσαν οἱ Φαίακες, τὸν στρογγυλίζει καὶ τὸν πετᾷ μὲ ὅλη του τὴ δύναμη καὶ μὲ μεγάλη τέχνη.

Ὁ δίσκος βούιξε καὶ ἔπεσε πολὺ μακρύτερα ἀπὸ



βλα τὰ σημάδια.

Οἱ Φαίακες τὰ ἔχασαν καὶ ὁ ξένος εἶπε :

« Ἐμπρός, παλικάρια μου ! βάλτε τὰ δυνατά σας νὰ μὲ φτάσετε, καὶ τότε ἐγὼ θὰ προσπαθήσω νὰ πάω μακρύτερα. Ἄν θέλετε, εἶμαι ἕτοιμος ν' ἀγωνιστῶ μαζί σας καὶ στὴν πυγμὴ καὶ στὸ πάλε-  
μῃ καὶ στ' ἄλλα τ' ἀγωνίσματα. Μὰ καὶ στὸ ση-  
μάδι μπορῶ νὰ παραβγῶ.

» Στὴν Τροία ὁ Φιλοχτήτης μονάχα μὲ περνοῦσε σ' αὐτὸ τὸ ἀγώνισμῃ. Καὶ τὸ κοντάρι τὸ πετῶ μα-  
κριά, ὅσο ἓνας ἄλλος ρίχνει μὲ τὸ τόξο τὴ σαῖτα. Μονάχα στὸ τρέξιμο φοβοῦμαι πῶς θὰ μείνω πίσω, γιὰ τὰ πολλὰ βάσανα τῆς θάλασσης πολὺ λιγό-  
στεψαν τὴ γρηγοράδα τῶν ποδιῶν μου » (6).

### § 18. Οἱ Φαίακες χορεύουν.

1. Αὐτὰ εἶπε ὁ ξένος καὶ κάθισε στὴ θέση του. Ὅλοι σῶπασαν, ξαφνισμένοι ἀπὸ τὴ δύναμη καὶ ἀπὸ τὴν τέχνη τοῦ ξένου.

Τότε ὁ βασιλιάς Ἀλκίνοος ἔκοψε τὴ σιωπὴ καὶ εἶπε : « Ὅλοι μας βλέπομε, ξέने μου, πόσο εἶσαι ἔξο-  
χος ἀγωνιστής. Δὲ μᾶς κακοφαίνονται τὰ λόγια Εὐρύα σου. Ὅλος σὲ πείραξε μὲ τὸ ἄπρεπο φέρ-  
σιμό του, καὶ ἔπρεπε καὶ ἐσὺ νὰ δείξης τὴν ἱκανό-  
τητά σου, πὺ καθέννας τὴν ἀναγνωρίζει.

» Ἐμεῖς βέβαια δὲν περηφανευόμαστε, πῶς εἶ-  
μαστε πρῶτοι στὴν πυγμὴ καὶ στὸ δίσκο. Δὲ μᾶς φτάνει ὅμως κανένας στὸ τρέξιμο μήτε στὸ χορὸ, καὶ εἵμαστε οἱ πρῶτοι ναυτικοὶ τοῦ κόσμου.

» Καὶ τώρα ἔμπρός, Φαίακες! Χορέψετε, νὰ σᾶς δῇ ὁ ξένος, γιὰ νὰ μπορῇ νὰ λήη στήν πατρίδα του καὶ στοὺς δικούς του, πόσο περνοῦμε ἐμεῖς τοὺς ἄλλους στὸ χορό· κι ἓνας ἀπὸ σᾶς ἄς τρέξη στὸ πάλαι νὰ φέρῃ τὴ λύρα τοῦ Δημόδοκου ».

2. Σὲ λίγο ἄρχισε ὁ χορός. Οἱ καλύτεροι νέοι τῶν Φαίακων ἄρχισαν τότε νὰ χορεύουν. Ὁ Δημόδοκος στεκόταν στὴ μέση, ἔπαιζε τὴ λύρα του καὶ τραγουδοῦσε πολὺ ὥραϊα.

Ὅλοι χόρευαν μὲ πολλὴ τέχνη καὶ μὲ πολλὴ χάρη. Ὁ Λαοδάμας ὅμως καὶ ὁ Ἄλιος, τὰ δυὸ βασιλόπουλα, χόρευαν καλύτερα ἀπὸ τοὺς ἄλλους νέους.

Ὁ πρῶτος βαστοῦσε στὸ δεξί του χέρι κόκκινο τόπι, καὶ καθὼς χόρευε, πετοῦσε τὸ τόπι πολὺ ψηλὰ καὶ λύγιζε πρὸς τὰ πίσω τὸ κορμί. Τὴν ἴδια στιγμή ὁ ἀδερφός του πηδοῦσε μὲ χάρη, καὶ χωρὶς νὰ χάνῃ τὰ βήματα τοῦ χοροῦ, ἔπιανε τὸ τόπι μὲ μεγάλη εὐκολία. Ὑστερα ἄλλαζαν τὴ θέση τους κι ἐξακολουθοῦσαν νὰ χορεύουν. Οἱ ἄλλοι νέοι τοὺς καμάρωναν καὶ χτυπώντας τὰ χέρια, βαστοῦσαν τὸ χρόνο τοῦ χοροῦ.

3. Ὁ ξένος πρὸς τοὺς ἔβλεπε, γύρισε καὶ εἶπε στὸν Ἀλκίνοο:

« Δίκιο εἶχες νὰ καυχῇθῃς πρωτύτερα γιὰ τὸ χορό σας, βασιλιά μου. Οἱ Φαίακες ἀληθινὰ εἶναι στὸ χορὸ οἱ πρῶτοι· κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ παραβγῇ μαζί τους ».

Αὐτὰ τὰ λόγια εὐχαρίστησαν πολὺ τὸν Ἀλκίνοο

καὶ γύρισε καὶ εἶπε στοὺς ἄρχοντες τῶν Φαιάκων :

«Ὁ ξένος, ὅπως βλέπετε, δὲν εἶναι μονάχα ἄξιος ἀγωνιστής, παρὰ καὶ πολὺ φρόνιμος ἄνθρωπος. Γιὰ αὐτὸ εἶναι σωστὸ νὰ τὸν φιλοδωρήσωμε, ὅπως τοῦ ἀξίζει κι ὅπως καὶ σ' ἐμᾶς ταιριάζει.

»Ἐλᾶτε, νὰ τοῦ δώσωμε ὁ καθένας μας ἀπὸ ἓνα ὥραϊο πανωφόρι, ἓνα πακάμισο καὶ ἄρκετὸ χρυσάφι».

Ὅλοι οἱ ἄρχοντες δέχτηκαν πολὺ πρόθυμα τὰ λόγια τοῦ βασιλιᾶ. Ἀμέσως ὁ καθένας τους ἔστειλε τὸ δοῦλο του στὸ σπίτι, γιὰ νὰ πάρῃ καὶ νὰ πάῃ στὸ παλάτι τοῦ Ἀλκίνοου τὰ δῶρα ποὺ εἶχαν ἀποφασίσει νὰ δώσουν.

---

### § 19. Ὁ Εὐρύαλος διορθώνει τὸ σφάλμα του.

1. Μόλις τελείωσε ὁ Ἀλκίνοος τὴν ὁμιλίαν αὐτὴν μὲ τοὺς ἄρχοντες τῶν Φαιάκων, γύρισε καὶ λέει στὸν Εὐρύαλο :

«Κι ἐσύ, Εὐρύαλε, εἶναι σωστὸ νὰ προσπαθήσης νὰ ξεθυμώσης τὸν ξένο μας μὲ κάποιο δῶρο, γιὰτὶ ἄδικα τὸν πρόσβαλες πρωτύτερα».

«Ἀναγνωρίζω τὸ σφάλμα μου, εἶπε ὁ Εὐρύαλος, καὶ μετανοῶ. Θὰ προσπαθήσω νὰ τὸ διορθώσω, ὅπως εἶναι δίκιο καὶ ὅπως τὸ προστάξεις, βασιλιά μου. Θὰ χαρίσω στὸν ξένο αὐτὸ τ' ὥραϊο σπαθί μου, ποὺ ἔχει ἀσημένια λαβὴ καὶ φιλντισένιο θηκάρι».

2. Ἀφοῦ εἶπε αὐτά, ἔρχεται κοντὰ στὸν ξένο, τοῦ προσφέρει τὸ σπαθί του καὶ τοῦ λέει :

« Σὲ παρακαλῶ, ξένε, νὰ μὲ συμπαθήσης. Ἄν μου ξέφυγε κανέννας ἄπρεπος λόγος, ἅς τὸν πάρῃ ὁ ἄνεμος. Καὶ μακάρι οἱ θεοὶ νὰ σὲ ἀξιώσουν νὰ γυρίσης γρήγορα στὴν πατρίδα σου καὶ νὰ βρῇς κηλὰ ὅλους τοὺς δικούς σου ».

— « Σ' εὐχαριστῶ, Εὐρύαλε, γιὰ τὸ δῶρο καὶ γιὰ τίς εὐχές σου. Καὶ σὲ σένα μακάρι νὰ δώσουν οἱ θεοὶ ὅλα τὰ καλὰ, καὶ ποτὲ νὰ μὴ σοῦ χρειαστῇ αὐτὸ τὸ σπαθί, ποὺ τώρα μοῦ χαρίζεις ».

Αὐτὰ εἶπε ὁ ξένος· κι ἀμέσως κρέμχσε τὸ σπαθί στὸν ὦμο του.

3. Ἐνῶ ἔλεγαν αὐτά, ὁ ἥλιος ἄρχισε νὰ βασιλεύῃ. Τότε ὁ Ἀλκίνοος μαζί μὲ τὸν ξένο καὶ τοὺς ἄρχοντες τῶν Φαιάκων ξαναγύρισαν στὸ παλάτι, γιὰ νὰ ἐξακολουθήσουν τὴ διασκέδαση.

Στὸ μεταξὺ οἱ δοῦλοι τῶν ἀρχόντων ἔφεραν ἕνας ἕνας ἀπὸ τὰ σπίτια τὰ δῶρα γιὰ τὸν ξένο.

Ὅλα αὐτά, καθὼς κι ἐκεῖνα ποὺ τοῦ χάρισε ὁ Ἀλκίνοος, τὰ ἔπαιρνε ἡ βασίλισσα Ἀρήτη καὶ τὰ τοποθετοῦσε μέσα σ' ἕνα ὠραῖο κιβώτιο, ὅπως πρόσταξε ὁ ἄντρας της.

---

§ 20. Ὁ Ἀλκίνοος παρακαλεῖ τὸν ξένο νὰ διηγηθῇ τὰ παθήματά του.

1. Ἀμα ἐτοιμάστηκε τὸ τραπέζι, ὅλοι οἱ καλεσμένοι μαζί μὲ τοὺς νοικοκυραίους κάθισαν γύρω καὶ ἄρχισαν μὲ ὄρεξη τὸ δεῖπνο.

Ὁ ξένος κάθισε κοντὰ στὸ βασιλεῖα, καὶ στὴ μέση ἀπ' ὅλους τοὺς καλεσμένους ὁ τραγουδιστὴς Δημόδοκος.

Ἀφοῦ ὅλοι ἔφαγαν καὶ ἤπιαν, λέει ὁ ξένος :

«Τί ὦραϊα ποὺ τραγούδησες σήμερα, Δημόδοκε, τὸν Τρωικὸ πόλεμο! Τὰ εἶπες ὅλα τόσο καλὰ, σὰ νὰ ἦσουν ἐκεῖ καὶ τὰ ἔβλεπες καὶ τ' ἄκουες. Ἐλα τώρα, τραγούδητέ μας καὶ γιὰ τὸ ξύλινο ἄλογο, ποὺ μ' αὐτὸ κατάρθωσε ὁ Ὀδυσσεύς νὰ γελάσῃ τοὺς Τρωαδίτες καὶ νὰ κυριέψῃ τὴν πόλιν τους».

2. Ὁ Δημόδοκος εὐχαριστήθηκε πολὺ γιὰ τὸν ἔπαινον αὐτοῦ τοῦ ξένου, καὶ ἀμέσως ἄρχισε νὰ τραγουδῇ μὲ τὴ γλυκιὰ φωνή του. Τὸ τραγούδι του ἔλεγε, πῶς μὲ τὴ συμβουλὴ τοῦ Ὀδυσσεύα κατασκεύασαν τὸ ξύλινο ἄλογο· ποιοὶ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες κλείστηκαν μέσα του· πῶς τὸ ἄφησαν ὕστερα καὶ καμώθηκαν πῶς φεύγουν· πῶς τὸ βρῆκαν ἔτσι ἀφημένο οἱ Τρωαδίτες καὶ τὸ ἔφεραν μέσα στὴν πόλιν τους· καὶ πῶς μὲ τὸ ἔξυπνο αὐτὸ σχέδιον τοῦ Ὀδυσσεύα κυριεύτηκε καὶ καταστράφηκε ἡ Τροία.

3. Ὅλοι ἄκουαν τὸ τραγούδι καὶ ἦταν καταμαγεμένοι. Ὁ ξένος ὅμως πάλι συγκινήθηκε καὶ ἄρχισε νὰ κλαίῃ καὶ ν' ἀναστενάζει.

Τότε ὁ Ἀλκίνοος, ὅταν εἶδε τὰ δάκρυα τοῦ ξένου καὶ ἄκουσε τοὺς ἀναστεναγμούς του, εἶπε: «Καλὸ μοῦ φαίνεται νὰ σταματήσῃ ὁ τραγουδιστὴς τὸ τραγούδι του. Γιατὶ ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ ἄρχισε νὰ τὸ τραγουδῇ, ὁ ξένος μας ὅλο κλαίει καὶ ἀναστενάζει.



Αὐτὸ ὅμως δὲν εἶναι σωστό. Στὴ διασκέδαση πρέπει ὁ καθένας νὰ χαίρεται καὶ νὰ γελά, καὶ περισσότερο ὁ φίλος ποὺ φιλοξενιέται.

»Κι ἐσύ, ἀγαπημένε μας ξένε, ἔλα, πές μας τ' ὄνομά σου καὶ τὴν πατρίδα σου. Πές μας ποιὲς χῶρες γύρισες καὶ τί ὑπόφερες στὰ ταξίδια σου; Πές μας ἀκόμη καὶ γιατί κλαῖς καὶ ἀναστενάζεις, ὅσες φορὲς ἀκοῦς νὰ μιλοῦν γιὰ τὰ παθήματα τῶν Ἑλλήνων στὴν Τροία. Μήπως σκοτώθηκε ἐκεῖ κανένας στενὸς συγγενής σου ἢ κανένας φίλος σου ἀγαπημένος; Γιατὶ σ' αὐτὸν τὸν πόλεμο πολλοὶ Ἕλληνες σκοτώθηκαν, ποὺ δὲ θὰ λησμονηθοῦν ποτέ».

---

## § 21. Ποιὸς ἦταν ὁ ξένος ;

1. Τότε ὁ ξένος εἶπε στὸν Ἀλκίνοο :

«Πολὺ γλυκὰ τραγουδεῖ ὁ τραγουδιστής σου, βασιλιά Ἀλκίνοε· καὶ γιὰ μένα δὲν ὑπάρχει ἄλλο καλύτερο σ' αὐτὸν τὸν κόσμον, παρὰ νὰ βρισκῶμαι μὲ καλὴ συντροφιά, νάχω μπροστά μου πλούσιο τραπέζι καὶ ν' ἀκούω, ὅπως τώρα, γλυκὰ τραγούδια.

»Τοῦ λόγου σου ὅμως ἐπιθυμεῖς νὰ μάθης ποιὸς εἶμαι, ἀπὸ ποῦ ἔρχομαι καὶ τί ἔπαθα, ὥσπου νάρθω ὡς ἐδῶ. Θέλω νὰ σᾶς εὐχαριστήσω, μὰ ἀπὸ ποῦ ν' ἀρχίσω καὶ ποῦ νὰ τελειώσω; Τί νὰ πῶ πρῶτο καὶ τί δεύτερο; Εἶναι τόσα πολλὰ τὰ παθήματά μου, ποὺ δὲ βρίσκω μήτε ἀρχὴ μήτε τέλος.



2. »'Ακοῦστε ὅμως! Εἶμαι ὁ 'Οδυσσεύς, ὁ γιὸς τοῦ Λαέρτη, αὐτὸς ποὺ κυρίεψε τὴν Τροία».

»Οἱ οἱ ὅσοι ἦταν μαζεμένοι τότε μέσα στὴν τραπεζαρία ξαφνίστηκαν, ἔταν ἄκουσαν αὐτὸ τ' ὄνομα· κι ὅλοι κοίταξαν μὲ θαυμασμό τὸ δοξασμένο ἥρωα.

«Εἶμαι ἀπὸ τὴν 'Ιθάκη» ἐξακολούθησε ὁ 'Οδυσσεύς. «Ἡ πατρίδα μου εἶναι μικρὸ νησί, ὅλο πέτρες καὶ βουνά, καὶ δὲ μοιάζει σὰν τὸ δικό σας. Βγάζει ὅμως κι αὐτὸ παλικάρια.

»Γιὰ μένα δὲν ὑπάρχει σ' αὐτὸν τὸν κόσμον ἄλλο πὺ ν' ἀγαπῶ πὺ πολὺ ἀπὸ τὴν πατρίδα μου αὐτή. Πολλὲς φορές, τόσον καιρὸ πὺ γυρίζω ἐδῶ κι ἐκεῖ στὰ ξένα, μοῦ παρουσιάστηκαν εὐκαιρίες νὰ ζήσω μακριὰ καὶ νὰ ἔχω ὅλα τ' ἀγαθὰ μου. »Ὅμως ἐγὼ προτίμησα νὰ γυρίσω πίσω στὴν πατρίδα μου, γιὰ νὰ ζήσω κοντὰ στοὺς δικούς μου καὶ στὸ σπίτι μου, κι ἃς ζῶ φτωχικώτερη. »Αἶ, τί νὰ σᾶς πῶ! Δὲν ὑπάρχει στὸν κόσμον πὺ γλυκὸ προᾶμα ἀπὸ τὴν πατρίδα κι ἀπὸ τοὺς γονεῖς. Εἶναι πολὺ δυστυχισμένος ἐκεῖνος, πὺ τοῦ ἔχει ἡ μοῖρα του νὰ ζῇ μακριὰ ἀπὸ τὴν οἰκογένειά του, ἀπὸ τοὺς φίλους του καὶ ἀπὸ τοὺς πατριῶτες του, ὅσο πλούσιος κι ἂν εἶναι».

§ 22. Ὁ Ὀδυσσεύς στὴ χώρα τῶν Κικόνων.

1. « Καὶ τώρα ποὺ μάθατε ποῖος εἶμαι, ἀκοῦστε μὲ τὴ σειρὰ καὶ τὰ ὅσα ὑπόφερα ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ φύγαμε ἀπὸ τὴν Τροίαν, ὥσπου ἔφτασα στ' ἑμορφονησί σας » ἄρχισε νὰ λέῃ τότε ὁ Ὀδυσσεύς.

» Ἀφοῦ κυριέψαμε καὶ καταστρέψαμε τὴν Τροίαν, ξεκίνησα κι ἐγὼ γιὰ τὴν πατρίδα μου, μὲ τὰ δώδεκα πλοῖα μου καὶ μὲ τοὺς συντρόφους, ποὺ μοῦ εἶχαν μείνει ὕστερ' ἀπὸ τὸ δεκάχρονο ἐκεῖνο πόλεμο.

» Ἀπὸ τίς πρῶτες ἡμέρες ὅμως ὁ ἄνεμος ἦταν ἐνάντιος· κι ἀντὶ νὰ σπρώχνῃ τὰ πλοῖα μας κατὰ τὴ δύση, δηλαδὴ κατὰ τὴν Ἑλλάδα, τὰ ἔσπρωχνε κατὰ τὸ βοριά, κατὰ τὴ Θράκη, καὶ μᾶς ἔφερε στὴν πόλιν τῶν Κικόνων, τὴν Ἴσμαρον.

2. » Εἶναι ἀλήθεια, πῶς οἱ Κίκονες δὲ μᾶς δέχτηκαν διόλου καλὰ. Ἀλλὰ καὶ οἱ σύντροφοί μου φέρθηκαν σ' αὐτοὺς πολὺ ἄσχημα.

» Δὲν ἄκουσαν τὰ λόγια μου καὶ θέλησαν νὰ ἐκδικηθοῦν τοὺς Κίκονες. Ἔπεσαν λοιπὸν ἀπάνω τους, σκότωσαν πολλοὺς, ἔδιωξαν τοὺς ἄλλους ἀπὸ τὴν πόλιν καὶ ρήμαξαν τὰ σπίτια τους. Ὑστερα μοιράστηκαν μεταξὺ τους ὅσα ἄρπαξαν, βόδια, πρόβατα, γίδια κι ἄλλα πολύτιμα πράγματα, ὥστε τὸ κάθε πλοῖο πῆρε πλούσιον μερδικὸ κι ὁ καθένας ἀπὸ τοὺς συντρόφους μου ἀρκετά.

» Ἐγὼ τότε ἄρχισα νὰ τοὺς παρακαλῶ νὰ φύγωμε ἀμέσως ἀπὸ τὴν Ἴσμαρον. Ἐκεῖνοι ὅμως καὶ

πάλι δὲ μ' ἄκουσαν. Κάθισαν στὴν ἀκρογιαλιά καὶ ἀφοῦ ἔσφαξαν κι ἔφησαν πολλὰ βόδια καὶ πρόβατα, ἄρχισαν τὸ φαγοπότι.

3. » Ὁ Δίας ὅμως δὲν ἄργησε νὰ μᾶς δείξῃ τὸ θυμὸ του γιὰ τὰ κακὰ ποὺ οἱ σύντροφοί μου ἔκαμαν στοὺς Κίκονες. Τῇ νύχτα, ὅσοι ἀπὸ τοὺς κατοίκους ἐκείνου τοῦ μέρους γλίτωσαν, ἔτρεξαν καὶ ζήτησαν βοήθεια ἀπὸ τοὺς ἄλλους Κίκονες, ποὺ κατοικοῦσαν στὰ μεσόγεια κι ἦταν μαθημένοι ἀπὸ πολέμους καὶ πολὺ ἀντρειωμένοι. Ἐκεῖνοι δέχτηκαν νὰ τοὺς βοηθήσουν· καὶ τὸ πρῶτὸ τοὺς βλέπω ἀπὸ τὸ πλοῖο μου νὰ ὁρμοῦν στοὺς συντρόφους μου σὰ λυσσασμένοι, καὶ νὰ εἶναι ἀμέτρητοι σὰν τὰ φύλλα τῶν δέντρων τὴν ἀνοιξή.

» Δὲ χάνω στιγμή. Πετιέμαι ἀπὸ τὸ πλοῖο στοὺς συντρόφους μου, τοὺς δίνω θάρρος, τοὺς βάζω στὴ γραμμὴ καὶ σὲ λίγο ἀρχίζομε τὴ μάχη.

4. » Οἱ Κίκονες πολεμοῦσαν μὲ μανία· κι ἐμεῖς ὅμως, ἂν καὶ ἤμαστε πολὺ λιγώτεροι ἀπ' αὐτοὺς, πολεμούσαμε σὰν παλικάρια. Γι' αὐτὸ πολλοὶ σκοτώνονταν καὶ ἀπὸ τὰ δυὸ μέρη.

» Ὡστόσο, ὅσο ἦταν ἀκόμη μέρα, ἐμεῖς τοὺς νικούσαμε καὶ δὲν τοὺς ἀφήναμε νὰ πλησιάσουν στὰ πλοῖα μας. Ὅταν ὅμως ἔγειρε ὁ ἥλιος κατὰ τὴ δύση, τότε οἱ Κίκονες μᾶς νίκησαν καὶ μᾶς κυνήγησαν ὡς τὰ πλοῖα.

» Στὴ φοβερὴ ἐκείνη μάχη σκοτώθηκαν ὡς ἑβδομήντα δικοί μας. Ὅσοι γλιτώσαμε, μπήκαμε γρήγορα

στά πλοῖα καὶ φύγαμε ἀμέσως ἀπὸ τὴν "Ισμαροῦ"  
καὶ ἀναστενάζοντας ὁ Ὀδυσσεύς ἐξακολούθησε τὴ  
διήγησή του.

---

### § 23. Στὴ χώρα τῶν Λωτοφάγων.

1. « Μὰ ὁ θυμὸς τοῦ Δία δὲν περιορίστηκε ὡς  
ἔδῳ μονάχα. Μόλις ἀνοιχτήκαμε στὸ πέλαγος, μᾶς  
ἔπιασε φοβερὴ τρικυμία. Βοριάς δυνατὸς ἄρχισε νὰ  
φυσᾷ καὶ σκοτάδι βαθὺ νὰ σκεπάζῃ τὸν οὐρανό.

» Σὲ λίγο δὲ βλέπαμε κητὰ ποῦ ἀρμενίζαμε. Τὰ  
πλοῖα μας προχωροῦσαν μὲ σηλωμένες τὶς πλώρες  
ἀπὸ τὸν ἀέρα. Τὰ πανιά τους σκίστηκαν καὶ οἱ ἀν-  
τένες ἔσπασαν.

» Οἱ ναῦτες τότε φοβήθηκαν μεγαλύτερη κατα-  
στροφὴ. Γι' αὐτὸ ῥπαξαν στὰ χέρια τὰ κουπιά, κι ἄ-  
φοῦ κωπηλάτησαν ὥρες πολλὲς καὶ μὲ δύναμη πολ-  
λὴ, κατωρθώσαμε τέλος πάντων νὰ πλησιάσωμε σὲ  
μιὰ ἄγνωστη καὶ ἀκατοίκητη παραλία.

» Ἐκεῖ τραβήξαμε ἔξω στὴ στεριά τὰ πλοῖα  
καὶ ξαπλωθήκαμε στὴν ἀκρογιαλιά. Θέλαμε, ὥσπου  
νὰ περάσῃ ἡ τρικυμία, νὰ ξεκουραστοῦμε καὶ νὰ τὰ  
διορθώσωμε.

2. » Δύο μερόνυχτα μείναμε κεῖ. Τὴν τρίτη μέρα,  
δταν ἡσύχασε κάπως ὁ ἀέρας, σπρώξαμε τὰ πλοῖα  
στὴ θάλασσα καὶ ξεκινήσαμε γιὰ τὴ πατρίδα μας.

» Τώρα εἶχαμε πρῖμο τὸν καιρό, καὶ λίγο λίγο ἀρ-



μενίζοντας περάσαμε τὸ πέλαγος καὶ πλησιάσαμε στὴν Πελοπόννησο.

»Ολοι ἐλπίζαμε τότε, πὼς θὰ φτάναμε γρήγορα στὴν ἀγαπημένη μας πατρίδα. Ὅταν ὅμως πλησιάσαμε στὸ ἀκρωτήριο τὸ Μαλέα καὶ θελήσαμε νὰ τὸ περάσωμε, τὰ μεγάλα κύματα καὶ ὁ τρελὸς βοριάς μᾶς ἔσπρωξαν πάλι μακριὰ ἀπὸ τὴν παραλία, στὸ ἀνοιχτὸ πέλαγος, πέρα ἀπὸ τὰ Κύθηρα.

3. »Δὲ λέγονται τὰ ὅσα ὑποφέραμε ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα. Ἐννέα μερόνυχτα μᾶς βασάνιζαν οἱ ἀντίθετοι ἄνεμοι καὶ μᾶς ἔσπρωχναν ὁλοένα καὶ μακρύτερα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Μόλις στὶς δέκα ἡμέρες ἀπάνω κατωρθώσαμε νὰ πλησιάσωμε σὲ στεριά. Ρίξαμε ἀμέσως τὶς ἄγκυρες, βγήκαμε στὴν παραλία, πήραμε νερὸ ἀπὸ μιὰ βρύση καὶ φάγαμε κοντὰ στὰ πλοῖα.

»Ὑστερα ἀπὸ τὸ φαγητὸ διάλεξα τρεῖς ἀπὸ τοὺς συντρόφους μου καὶ τοὺς πρόσταξα νὰ προχωρήσουν στὰ μεσόγεια τῆς χώρας ἐκείνης, γιὰ νὰ μάθουν ποῦ βρισκόμαστε.

4. »Ἐκεῖνοι ἔφυγαν. Μὰ ἂν καὶ πέρασε ὥρα ἀρκετὴ δὲν ξαναγύρισαν».

— «Μήπως σκοτώθηκαν ἢ πιάστηκαν αἰχμάλωτοι;» ρωτᾷ κάποιος ἀπὸ τοὺς καλεσμένους τοῦ Ἀλκίνοου.

— «Μήτε τὸ ἓνα μήτε τὸ ἄλλο· οἱ τρεῖς ἐκεῖνοι σύντροφοί μου ἔπαθαν κάτι χειρότερο» ἀποκρίθηκε ὁ Ὀδυσσεύς. «Ἐφαγαν λωτὸ καὶ μᾶς λησμόνησαν.

Γιατί χωρίς νά τὸ ξέρωμε, εἴχαμε φτάσει στὴ χώρα τῶν Λωτοφάγων.

»Οἱ Λωτοφάγοι αὐτοὶ εἶναι ἄνθρωποι ἡμεροὶ καὶ τρέφονται μὲ λωτό, ἕναν καρπὸ γλυκὸ σὰ μέλι, ποὺ ὅποιος ὅμως φάγῃ ἀπ' αὐτόν, ξεχνᾷ ἀμέσως καὶ πατρίδα καὶ δικούς του».

— «Ἐχομε ἀκουστὰ κι ἐμεῖς γι' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους καὶ γιὰ τὴν τροφὴ τους. Μὰ κανεὶς ἀπὸ μᾶς τοὺς Φαίακες δὲν ἔφτασε ὡς τὴ χώρα τῶν Λωτοφάγων, ἂν καὶ τὰ πλοῖα μας φτάνουν ὡς τὴν ἄκρη τοῦ κόσμου» εἶπε ὁ Ἀλκίνοος.

— «Φαντάζομαι, τί θὰ ἔπαθαν οἱ τρεῖς ἐκεῖνοι σύντροφοί σου» εἶπε τότε ἕνας ἄλλος ἄρχοντας σιὸν Ὀδυσσεά. «Θὰ τοὺς καλυδέτῃσαν οἱ Λωτοφάγοι, καὶ γιὰ νὰ τοὺς περιποιηθοῦν θὰ τοὺς ἔδωσαν νὰ φᾶνε λωτούς. Αὐτοί, μόλις ἔφαγαν, ἀμέσως σᾶς ληομόνησαν. Γι' αὐτὸ καὶ δὲ γύριζαν πίσω στὰ πλοῖα».

5. — «Μάλιστα, ἔτσι ἔγινε» ἀποκρίθηκε ὁ Ὀδυσσεάς. «Γι' αὐτὸ κι ἐγώ, ὅταν εἶδα πὼς ἀργοῦσαν νὰ γυρίσουν, ἀναγκάστηκα νὰ πάω ὁ ἴδιος καὶ νὰ τοὺς φέρω πίσω μὲ τὴ βία. Γιατὶ δὲν ἤθελαν νὰ φύγουν ἀπὸ ἐκεῖ.

»Ἀμέσως τότε πρόσταξα τοὺς ἄλλους συντρόφους μου, νὰ μποῦν στὰ πλοῖα καὶ νὰ φύγωμε τὸ γρηγορώτερο. Γιατὶ φοβήθηκα, μήπως θελήσουν νὰ δοκιμάσουν καὶ ἄλλοι ἀπὸ τὸ λωτὸ καὶ πάθουν τὰ ἴδια».



§ 24. Στὴ χώρα τῶν Κυκλώπων.

1. Ἀφοῦ σταμάτησε λίγο ὁ Ὀδυσσεύς γιὰ νὰ ξεκουραστῇ, ὕστερα ξανάρχισε πάλι τὴ διήγησίν του ἔτσι :

« Ἀπὸ τὴ χώρα τῶν Λωτοφάγων ὕστερα ἀπὸ μερικὲς ἡμέρες φτάσαμε στὴ χώρα τῶν Κυκλώπων ».

— « Τῶν μονομάτηδων, καθὼς τοὺς λένε, ποὺ ἔχουν ἀπὸ ἓνα μάτι μονάχα ὀλοστρόγγυλο στὸ μέτωπο ; Εἶσαι εὐτυχισμένος Ὀδυσσεύ, ποὺ εἶδες καὶ τέτοιους παράξενους ἀνθρώπους » εἶπε τότε ἓνας ἀπὸ τοὺς καλεσμένους τοῦ Ἀλκίνοου.

— « Μάλιστα, φίλε μου· στὴ χώρα αὐτῶν τῶν τεράτων καὶ τῶν ἀγριανθρώπων φτάσαμε » ἀποκρίθηκε ὁ Ὀδυσσεύς καὶ ἀναστέναξε. « Καλύτερα ὅμως νὰ μὴ φτάνουμε ποτέ, μήτε νὰ ἔβλεπα ἀπ' αὐτοὺς κανένα. Γιατὶ στὴ χώρα τους αὐτὴ ἔχασα ἔξι συντρόφους μου καὶ λίγο ἔλειψε νὰ χάσω κι ἐγὼ τὴ ζωὴ μου ».

2. » Πῶς ὅμως νὰ μὴν πάθῃ κακὸ, ὅποιος περνᾷ ἀπὸ τὴ χώρα τῶν Κυκλώπων, ἀφοῦ εἶναι ἄνθρωποι ἄδικοι καὶ κάνουν ὅ,τι τοὺς ἀρέσει ;

» Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ οὔτε καλλιεργοῦν τὴ γῆ οὔτε φυτεύουν τίποτε μὲ τὰ χέρια τους. Καὶ ὅμως καὶ τὸ σιτάρι καὶ τὸ κριθάρι καὶ τ' ἄμπélia καὶ τὰ ἄλλα τὰ φυτὰ τὰ χρήσιμα, ὅλα φυτρώνουν στὴ χώρα τους χωρὶς νὰ τὰ σπείρουν, καὶ καρπίζουν χωρὶς νὰ τὰ καλλιεργήσουν. Βρέχει ὁ Θεός, κι αὐτὰ φυτρώνουν καὶ μεγαλώνουν καὶ καρπίζουν χωρὶς καμιά περιποίηση.

» Μὰ οὔτε σπίτια οὔτε ἀγορές οὔτε καὶ δικαστήρια ἔχουν οἱ Κύκλωπες. Κατοικοῦν μέσα σὲ σπηλιές, κι ὁ καθένας τους φροντίζει μονάχα γιὰ τὸν ἑαυτό του, χωρὶς νὰ ἐνδιαφέρεται διόλου γιὰ τὸ γείτονά του καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους Κύκλωπες. Σωστοὶ ἀγριάνθρωποι!

§ 25. Στὸ ἐρημόνησο.

1. »Ὅχι πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὴ χώρα τους αὐτὴ εἶναι μικρὸ ἐρημόνησι κατὰφυτο.

»Πόδι ἀνθρώπου δὲν πάτησε στὸ νησί αὐτὸ ποτέ. Στὰ βουνάλακια του καὶ στὸ δάσος του δὲν κυνήγησε ποτὲ κανεὶς κυνηγός. Στὸ καταπράσινο λιβάδι του κανεὶς βοσκὸς δὲ βόσκησε οὔτε μιὰ φορὰ τὰ κοπάδια του καὶ τίς βουνοπλαγιές καὶ τὸν κάμπο του δὲν τὰ ὥργωσε ποτὲ κανένας γεωργός. Μονάχα τ' ἀμέτρητα ἀγριόγιδά του τρέχουν καὶ πηδοῦν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἄφοβα.

» Οἱ Κύκλωπες, οἱ γείτονες τοῦ ἐρημόνησου αὐτοῦ, δὲν ἔχουν πλοῖα οὔτε γνωρίζουν νὰ κολυμποῦν, γιὰ νὰ μποροῦν νὰ πηγαίνουν ὡς ἐκεῖ. Οἱ ἄλλοι πάλι ἄνθρωποι δὲν τολμοῦν νὰ κατοικήσουν σ' ἓνα τέτοιο μέρος καὶ νὰ γειτονέψουν μὲ τέτοιους ἀγριανθρώπους.

» Ἄν κατοικοῦσαν ἄνθρωποι στὸ νησί αὐτό, θὰ ἦταν πολὺ εὐκόλο καὶ νὰ καλλιεργηθῇ καὶ πλούσιες ἐσοδιές νὰ δώσῃ· γιὰτὶ καὶ πολὺ παχιά χωράφια ἔχει, κατάλληλα γιὰ σιτάρη καὶ γιὰ κριθάρι, καὶ λι-

βάδι αρκετά μεγάλο, όπου θά μπορούσαν νά βοσκήσουν πολλά γιδοπρόβατα.

2. » Κοντά ἔμῳς σ' αὐτὰ ἔχει τὸ μικρὸ αὐτὸ ἔρημονήσι κι ἓνα λιμάνι λαμπρό, τόσο ἀσφαλισμένο ἀπὸ παντοῦ, πὺ ὅταν μποῦν μιὰ φορὰ σ' αὐτὸ τὰ πλοῖα, δὲν ἔχουν πιὰ ἀνάγκη νά μεταχειριστοῦν μήτε ἄγκυρες μήτε παλαμάρια. Μποροῦν νά μείνουν μέσα ἐκεῖ χωρὶς ἄγκυρα κι ὅλως διόλου ἄδετα, δίχως νά κουνηθοῦν ἀπὸ τὴ θέση τους.

» Στὴν ἄκρη ἄκρη τοῦ λιμανιοῦ αὐτοῦ, κοντὰ στὴν παραλία, εἶναι μιὰ βαθιὰ σπηλιά· ἀπὸ μέσα της βγαίνει καθαρὸ νερὸ κι ὁλόγυρα σειοῦν τὰ φύλλα τους θεόρατες λεῦκες.

3. » Στὸ νησί αὐτὸ μᾶς ἔσπρωξαν τὰ κύματα. Κάποιος θεός, φαίνεται, μᾶς ὠδήγησε ἐκεῖ μιὰ νύχτα κατασκότεινη, ὅπου τίποτε δὲν μπορούσαμε νά διακρίνωμε μπροστά μας. Γιατὶ πυκνὴ καταχνιά σκέπαζε τὴ θάλασσα καὶ μαῦρα σύννεφα ἐμπόδιζαν τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ νά φτάσῃ ὡς τὴ γῆ. Γι' αὐτὸ μήτε ἐγὼ μήτε κανεὶς ἀπὸ τοὺς συντρόφους μου δὲν κατώρθωσε νά ἰδῇ τὸ νησί αὐτὸ τὴν ὥρα πὺ μπαίναμε στὸ λιμάνι του.

4. » Μόλις μπήκαμε μέσα, ἀμέσως κατεβάσαμε τὰ πανιά, τραβήξαμε τὰ πλοῖα μας ἔξω καὶ κοιμηθίκαμε χάμω στὴν ἀμμουδιά.

» Ὅταν ξημέρωσε καὶ εἶδαμε πόσο ὠραῖο ἦτον



τὸ νησί, ἀρχίσαμε νὰ γυρίζωμε ἐδῶ κι ἐκεῖ καὶ νὰ τὸ θαυμάζωμε.

»Τότε εἶδαμε καὶ τ' ἀγριόγριδα. Ἀμέσως πήραμε τὰ τόξα μας, κι ἀφοῦ χωρίσαμε σὲ τρεῖς συντροφίες, ἀρχίσαμε νὰ τὰ κυνηγοῦμε.

»Δὲν πέρασαν πολλές ὥρες καὶ τὸ κυνήγι μας ἦταν τόσο πολὺ, ποὺ κάθε πλοῦο πῆρε ἀπὸ ἐννιά καὶ τὸ δικό μου δέκα ἀγριόγριδα σκοτωμένα.

5. »Ὑστερα, ἀφοῦ ψήσαμε κάμποσα ἀπ' αὐτά, καθίσαμε στὴν παραλία καὶ ἀρχίσαμε νὰ τρῶμε καὶ νὰ πίνωμε ὡς τὸ ἡλιοβασίλεμα.

»Ἀντίκρυ μας, πάρα πολὺ κοντά, βλέπαμε τὴ χώρα τῶν Κυκλώπων καὶ τὸν καπνὸ ποὺ ἐβγαίνει ἀπὸ τίς σπηλιές τους. Ἀκούαμε ἀκόμη καὶ τίς φωνές τους καὶ τίς φωνές τῶν ζώων τους.

»Ὅταν βασίλειψε ὁ ἥλιος καὶ ἡ νύχτα ἄπλωσε στὴ γῇ τὸ σκοτεινὸ πέπλο της, τότε ξαπλωθήκαμε κι ἐμεῖς πάλι ἀπάνω στὰ κατακάθαρα χαλίικα καὶ τὰ βότσαλα τοῦ γιαλοῦ, καὶ κοιμηθήκαμε ὡς τὸ πρῶτον πολὺ ὥραϊα. Μᾶς φώτιζε ὅλην τὴ νύχτα τ' ὀλοστρόγγυλο φεγγάρι καὶ μᾶς νανούριζαν τὰ γλυκόλαλα ἀηδόνια τοῦ ἐρημονησιοῦ ».

— «Ἀρχίζω νὰ σὲ ζηλεύω, Ὀδυσσέα» εἶπε γελώντας ὁ τραγουδιστὴς Δημόδοκος.

— «Δὲ θὰ μὲ ζήλευες διόλου, Δημόδοκε, ἂν ἤξερες τί πάθαμε ὕστερα ἀπὸ μιὰ ἡμέραν» ἀποκρίθηκε ὁ Ὀδυσσεύς ἀνυστενάζοντας.

---

§ 26 Στὴν κατοικία τοῦ Πολύφημου.

1. Ὑστερα ἐξακολούθησε πάλι:

«Ὅλα ὅσα βλέπαμε ἐκείνη τὴν ἡμέρα νὰ γίνωνται στὴν ἀντικρινή μας χώρα, μοῦ κίνησαν πολὺ τὴν περιέργεια. Γι' αὐτό, ἐνῶ οἱ σύντροφοί μου κοιμόνταν βαθιά στὴν ἀκρογιαλιά, ἐγὼ συλλογιζόμουν, ἂν θὰ ἔπρεπε ἢ ὄχι νὰ πῆγαίνα ἐκεῖ, γιὰ νὰ γνωρίσω τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἀπὸ κοντά.

»Ἡ σωστὴ σκέψη μ' ἐμπόδιζε νὰ κάμω μιὰ τέτοια ἐπικίνδυνη ἐπίσκεψη· ἡ μεγάλη μου ὁμῶς περιέργεια μὲ παρακινοῦσε νὰ τὴν κάμω. Καὶ καὶ πού πάλευαν στὸ μυαλό μου ἡ σωστὴ σκέψη μὲ τὴν περιέργεια, νίκησε γιὰ κακὴ μας τύχη ἡ τελευταία. Γι' αὐτὸ ἀποφάσισα ἀπὸ τὴ νύχτα ἐκείνη νὰ κάμω αὐτὴ τὴν ἐπίσκεψη.

»Μόλις λοιπὸν ξημέρωσε, φώναξα κοντά μου ὅλους τοὺς συντρόφους καὶ τοὺς εἶπα:

«Ἐσεῖς οἱ ἄλλοι θὰ μείνετε ἐδῶ! Ἐγὼ μὲ τοὺς ναῦτες μου θὰ πάω στὴν ἀντικρινὴ ἐκείνη στεριά. Θέλω νὰ μάθω ποῦ βρισκόμαστε, νὰ σιμίζω μὲ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ τόπου αὐτοῦ καὶ νὰ πληροφορηθῶ κάτι ἀπ' αὐτοὺς.

2. Αὐτὰ εἶπα· καὶ ἀφοῦ ἐτοιμάσαμε τὸ πλοῖο, ξεκινήσαμε καὶ σὲ λίγο φτάσαμε.

»Μόλις πλησιάσαμε, διακρίναμε ἀπὸ μακριὰ ἀνάμεσα σὲ δάφνες μιὰ μεγάλη σπηλιά, καὶ μπροστά της αὐλὴ ἀπλόχωρη καὶ μαντρωμένη ὁλόγυρα μὲ πέτρες καὶ μὲ χοντρά ξύλα.

» Σ' αὐτὴν τῇ σπηλιά κατοικοῦσε ὁ Κύκλωπας Πολύφημος, ἓνας γίγας θεόρατος καὶ φοβερός, ποὺ ἔβασκε μονάχος τὰ γιδοπρόβατά του καὶ ζοῦσε κατὰ-μονος σὰν τὸ λύκο, χωρὶς νὰ ἔχη συντροφιά μὲ κανένα. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς μὲ κεῖνο τὸ πελώριο τριχωτὸ σῶμα του, μὲ τὰ μακριὰ ἀναμαλλιασμένα μαλλιά καὶ τὰ μεγάλα γένεια, δὲν ἔμοιαζε μὲ μᾶς τοὺς ἀνθρώπους. Ἐμοιαζε πιὸ πολὺ μὲ βράχο μεγάλο καὶ δασωμένο ».

— «Καὶ ὡς πόσο ψηλὸς ἦταν αὐτὸς ὁ Κύκλωπας, βασιλιά μου;» ρώτησε τότε ὁ Ἄλιος, ὁ γιὸς τοῦ Ἀλκίνοου.

— «Ἐγὼ κοντὰ του φαινόμουν τόσο μικρός, ὅσο μᾶς φαίνεται τὸ χρονιάρικο παιδάκι στὸ πλάγι τοῦ πατέρα του» ἀποκρίθηκε ὁ Ὀδυσσεύς.

— «Καὶ δὲ φοβηθήκατε νὰ πᾶτε κοντὰ σὲ τέτοιο τέρας;» ξαναρώτησε ὁ Ἄλιος.

— «Ὁχι, παιδί μου, δὲ φοβήθηκα· τόλμησα καὶ πῆγα» ἀποκρίθηκε ὁ Ὀδυσσεύς. «Ἔτσι εἶμαι φυσικὰ πλασμένος. Ὅταν βάλω κατιτὶ στὸ νοῦ μου, δὲ μὲ φοβίζει πιά τίποτε νὰ τὸ κάμω· καὶ νὰ πῶς πῆγα ».

» Διᾶλεξα δώδεκα, τοὺς καλύτερους, ναῦτες τοῦ πλοίου μου καὶ ἄφησα τοὺς ἄλλους νὰ τὸ φυλάγουν κοντὰ στὴν ἀκρογιαλιά. Πῆρα μαζί μου κι ἓνα ἄσκι γεμάτο μοσχάτο κρασί ἔξοχο, ποὺ μοῦ τὸ εἶχε δωρήσει κάποιος ἱερέας στὴν Ἴσμαρο, καὶ τραβήξαμε ἴσια στὴ σπηλιά.

3. » Σὲ λίγο φτάσαμε ἐκεῖ, μὰ δὲ βρήκαμε μέσα

τὸν Κύκλωπα. Ἦταν ἀκόμη ἔξω στὸ λιβάδι κι ἔβασκε τὰ κοπάδια του.

» Ἐμεῖς ὥστόσο ἀπὸ περιέργεια μπήκαμε στὴν κατοικία του κι ἀρχίσαμε νὰ παρατηροῦμε ὅλο τὸ νοικοκυριό του.

» Ἡ κατοικία του αὐτὴ ἦταν μιὰ ἀπέραντη σπηλιά, πολὺ εὐρύχωρη, ὅχι ὅμως καὶ φωτεινὴ. Γιὰ νὰ καταλάβετε πόσο εὐρύχωρη ἦταν, φτάνει νὰ σᾶς πῶ πῶς ὁ Πολύφημος μέσα σ' αὐτὴν εἶχε φτιασμένα τὰ μαντριά του, ὅπου τὴ νύχτα καὶ στὸν κακὸ καιρὸ ἐκλείνει ὅλα του τὰ πρόβατα καὶ τὰ γίδια του !

» Λίγο πέρα ἀπὸ τὰ μαντριά του αὐτὰ εἶχε βαλμένα πολλὰ καλαθάκια, γεμάτα φρέσκο τυρί, καὶ πολλές καρδάρες καὶ σκαφίδες κι ἄλλα τέτοια ξύλινα δοχεῖα, γεμάτα τυρόγλα.

» Στὴ μέση τῆς σπηλιᾶς παρατηρήσαμε στάχτη καὶ μισοκαμένα ξύλα, καὶ σὲ ὅλα τὰ μέρη σωροὺς ἀπὸ κοπριὰ γιδοπροβάτων. Ὅσο γιὰ τ' ἄλλα ἐπιπλα τοῦ νοικοκυριοῦ τοῦ Κύκλωπα, δὲν εἶδαμε οὔτε κρεβάτι οὔτε κάθισμα κανένα».

---

§ 27. Πῶς ὁ Πολύφημος δέχεται τὸν Ὀδυσσεά  
καὶ τοὺς συντρόφους του.

1. « Οἱ σύντροφοί μου, ἐξακολούθησε νὰ λέη ὁ Ὀδυσσεάς, ὅταν εἶδαν ὅλα αὐτά, κατάλαβαν τί θὰ κατοικοῦσε ἐκεῖ μέσα· κι ἐπειδὴ φοβήθηκαν, ἀρχισαν νὰ μὲ παρακαλοῦν νὰ φύγωμε ἀπὸ τὴ σπηλιά, γιὰ νὰ μὴν πάθωμε κανένα κακό.

» Ἐγὼ ὅμως δὲν τοὺς ἄκουσα. Δυὸ πράματα μὲ

ἀπομώραναν καὶ ἀψήφησα τότε τὸν κίνδυνον. Πρῶτα πρῶτα ἡ μεγάλη περιέργεια, πού εἶχα νὰ γνωρίσω τί λογῆς ἄνθρωπος ἦταν αὐτός ὁ Κύκλωπας· καὶ ἔπειτα ἡ πεποίθησις πού εἶχα στὸν ἑαυτό μου, πῶς ὅποιος κίνδυνος καὶ ἂν μοῦ παρουσιαζόταν, θὰ κατώρθωνα νὰ τὸν ξεφύγω. Γι' αὐτὸ πρόσταξα τοὺς συντρόφους μου ν' ἀφήσουν τὰ παραλάλια καὶ νὰ μείνουν ἐκεῖ, ὥσπου νὰ γυρίσῃ ὁ Πολύφημος.

» Μὲ ἄκουσαν καὶ ἔμειναν. Ἀνάψαμε φωτιά, καὶ ἀφοῦ προσφέραμε θυσία στοὺς θεούς, περιμέναμε μὲ καρδιοχτύπι τὸν Κύκλωπα νὰ γυρίσῃ.

2. » Κόντευε νὰ βασιλέψῃ ὁ ἥλιος, ὅταν ὁ Κύκλωπας γύρισε μὲ τὰ ζῶα τοῦ ἀπὸ τῆ βοσκῆ, κουβαλώντας στοὺς ὤμους μεγάλο φορτίο ἀπὸ ξερά ξύλα.

» Μόλις ἔφτασε κοντὰ στὴν εἴσοδο τῆς σπηλιᾶς, πέταξε χάμω τὰ ξύλα. Τόσο κρότο ἔκαμε, πού ἐμεῖς μέσα τρομάξαμε καὶ κρυφτήκαμε σὲ μιὰ γωνιά τῆς σπηλιᾶς.

» Ὑστερα ἔμπασε μέσα τίς γαλάρες προβατίνες καὶ γίδες, ἐνῶ τίς στέρφες, τὰ κριάρια, τὰ τραγιά καὶ τ' ἀποκομμένα κατσίκια καὶ ἀρνιά τ' ἄφησε ὅλα ἔξω στὴν αὐλή.

» Ἀμέσως ἔπειτα ἀπ' αὐτὸ σήκωσε μὲ τὰ δύο του χέρια μιὰ πελώρια πέτρα, πού ὅλοι μαζί οἱ ναῦτες τοῦ πλοίου μου δὲ θὰ μπορούσαν νὰ τὴν κουνήσουν ἀπὸ τὴ θέση της, καὶ μ' αὐτὴν ἔφραξε τὴν εἴσοδο τῆς σπηλιᾶς.

» Ὑστερα κάθισε σὲ μιὰν ἄκρη καὶ ἄρχισε ν' ἀρμέγῃ τίς προβατίνες καὶ τίς γίδες του.



» Ἀπὸ τὸ γάλα ποὺ ἄρμεξε, ἐπηξε ἀμέσως τὸ μισὸ τυρὶ καὶ τὸ ἔβαλε μέσα σὲ πλεχτὰ μικρὰ καλάθια. Τὸ ἄλλο μισὸ τὸ ἄφησε στὶς καρδάρες, γιὰ νὰ τὸ πίνη στὸ δεῖπνο του.

» Ἀφοῦ τελείωσε ὅλες αὐτὲς τὶς δουλειές, ἀναψε στὴ μέση τῆς σπηλιᾶς μεγάλη φωτιά, ποὺ τὴ φώτισε ὁλόκληρη.

3. » Τότε εἶδε κι ἐμᾶς, ζωωμένους σὲ μιὰ γωνιά, καὶ μὲ ἄγρια φωνὴ μᾶς λέει: « Ἔ, σεῖς, αὐτοῦ! Ποιοὶ εἰστε κι ἀπὸ ποῦ ἔρχεστε; Τί θέλετε καὶ τρυπώσατε ἐδῶ μέσα στὴ σπηλιά μου; Ἐχετε καμιὰ δουλειὰ ἢ μήπως εἰστε πειρατὲς καὶ ἤρθατε γιὰ κλεψιά; »

» Ὅλοι τρομάξαμε, ὅταν ἀκούσαμε τὴν ἀγριοφωνάρα του καὶ τὰ λόγια του αὐτά. Ἐγὼ ὅμως σηκώθηκα ἀμέσως, τὸν ἐχαιρέτησα καὶ τοῦ ἀποκρίθην:

« Ὁχι, Κύκλωπα, δὲν εἵμαστε πειρατὲς. Εἵμαστε Ἕλληνες ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες τοῦ Ἀγαμέμνονα καὶ ἐρχόμαστε ἀπὸ τὴν Τροίη. Γυρίζαμε στὴν πατρίδα μας· κακὸς ὅμως καιρὸς καὶ τρικυμίες δυνατὲς μᾶς ἔρριξαν στὴ χώρα σας ἐδῶ. Ἐρχόμαστε σὰν ξένοι· πέφτομε στὰ πόδια σου καὶ σὲ παρακαλοῦμε νὰ μᾶς λυπηθῇς καὶ νὰ μᾶς φιλοξενήσης. Νὰ σεβαστῇς τοὺς θεοὺς. Κύκλωπα, κι ἀπ' ὅλους περισσότερο τὸ Δία, ποὺ προστατεύει τοὺς ξέιους».

» Ἐκεῖνος τότε γέλασε καὶ μᾶς ἀποκρίθηκε μὲ ἄσπλαχνη καρδιά:

« Ἡ ἄμυαλος εἶσαι, ξένε, ἢ ἀπὸ πολὺ μακρινὴ χώρα θὰ ἔρχεσαι, γιὰ νὰ μὲ συμβουλευῇς νὰ σέβωμαι τοὺς θεοὺς. Ἐμεῖς οἱ Κύκλωπες δὲ φοβούμεστε μή-

τε τὸ Δία μήτε κανέναν ἄλλο θεό, γιατί εἴμαστε δυνατώτεροι ἀπ' αὐτούς. Γι' αὐτὸ μὴ σοῦ περάσῃ ἀπὸ τὸ νοῦ, πῶς θὰ σὲ προστατέψω ἀπὸ φόβου. Αὐτὸ θὰ τὸ κάμω μονάχα, ἂν τὸ θελήσῃ ἡ ὄρεξή μου. Μὰ ἔλα, πές μου τώρα, ποῦ ἄφησες τὸ πλοῖο σου; Ἐδῶ κοντὰ ἢ μακριὰ ἀπὸ τὴν κατοικία μου;»

»Ἀπὸ τὴν ἐρώτησιν αὐτὴ τοῦ Κύκλωπα ἐνίωσα ἀμέσως τὸν κακὸ σκοπὸ του. Γι' αὐτὸ τοῦ ἔκρυψα τὴν ἀλήθεια καὶ τοῦ εἶπα :

«Τὸ πλοῖο μας, Κύκλωπα, τὸ πέταξαν τὰ κύματα στὰ βράχια καὶ τὸ θρυμματίσαν, καὶ μόλις ἐγὼ καὶ αὐτοὶ ἐδῶ οἱ σύντροφοί μου γλιτώσαμε κολυμπώντας ».

4. »Χωρὶς νὰ πῇ ἐκεῖνος τίποτε ἄλλο τότε καὶ χωρὶς νὰ σηκωθῇ ἀπὸ τὴ θέσιν του, ἀπλώνει τὰ χέρια του καὶ πιάνει τοὺς ἀπὸ τοὺς συντρόφους μου. Τοὺς χτυπᾷ χάμω, σὰ νὰ ἦταν μικρὰ σκυλάκια, καὶ τοὺς σκοτώνει. Ὅστερα κάθεται καὶ ἀρχίζει νὰ τοὺς τρώῃ λαίμαργα, χωρὶς ν' ἀφήσῃ τίποτε ἀπὸ τὸ σῶμα τους, μήτε κρέατα μήτε κόκαλα μήτε ἐντόσθια!

»Ἐμεῖς, ποὺ πρώτη φορὰ στὴ ζωὴ μας βλέπαμε τέτοια φριχτὰ πράγματα, τρομάξαμε. Σηκώσαμε τὰ χέρια μας καὶ παρακχλέσαμε τὸ Δία νὰ μᾶς σώσῃ ἀπὸ τὸ φοβερὸ αὐτὸ θηρίο ».

§ 28. Ὁ Ὀδυσσεὺς συλλογίζεται, πῶς νὰ τιμωρήσῃ τὸν Κύκλωπα καὶ νὰ γλιτώσῃ ἀπὸ τὰ χέρια του.

1. »Ἀποῦ ὁ Πολύφημος ἔφαγε τοὺς τοὺς δυὸ συντρόφους μου καὶ ρούφηξε κάμποσες καρδάρες γάλα, ὥστε-

ρα ξαπλώθηκε χάμω ανάμεσα στὰ γιδοπρόβατά του καὶ αποκοιμήθηκε.

» «Όταν τὸν ἄκουσα νὰ ροχαλίζη, εἶπα μέσα μου νὰ τραβήξω τὸ σπαθί μου καὶ νὰ τὸ μπήξω στὸ στήθος του. Εἶδα ὅμως πὼς ὁ θάνατός του θὰ ἦταν καὶ δική μας καταστροφή. Γιατὶ ἂν πέθαινε ὁ Πολύφημος, δὲ θὰ μπορούσαμε πιά νὰ ξεφράξωμε τὴν εἴσοδο τῆς σπηλιᾶς ἀπὸ κείνη τὴ θεόρατη πέτρα.

» Γι' αὐτὸ κι ἐγὼ βαστάχτηκα ἐκείνη τὴ βραδιὰ καὶ δὲν ἔκαμα τίποτε. Ἀπὸ τὸ φόβο ὅμως καὶ ἀπὸ τὴ λύπη μας ξημερωθήκαμε ὅλοι μας, χωρὶς νὰ κοιμηθοῦμε διόλου, ἀναστενάζοντας ὁλοένα. Ἡ νύχτα ἐκείνη μᾶς φάνηκε ἀτελείωτη.

2. » «Όταν ἐπιτέλους φώτισε ἡ μέρα, τὸ τέρας ἐκεῖνο ξύπνησε, ἀναψε πάλι φωτιά κι ἄρμεξε τὰ ζῶα του. Ὑστερα ἄρπαξε πάλι δυὸ ἀπὸ τοὺς συντρόφους μου, καὶ ἀφοῦ τοὺς σκότωσε ὅπως καὶ τοὺς ἄλλους, τοὺς ἔφαγε.

» Κατόπι παραμέρισε πολὺ εὐκόλα τὴ μεγάλη πέτρα ἀπὸ τὴν εἴσοδο τῆς σπηλιᾶς, ἔβγαλε ἔξω τὶς προβατίνες καὶ τὶς γίδες του, ξανάκλεισε καὶ ἄρχισε νὰ ὀδηγῇ τὰ κοπάδια του στὴ βοσκή μὲ δυνατὰ σφυρίγματα.

3. » «Όταν μείναμε μόνοι, ἄρχισα νὰ συλλογίζωμαι μὲ ποιὸν τρόπο θὰ μπορούσα νὰ τιμωρήσω τὸν Κύκλωπα καὶ νὰ ξεφύγωμε κι ἐμεῖς ἀπὸ τὴ σπηλιά.

» Βεχάνισα πολὺ τὸ μυαλό μου καὶ συλλογίστηκα πολλοὺς τρόπους. Νὰ δῆτε ἔμως τί προτίμησα ἀπ' ὅλα.

» Μέσα στη σπηλιά ήταν πεταμένο ένα μεγάλο, χοντρό ξύλο άγριελιάς. Τὸ εἶχε κόψει, φαίνεται, ὁ Πολύφημος νὰ τὸ ἔχη γιὰ μαγκούρα, ὅταν θὰ ξεραινόταν

» Ἀπ' αὐτὸ τὸ ξύλο ἔκοψα ἓνα κομμάτι, ὡς μιὰ ὀργιά, καὶ τὸ ἔδωσα στοὺς συντρόφους μου νὰ τὸ ξύτουν καὶ νὰ τὸ κάμουν μυτερὸ στὴ μιὰ ἄκρη του.

» Ὅταν ἔγιναν ὅλα αὐτά, πῆρα τὸ ξύλο καὶ τὸ ἔκρυψα μέσα σ' ἓνα σωρὸ κυπριά κι ἔπειτα ὥρισα τοὺς συντρόφους μου, ποὺ θὰ μὲ βοηθοῦσαν νὰ βγάλω μετὸ μάτι τοῦ Κύκλωπα»

---

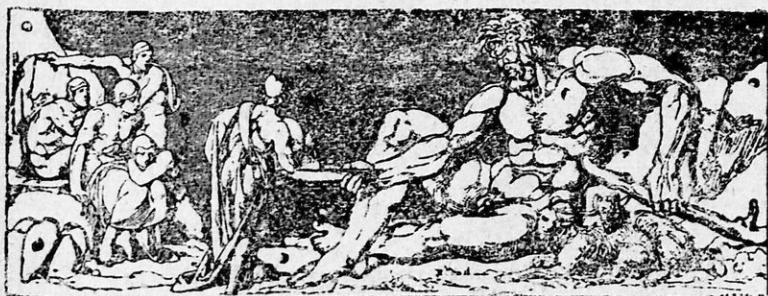
§ 29. Ὁ Ὀδυσσεύς μεθὰ τὸν Κύκλωπα.

1. » Ὅταν ἡ μέρα βράδιασε, ὁ Κύκλωπας γύρισε ἀπὸ τὴ βοσκὴ τὴν ἴδια ὥρα πάλι. Ἀφοῦ ξέφραξε τὴ σπηλιά, ἔβαλε μέσα ὅλα του τὰ ζῶα καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ κριάρια καὶ τὰ τραγιά του. Φαίνεται πὼς κάτι ὑποψιάστηκε.

» Ἐπειτα ἔφραξε πάλι τὴν εἴσοδο κι ἄρμεξε τὶς προβατίνες καὶ τὶς γίδες, ὅπως καὶ τὴν περασμένη βραδιά. Καὶ ἀφοῦ τελείωσε ὅλες τὶς ἄλλες δουλειές του, ἄρπαξε πάλι ἄλλους δυὸ συντρόφους μου καὶ τοὺς ἔφαγε.

2. » Τότε ἐγὼ γέμισα ἓνα ξύλινο ποτήρι ἀπὸ τὸ κρασί, ποὺ εἶχα πάρει μαζί μου ἀπὸ τὸ πλοῖο, πλησίασα τὸν Κύκλωπα καὶ τοῦ εἶπα :

« Κύκλωπα, τώρα ποὺ καλόφαγες, δοκίμασε καὶ ἀπὸ τὸ κρασί αὐτό, γιὰ νὰ δῇς τί διαλεχτὸ πιотὸ εἶ-



χε τὸ πλοῖο μας. Σοῦ τὸ ἔφερα δῶρο γιὰ νὰ μὲ λυπηθῇς καὶ νὰ μὲ βοηθήσης νὰ γυρίσω πίσω στὴ πατρίδα μου. Πιστεύω νὰ σοῦ ἀρέσῃ ».

» Ὁ Πολύφημος δέχτηκε τὸ ποτήρι καὶ τὸ ἔπινε δλόκληρο. Καὶ τότε εὐχαριστήθηκε, ὥστε μοῦ ζήτησε καὶ δεύτερο καὶ μοῦ εἶπε:

— « Δώσωμι κι ἄλλο ἀπ' αὐτὸ τ' ὠραῖο κρασί σου, ξένε, καὶ πές μου ἀμέσως τ' ὄνομά σου γιὰ νὰ σοῦ χαρίσω κι ἐγὼ ἓνα δῶρο, ποὺ θὰ σ' εὐχαριστήσῃ πολὺ.

» Ἔχουμε κι ἐμεῖς ἐδῶ καλὰ κρασιά, μὰ τὸ δικό σου μοιάζει μὲ τὸ νέκταρ τῶν θεῶν ».

» Ἀμέσως ἄρχισα νὰ τοῦ δίνω ποτήρια γεμάτα· καὶ ὁ ἄμυαλος αὐτὸς τὰ κατέβαζε, τὸ ἓνα ἀπάνω στὸ ἄλλο. Σὲ λίγο ὅμως, νὰ σου τον! ἄρχισε νὰ ζαλίζεται.

3. » Ὅταν κατάλαβα πὼς μέθυσε, τοῦ λέω :

« Κύκλωπα! Θὰ σοῦ πῶ τ' ὄνομά μου, κι ἐσὺ ὅμως νὰ μοῦ κάμῃς πὸ δῶρο ποὺ μοῦ ἔταξες. Τ' ὄνομά μου εἶναι Κανένας. Κανένα μὲ φωνάζουν ὁ πατέρας, ἡ μητέρα μου καὶ οἱ σύντροφοί μου ».

— « Τὸν Κανένα θὰ τὸν φάω τελευταῖο ἀπ' ὅλους τοὺς συντρόφους του. Αὐτὸ θὰ εἶναι τὸ δῶρο ποὺ



θα τοῦ κάμω » ἀποκρίθηκε βραχνά βραχνά καὶ νυσταγμένα ὁ Πολύφημος· κι ἔγειρε νὰ κοιμηθῇ.

» Ξαπλώθηκε ἀνάσκελα καὶ σὲ λίγο ὅλη ἡ σπηλιά βούιζε ἀπὸ τὰ ροχαλητά του.

---

§ 30. Ὁ Ὀδυσσεύς τυφλώνει τὸν Κύκλωπα.

1. « Δὲν ἔχασα τότε καιρό » ἐξακολούθησε νὰ λέη ὁ Ὀδυσσεύς. « Μόλις ἔνιωσα πὼς ὁ Κύκλωπας βυθίστηκε σὲ ὕπνο βαθύ, ἔβγαλα τὸ μυτερὸ ἐκεῖνο ξύλο ἀπὸ τὴν κοιλιά, πύρωσα καλὰ στὴ φωτιά τὴ μυτερὴ ἄκρη του, καὶ μαζί μὲ τοὺς βοηθοὺς συντρόφους μου τὸ ἔχωσα βαθιά μέσα στὸ μάτι τοῦ Κύκλωπα.

» Μόλις ἔνιωσε τοὺς πρώτους πόνους ὁ φοβερὸς ἐκεῖνος γίγας, ἀμέσως ἔβγαλε τρομαχτικὸ μούγκρισμα καὶ πετάχτηκε ἀπάνω.

» Ὅλη ἡ σπηλιά καὶ οἱ γύρω βράχοι βούιζαν ἀπὸ τὸ φοβερὸ τὸ μούγκρισμά του. Ἐμεῖς τὰ χάσαμε, καὶ κατατρομαγμένοι ζαρώσαμε σὲ μιὰ γωνιά τῆς σπηλιάς.

» Τρελὸς ἀπὸ τοὺς πόνους τότε ὁ Κύκλωπας, τράβηξε ἀμέσως ἀπὸ τὸ μάτι τὸ ξύλο ἐκεῖνο, τὸ πέταξε μακριά, καὶ ἄρχισε νὰ φωνάζη δυνατὰ καὶ νὰ ζητῇ βοήθεια.

2. » Σὲ λίγο ἔφτασαν πολλοὶ Κύκλωπες ἔξω ἀπὸ τὴ σπηλιά καὶ τὸν ἐρωτοῦσαν:

« Τί ἔπαθες, Πολύφημε, καὶ φωνάζεις ἔτσι τώρα

τὰ μεσάνυχτα, καὶ δὲ μᾶς ἀφήνεις νὰ κοιμηθοῦμε ;  
Μήπως σοῦ κλέβουν τὰ πρόβατά σου, ἢ μήπως θέλει  
κανεὶς νὰ σὲ σκοτώσῃ ;»

— « Ἄχ ! » φώναζε ὁ Πολύφημος, « ὁ Κανένας, ὁ  
Κανένος μὲ σκοτώνει. Γλιτῶστε με ! »

— « Τότε λοιπὸν τί φωνάζεις, ἀφοῦ δὲ σὲ πειράζει  
κανένος ; » ἀποκρίθηκαν ἐκεῖνοι. « Ἄν τρελάθηκες καὶ  
φωνάζῃς χωρὶς λόγο, παρακάλεσε τὸν πατέρα σου, τὸν  
Ποσειδῶνα νὰ γιατρέψῃ τὴν τρέλα σου. Ἐμεῖς δὲν  
μποροῦμε νὰ σοῦ κάμωμε τίποτε ».

» Αὐτὰ εἶπαν οἱ Κύκλωπες καὶ ἔφυγαν· ἐνῷ ἐγὼ  
καὶ οἱ σύντροφοί μου χαιρόμαστε, γιατίι τόσο μᾶς ὠ-  
φέλησε ποὺ ἄλλαξα τ' ὄνομά μου ».

---

### § 31. Ξεφεύγουν ἀπὸ τὴ σπηλιά.

1. « Ἄμα εἶδε ὁ Πολύφημος πὼς οἱ ἄλλοι Κύ-  
κλωπες ἔφυγαν, θέλησε νὰ μᾶς πιάσῃ μοναχὸς του.

» Ἄρχισε λοιπὸν νὰ ψάχνῃ στὰ τυφλὰ παντοῦ μέ-  
σα στὴ σπηλιά, μὲ τὰ χέρια ἀπλωμένα, βογκώντας  
καὶ μουγκρίζοντας ἀπὸ τοὺς πόνους.

» Ὅμως ἐγὼ καὶ οἱ σύντροφοί μου εὐκόλα ξεφεύ-  
γαμε ἀπὸ προστά του.

» Ἐτσι μᾶς κυνηγοῦσε κάμπουρη ὥρα. Ἄρχισε πιά  
νὰ ξημερώνῃ, ὅταν ὁ Πολύφημος κατάλαβε πὼς δὲ  
θὰ μπορούσε μ' αὐτὸ τὸν τρόπο νὰ μᾶς πιάσῃ. Τότε  
ἄφησε τὸ ψάξιμο καὶ τὰ κυνηγητὰ καὶ πῆγε στὴν  
εἴσοδο τῆς σπηλιάς. Ἐβγαλε ὅπ' αὐτὴ τὴν πέτρα,

κάθισε στο κατώφλι της και άπλωσε τὰ χέρια μπροστά του.

» Συλλογίστηκε πώς έμεΐς θα προσπαθούσαμε να ξεφύγωμε από τή σπηλιά, μαζί με τὰ πρόβχτα και τὰ γίδια, κι έτσι θα μπορούσε να μάς πιάση.

» Μά έγώ δέν ήμουν τόσο άνόητος, ώστε να πέσω έτσι εύκολα στα χέρια του.

» Κχι άρχισα να συλλογίζωμαι, με ποιόν τρόπο θά μπορούσα κι ό ίδιος να ξεφύγω και τούς συντρόφους μου να γλιτώσω.

» Κι έπειδή ήταν για τή ζωή μας, ό νοϋς μου έβρισκε πολλούς τρόπους για να ξεφύγωμε από τὰ χέρια του Κύκλωπα. Έγώ όμως άπ' όλους προτίμησα αυτόν:

2. » Μέσα στη σπηλιά, άνακατεμένα με τὰ πρόβχτα του Πολύφημου, ήταν πολλά, μεγάλα και πυκνόμαλλα κριάρια. Ήταν άκόμη και πολλά βοϋρλα, που ό Κύκλωπας τὰ μεταχειριζόταν, φαίνεται, είτε για να δένη τίποτε μ' αυτά είτε και για στρώμα.

» Έγώ λοιπόν, μόλις είδα τὰ κριάρια και τὰ βοϋρλα εκείνα, νά, τί σφίστηκα! Άρχισα να διαλέγω γρήγορα και χωρίς θόρυβο τὰ πιο μεγάλα και τὰ πιο πυκνόμαλλα κριάρια, να τὰ βάζω τρία τρία στη σειρά και να τὰ δένω με τὰ βοϋρλα, τὸ ένα κοντά στο άλλο, για να περπατούν μαζί. Έπειτα πρόσταξα καθένα από τούς συντρόφους μου να χώνεται κάτω από τὸ μεσαίο κριάρι, και να κρατιέται από τὰ μαλλιά του με τὰ χέρια και για να μὴ σέρνονται τὰ πόδια του, του τὰ έδενα δεξιά και άριστερά στα δύο πλαγινά κριάρια από τὰ μεριά τους. Έτσι φορτωμένα, ά-

φηνα τὰ κριάρια νὰ προχωροῦν κατὰ τὴν τρύπα τῆς σπηλιάς».

— «Κι ἐσένα παιὸς σ' ἔδεσε καὶ πῶς βγῆκες ἀπὸ τὴ σπηλιά, Ὀδυσσεά;» ρώτησε τότε ἓνας ἄρχοντας μὲ ἀπορία.

— «Ἐγὼ δὲ χρειάστηκε νὰ δεθῶ» ἀποκρίθηκε ὁ Ὀδυσσεύς. «Ἀμα ἀσφάλισα ἔτσι τοὺς συντρόφους μου, χώθηκε κι ἐγὼ κάτω ἀπὸ τὴν κοιλιὰ τοῦ μελύτερου καὶ πρὸ πυκνόμαλλου κριαριοῦ. Τὸ ἔπιασα ἀπὸ τὰ μαλλιά στὸ στῆθος καὶ περῖμενα, ὥσπου νὰ βγῇ κι αὐτό».

3. » Πρῶτα προχωροῦσαν τ' ἄλλα κριάρια κατὰ τὴν τρύπα τῆς σπηλιάς. Πίσω ἀπ' αὐτὰ ἔρχονταν οἱ προβατίνες βελάζοντας, γιατί ἦταν ἀνάρμεγες, καὶ τελευταῖο ἀπ' ὅλα πῆγαινε τὸ κριάρι, ὅπου ἤμουν ἐγὼ κρεμασμένος.

» Ὁ Κύνλωπας, ὃν καὶ παράδερνε ἀπὸ τοὺς φριχτοὺς πόνους, μ' ὅλα αὐτὰ ὅμως καθότιαν στὴν εἴσοδο τῆς σπηλιάς, καὶ μὲ τὰ χέρια του ἔψαχνε στὶς πλάτες ὅλα τὰ ζῶα του, πού ἔβγαιναν σιγὰ ἔξω. Δὲν τοῦ πέρασε διόλου ἀπὸ τὸ νοῦ νὰ ψάξῃ καὶ τὶς κοιλιές τους· ἔτσι δὲν μπόρεσε π' ἀνακαλύψῃ κανένα ἀπὸ τοὺς συντρόφους μου, ὅταν πέρασαν ἀπὸ μπρὸς τοῦ τὰ κριάρια πού τοὺς κουβαλοῦσαν.

4. » Τελευταῖο ἤρθε νὰ περάσῃ καὶ ἐγὼ δίχ' ἐμὲ τὸ κριάρι. Ἀμέσως ἐγὼ τότε κρεμάστηκα ἀπὸ τὰ μαλλιά μὲ τὰ δάχτυλα τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδιῶν μου, καὶ μαζεύτηκα κάτω ἀπὸ τὴν κοιλιὰ του.

» Ὁ Πολύφημος ψάχνοντας κατάλαβε ποὺ ἦταν·  
γιατὶ ἀμέσως τὸ χαίδεψε καὶ τοῦ εἶπε: « Ἀγαπημένο  
μου κριάρι, γιατί σήμερα βγαίνεις τελευταῖο κι ἔτσι  
ἀργὰ ἀπὸ τῆ σπηλιά; Ἐσύ ποτέ σου δὲ συνήθιζες νὰ  
μένης πίσω ἀπὸ τ' ἄλλα πρόβατα, παρὰ ἔβγαινες  
πρῶτο ἀπ' ἐδῶ· πρῶτο πήγαινες στὴ βοσκή, πρῶτο  
σιτὸ πότισμα καὶ πρῶτο πάλι ξαναγύριζες τὸ βράδυ  
στὸ μαντρί. Σήμερα ὅμως βγαίνεις τελευταῖο. Λυ-  
πᾶσαι, φαίνεται, γιὰ τὸ κακὸ ποὺ ἔκαμε στ' ἀφεντικό  
σου ὁ κακοῦργος ὁ Κανένας καὶ οἱ ἄθλιοι σύντροφοί  
του. Ἀχ, ἂν μπορούσες νὰ μιλήσης! Θὰ μοῦ ἔλεγες  
ποῦ κρύβεται αὐτὸς ὁ τιποτένιος. Καὶ τότε θὰ ἔβλε-  
πες πῶς θὰ σκορποῦσαν τὰ μυαλά του στὴ γῆ! »

» Αὐτὰ εἶπε· κι ἀφοῦ πάλι τὸ χαίδεψε, τὸ ἄφησε  
καὶ αὐτὴ νὰ προσπεράσῃ.

» Ἔτσι γλιτώσαμε ἀπὸ τοῦ Κύκλωπα τὰ χέρια  
καὶ βρεθήκαμε ὅλοι ἔξω ἀπὸ τὴ σπηλιά ».

— « Ἦταν θαυμαστὸ τὸ σχέδιο ποὺ ἔκαμες γιὰ νὰ  
σωθῇτε, καὶ δὲ σὲ εἶπαν μάταια πολυμήχανο Ὀδυσ-  
σέα » εἶπε ὁ Ἀλκίνοος.

Καὶ ὅλοι οἱ ἄρχοντες μιλοῦσαν μεταξύ τους καὶ  
θαύμαζαν τὸν τρόπο ποὺ γλίτωσε ὁ Ὀδυσσεύς καὶ  
οἱ σύντροφοί του.

---

### § 32. Ὁ Ὀδυσσεύς πειράζει τὸν Κύκλωπα.

1. Ὁ Ὀδυσσεύς ἐξακολούθησε πάλι τὴ διήγη-  
σή του:

« Μόλις προχώρησε τὸ κριάρι μου λίγα βήματα



πέρα από τὴ σπηλιά, ἀμέσως ἐγὼ ξεκρεμάστηκα ἀπὸ αὐτὸ κι ἔλυσα καὶ τοὺς συντρόφους μου. Ὅστερα ξεχωρίσαμε ὅλα αὐτὰ τὰ κριάρια ποὺ μᾶς γλίτωσαν, καὶ τὰ ὠδηγήσαμε στὸ πλοῖο μας.

» Οἱ ἄλλοι σύντροφοί μου ποὺ μᾶς περίμεναν μέσα στὸ πλοῖο, μόλις μᾶς εἶδαν, χάρηκαν πολὺ. Ἀρχισαν ὅμως νὰ κλαῖν, ἅμα ἔμαθαν τὸ χαμὸ τῶν ἄλλων ἔξι συντρόφων μας :

« Δὲν εἶναι καιρὸς τώρα γιὰ κλάματα » εἶπα τότε σ' αὐτούς. « Ἐμπρός! τὰ κουπιά στὰ χέρια σας καὶ νὰ φεύγουμε ἀπὸ τὸν καταραμένο αὐτὸν τόπο. Δὲν ξέρομε, τί μπορεῖ νὰ μᾶς βρῇ ἀκόμη ἐδῶ ».

2. » Οἱ σύντροφοί μου μὲ ἄκουσαν, κι ἀμέσως ξεκινήσαμε. Δὲν εἶχαμε ὅμως ξεμακρύνει πολὺ ἀπὸ τὸ ἀγρογιάλι, ὅταν μου ἤρθε στὸ νοῦ νὰ πειράξω τὸν Πολύφημο.

» Τοῦ φωνάζω λοιπὸν δυνατὰ ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ πλοῖο μας καὶ τοῦ λέω: « Ἐ, Πολύφημε! βλέπεις τί ἔπαθες; Ὁ Δίας σὲ τιμώρησε, ποὺ μεταχειρίζεσαι τόσο σκληρὰ τοὺς ξένους ».

» Ὁ Κύκλωπας ξαφνίστηκε, ἔταν ἄκουσε τὰ λόγια μου· κι ἐπειδὴ κατάλαβε πῶς τοῦ ξεφύγαμε, ἔγινε τρελὸς ἀπὸ τὸ θυμὸ του. Πετᾶχτηκε ἀπὸ τὴ θέση του, βγῆκε ἀπὸ τὴν αὐλὴ τῆς σπηλιᾶς του ψάχνοντας στὰ τυφλά, καὶ πλησίασε τὴν παραλία.

» Ἦταν φοβερὸς νὰ τὸν ἐβλέπατε. Μούγκριζε, φοβέριζε, ἔσφιγγε τὶς γροθιές του, ἔτρῳζε τὰ δόντια, κουνουῖσε τὸ κεφάλι καὶ πῆγαινε δῶθε κεῖθε, σὰν τὸ πληγωμένο λιοντάρι.

Δ. Ἀνδρέαδης, Ὀδύσσεια. Ἔκδοση 2 101) 7) 1925.



«Ύστερα ξεχωρίσαμε δια αυτά τὰ κρίζια ποὺ μᾶς γλίτωσαν,  
καὶ τὰ ὠδηγήσαμε στὸ πλοῖο μας» (σελ. 65).

» Ἐξαφνα, τὸν βλέπομε νὰ ψάχνη μὲ τὰ χέρια του κάτω στὴ γῆ καὶ στὰ βράχια τῆς ἀκρογιαλιᾶς. Καὶ νά ! σὲ λίγο ξεκολλᾷ ἓνα πελώριο βράχο καὶ τὸν πετᾷ μὲ ὅλη του τὴ δύναμη κατὰ τὸ μέρος ποῦ ἄκουε νὰ ἔρχεται ἡ φωνή μου.

» Ὁ βράχος ἐπεσε μπρὸς ἀπὸ τὴ πλώρη μας. Ἡ θάλασσα κυμάτισε, καὶ τὰ κύματα ἐσπρωξάν τὸ πλοῖο μας πάλι στὸ ἀκρογιάλι.

» Ὁ κίνδυνος ἦταν μεγάλος, μὰ ἐγὼ δὲν τὰ ἔχασα. Ἀμέσως ἀρπάζω ἓνα μικρὸ κοντάρι, τὸ ἀκουμπῶ μὲ δύναμη στοὺς βράχους, καὶ χωρὶς θόρυβο σπρώχνω τὸ πλοῖο πρὸς τὴ θάλασσα.

» Ἔτσι ξεμακρύνουμε λιγάκι. Τότε γνέφω στοὺς ναῦτες μου ν' ἀρχίσουν νὰ λάλουν μὲ ὅλη τους τὴ δύναμη, γιὰ ν' ἀπομακρυνθῶμε ἀπὸ τὸν Κύκλωπα.

3. Σὲ λίγο τὸ πλοῖο μας ἦταν πάλιν στ' ἀνοιχτά. Ὅταν φτάσαμε σὲ ἀπόσταση διπλὴ ἀπὸ τὴν πρώτη, ἀρχισα πάλι ἐγὼ νὰ πειράζω τὸν Κύκλωπα, ἐνῶ οἱ σύντροφοί μου μὲ παρακαλοῦσαν νὰ μὴν τὸν ἐρεθίζω.

« Κύκλωπα ! τοῦ λέω. Ἄν καμιά φορὰ τύχη καὶ σὲ ρωτήσῃ κανεὶς πῶς τυφλώθηκες, πές του πῶς σὲ τύφλωσε ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ γιὸς τοῦ Λαέρτη ἀπὸ τὴν Ἰθάκη, αὐτὸς ποὺ κυρίεψε τὴν Τροία ».

» Μόλις ἄκουσε αὐτὰ ὁ Πολύφημος, ἀναστένοξε βαθιὰ καὶ εἶπε :

— « Ἀχ ! ἀληθινὰ μοῦ τὸ εἶχε παῖ ἓνας μάντις, πῶς θὰ τυφλωνόμουν ἀπὸ τὸν Ὀδυσσεά. Ἐγὼ ὁμως περίμενα νὰ ἰδῶ κανένα φοβερὸ γίγαντα, κι ὅχι ἓνα μι-

Σε λίγο ξεκολλά έναν πλά ωριο βοόχο και τον πετά με δύναμη τη δύναμη » (α, 67).



κρὸ καὶ κακομοιριασμένο ἀνθρωπάκο σὰν καὶ σένα.

» Ἐλα ἔμωσ πίσω πάλι ἐδῶ, Ὀδυσσεά, γιὰ νὰ σὲ περιποιηθῶ καὶ νὰ σοῦ χρίσω δῶρα, καθὼς δίνουν στοὺς ξένους, καὶ νὰ παρακαλέσω τὸν πατέρα μου τὸν Ποσειδῶνα νὰ σὲ φέρῃ, γρήγορα στὴν πατρίδα σου. Αὐτός, ἂν θέλῃ, θὰ μοῦ γιατρέψῃ καὶ τὸ μάτι μου καὶ θὰ μοῦ δώσῃ πίσω πάλι τὸ φῶς μου ».

— « Κακοῦργε! τοῦ ἀπαντῶ ἐγὼ τότε πιστεύεις πῶς μὲ τέτοια ἀνόητα λόγια θὰ μπιρέσῃς νὰ μὲ ξεγελάσῃς, γιὰ νὰ γυρίσω πάλι κοντά σου; Τί κρίμα ποὺ δὲν μπόρεσα μαζὶ μὲ τὸ μάτι νὰ πάρω κοὶ τὴ ζωὴ σου, καὶ νὰ σὲ στείλω στὸν Ἄδη! Τότε μήτε ὁ Ποσειδῶνας μήτε κανεὶς ἄλλος δὲ θὰ μπορούσε νὰ σὲ κάμῃ καλά ».

4. » Ὅταν ἄκουσε αὐτὰ τὰ λόγια ὁ Πολύφημος, σήκωσε τὰ χέρια του κατὰ τὸν οὐρανὸ καὶ εἶπε στὸν Ποσειδῶνα:

— « Πατέρα μου! Ἐοὺ ποὺ τρανιάζεις τὴ θάλασσα μὲ τὴν τρίαινά σου, ἄκουσε αὐτὰ τὰ λόγια μου. Ἄν ἀληθινὰ εἶμαι πιιδί σου, σὲ παρακαλῶ, κάμε μου αὐτὴν τὴ χάρη. Νὰ μὴν ἀφήσῃς τὸν Ὀδυσσεά, τὸ γιὸ τοῦ Λαέρτη, νὰ ξεναγυρίσῃ στὴν πατρίδα του. Κι ἂν εἶναι γραφτό του νὰ γυρίσῃ, τότε ἄς γυρίσῃ, ὥστερα ἀπὸ πολὺ καιρὸ, καὶ ἀφοῦ βασανιστῇ πολὺ. Νὰ φτάσῃ μὲ ξένο πλοῦτο, κι ἀφοῦ χάσῃ ὅλους τοὺς συντρόφους του, καὶ στὸ σπίτι του νὰ βρῇ μεγάλο κακὸ ».

5. — « Ἄ, τώρα καταλαβαίνω, βασιλιά μου, γιατί



τόσο βασχνίτηκες » εἶπε τότε ὁ Λαοδάμας, κοιτάζοντάς συμπονετικά τὸν Ὀδυσσεά. « Ὁ Ποσειδῶνας, σὰν πατέρας, ἄκουσε τὴν παράκληση τοῦ παιδιοῦ του ».

— « Ἀλήθεια, αὐτὴ εἶναι ἡ αἰτία τῆς δυστυχίας μου, παιδί μου », ἀποκρίθηκε ὁ Ὀδυσσεύς ἀναστενάζοντας. « Γιὰ κὺτὸ γυρίζω τόσα χρόνια τώρα μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα μου. Γι' αὐτὸ ἔχασα κι ὅλους τοὺς συντρόφους μου καὶ ὑπόφερα τόσα βάσανα. Μακάρι ὅμως νὰ γυρίσω πιά στὴν πατρίδα μου, κι ἂς εἶναι καὶ με ξένο πλοῖο! »

6. Ὁ δοξασμένος Ὀδυσσεύς ἀφοῦ εἶπε αὐτά, ἐξακολούθησε πάλι ἔτσι τὴ διήγησή του:

« Μόλις τελείωτε τὴν προσευχή του αὐτὴ ὁ Πολύφημος, ἀμέσως ἀρπάζει ἕναν ἄλλο βράχου, μεγαλύτερο ἀπὸ τὸν πρῶτο, καὶ τὸν πετοῖ κατὰ τὸ πλοῖο μας με ὅλη του τὴ δύναμη.

» Αὐτὴν τὴ φορά ὅμως ὁ βράχος ἔπεσε κοντὰ στὴν πρύμνη τοῦ πλοῖου μας, καὶ λίγο ἔλειψε νὰ μᾶς σπάσῃ τὸ τιμόνι. Ἡ θάλασσα κυμάτισε δυνατὰ, τὸ κύμα τῆς ὁμῶς μᾶς ἔσπρωξε τώρα μπροστὰ καὶ μᾶς ἔφερε πολὺ γρήγορα στὸ ἐρημονήσι ».

---

### § 32. Στὸ νησί τοῦ Αἰόλου.

1. « Μόλις βγήκαμε ἔξω ἀπὸ τὸ πλοῖο, ἀμέσως ἔτρεζαν οἱ ἄλλοι σύντροφοί μας καὶ μᾶς ἀγκάλιαζαν καὶ μᾶς φιλοῦσαν με χαρά. Ἐπειδὴ λείψαμε τρεῖς ἡμέρες, νόμισαν πῶς χοθήκαμε. Ἡ μεγάλη τους

ὁμως χαρὰ γύρισε σὲ μεγάλη λύπη, μόλις εἶδαν πῶς ἔλειπαν οἱ ἔξι σύντροφοί μας κι ἔμαθαν τὸ φρικτὸ τους θάνατο.

»Τότε ἐγὼ τοὺς πρηγόρησα, καὶ γιὰ νὰ εὐχαριστήσω τὸ Δίχ, ποὺ μᾶς γλίτωσε ἀπὸ τὸν Πολύφημό, θυοίχσα σ' αὐτὸν τὸ μεγάλο κριάρι. Τοῦ κάκου ὁμως ! Ἐκεῖνος γιὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν ἀδερφό του, τὸν Ποσειδῶνα, εἶχε ἀποφασίσει, φαίνεται, τὴν καταστροφή μας.

2. »Ἐκείνη τὴν ἡμέρα μείναμε στὸ ἐρημονήσι καὶ ξεκουραστήκαμε. Τὴν ἄλλη ξανομπήκαμε στὰ πλοῖα μας καὶ ξεκινήσαμε γιὰ τὴν πατρίδα. Εἶχμε πρίμο τὸν καιρό, κι ὕστερα ἀπὸ λίγες ἡμέρες φτάσαμε σὲ ἓνα ἄλλο νησί, στὴν Αἰολία.

»Στὸ νησί αὐτὸ κατοικεῖ ὁ Αἰολος, ὁ φίλος τῶν θεῶν, ποὺ ὁ Δίας τὸν ἐδιώρισε νὰ φυλάγῃ τοὺς ἀνέμους καὶ νὰ ὀρίζῃ αὐτός, ὅπως θέλει, ποῖος ἄνεμος νὰ φουσᾷ τὴ μιὰ ἡμέρα καὶ ποῖος τὴν ἄλλη.

»Κάστρο ψηλὸ καὶ δυνατὸ φράζει γύρω γύρω ὅλο τὸ νησί. Τὸ παλάτι τοῦ Αἰόλου εἶναι χτισμένο ἀπάνω σ' ἓνα ψηλὸ βράχο καὶ μέρα νύχτα βουίζει ἀπὸ τὰ ἀδιάκοπα σφυρίγματα τῶν ἀνέμων.

3. »Μόλις ρίξαμε τίς ἄγκυρες στ' ὠραῖο λιμάνι τοῦ νησιοῦ αὐτοῦ, βγήκαμε ἔξω καὶ τραβήξαμε ἴσια στὸ παλάτι τοῦ Αἰόλου. Ἐκεῖ βρήκαμε τὸν Αἰολο καὶ μᾶς καλοδέχτηκε ὅλους.

»Ἐνα μῆνα ἐλόκληρο μᾶς κράτησε στὸ παλάτι του καὶ μᾶς φίλευε. Στὸ διάστημα αὐτὸ δὲν ἔπαυε κα-

θημερινά νά μ' ἐξετάζη γιά ὅσα ἔγιναν στὸν Τρωϊκὸ πόλεμο, κι ἐγὼ νά τοῦ λέω ὅ,τι ἔξερα.

»Τέλος, ὅταν ἦρθε ἡ ὥρα νά φύγωμε, τὸν παρακάλεσεν νά μᾶς βοηθήσῃ γιά νά γυρίσωμε γρήγορα στὴν πατρίδα μας. Ἐκεῖνος φάνηκε πρόθυμος. Ἀμέσως παίρνει ἕνα μεγάλο καὶ γερὸ ἄσκι, κλείνει μέσα σ' αὐτὸ ὅλους τοὺς ἐνάντιους καὶ δυνατοὺς ἀνέμους, καὶ ἀφήνει μονάχα ἐλεύθερο τὸ μαλακὸ τὸ Ζέφυρο, νά σπρώχνῃ τὸ πλοῖο μας κατὰ τὴν Ἰθάκην. Σφραγίζει ἔπειτα μὲ ἀσημένια σφραγιῖδα τὸ ἄσκι, καὶ παραδίδοντάς το μοῦ λέει: «Πρόσεχε καλά, Ὀδυσσεά, μὴ σοῦ ἀνοιξῇ αὐτὸ τὸ ἄσκι, ὥσπου νά φτάσετε στὴν πατρίδα σας. Ἀλλιῶς ἀλίμονό σας!»

»Τὸν εὐχαρίστησα μὲ ὅλη τὴν καρδιά μου, καὶ τοῦ ὑποσχέθηκα πὼς θ' ἀκολουθοῦσα τὴ συμβουλή του. Ὑστερα, ἀφοῦ χαιρετήσαμε αὐτὸν καὶ ὅλους τοὺς σπιντικούς του, ἀφίσαμε τὴν Αἰολία καὶ φύγαμε.

4. »Ἐννιά μερόνυχτα ἀρμενίζαμε ἀδιάκοπα. Ὁ Ζέφυρος φυσοῦσε ἥσυχά στὴν πρύμνη μας καὶ μᾶς ἔφερνε κάθε μέρα πρὸ κοντὰ στὴν πατρίδα μας. Στὶς δέκα ἀπὸ πᾶν ἀρχισαν νά ξεχωρίζουν τὰ βουνὰ τῆς Ἰθάκης, κι ὕστερα ἀπὸ λίγο καὶ τὰ χωράφια καὶ τὰ λιβάδια, κι ἀκόμη καὶ οἱ φωτιές τῶν βοσκῶν της.

»Τότε μ' ἔπιασε γλυκὸς ὕπνος. Ἦμουν κατακομμένος ἀπὸ τὴν ἀδιάκοπη ἀγρύπνια, γιὰτὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος κρατοῦσα τὸ τιμόνι μέρα νύχτα.

»Τὴν ὥρα ὅμως ποὺ κοιμόμουν, οἱ σύντροφοί μου ἀνοιξαν τὸ ἄσκι τοῦ Αἰόλου. Νόμισαν πὼς ἀφοῦ εἶναι σφραγισμένο μὲ ἀσημένια σφραγιῖδα, χωρὶς ἄλλο θὰ

κρύβη μέσα του χρυσάφι και άσήμι. Πόσο όμως γελάστηκαν! Γιατί μόλις τὸ άνοιξαν, άμέσως πετάχτηκαν με όρμη από μέσα του όλοι οί κλεισμένοι άνεμοι, κι άρχισαν νά φυσοῦν δυνατά και νά σπρώχνουν τὰ πλοῖα μας μακριά από τήν άγαπημένη μας πατρίδα».

— «Πολύ άνόητα φέρθηκαν οί σύντροφοί σου, 'Οδυσσέα» εἶπε τότε ὁ 'Αλκίνοος στενοχωρεμένος.

— «Μετάنيωσαν άργότερα κι έκλαψαν πικρά, μα τὸ κακό εἶχε γίνει και δὲ διωρθωνόταν πιά. Οί άνεμοι δὲν μποροῦσαν νά ξανακλειστοῦν στὸ άσκή. Για αὐτὸ άμέσως άρχισε τρικυμία, και τὰ κύματα μᾶς έσπρωχναν ὅλο και μακρύτερα από τήν 'Ιθάκη.

»Από τὸ θόρυβο κι από τήν ταραχή εκείνη ζύπνησα· κι όταν εἶδα τὸ κακό, τόσο ταραχτήκα, πὸν για μιὰ στιγμή μοῦ ἤρθε νά πέσω στὴ θάλασσα και νά πνιγῶ. Συλλογίστηκα όμως καλύτερα και εἶπα μέσα μου: «Οί δειλοὶ μονάχα φοβοῦνται και δὲ βαστοῦν στὶς δυσκολίες· οἱ γενναῖοι άγωνίζονται, ὅσο μποροῦν, νά τίς νικήσουν· κι ἐγὼ θά κάμω τὸ ἴδιο».

5. »Οἱ άνεμοι σπρώχνοντας ἐδῶ κι ἐκεῖ τὰ πλοῖα μας, τὰ ξανάφεραν στὴν Αἰολία. Τότε ἐγὼ πῆρα μαζί μου δυὸ συντρόφους μου μονάχα, και πῆγα στὸ παλάτι τοῦ Αἰόλου.

»Εαφνίστηκε ἐκεῖνος, όταν με ξαναεἶδε, και ζήτησε νά μάθῃ τήν αἰτία τοῦ γυρισμοῦ μας. Ἐγὼ τότε τοῦ διηγήθηκα ὅσα έγιναν, και τὸν παρακάλεσα νά μᾶς λυπηθῇ πάλι και νά μᾶς βοηθήσῃ.

»Ο Αἰολος όμως κούνησε τὸ κεφάλι και μοῦ εἶπε με θυμό: «Φύγε γρήγορα από τὸ νησί μου, 'Οδυσσέα,

μέ τοὺς συντρόφους σου! Εἶναι κακὸ νὰ δέχωμαι στὸ σπίτι μου καὶ νὰ βοηθῶ ἄνθρωπο, ποὺ τὸν μισοῦν οἱ θεοί » καὶ μ' ἐδιώξε ἀπὸ τὸ νησί του.

« Ὅσο ζῶ, ποτέ μου δὲν ντροπιάστηκα γιὰ φταίξιμο δικό μου. Ἦταν τῆς τύχης μου νὰ ντροπικιστῶ γιὰ φταίξιμο τῶν συντρόφων μου.

» Σὲ λίγο φύγαμε ἀπὸ τὴν Αἰολία καταλυπημένοι· κι ἐπειδὴ ἦταν ἀπανεμιά, οἱ σύντροφοί μου ἀνγκάζονταν νὰ κωπηλατοῦν ὁλοένα γιὰ νὰ προχωροῦμε ».

---

### § 34. Στὴ χώρα τῶν Λαιστρυγόνων.

« Ἐξί μερόνυχτα προχωρούσαμε ὅλο μὲ τὰ κουπιά στὰ χέρι. Στὶς ἑφτά ἀπάνω φτάσαμε στὴ χώρα τῶν Λαιστρυγόνων.

— « Ποτέ μας δὲν ἀκούσαμεν γι' αὐτὴν τὴ χώρα, ἂν καὶ τὰ πλοῖα μας γυρίζουν ὅλες τὶς θάλασσες » εἶπε τότε ἓνας γέρος ἀπὸ τοὺς κηλεσμένους.

— « Οἱ Λαιστρυγόνες κητοικοῦν στὴν ἄκρη τοῦ κόσμου » ἐξήκολούθησε ὁ Ὀδυσσεύς. « Κητοικοῦν μακριὰ ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους καὶ εἶναι κηκοὶ κι ἀνθρώποφάγοι. Ἐδῶ μᾶς περίμεναν παθήμετα μεγάλα.

2. » Πλησιάσαμε στὸ λαμπρὸ λιμάνι τους, ποὺ ἔχει πολὺ στενὸ στόμα καὶ προφυλάγεται ἀπὸ παντοῦ μὲ ψηλὰ ὄχθες.

» Οἱ σύντροφοί μου μπῆκαν σ' αὐτὸ κι ἔδεσαν τὰ πλοῖα τους κοντὰ στὴν παρχαλία. Ἐγὼ ὅμως ἀποφύ-



σισα νὰ σταθῶ ἔξω, ὥσπου νὰ δῶ μὲ τί λογῆς ἀνθρώπους ἔχω νὰ κάμω· κι ἔδεσα τὸ πλοῖο μου ἔξω ἀπὸ τὸ λιμάνι, κοντὰ σ' ἓναν ψηλὸ βράχο.

» Ὑστερα ἀνέβηκα ψηλὰ σ' αὐτὸν τὸ βράχο, καὶ ἀπὸ κεῖ ἐξέτασα ὅλο τὸν τόπο ὁλόγυρα, ὅσο ἔφταναν τὰ μάτια μου· κι ἐπειδὴ ἔβλεπα σὲ πολλὰ μέρη ν' ἀνεβαίνει καπνός, κατάλαβα πὼς ἐδῶ κατοικοῦσαν ἄνθρωποι, καὶ θέλησα νὰ πληροφορηθῶ ἀπὸ αὐτοὺς γιὰ τὸ ταξίδι μας.

» Διάλεξα λοιπὸν κι ἔστειλα μέσα στὴ χώρα τρεῖς ἀπὸ τοὺς πιὸ γενναίους συντρόφους μου.

» Αὐτοί, καθὼς προχωροῦσαν, ἀπάντησαν στὸ δρόμο μιὰ βρῦση. Ἐκεῖ ἔπαιρνε νερὸ μιὰ κόρη μεγάλωσωμη. Ἦταν ἡ κόρη τοῦ βασιλιᾶ τῶν Λαιστρυγόνων. Ἀπ' αὐτὴν ἔμαθαν ποῦ βρίσκεται τὸ παλάτι τοῦ πατέρα της.

3. » Τότε οἱ σύντροφοί μου τράβηξαν ἴσια σ' αὐτό. Μόλις ὅμως μπῆκαν μέσα, τρόμαξαν. Βρέθηκαν μπροστά σὲ μιὰ γυναῖκα ψηλὴ ἴσα μὲ κυπαρίσσι. Θέλησαν νὰ φύγουν, μὰ δὲν πρόλαβαν. Εἰδοποιημένος ἀπὸ τὴν κόρη του, ἔφτασε σὲ λίγο ὁ ἄντρας τῆς γυναίκας αὐτῆς, ὁ βασιλιάς Ἀντιφάτης.

» Μόλις μπῆκε μέσα, ἀμέσως ἄρπαξε ἓναν ἀπὸ τοὺς συντρόφους μου κι ἄρχισε νὰ τὸν τρώῃ! Οἱ ἄλλοι δυὸ πρόλαβαν καὶ πετάχτηκαν ἔξω τρέχοντας ὡς τὸ λιμάνι, ὅπου τοὺς περιμέναμε ὅλοι ἀνυπόμονα.

4. » Δὲν πρόφτασαν νὰ μᾶς διηγηθοῦν καλὰ καλὰ ὅσα εἶδαν κι ἔπαθαν, καὶ νὰ, βλέπομε νὰ ἔρχονται

καταπάνω μας οἱ φοβεροὶ Λαιστρυγόνες, ἀρματωμένοι.

» Ἦταν ἀμέτρητοι καὶ ψηλοὶ σὰ γίγαντες. Μπροστά τους ἐγὼ καὶ οἱ σύντροφοί μου φαινόμαστε σὰ σκυλάκια! Καὶ δὲν πολεμοῦσαν μονάχα μὲ τὰ ὅπλα, πρὶν πετοῦσαν ἀπάνω μας κι ἀπάνω στὰ πλοῖα ὁλόκληρους βράχους.

» Ἐτσι ἄρχισαν νὰ συντρίβουν τὰ πλοῖα μας μέσα στὸ λιμάνι, καὶ νὰ σκοτώνουν τοὺς ναῦτες».

— «Καὶ τοῦ λόγου σου πῶς κατῴρθωσες καὶ γλίτωσες, βσιλιά μου;» ρώτησε ὁ Ἄλιος.

— «Στὴν ἀρχὴ θέλησα ν' ἀντισταθῶ, γιὰ νὰ μπορέσω νὰ γλιτώσω τοὺς συντρόφους καὶ τὰ πλοῖα. Ὅταν εἶδα ὅμως πῶς ἦταν ἀδύνατο νὰ τὰ βγάλωμε πέρα μὲ τέτοιους γίγαντες, πρόσταξα τοὺς συντρόφους μου νὰ μποῦν στὰ πλοῖα γρήγορα, νὰ κόψουν τίς ἄγκυρες καὶ νὰ φύγουν ἀπὸ τὸ λιμάνι.

» Τὸ ἴδιο ἔκαμα κι ἐγώ. Ἐφτασα τρέχοντας στὸ πλοῖο μου, μπῆκα μέσα κι ἔκοψα μὲ τὸ σπαθί μου τὰ πάλαιμάρια· κι ἔτσι τραβώντας γρήγορα κουπί, κατῴρθωσαμε νὰ φύγωμε μὲ τὸ πλοῖο μας μακριὰ ἀπὸ τὸ καταραμένο ἐκεῖνο μέρος.

» Ἀλίμονο ὅμως! Οἱ ἄλλοι σύντροφοί μου δὲν κατῴρθωσαν νὰ φύγουν. Μέσα στὸ λιμάνι βρῆκαν τὸ θάνατό τους ἀπὸ τοὺς βράχους ποὺ πετοῦσαν οἱ Λαιστρυγόνες».

---

### § 35. Στὸ νησί τῆς μάγισσας Κίρκης.

1. « Ἡ συμφορὰ μας αὐτὴ ἦταν ἡ μεγαλύτερη ἀπ' ὅλες, ὅσες πάθαμε ὡς τότε » ἐξακολούθησε νὰ λέη

ὁ Ὀδυσσεύς, «Γι' αὐτὸ φύγαμε λυπημένοι κατὰκαρδα ἀπ' αὐτὸ τὸ μέρος».

— «Φαντάζομαι τὴν ἀπελπισία σου, δοξασμένη Ὀδυσσεά. Ἀπὸ δώδεκα πλοῖα νὰ σοῦ μείνῃ ἓνα μονάχα!» εἶπε τότε ὁ Ἀλκίνοος στενοχωρημένος.

— «Ὅχι, βασιλιά μου, δὲν ἀπελπίστηκα μήτε καὶ τότε· ἐγὼ δὲν ξέρω τί θὰ πῇ ἀπελπισία. Πάντοτε ἐλπίζω, ἀκόμη καὶ στίς πιὸ δύσκολες στιγμὲς τῆς ζωῆς μου. Λυπόμουν μονάχα γιὰ τὸν ἄδικο θάνατο τόσων συντρόφων μου. Νὰ πέθαιναν τουλάχιστο πολεμώντας γιὰ τὴν πατρίδα τους!»

Ἐπειὰ ἐξακολούθησε πάλι τὴ διήγησή του ἔτσι:

2. «Ἀφοῦ γυρίσαμε ἐδῶ κι ἐκεῖ στὸ ἀτελείωτο πέλαγος ἀρκετὲς ἡμέρες, χωρὶς νὰ ξέρουμε κι ἐμεῖς ποῦ πᾶμε, ἐπιτέλους ἀράξαμε σ' ἓνα ὠραῖο καὶ κατὰφυτο νησί.

» Βγήκαμε ἔξω ἀπὸ τὸ πλοῖο στὴν ἀκρογιαλιά, καὶ καθίσαμε ἐκεῖ νὰ ξεκουραστοῦμε ἀπὸ τὴ μεγάλη κούραση τοῦ ταξιδιοῦ.

» Τότε, ἐνῶ ὅλοι οἱ ἄλλοι σύντροφοί μου ξεκουράζονταν, ξαπλωμένοι στὴν ἄμμουδιά, ἐγὼ πῆρα τὰ δπλα καὶ προχώρησα παραμέσα, στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ νησιοῦ, νὰ ἐξετάσω τὴ χώρα.

» Ἀφοῦ προχώρησα κάμποσο κι ἀνέβηκα ἓνα λόφο, εἶδα ν' ἀνεβαίνει καπνὸς πίσω ἀπὸ πυκνὸ δάσος. Ἀπ' αὐτὸ κατάλαβα πὼς κατοικοῦν ἄνθρωποι στὸ νησί ἐκεῖνο, καὶ γύρισα χαρούμενος γιὰ νὰ τὸ πῶ στοὺς συντρόφους μου.

» Ἐξαφνα στὸ δρόμο βρίσκω ἓνα ἐλάφι μὲ πολὺ-

κλαδα μεγάλα κέρατα. Μόλις τὸ ἀντίκρισα, ἀμέσως πετώ ἀπάνω του τὸ κοντάρι, τὸ πετυχαίνω καὶ τὸ σκοτώνω. Τὸ ρίχνω ἔπειτα στὸν ὦμο μου καὶ τὸ φέρνω στοὺς συντρόφους μου.

3. »Τοὺς βρῆκα ὅπως τοὺς ἄφησα, ξαπλωμένους στὴν ἀμμουδιὰ καὶ σκεπασμένους μὲ τὰ πανωφόρια τους. Ἀπὸ τὴ λύπη κι ἀπὸ τὴν κούραση δὲν εἶχαν ὀρεξὴ οὔτε νὰ φᾶνε οὔτε νὰ σηκωθοῦν.

»Ὅταν τοὺς εἶδα ἔτσι, πέταξα χάμω τὸ ἐλάφι καὶ τοὺς εἶπα: «Ὅσο μεγάλο κι ἂν εἶναι τὸ κακὸ ποὺ μᾶς βρῆκε, φίλοι μου, δὲν εἶναι σωστὸ νὰ πεθάνουμε κιόλας ἀπὸ τὴ λύπη, πρὶν νὰ ἔρθῃ ἡ ὥρα μας. Σηκωθῆτε κι ἐτοιμάστε αὐτὸ τὸ κυνήγι ποὺ σᾶς ἔφερα ».

»Μὲ τὰ λόγια μου αὐτὰ πῆραν θάρρος, κι ἀμέσως σηκώθηκαν κι ἐτοίμασαν τὸ κυνήγι μου. Ἐπειτα, ἀφοῦ ἔφεραν κι ἀρκετὸ κρασί ἀπὸ τὸ πλοῖο, καθίσαμε καὶ τρώγαμε καὶ πίναμε ὡς τὸ βράδυ.

»Ὅταν βασίλεψε ὁ ἥλιος, ξαπλωθήκαμε ὅλοι ἐκεῖ στὴν παραλία καὶ κοιμηθήκαμε βαθιά, ξεχνώντας κάθε λύπη ».

---

#### § 36. Ἄλλη συμφορὰ στοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσεά.

1. «Τὸ ἄλλο πρωὶ μάζεψα κοντά μου ὅλους τοὺς συντρόφους μου καὶ τοὺς εἶπα :

»Κιθῶς βλέπετε, βρισκόμαστε σὲ χώρα ἄγνωστη. Ἀφοῦ ὅμως ἤρθαμε ἐδῶ, νομίζω πὼς πρέπει νὰ μάθουμε ὅχι μόνο ποῦ βρισκόμαστε καὶ ποιοὶ ἄνθρω-

ποι κατοικοῦν, παρὰ καὶ πῶς θὰ μπορέσωμε νὰ γυρίσωμε πίσω στὴν πατρίδα μας. Συλλογιστῆτε πῶς ἔχομε ἐβδομάδες ὁλόκληρες ποὺ χάσαμε τὸ δρόμο κι ἀρμενίζομε σὲ ἄγνωστες θάλασσες. Ἄν ὅμως ἐξακολουθήσωμε ἔτσι, χωρὶς νὰ ξέρωμε ποῦ πᾶμε, δὲ θὰ φτάσωμε καμιὰ φορὰ στὴν πατρίδα μας. Εἶναι ἀνάγκη λοιπὸν νὰ πᾶμε νὰ βροῦμε τοὺς κατοίκους τοῦ νησιοῦ αὐτοῦ, γιὰ νὰ πληροφορηθοῦμε γιὰ τὸ ταξίδι μας.

» Στὸ κυνήγι μου χτὲς ψηλὰ σ' ἓνα λόφο, εἶδα ἀπὸ μακριὰ ν' ἀνεβαίνει καπνὸς πίσω ἀπὸ πυκνὸ δάσος. Αὐτὸ θὰ πῆ πῶς ἐκεῖ χωρὶς ἄλλο θὰ εἶναι κάποια κατοικία ἀνθρώπων. Πρέπει νὰ πᾶμε σ' αὐτοὺς καὶ νὰ μάθωμε ὅ,τι μᾶς χρειάζεται.

» Δὲν εἶναι ὅμως σωστὸ νὰ πᾶμε ὅλοι μαζὶ καὶ ν' ἀφήσωμε τὸ πλοῖο ἔρημο. Τὸ σωστὸ θὰ ἦταν νὰ πῆγαιναν οἱ μισοί, κι οἱ ἄλλοι μισοὶ νὰ καθίσουν ἐδῶ καὶ νὰ τὸ φυλάγουν. Γι' αὐτὸ νομίζω πῶς πρέπει νὰ μοιραστοῦμε σὲ δυὸ μέρη, καὶ στοὺς μισοὺς ἀρχηγὸς νὰ εἶμαι ἐγώ, στοὺς ἄλλους μισοὺς ὁ Εὐρύλοχος. Ἐπειτα νὰ ρίξωμε κλῆρο, καὶ σ' ὅποιους πέση ὁ κλῆρος, αὐτοὶ νὰ πᾶνε ὡς ἐκεῖ καὶ νὰ ζητήσουν τίς πληροφορίες ποὺ θέλομε.»

2. » Ὅταν οἱ σύντροφοί μου ἄκουσαν αὐτὰ τὰ λόγια, στενοχωρέθηκαν καὶ δὲν ἤθελαν νὰ πᾶνε, γιατί θυμῆθηκαν τὰ περασμένα παθήματά μας. Ἐγὼ ὅμως δὲν ἄλλαξα γνώμη καὶ τοὺς ἔκαμα νὰ παραδεχτοῦν καὶ αὐτοὶ στὰ τελευταῖα, πῶς ἦταν μεγάλη ἀνάγκη νὰ πᾶμε στοὺς κατοίκους τοῦ νησιοῦ.



»Τότε λοιπόν χώρισα τοὺς συντρόφους μου σὲ δύο μέρη, ἔρριξα κλῆρο, καὶ ὁ κλῆρος ἔπεσε στὸν Εὐρύλοχο καὶ σὲ ὅσους ἦταν μ' αὐτόν.

»Εκεῖνος μὲ δάκρυα στὰ μάτια πῆρε τοὺς ἀνθρώπους του, ποὺ ἔκλαιαν καὶ αὐτοί, καὶ ξεκίνησε· καὶ ἐμεῖς ὅμως ποὺ μείναμε, μόλις βαστούσαμε τὰ δάκρυα. Γιατὶ φοβούμαστε πολὺ, μήπως δὲν τοὺς ξαναἰδοῦμε.

3. » Καθὼς ἐκεῖνοι προχωροῦσαν ἀργὰ καὶ προσεχτικά, βλέπουν στὴν ἄκρη μιᾶς λαγκυδιᾶς ἓνα ψηλὸ παλάτι, χτισμένο ἀπάνω σ' ἓνα λόφο. Ὅταν ἤρθαν πιὸ κοντά, εἶδαν πὼς ἦταν χτισμένο μὲ πελεκητὲς πέτρες κι ἀπέξω τὸ τριγύριζαν λύκοι καὶ λιοντάρια.

» Αὐτὰ τὰ ζῶα, μόλις εἶδαν τοὺς συντρόφους μου, δὲν ὤρμησαν νὰ τοὺς φᾶνε. Ἦρθαν κοντά τους κουνώντας τὶς οὐρὲς τους, καθὼς οἱ σκύλοι στ' ἀφεντικά τους. Τοὺς κοίταζαν μονάχα μὲ λυπημένα μάτια, σὰ νὰ τοὺς ἔλεγαν: «Μὴν μπαίνετε μέσα σ' αὐτὸ τὸ σπίτι! Θὰ πάθετε κακό».

4. » Στὴν ἀρχὴ ἐκεῖνοι φοβήθηκαν κι ἦταν ἑτοιμοὶ νὰ φύγουν. Τὴ στιγμὴ ὅμως ἐκείνη ἀκοῦν μέσα ἀπὸ τὸ παλάτι γυναικεία φωνή, νὰ τραγουδῇ γλυκὰ ἓνα ὠραῖο τραγούδι.

»Στάθηκαν καὶ τὴν ἀκούαν καταμαγεμένοι: «Χωρὶς ἄλλο θεὰ θὰ εἶναι αὕτη, ποὺ τραγουδεῖ τόσο ὁμορφα» εἶπαν μεταξύ τους.

— «Γυναῖκα ποὺ τραγουδεῖ τόσο ὠραῖα, ποτὲ δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι κακὴ» εἶπαν ἄλλοι. «Ἄς τὴν παρα-

καλέσωμε λοιπόν νά μᾶς ἀνοίξη»· κι ἀμέσως χτυποῦν τὴν πόρτα.

5. »Αὐτὴ ποὺ τραγουδοῦσε, μόλις ἄκουσε τὸν κρότο, ἀμέσως σταμάτησε τὸ τραγούδι της, κατέβηκε καὶ ἀνοίξε πρόθυμα.

»Ἦταν μιὰ γυναῖκα ὠραία καὶ γλυκομίλητη· κι ὅταν τοὺς εἶδε, τοὺς χαιρέτησε εὐγενικὰ καὶ τοὺς κάλεσε μὲ γλυκὰ λόγια νά μποῦν μέσα.

»Χωρὶς νά τοὺς περάσῃ κακὸ ἀπὸ τὸ νοῦ, τὴν ἀκολούθησαν ὅλοι καὶ μπῆκαν μέσα, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Εὐρύλοχο. Αὐτός, ἐπειδὴ ὑποψιάστηκε, δὲ θέλησε νά μπῇ κι ἔμεινε ἀπέξω.

»Ἡ ὠραία ἐκείνη γυναῖκα, μόλις ἔβαλε μέσα στὸ παλάτι τοὺς συντρόφους μου, πρόσταξε τὶς δοῦλες νά τοὺς στρώσουν πλούσιο τραπέζι, μὲ πολλὰ καὶ νόστιμα φαγητὰ καὶ μὲ ἄφθονο μοσχάτο κρασί. Στὸ κρασί αὐτὸ εἶχε ἀνακατώσει διάφορα βοτάνια μαγικά.

»Οἱ σύντροφοί μου, ὁλότελα ἀνυποψίαστοι, ἔφαγαν θαρρετὰ κι ἤπιαν μὲ πολλὴ ὄρεξη. Μόλις ὁμῶς ἤπιαν, ξέχασαν καὶ πατρίδα καὶ συντρόφους.

»Τότε ἐκείνη πλησίασε κρυφὰ κι ἄγγιξε γρήγορα τὸν καθένα μ' ἓνα μαγικὸ ραβδί. Ἀμέσως οἱ δυστυχισμένοι ἀλλάζουν ὅλοι τὴ μορφή τους, γίνονται χοῖροι, κι ἀρχίζουν νά τρέχουν ἐδῶ κι ἐκεῖ γρυλίζοντας σὰν τοὺς ἀληθινούς χοίρους. Μονάχα ὁ νοῦς τους ἐξακολουθοῦσε νά συλλογίζεται καὶ νά καταλαβαίνει, σὰν καὶ πρῶτα. Τοὺς ὀδηγεῖ ἔπειτα στὸ στάβλο καὶ τοὺς δίνει νά φᾶνε βελανίδια, τὴν τροφὴ ποὺ συνηθίζουν οἱ χοῖροι».

Δ. Ἀνδρεάδης, Ὁδύσσεια· Ἐκδοσὴ 2. 101/7)1925.

8

—«ὦ! ἡ γυναῖκα αὐτή, θὰ ἦταν καμιὰ μάγισσα χωρὶς ἄλλο» εἶπε ἡ βασίλισσα Ἀρήτη τρομαγμένη.

—«Μάλιστα, βασίλισσά μου. Ἦταν ἡ μάγισσα Κίρκη, καθὼς μάθουμε ἀργότερα» ἀποκρίθηκε ὁ Ὀδυσσεύς· κι ἐξακολούθησε τὴ διήγησή του.

---

§ 37. Τί κάνει ὁ Ὀδυσσεύς γιὰ νὰ σώσῃ  
τοὺς συντρόφους του.

1. «Ὁ Εὐρύλοχος, ὅπως εἶπα, κάθισε ἔξω ἀπὸ τὸ παλάτι τῆς Κίρκης, καὶ περίμενε τοὺς συντρόφους τοῦ ἀνήτυχου. Ὅταν ὅμως σὲ λίγο εἶδε νὰ βγαίνουν ἀπὸ αὐτὸ σκούζοντας εἴκοσι δυὸ μεγάλοι χοῖροι—ὅσοι ἦταν οἱ ἄνθρωποι του—κατάλαβε τὸ κακὸ πὺ ἐπαθαν, κι ἔτρεξε στὴν πρηνίαν γιὰ νὰ μοῦ τὸ πῇ.

» Μόλις ἐγὼ ἄκουσα τὰ λόγια του, μ' ἐπιασε θυμὸς μεγάλος. Ἀρπάζω τὸ σπαθὶ καὶ τὸ τόξο μου, καὶ προστάζω τὸν Εὐρύλοχο νὰ μὲ ὀδηγήσῃ ἀμέσως στὸ παλάτι τῆς Κίρκης.

» Ἐκεῖνος ὅμως ἄρχισε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ μὲ παρακαλῇ νὰ φύγωμε ἀπὸ τὸ νησί, γιὰ νὰ μὴν καταστραφοῦμε ὅλοι μας.

«Κάθισε ἐσύ, Εὐρύλοχε, ἐδῶ καὶ τρῶγε καὶ πῖνε» τοῦ λέω τότε θυμωμένος. «Ἐγὼ ὅμως ἔχω χρέος νὰ σώσω τοὺς συντρόφους μου»· κι ἀφοῦ εἶπα αὐτά, ἔφυγα μοναχός μου.

2. »Δὲ δυσκολεύτηκα νὰ βρῶ τὸ δρόμο, καὶ σὲ λίγο ἤμουν μπροστὰ στ' ὠραῖο παλάτι τῆς Κίρκης.

Χτυπῶ τὴν πόρτα καὶ μοῦ ἀνοίγουν· μπαίνω μέσα καὶ παρουσιάζομαι στὴν Κίρκη.

» Μόλις τὴν ἀντίκρισα, σέρνω τὸ σπαθί μου καὶ χύνομαι ἀπάνω της, τρέμοντας ἀπὸ θυμό :

« Κκκὴ μάγισσα » τῆς εἶπα· « ἂν ἀμέσως δὲ μοῦ παραδώσης τοὺς ἀνθρώπους μου, ὅλο αὐτὸ τὸ κοφτερὸ σπαθί πού βλέπεις, θὰ τὸ χώσω στὸ κορμί σου ! »

» Ἐκείνη τρόμαξε. Ἀμέσως ἔπεσε στὰ πόδια μου καὶ ἄρχισε νὰ μὲ παρακαλῇ :

— « Για ὄνομα Θεοῦ ! » μοῦ λέει. « Βάλε τὸ σπαθί σου στὸ θηκάρι, ξένε, κι ἐγὼ θὰ κάμω ὅ,τι θέλεις. Χωρὶς ἄλλο ἐσύ θὰ εἶσαι ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ βασιλιάς τῆς Ἰθάκης, καὶ θὰ ἦρθες ἐδῶ στὸ νησί μου παραστρατισμένος. Τὸ ἤξερα πὼς θὰ ἐρχόσουν κάποτε ἐδῶ, ὅταν θὰ γύριζες ἀπὸ τὴν Τροία, γιατί εἶμαι ἡ μάγισσα Κίρκη. Για τὸ κακὸ πού ἔκαμα στοὺς συντρόφους σου, συμπάθησέ με, Ὀδυσσεύα δοξασμένε. Ἔλα, κάθισε νὰ φᾶς, νὰ πιῆς καὶ νὰ ἡσυχάσης, κι ἐγὼ σὲ λίγο θὰ σοῦ παραδώσω τοὺς συντρόφους σου ».

— « Ὁχι, μάγισσα » τῆς εἶπα. « Θὰ δεχτῶ τὸ κάλεσμά σου μονάχα, ἂν μοῦ παραδώσης τοὺς συντρόφους μου ἀμέσως καὶ μοῦ ὀρκιστῆς, πὼς δὲ θὰ θελήσης πιά καμιὰ φορὰ νὰ βλάβης οὔτε ἐμένα οὔτε ἐκείνους ».

» Ἡ Κίρκη τότε σηκώθηκε ὀρθια. Καὶ πρῶτα πρῶτα μοῦ ἔκαμε τὸν πιὸ μεγάλου ὄρκου, πὼς δὲ θὰ σκεφτῇ ποτὲ κακὸ γιὰ μένα καὶ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους μου. Ἐπειτα κατεβαίνει γρήγορα στὸ στάβλο τῶν χοίρων, ἀλείφει μὲ μαγικὰ βοτάνια τὰ κορμιά τους καὶ τοὺς ἀγγίζει ἕναν ἕνα μὲ τὸ μαγικὸ ραβδί της.

Στή στιγμή πέφτουν από πάνω τους οί τρίχες, ὅλοι σηκώνονται ὀρθιοὶ καὶ γίνονται πάλι ἄνθρωποι, ἀπαράλλαχτοι ὅπως καὶ πρὶν. "Υστερα τοὺς παίρνει καὶ τοὺς ὀδηγεῖ κοντὰ μου.

3. » Μόλις με εἶδαν ἐκεῖνοι, με γνώρισαν ἀμέσως. Πέφτουν ἀπάνω μου κι ἀρχίζουν νὰ μ' ἀγκαλιάζουν, καὶ κλαίοντας ἀπὸ χαρὰ νὰ μοῦ φιλοῦν τὰ χέρια.

» Ἀκουες τότε ὅλο τὸ παλάτι νὰ βουίζη ἀπὸ τὶς χαρούμενες φωνές μας τόσο, πὺ ἡ ἴδια ἡ μάγισσα ἡ Κίρκη συγκινήθηκε καὶ μοῦ εἶπε: « Πήγαινε, Ὀδυσσεά, στὴν παραλία, καὶ πρόσταξε νὰ τραβήξουν ἔξω τὸ πλοῖο σας καὶ νὰ βγάλουν τὰ πράματά σας. "Υστερα, με τοὺς ἀγαπημένους σου συντρόφους ἐλάτε ὅλοι ἐδῶ στὸ πλάτι μου, νὰ ξεκουραστῇτε καὶ νὰ παρηγορηθῇτε γιὰ τὰ κακὰ πὺ ὑποφέρατε ὡς τώρα ».

4. » Ἀκουσα τὰ λόγια της, ἄφησα τοὺς εἴκοσι δύο συντρόφους μου στὸ παλάτι τῆς Κίρκης καὶ πῆγα μονάχος μου στὴν παραλία.

» Βρῆκα τοὺς ἄλλους νὰ κάθονται ἀπελπισμένοι καὶ νὰ χύνουν πικρὰ δάκρυα.

» Μόλις με εἶδαν, ἀμέσως πετάχτηκαν ἀπὸ τὴ θέση τους, ἔπεσαν ἀπάνω μου κι ἀρχισαν νὰ μ' ἀγκαλιάζουν καὶ νὰ με φιλοῦν. Ἐκαναν ἀπαράλλαχτα ὅπως κάνουν τὰ μοσχάρια, ὅταν κλεισμένα ὅλη μέρα στὸ μαντρί, βλέπουν κτὰ τὸ βράδυ τὶς μητέρες τους νὰ γυρίζουν ἀπὸ τὴ βοσκή. Δὲν κρατιοῦνται τότε ἀπὸ τὴ μεγάλη χαρὰ τους καὶ πηδώντας τὸ φράχτη τῆς μάντρας,





«...και τούς ἀγγίζει ἕνα ἕνα μὲ τὸ μαγικὸ ραβδί της » (σ. 84).

τρέχουν μέ συχνά μουγκρητά ν' ανταμωθοῦν μ' ἐ-  
κεῖνες.

—“Ήταν φυσικό νά κάνουν ἔτσι οἱ σύντροφοί σου,  
βασιλιά μου. Ἐσύ ἦσουν καί ὁ πατέρας καί ἡ μητέρα  
τους· ἐσύ ἦσουν κι ὁ σωτήρας τους σέ κάθε δύσκολη  
περίσταση» παρατήρησε ἕνας ἀπό τοὺς καλεσμένους  
τοῦ Ἀλκίνοου.

»Κλαίοντας τότε κι ἐγὼ ἀπὸ συγκίνηση» ἐξακο-  
λούθησε ὁ Ὀδυσσεύς, «εἶπα στοὺς συντρόφους μου :

«Ἐλᾶτε νά τραβήξουμε πρῶτα τὸ πλοῖο μας στὴ  
στεριά, νά βγάλουμε ἔξω τὰ πράματά μας καί νά πᾶ-  
με ὅλοι μαζί στὸ παλάτι τῆς Κίρκης, νά βροῦμε τοὺς  
ἀγαπημένους μας συντρόφους, πού μᾶς περιμένουν»·  
καί τοὺς διηγήθηκα ὅσα εἶχαν γίνει.

5. »Οἱ σύντροφοι μου ἄκουσαν τὰ λόγια μου καί  
δέχτηκαν πρόθυμα.

»Μονάχα ὁ Εὐρύλοχος δίσταζε καί φόβιζε καί  
τοὺς ἄλλους λέγοντάς τους: «Ποῦ θὰ πᾶτε, ἀνόη-  
τοι; στὴν Κίρκη, νά σᾶς κάμη κι ἐσᾶς χοίρους, λύ-  
κους καί λιοντάρια; Πιστεύετε στὰ λόγια τοῦ ἀρχη-  
γοῦ μας; Ξεχνᾶτε, τί ἔπαθαν ἐξαιτίας του ἀπὸ τὸν  
Κύκλωπα ἔξι ἄλλοι σύντροφοί μας;»

»Θύμωσα φοβερὰ, ὅταν ἄκουσα αὐτὰ τὰ λόγια,  
καί μοῦ ἤρθε νά ὀρμήσω ἀπάνω του καί νά τὸν σκο-  
τώσω. Μπῆκαν ὅμως στὴ μέση οἱ ἄλλοι μου σύν-  
τροφοι καί μέ ἡσύχασαν:

«Ἄς τὸν ἀφήσωμε νά φυλάγῃ τὸ πλοῖο καί τὰ  
πράματά μας, μοῦ εἶπαν, κι ἐμεῖς ἂς πᾶμε στῆς Κίρ-  
κης τὸ παλάτι. Ἐχομε ἐμπιστοσύνη στὰ λόγια σου

καὶ στὸ μυαλό σου »· καὶ ἀμέσως τράβηξαν ἔξω ἀπὸ τὴ θάλασσα τὸ πλοῖο, ἔβγαλαν τὰ πράματα καὶ μὲ ἀκολούθησαν στῆς Κίρκης τὸ παλάτι.

» Μὰ καὶ ὁ Εὐρύλοχος δὲν ἔμεινε στὴν παραλία. Μεταنيωμένος γιὰ τὸ φέρσιμό του, στὸ τέλος μᾶς ἀκολούθησε ».

---

**§ 38. Τί προφητεύει καὶ τί συμβουλεύει  
στὸν Ὀδυσσεά ἡ Κίρκη.**

1. « Βρήκαμε τοὺς συντρόφους μας νὰ κάθωνται στὸ τραπέζι καὶ νὰ τρῶνε καὶ νὰ πίνουν, λουσμένοι καὶ ντυμένοι ὅλοι μὲ καινούριες φορεσιές.

» Μόλις μᾶς εἶδε ἡ Κίρκη, πρόσταξε τίς δοῦλες νὰ μᾶς λούσουν καὶ νὰ μᾶς ντύσουν· ὕστερα μᾶς κάθισε στὸ τραπέζι καὶ μᾶς εἶπε:

— « Καλωσωρίσατε, ξένοι μου! Ἐδῶ ποὺ ἦρθατε θὰ ἔχετε ὅλα τὰ καλὰ. Καθίστε ὅσο θέλετε! Ἐγὼ ἓνα μονάχα ἔχω νὰ σᾶς πῶ. Νὰ τρῶτε καὶ νὰ πίνετε κηλὰ, γιὰ νὰ δυναμώσετε γρήγορα. Γιατὶ σᾶς ἔχουν ἀδυνατίσει πολὺ οἱ κακοπάθιες ».

2. » Τὰ φιλόξενα αὐτὰ λόγια τῆς Κίρκης μᾶς ἄρεσαν καὶ μείναμε ἀρκετὸν καιρὸ στὸ παλάτι τῆς.

» Ἐκεῖνη μάλιστα ἤθελε νὰ μᾶς κρατήσῃ γιὰ πάντα στὸ νησί τῆς. Γι' αὐτὸ λυπόταν, ὅταν μᾶς ἄκουε νὰ μιλοῦμε γιὰ τὴν πατρίδα καὶ γιὰ τοὺς σπιτιτικούς μας.

— « Ἴσως νὰ τῆς πέρασε καμιὰ ἰδέα, πὼς θὰ μπο-

ροῦσε νὰ σὲ παντρευτῇ, δοξασμένε 'Οδυσσέα » παρα-  
τήρησε ὁ τραγουδιστὴς Δημόδοκος.

—« Δὲν εἶναι ἀπίστευτο κι ἓνα τέτοιο πράμα, Δημό-  
δοκε » ἀποκρίθηκε ὁ 'Οδυσσεύς· ἔπειτα ἐξακολούθησε :

3. » "Όταν εἶδε ἡ Κίρκη πὼς δὲν μποροῦσε νὰ  
μᾶς κρατήσῃ πιά κοντά της, ἀποφάσισε νὰ μᾶς ἀφή-  
σῃ νὰ φύγωμε. Μιὰ βραδιὰ λοιπόν, ὕστερ' ἀπὸ τὸ  
φαγητό, μὲ παίρνει στὸ δωμάτιό της καὶ μοῦ λέει  
αὐτιά :

—« Δὲ θέλω νὰ σᾶς κρατῶ περισσότερο χω-  
ρὶς τὸ θέλημά σας, 'Οδυσσέα. Νὰ πᾶτε στὸ καλό!

» Προτοῦ ὅμως φύγετε, πρέπει ἐσὺ νὰ ξέρης, σάν  
ἄρχηγός πού εἶσαι, ὅλα ὅσα ἔχετε νὰ πάθετε ἀκόμη,  
ὥσπου νὰ φτάσετε στὴν πατρίδα σας.

» Οἱ παλιές συμφορές σας πέρασαν πιά, σᾶς πε-  
ριμένουν ὅμως ἄλλες, μεγαλύτερες ἀπὸ τὶς πρῶτες.

» Σὲ κατατρέχει ὁ θεὸς τῆς θάλασσας, ὁ Ποσει-  
δῶνας, γιατί τοῦ τύφλωσες τὸ γιό του, τὸν Κύκλωπα  
Πολύφημο. Αὐτὸς θὰ σὲ βασανίσῃ πολὺ στὴ θάλασσα.  
'Εσὺ ὅμως μὴ φοβηθῇς! "Όπως στάθηκες γενναῖος  
ὡς τώρα καὶ γλιτῶσες ἀπὸ τόσους κινδύνους, ἔτσι θὰ  
γλιτώσῃς καὶ ἀπ' αὐτοὺς πού σὲ περιμένουν. Φτάνει  
μονάχα νὰ μὴν ἀπελπιστῇς.

4. » Γιὰ νὰ φτάσετε στὴν πατρίδα σας, εἶναι ἀ-  
νάγκη ν' ἀρμενίζετε πάντα κατὰ τὴν ἀνατολή. Στὸ τα-  
ξίδι σας θὰ βρῆτε πολλὰ ἐμπόδια. "Ακουσε ποιά!

» Πρῶτα πρῶτα θὰ περάσετε κοντά ἀπὸ τὸ νησὶ  
τῶν Σειρήνων. Αὐτὲς εἶναι γυναῖκες ὠραιότατες, πού

κάθονται στὸ ἀκρογιάλι καὶ γλυκοτραγουδοῦν· μὲ τὴν ὁμορφιά καὶ μὲ τὰ τραγούδια τους μαγεύουν τοὺς ἀνθρώπους ποὺ περνοῦν κοντά τους.

» Ἀλίμονο ὅμως σ' ἐκεῖνο τὸ καράβι, ποὺ θὰ ξεγελαστῇ καὶ θὰ τὶς πλησιάσῃ. Δὲν ξαναβρίσκει πιά τὴν πατρίδα του μήτε τοὺς σπιτικούς του. Οἱ Σειρῆνες θανατώνουν ὅσους θὰ πέσουν στὰ χέρια τους.

» Μακριὰ λοιπὸν ἀπ' αὐτὰ τὰ ὁμορφα καὶ γλυκόφωνα τέρχτα! Κεὶ γιὰ νὰ εἶσαι περισσότερο ἀσφαλισμένος, βούλωσε τ' αὐτιά τῶν συντρόφων σου μὲ κερί, ὅταν τὸ καράβι σου θὰ περνᾷ κοντά τους. Κι ἂν ἐσὺ ἀπὸ περιέργεια θέλῃς ν' ἀκούσῃς τὸ μαγικὸ τραγούδι τους, μὴ βουλώνεις τὰ δικά σου αὐτιά. Πρόσταξε ὁμως τοὺς συντρόφους σου νὰ σὲ δέσουν στὸ κατάρτι τοῦ καραβιοῦ σου καὶ νὰ μὴ σὲ λύσουν, ὅσο κι ἂν τοὺς παρακαλέσῃς. Ἴσα ἴσα παράγγειλέ τους νὰ σὲ δένουν σφιχτότερα, ὥσπου νὰ φύγετε ἀπὸ τὶς Σειρῆνες.

5. » Ἀφοῦ περάσετε τὶς Σειρῆνες, θὰ φτάσετε στὰ στενὰ τῆς Σκύλλας καὶ τῆς Χάρυβδης ».

— « Ἀ! » φώναξαν τότε μερικοὶ ἀπὸ τοὺς καλεσμένους. « Ἐχομε ἀκουστὰ γι' αὐτὰ τὰ στενὰ. Πολλοὶ θαλασσινοὶ βρίσκουν σ' αὐτὰ τὸ θάνατό τους ».

— » Αὐτὰ τὰ στενὰ τῆς θάλασσας, ἐξακολούθησε ὁ Ὀδυσσεύς, σχηματίζονται ἀπὸ δυὸ μεγάλες στεριές, ποὺ πλησιάζουν ν' ἀνταμωθοῦν καὶ δὲν ἀνταμώνοντι· κι οἱ δυὸ τελειώνουν ἀπότομα, σὲ κάβους γεμάτους γκρεμούς.



»Ο ένας από τὸν κάβους αὐτοὺς εἶναι βράχος, πανύψηλος. Ἡ κορφή του εἶναι ὅλον τὸ χρόνο σκεπασμένη ἀπὸ σύννεφα, καὶ τέτοιοι γκρεμοὶ τὸν τριγυρίζουν ἀπὸ παντοῦ, πὺ εἶναι ἀδύνατο σὲ ἄνθρωπο νὰ σκαρφαλώσῃ ἀπάνω του, κι ἂν ἔχῃ εἴκοσι χέρια καὶ ἄλλα τόσα πόδια.

»Στὴ μέση τοῦ βράχου αὐτοῦ εἶναι μιὰ μεγάλη καὶ σκοτεινὴ σπηλιά, ὅπου κάθεται ἡ Σκύλλα, φοβερὸ τέρας. Αὐτὴ ἔχει δώδεκα πόδια, τὸ καθένα μὲ μεγάλη ἀγκιστρωτὰ νύχια, κι ἕξι μακριοὺς λαιμούς. Στὴν ἄκρῃ ἀπὸ τὸν κάθε τῆς λαιμὸ ἔχει ἀπὸ ἓνα φοβερὸ κεφάλι, καὶ κάθε στόμα τῆς εἶναι γεμάτο ἀπὸ μεγάλα καὶ τρομαχτικὰ δόντια.

»Τὸ φοβερὸ αὐτὸ τέρας ἔχει τὸ πίσω μέρος τοῦ κορμιοῦ του χωμένο μέσῃ στὴ σπηλιά, καὶ μονάχα τοὺς λαιμούς καὶ τὰ κεφάλια του τ'ἀφήνει ἀπέξω, νὰ γυρίζουν γύρω ἀπὸ τὸν κάβο. Ἔτσι μπορεῖ εὐκολὰ νὰ ψχερῇ φῶκες καὶ δελφίνια, καὶ ν' ἀρπάζῃ τοὺς ναῦτες μέσα ἀπὸ τὰ κράβια τους, ὅταν περνοῦν κοντὰ τῆς.

6. »Ο ἄλλος κάβος, πὺ εἶναι ἀντίκρυ ἀπὸ τὴ Σκύλλα, εἶναι καὶ αὐτὸς μεγάλος, χαμηλότερος ὅμως καὶ ὄχι τόσο φοβερὸς ὅσο τῆς Σκύλλης. Σ' αὐτὸν κάτω ἀπὸ μιὰ ἀγριοσυκιὰ πὺ φυτρώνει στὸ βράχο, παραμονεύει ἡ Χάρυβδη, ἄλλο τέρας αὐτό, φοβερότερο ἀπὸ τὴ Σκύλλα.

»Αὐτὴ τρεῖς φορές τὴν ἡμέρα ρουφᾷ τὸ νερὸ τῆς θάλασσας καὶ τρεῖς φορές τὸ ξερνᾷ πάλι. Ἐκείνη τὴ στιγμή μήτε κι αὐτὸς ὁ Ποσειδῶνας δὲ θὰ μπορούσε

νὰ σὲ γλιτώσῃ ἀπὸ τὸ στόμα της. Εἶναι γι' αὐτὸ προτιμότερο νὰ περάσῃς κοντὰ ἀπὸ τὴ Σκύλλα καὶ νὰ χάσῃς λίγους ἀπὸ τοὺς συντρόφους σου, παρὰ νὰ χαθῇτε ὅλοι σὰς ἀπὸ τὴ Χάρυβδη ».

— «Καὶ τί μπορῶ νὰ κάμω, γιὰ νὰ γλιτώσω ἀπὸ τὴ φοβερὴ τὴ Χάρυβδη, καὶ νὰ χτυπήσω καὶ τὴ Σκύλλα, ὅταν θελήσῃ νὰ μοῦ ἀρπάξῃ τοὺς συντρόφους; » ρώτησα τὴν Κίρκη.

— «Δυστυχισμένε! μοῦ ἀπαντᾷ ἐκείνη, ἀκόμη συλλογίζεσαι πολέμους, καὶ κατορθώματα; καὶ μὲ τοὺς θεοὺς θέλεις ἀκόμη νὰ τὰ βάλῃς; Ἡ Σκύλλα εἶναι τέρας ἀθάνατο καὶ ἀπολέμητο. Σ' αὐτὴ δὲν ὠφελεῖ διόλου ἡ παλικάριά. Γὸ καλύτερο πού ἔχεις νὰ κάμῃς εἶναι, νὰ περάσῃς μὲ τὸ καράβι σου ἀπὸ τὰ φοβερά αὐτὰ στενά, ὅσο μπορεῖς γρηγορώτερα, γιὰ νὰ μὴν πάθῃς μεγαλύτερη συμφορά ».

7. » Ὑστερ' ἀπὸ τὰ στενά τῆς Σκύλλας καὶ τῆς Χάρυβδης θὰ φτάιτε στὸ νησι τοῦ Ἥλιου, τὴν Τρινάκρια. Ἐκεῖ βόσκουν οἱ ἀγελάδες καὶ τὰ πρόβατα τοῦ Ἥλιου. Πρέπει ὁμῶς νὰ προσέξῃς καλά, μὴν τύχη καὶ πειράξετε κανέναν ἀπὸ τὰ ζῶα αὐτὰ τοῦ μεγάλου θεοῦ, γιὰτὶ ἀλίμονό σας! Μεγάλῃ συμφορὰ σᾶς περιμένει καὶ ὅλοι θὰ χαθῇτε. Τὸ πολὺ πολὺ νὰ σωθῇς ἐσὺ μονάχα, ἀφοῦ βασανιστῇς πολὺ καὶ γυρίσῃς ἐδῶ κι ἐκεῖ πολὺν καιρὸ στὰ ξένα.

» Μὰ κι ὅταν στὰ τελευταῖα κατορθώσῃς νὰ γυρίσῃς στὴν πατρίδα σου, θὰ βρῇς ἐκεῖ ἄλλες συμφορές. Ἀνθρώποι κακοὶ καὶ ἄδικοι τρῶνε τὴν περιουσίαν σου καὶ ζητοῦν νὰ παντρευτοῦν τὴ γυναῖκα

σου. Ἐκείνη ὅμως οὔτε θέλει νὰ τὸ ἀκούσῃ, καὶ μένει πιστὴ σὲ σένα. Πιστεύει πῶς θὰ γυρίσῃς κάποτε στὴν πατρίδα, κι αὐτοὺς ὅλους θὰ τοὺς τιμωρήσῃς στὸ τέλος ὅπως τοὺς πρέπει, καὶ θὰ βασιλέψῃς πάλι εὐτυχισμένος πολλὰ χρόνια.

» Αὐτὰ θὰ γίνουν ὅλα ἔτσι ὅπως σοῦ τὰ λέω ».

---

### § 39. Τὸ πάθημα ἐνὸς μεθύσου.

1. »Εἶχε ξημερώσει πιά, ὅταν ἡ μάγισσα Κίρκη τελείωσε τὶς προφητεῖες καὶ τὶς συμβουλές της. Ἐγὼ τὴν εὐχαρίστησα μὲ ὅλη μου τὴν καρδιά, καὶ ὕστερα ἄρχισα νὰ ξυπνῶ τοὺς συντρόφους μου γιὰ νὰ φύγωμε.

» Ἀφοῦ ἐτοιμαστήκαμε, ἀποχαιρετήσαμε τὴ φιλόξενη μάγισσα κι ἔπειτα κατεβήκαμε στὴν παραλία ὅλοι ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ἑλπήνορα.

» Ὁ Ἑλπήνορας αὐτὸς ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς πιὸ νέους, ὅχι ὅμως κι ἀπὸ τοὺς πιὸ γενναίους συντρόφους μου, οὔτε καὶ πολὺ γνωστικὸς ἄνθρωπος. Τὸ χειρότερο ἀπ' ὅλα ἦταν, ποὺ ἀγαποῦσε τὸ κρασί καὶ μεθοῦσε πολὺ συχνά.

» Τὴν τελευταία βραδιὰ εἶχε πιεῖ, φαίνεται, πολὺ καὶ μέθυσε. Ὑστερα ξαπλώθηκε ἀπάνω στὴν τaráτσα τοῦ παλατιοῦ γιὰ νὰ δροσιστῇ, κι ἐκεῖ ἀποκοιμήθηκε. Τὸ πρωί, ὅταν ἄκουσε τὶς φωνές καὶ τὸ ξεκίνημά μας, ξύπνησε ξαφνικὰ καὶ θέλησε νὰ κατεβῇ γρήγορα. Ζαλισμένος ὅμως, ὅπως ἦταν ἀκόμῃ ἀπὸ

τὸ κρασί, ἀντὶ νὰ κατεβῇ ἀπὸ τῇ σκάλα, τράβηξε ἴσια στὴν ἄκρη τῆς ταράτσας, κι ἀπὸ κεῖ ἔπεσε κάτω καὶ ἔγινε κομμάτια.

2. »Ὅταν ἐγὼ εἶδα πὼς ἔλειπε ὁ σύντροφός μας αὐτός, νόμισα πὼς θὰ κοιμόταν ἀκόμη κάπου στὸ παλάτι τῆς Κίρκης, κι ἔστειλα νὰ τὸν ξυπνήσουν. Ἐκεῖνοι ὅμως σὲ λίγο τὸν κουβάλησαν νεκρὸ καὶ κατατσακισμένο.

»Τὸν κλάψαμε ὅλοι μας καὶ ἀφοῦ τὸν ἐθάψαμε κοντὰ στὴν παραλία, στήσαμε ἀπάνω ἀπὸ τὸν τάφο τὸ κουπί του.

»Τὴν ὥρα ποὺ ξεκινούσαμε ἔφτασαν καὶ τὰ δῶρα τῆς Κίρκης: τρόφιμα πολλὰ γιὰ μακρινὸ ταξίδι καὶ ἀπὸ μιὰ καινούρια φορεσιὰ γιὰ τὸν καθένα μας».

---

### § 39. Κοντὰ στὶς Σειρήνες.

1. «Ἀπὸ τὸ νησί τῆς Κίρκης, ἐξακολούθησε ὁ Ὀδυσσεύς, ξεκινήσαμε μὲ καλὸ καιρό. Ὅταν ξεμακρύνουμε κάμποσο, τότε ἐγὼ φανέρωσα σ' ὅλους τοὺς συντρόφους μου ὅσα μοῦ εἶχε εἰπεῖ ἡ Κίρκη γιὰ τὶς Σειρήνες».

— «Ἄν εἶναι νὰ γλιτώσωμε ἔτσι» μοῦ εἶπαν ἐκεῖνοι, «δεχόμαστε νὰ μᾶς βουλώσης μὲ κερὶ τ' αὐτιά μας».

»Σὲ λίγο τὸ πλοῖο μας ἄρχισε νὰ πλησιάζη στὸ νησί τῶν Σειρῆνων. Κοντὰ στὸ γιὰλὸ φαίνονταν ἓνα ὠραῖο λιβάδι καὶ σωροὶ μεγάλοι ἀπὸ κόκαλα ἀνθρω-



«...οι Σειρήνες μᾶς εἶδαν καὶ ἀμέσως ἄρχισαν νὰ τραγουδοῦν» (σ. 95), 4



πινὰ ἐδῶ κι ἐκεῖ. Ὑστερ' ἀπὸ λίγο διακρίναμε καὶ τὶς γυναῖκες νὰ γυρίζουν κοντὰ στὸ περιγιάλι.

»Τότε κόπηκε μονομιᾶς ὁ ἀέρας κι ἔγινε γαλήνη. Οἱ σύντροφοί μου ἔπιασαν τὰ κουπιὰ στὰ χέρια καὶ ἄρχισαν νὰ λάμνουν. Ἐγὼ βούλωσα τ' αὐτιά τους μὲ μχλακὸ κερί, κι ὕστερα τοὺς πρόσταξα νὰ μὲ δέσουν ὀρθιο στὸ κατάρτι τοῦ κκραβιοῦ.

2. »Ὅταν πλησιάσαμε τόσο, ποὺ νὰ μπορῇ ν' ἀκουστῇ ἀνθρωπινὴ φωνή, οἱ Σειρῆνες μᾶς εἶδαν καὶ ἀμέσως ἄρχισαν νὰ τραγουδοῦν.

»Μὰ τί φωνὴ καὶ τί τραγούδι ἦταν ἐκεῖνο! Ἀκουσα πολλοὺς καὶ ξακουσμένους τραγουδιστάδες, σὰν τὸ Δημόδοκο ἐδῶ. Ἀκουσα πολλὰς φορὲς τὴ μάγισσα τὴν Κίρκη καὶ τὴ νεράιδα Κχλυψὼ νὰ τραγουδοῦν. Ὅμως σὰν τὴ γλυκιὰ φωνὴ τῶν Σειρῆνων δὲν ἄκουτα ποτέ μου, οὔτε πιστεύω πιά νὰ ξανακούσω».

3.—«Καὶ ποιὸ τραγούδι τραγουδοῦσαν οἱ Σειρῆνες, βασιλιά μου;» ρώτησε ὁ Δημόδοκος.

—«Τραγουδοῦσαν κι ἔλεγαν αὐτὰ τὰ λόγια» ἀποκρίθηκε ὁ Ὀδυσσεύς :

—«Ἐλα κοντὰ μας, δοξασμένε Ὀδυσσεύ, ἐσύ ποὺ εἶσαι τὸ καμάρι ὅλων τῶν Ἑλλήνων! Σταμάτησε τὸ καράβι σου κι ἔλα κοντὰ μας, γιὰ ν' ἀκούσης τὸ τραγούδι μας· κανένας ἀνθρώπος δὲν πέρασε ἀπὸ δῶ χωρὶς ν' ἀκούσῃ τὴ γλυκιὰ φωνὴ μας. Τὰ ξέρομε ὅλα ὅσα ὑπόφεραν οἱ Ἕλληνες, ὥσπου νὰ πάρουν τὴν Τροία, καὶ ἀκόμη ξέρομε ὅλα ὅσα γίνονται στὸν κό-

σμο. "Ελα ἐδῶ κοντά μας, νὰ σοῦ τραγουδήσωμε καὶ νὰ εὐχαριστηθῇ ἡ καρδιά σου!»

4. »Τὸ γλυκὸ τραγούδι τοὺς τόσο μὲ μάγεψε, ποὺ δὲ λογάριαζα πιά διόλου τὸν κίνδυνο, καὶ ἤθελα νὰ βγῶ ἔξω καὶ νὰ πάω κοντά τοὺς.

»"Αρχισα λοιπὸν νὰ παρακαλῶ μὲ τὰ νοήματα τοὺς συντρόφους μου νὰ μὲ λύσουν. Ἐκεῖνοι ὅμως κωπηλατοῦσαν δυνατώτερα, καὶ δυὸ ἀπ' αὐτοὺς ἤρθαν κοντά μου καὶ μ' ἔδесαν σφιχτότερα.

»"Οταν ἀπομακρυνθήκαμε ἀπὸ τὸ νησί ἐκεῖνο τόσο, ποὺ νὰ μὴν ἀκούεται ἡ φωνὴ τῶν Σειρήνων, τότε ἔγνεψα στοὺς συντρόφους μου καὶ ξεβούλωσαν τ' αὐτιά τους, κι ὕστερα μ' ἔλυσαν καὶ μένα.

»Ἔτσι σωθήκαμε ἀπὸ τὸν πρῶτο κίνδυνο, χωρὶς νὰ πάθῃ τίποτε κανεὶς μας».

---

#### § 41. Ἀνάμεσα στὴ Σκύλλα καὶ στὴ Χάρυβδη.

1. »Ἀφοῦ φύγαμε μακριὰ ἀπὸ τὸ νησί τῶν Σειρήνων, ἀρχίσαμε νὰ πλησιάζωμε στὰ στενὰ τῆς Σκύλλας καὶ τῆς Χάρυβδης.

»Στὴν ἀρχὴ ξεχωρίζαμε μονάχα τοὺς κάβους, ποὺ στέκονταν ὁ ἓνας ἀντικρὺ στὸν ἄλλο, σὰ νὰ φοβερίζονταν μεταξύ τους.

»Σὲ λίγο εἶδαμε πυκνὸ καπνὸ καὶ μεγάλη θαλασσοταραχὴ στὸ ἀριστερὸ μέρος τῶν στενῶν. Ἀπὸ τὸ μέρος ἐκεῖνο ἀκούαμε καὶ φοβερὸ βρόντο τῆς θάλασσας.

»Τότε οί σύντροφοί μου τρόμαξαν. Τὰ κουπιά έπεσαν από τὰ χέρια τους καί τὸ πλοῖο σταμάτησε.

»Εγὼ ὅμως δέν τὰ ἔχασα. Θυμήθηκα τὰ λόγια τῆς Κίρκης, πὼς ἔπρεπε νὰ περάσωμε πολὺ γρήγορα ἀπὸ τὰ στενὰ ἐκεῖνα. Γι' αὐτὸ ἄρχισα νὰ δίνω θάρρος στοὺς συντρόφους μου.

—«Ἀγαπημένοι μου σύντροφοι» τοὺς ἔλεγά. «Γιατὶ φοβηθήκατε; Μήπως εἰστε ἄμαθοι ἀπὸ κινδύνους, ἢ μήπως αὐτὸ τὸ κακὸ εἶναι μεγαλύτερο ἀπὸ τ' ἄλλα ποὺ ἔχομε περάσει; Καί τώρα δὲ θὰ χαθοῦμε. Φτάνει νὰ κάμετε ὅ,τι σᾶς πῶ ».

2. »Μὲ τὰ λόγια μου αὐτὰ πῆραν θάρρος κι ἐπιάσαν πάλι τὰ κουπιά.

»Γιὰ τὴ Σκύλλα δέν τοὺς εἶπα βέβαια τίποτε, γιατί θὰ τρόμαξαν καί θὰ κρύβονταν στὸ ἀμπάρι τοῦ καραβιοῦ καί τότε ἀλίμονό μας! θὰ χανόμαστε ὅλοι.

»Ὅμως ἐγὼ δέν ἄκουσα τὴ συμβουλὴ τῆς Κίρκης, νὰ μὴν ἀντισταθῶ στὴ Σκύλλα. Φόρεσα τὰ ὅπλα μου, πῆρα τὸ μακρὺ κοντάρι μου καί στάθηκα στὴν ἄκρη τῆς πλώρης.

»Πίστευα, πὼς ἀπὸ κεῖ θὰ δῶ τὴ Σκύλλα καί θὰ τὴ σκοτώσω, ἢ τοῦλάχιστο θὰ τὴν ἐμποδίσω νὰ πειράξῃ τοὺς συντρόφους μου. Παρατηροῦσα λοιπὸν μὲ προσοχή, γιὰ νὰ τὴν ἀντικρίσω. Τοῦ κάκου ὅμως! Τὰ μάτια μου κουράστηκαν καί ἡ Σκύλλα δὲ φαινόταν πουθενὰ σὲ κεῖνο τὸν ἀνταριασμένο βράχο.

3. »Ἐτσι λάμνοντας γρήγορα, περνούσαμε τὰ στενὰ ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς δύο κάβους. Δεξιὰ μας εἶ-

Δ. Ἀνδρεάδης, Ὁδύσσεια. Ἔκδοσις 2. 101)7)1925.

χαμε τὸ φοβερὸ καὶ πανύψηλο βράχο τῆς Σκύλλας, καὶ ἀριστερὰ τὸ χαμηλότερο τῆς Χάρυβδης!

» Στὸ ἀριστερὸ αὐτὸ μέρος γινόταν ἡ μεγάλη θάλασσοταραχὴ καὶ ἄκουες τρομερὴ βοή. Ἐκεῖ ἦταν ἡ Χάρυβδης. Ὄταν αὐτὴ ρουφοῦσε τὸ νερὸ τῆς θάλασσας, βούιζαν τρομαχτικὰ πέρα ὡς πέρα τὰ στενὰ ἐκεῖνα· κι ὅταν πάλι τὸ ξερνοῦσε, τότε ἔβραζε τὸ νερό, ὅπως βράζει στὸ λεβέτι ποὺ ἔχει φωτιά ἀποκάτω. Τότε καὶ ὁ ἀφρὸς ποὺ γινόταν ἀπὸ τὸ ἀνάκάτωμα αὐτό, ράντιζε καὶ τοὺς δυὸ τοὺς κάβους.

4. »Οἱ σύντροφοί μου, κατακίτρινοι ἀπὸ τὸ φόβο, εἶχαν καρφωμένα τὰ μάτια τους στὴ Χάρυβδη. Νόμιζαν πὼς ἀπὸ κεῖ μονάχα ἦταν ὁ κίνδυνος. Ἐγὼ ὅμως κοίταζα ἀδιάκοπα κατὰ τὸ βράχο τῆς Σκύλλας. Ἦξερα πὼς ἀπὸ κεῖ ἦταν ὁ μεγαλύτερος κίνδυνος. Γιατὶ ἂν δὲν πλησιάζαμε πολὺ στὴ Χάρυβδη, δὲν εἶχαμε κανένα φόβο· ἐνῶ ἡ Σκύλλα μπορούσε ν' ἀπλώσῃ ἔξωφρα τοὺς λαιμούς της, καὶ ν' ἀρπάξῃ ἀπὸ τὸ καράβι πολλοὺς συντρόφους.

» Ἐξαφνα ἀκούω βρόντο δυνατὸ στ' ἀριστερά μου, καὶ γυρίζω κατὰ κεῖ τὸ κεφάλι.

» Τὴ στιγμὴ ἐκείνη, χωρὶς νὰ καταλάβῃ κανεὶς, ἡ Σκύλλα ἀρπάζει ἕξι συντρόφους μου ἀπὸ τὰ καθίσματά τους.

» Ἀπὸ τὸ θόρυβο κι ἀπὸ τὶς φωνές γυρίζω πάλι δεξιὰ, καὶ τί νὰ δῶ! κάτι ποὺ ποτέ μου δὲ θὰ τὸ ξεχάσω.

» Οἱ δυστυχισμένοι μου σύντροφοι, πιασμένοι ἀνάμεσα στὰ δόντια τῆς Σκύλλας, σπαρταροῦσαν σὰν τὰ

ψάρια, ὅταν τὰ βγάζη ἀπὸ τὸ νερὸ ὁ ψαράς ἀγκιστρωμένα· κι ἐνῶ τοὺς ἔτρωγε τὸ τέρας, αὐτοὶ οἱ κακόμοιροι φώναζαν δυνατὰ καὶ μοῦ ἀπλωναν τὰ χέρια, γιὰ νὰ τοὺς βοηθήσω !

» Ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ γυρίζω στὴ θάλασσα ὡς τώρα, τὰ μάτια μου ποτὲ δὲν εἶδαν τίποτε τρομερότερο ἀπ' αὐτό ».

Λέγοντας αὐτὰ ὁ Ὀδυσσεύς ἀναστένανε καὶ σφούγγισε τὰ μάτια του τὰ δακρυσμένα. Ὑστερα ἐξακολούθησε ἔτσι:



#### § 42. Στὸ νησί τοῦ Ἥλιου.

1. « Ὑστερα ἀπὸ λίγο περάσαμε τὰ στενὰ χωρὶς ἄλλη καταστροφή. Ἐξακολουθήσαμε τὸ ταξίδι μας καταλυπημένοι, καὶ τὸ ἀπόγεμα πλησιάσαμε στὸ νησί τοῦ Ἥλιου.

» Ἀμέτρητα πρόβατα καὶ βόδια κι ὠραιότατες ἀγελάδες ἔβοσκαν μέσα σὲ καταπράσινα λιβάδια.

» Εἰπὼς γιὰ νὰ ξεφύγω τὸ φοβερὸ κίνδυνο ποὺ μοῦ εἶπε ἡ Κίρκη, θέλησα νὰ προσπεράσωμε τὸ νησί καὶ νὰ μὴ βγοῦμε ἔξω. Γι' αὐτὸ πρόσταξα ν' ἀπομακρυνθοῦμε ἀπὸ κεῖ ἀμέσως. Οἱ σύντροφοί μου ὁμῶς στενοχωρέθηκαν πολὺ· ὁ Εὐρύλοχος μάλιστα μοῦ λέει: « Πολὺ σκληρὸς ἄνθρωπος εἶσαι, Ὀδυσσεύ, καὶ γι' αὐτὸ δὲ λυπᾶσαι διόλου τοὺς συντρόφους σου. Δὲ βλέπεις πὼς εἶμάστε ὅλοι κουρασμένοι κι ἀδυνατισμένοι ἀπὸ τὸ ἀδιάκοπο κουπί, καὶ θέλεις νὰ προχωρήσωμε ἀκόμη; Τί πειράζει, ἂν μείνωμε μιὰ νύ-



χτα μονάχα σ' αὐτὸ τὸ νησί, γιὰ νὰ ξεκουραστοῦμε ;  
Αὔριο μπαίνομε ξανὰ στὸ καράβι κι ἐξακολουθοῦμε  
τὸ ταξίδι».

2. » Αὐτὰ εἶπε ὁ Εὐρύλοχος, κι ὅλοι οἱ σύντροφοί μου συμφώνησαν.

» Ὅταν ἐγὼ εἶδα πὼς ἐκεῖνοι συμφώνησαν μὲ τὴν γνώμη του, τοὺς εἶπα :

—« Μονάχα ἂν μοῦ ὀρκιστῆτε, πὼς δὲ θὰ πειράξετε μῆτε ἓνα ἀπὸ τὰ ζῶα ποῦ βόσκουν στὸ νησί αὐτό, τότε θὰ ἐπιτρέψω νὰ βγοῦμε ἔξω. Εἶναι ζῶα ἱερὰ τοῦ μεγάλου θεοῦ τοῦ Ἥλιου· καὶ ἡ μάγισσα Κίρκη μοῦ εἶπε πὼς θὰ πάθωμε μεγάλο κακὸ, ἂν πειράζωμε κι ἓνα μονάχα ἀπ' αὐτά ».

» Ἐκεῖνοι ὠρκίστηκαν κι ἔστι βγήκαμε στὸ νησί.

3. » Εἶχε βασιλέψει ὁ ἥλιος, δταν βγαίναμε. Ἄ-μέσως ἐτοιμάσαμε τὸ δεῖπνο, δειπνήσαμε καὶ κοιμηθήκαμε στὴν παραλία κοντὰ στὸ πλοῖο.

» Κι ἐνῶ ὥς τότε ἦταν ἀπανεμιὰ, λίγο πρὶν νὰ ξημερώσῃ, σηκώθηκε δυνατὸς ἄέρας κι ἐπικσε μεγάλη τρικυμία στὸ πέλαγος. Αὐτὴ μᾶς ἀνάγκασε νὰ τραβήξωμε ἔξω στὴ στεριά τὸ πλοῖο μας καὶ νὰ μὴ φύγωμε ἀπὸ τὸ νησί, ὥσπου νὰ καλυτερέψῃ ὁ καιρὸς »

---

§ 43. Οἱ σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσεῆα λησμονοῦν τὸν ὄρκο τους.

1. « Ὁ καιρὸς ὅμως ἀντὶ νὰ καλυτερέψῃ, γινόταν χειρότερος. Ἀνεμοὶ ἐνάντιοι καὶ δυνατοὶ ἐξακολου-

θοῦσαν νὰ φυσοῦν ἓνα μῆνα ἀδιάκοπα καὶ δὲ μᾶς ἀφηναν νὰ φύγωμε.

»Σ' αὐτὸν τὸν καιρὸ ὅλες οἱ τροφές πού μᾶς εἶχε δώσει ἡ Κίρκη τελείωσαν, κι ἐμεῖς ἀναγκαζόμαστε νὰ ζοῦμε ἀπὸ τὸ ψάρεμα καὶ ἀπὸ τὸ κυνήγι, γιὰ νὰ μὴν πεθάνωμε ἀπὸ τὴν πείνα.

2. »Μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς μέρες βγῆκα μονάχος στὸ κυνήγι, καὶ ξεμάκρυνα πολὺ μέσα στὸ νησί. Κυνήγησα ἀρκετὲς ὥρες κι ὕστερα, ἐπειδὴ κουράστηκα, ξαπλώθηκα στὸ δροσερὸ ἴσκιο ἐνὸς μεγάλου δέντρου, καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλω ἀποκοιμήθηκα. Ὁ ὕπνος μου ὅμως ἐκεῖνος γιὰ δεύτερη φορὰ ἦταν ἡ καταστροφή μας· γιὰτὶ τὴν ὥρα πού ἐγὼ κοιμόμουν, οἱ σύντροφοί μου ξέχασαν τὸν ὄρκο τους κι ἔφαγαν ἀπὸ τὶς ἀγελάδες τοῦ Ἥλιου· καὶ νὰ πῶς!

3. »Μόλις βγῆκα ἐγὼ στὸ κυνήγι, ὁ Εὐρύλοχος μάζεψε κοντά του ὅλους τοὺς συντρόφους καὶ τοὺς εἶπε: «Σύντροφοι. Κάθε θάνατος εἶναι κακός, ὁ θάνατος ὁμως ἀπὸ πείνα εἶναι ὁ χειρότερος ἀπ' ὅλους. Γι' αὐτὸ ἐλᾶτε νὰ διαλέξωμε τὶς παχύτερες ἀγελάδες τοῦ Ἥλιου, νὰ τὶς φᾶμε, καὶ ὅταν γυρίσωμε πίσω στὴν πατρίδα μας, τότε γιὰ νὰ ξεθυμώσωμε τὸ θεό, τοῦ χτίζομε ἓνα μεγάλο ναὸ καὶ τοῦ προσφέρομε πλούσια δῶρα. Ἄν πάλι θυμώση μαζί μας καὶ θελήσῃ νὰ μᾶς καταστρέψῃ, τί νὰ σᾶς πῶ; Προτιμῶ νὰ πνιγῶ στὰ κύματα τῆς θάλασσας, παρὰ νὰ πεθάνω ἀπὸ τὴν πείνα σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ ἐρημονήσι.

»Οἱ σύντροφοί μου παρασύρθηκαν ἀπ' αὐτὰ τὰ

λόγια τοῦ Εὐρύλοχου. Ἐπιασαν τὶς παχύτερες ἀγελάδες ποὺ ἔβοσκαν ἐκεῖ κοντά τους, τὶς ἔσφαξαν καὶ ἄρχισαν νὰ τὶς ψήνουν.

4. » Αὐτὴ τὴν ὥρα γύριζα κι ἐγὼ ἀπὸ τὸ κυνήγι. Ὅταν σίμωσα σὴν παραλία καὶ μοῦ ἦρθε ἡ μυρουδιά ἀπὸ τὰ κρέατα ποὺ ψήνονταν, ἀμέσως ταραχτήκα. Μοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ μήπως ἔγινε ἐκεῖνο ποὺ φοβόμουν, κι ἔτρεξα κοντά τους. Ὅταν εἶδα τί ἔγινε, θύμωσα φοβερὰ καὶ μάλωσα τοὺς συντρόφους μου με πικρὰ λόγια.

» Τί ὠφελοῦσε ὁμως! Τὸ κακὸ εἶχε γίνει καὶ δὲ διωρθωνόταν. Ὁ Ἥλιος ἀπὸ ψηλὰ εἶδε αὐτὸ ποὺ ἔγινε στ' ἀγαπημένα του ζῶα, θύμωσε καὶ δὲν ἄργησε νὰ μᾶς τιμωρήσῃ. »

---

#### § 44. Ὁ Ἥλιος τιμωρεῖ τὴν ἁμαρτία.

1. « Ἐξὶ μέρες οἱ σύντροφοί μου κάθονταν κι ἔτρωγαν ἀπὸ τὰ παχιά τὰ βόδια τοῦ Ἥλιου. Στὶς ἐφτὰ ἀπάνω διωρθώθηκε ὁ καιρὸς καὶ ξεκινήσαμε. Ὁ ἀέρας ἔγινε πρίμος καὶ σὲ λίγο τὸ καράβι μας μὲ ὀλάνοιχτα πανιὰ ἔφυγε ἀπὸ τὸ νησί τοῦ Ἥλιου.

2. » Ὅταν ὁμως τὸ νησί χάθηκε ἀπὸ τὰ μάτια μας καὶ βρισκόμαστε στὴν ἀνοιχτὴ θάλασσα, τότε ἔξαφνα ἄρχισε ὁ οὐρανὸς νὰ σκοτεινιάζῃ καὶ ἡ θάλασσα νὰ μαυρίζῃ. Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα καὶ σηκώθηκε φοβερὴ τρικυμία. Τὰ κύματα ἄρχισαν νὰ χτυ-

ποῦν τὸ πλοῖο μας με ὀρμὴ καὶ ὁ ἄνεμος νὰ σφυρίζη με λύσσα. Τὰ πανιὰ σκίστηκαν, τὸ κατάρτι ἐσπασε καὶ πέφτοντας χτύπησε στὸ κεφάλι τὸν τιμονιέρη καὶ τὸν ἐσκότωσε.

» Ὅστερα ἀπὸ λίγο ἄρχισε ν' ἀστράφτη καὶ νὰ βροντᾷ. Σὰ νὰ μὴ μᾶς ἔφταναν ὅλα αὐτὰ τὰ κακὰ, πέφτει κι ἓνα ἀστροπελέκι στὴ μέση τοῦ καραβιοῦ!

» Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς συντρόφους μου τότε σκοτώθηκαν ἀπὸ τὸ ἀστροπελέκι ἐκεῖνο, κι ὅλοι μᾶς πέσαμε ζαλισμένοι καὶ θαμπωμένοι στὸ κατὰστρομα ἀπὸ τὴ μεγάλη του λάμψη.

» Τὴ στιγμὴ ἐκείνη ἓνα θεόρατο κύμα πέφτει ἀπάνω μας, ξεχαρβαλώνει τὸ καράβι καὶ μᾶς πετῇ ὅλους, ζωντανούς καὶ σκοτωμένους, στὴ θάλασσα.

3. » Ἀπὸ τοὺς συντρόφους μου, ὅσοι ἦταν ἀκόμ' στὴ ζωὴ, πνίγηκαν ὅλοι καθὼς κολυμποῦσαν, ἄλλοι ἀμέσως κι ἄλλοι ὕστερ' ἀπὸ λίγη ὥρα.

» Ἐγὼ μόλις ἔπεσα στὴ θάλασσα, ἀρπάζω τὸ σπασμένο κατάρτι καὶ τὴν καρίνα, δένω μαζί τὰ δυὸ αὐτὰ ξύλα μ' ἓνα μακρὸ πέτσινο λουρί, κάθομαι ἀπάνω στὴν παράξενη αὐτὴ βάρκα, καὶ ἀφήνω στὰ κύματα νὰ με πηγαίνουν ὅπου θέλουν ».

---

§ 45. Καὶ πάλι στὰ στενὰ τῆς Σκύλλας  
καὶ τῆς Χάρυβδης.

1. « Ὅσο βαστοῦσε ἐκείνη ἡ μπόρα, τὰ κύματα ἔσπρωχναν ἀδιάκοπα τὴν ἀλλόκοτη ἐκείνη βάρκα μου

στ' ἀνοιχτά. Σὲ λίγο ὅμως ὁ καιρὸς γύρισε στὸ νοτιά, καὶ τὰ κύματα ἄρχισαν τώρα νὰ μὲ φέρνουν πίσω πάλι, στὰ στενὰ τῆς Σκύλλας καὶ τῆς Χάρυβδης».

— «Συμφορὰ σου, ἄμοιρε Ὀδυσσεά! Καὶ πῶς κατάρθωσες νὰ ξεφύγης πάλι αὐτὸν τὸ νέο κίνδυνος;» ρώτησε τρέμοντας ἡ βασίλισσα Ἀρήτη.

— «Σώθηκα πάλι, γιατί δὲν ἔχασα τὸ θάρρος μου τὴς ὥρες ἐκεῖνες» ἀποκρίθηκε ὁ Ὀδυσσεάς.

2. »Εἶχε νυχτώσει ὁλότελα, ὅταν ἔπιασε ὁ νοτιάς. Ὅλην τὴ νύχτα τὰ κύματα μ' ἔσπρωχναν κατὰ τὰ στενά, καὶ μόλις ξημέρωσε, βρέθηκα πάλι κοντὰ στὴ Χάρυβδη.

»Τὴ στιγμὴ ἐκείνη τὸ τέρας ρουφοῦσε τὸ νερὸ τῆς θάλασσας, καὶ λίγο ἔλειψε νὰ ρουφήξῃ κι ἐμένα μαζί μὲ τὴ βάρκα μου. Ἐγὼ ὅμως, μόλις ἔφτασα κοντὰ στὸ φοβερό της στόμα, παράτησα ἀμέσως τὴ βάρκα κι ἄρπαξα μὲ τὰ χέρια τὰ κλαδιὰ τῆς ἀγριοσυκιᾶς, ποὺ φύτρωνε στὸ βράχο ἀπάνω ἀπὸ τὴ σπηλιά. Κρεμάστηκα ἀπὸ κεῖ σὰ νυχτερίδα, κι ἔμεινα ἔτσι κρεμασμένος, ὥσπου ἡ Χάρυβδη ξανάβγαλε πάλι τὸ κατάρτι καὶ τὴν καρίνα μου ποὺ εἶχε ρουφήξει. Τότε πήδησα ἀπάνω τους, κι ἄρχισα νὰ κουνῶ τὰ χέρια σὰν κουπιὰ, γιὰ νὰ φύγω μιὰ ὥρα ἀρχύτερα ἀπὸ κεῖ πέρα.

»Κατάρθωσα ἔτσι γρήγορα νὰ βρεθῶ πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὰ καταραμένα ἐκεῖνα στενά».

— «Ἐχει δίκιο ὅλος ὁ κόσμος, Ὀδυσσεά, ποὺ



σὲ θαυμάζει, ἀφοῦ κι ἀπὸ τὸ στόμα τῆς Χάρυβδης γλιτώνεις» εἶπε τότε ὁ Ἀλκίνοος.

Ὁ Ὀδυσσεύς εὐχαρίστησε τὸν Ἀλκίνοο γιὰ τὰ λόγια του καὶ ὕστερα τελείωσε ἔτσι τὴ διήγησή του:

---

§ 46. Ὁ Ὀδυσσεύς τελειώνει τὴ διήγησή του.

1. «Ἦμουν πάλι στὴν ἀνοιχτὴ θάλασσα ἀπάνω στὴ βάρκα μου, καὶ τὰ κύματα μὲ πῆγαιναν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ὅπου ἤθελαν.

» Ἄν δὲ φοβόμουν νὰ πνιγῶ, κινδύνευα ὅμως νὰ πεθάνω ἀπὸ τὴν πεῖνα κι ἀπὸ τὴ δίψα, ἢ νὰ μὲ φάη κανένα ἀγριόψαρο. Φαίνεται ὅμως πῶς στὴ θέση μου ἐκείνη θὰ μὲ λυπήθηκε κανένας θεός. Γιατὶ τὴν ἴδια μέρα τὰ κύματα μ' ἔρριξαν στὴν ἀκρογιαλιά τῆς Ὠγυγίας, στὸ νησί τῆς νεράιδας Καλυψῶς.

» Τὸ νησί ἐκεῖνο ἦταν ἡ σωτηρία μου, ἀλλὰ καὶ ἡ φυλακή μου ἐφτὰ ὁλόκληρα χρόνια.

» Δὲ θὰ σᾶς πῶ γιὰ τὴ ζωὴ μου. Πῶς ἔφυγα ἀπὸ κεῖ κατόπι, πῶς ναυάγησα καὶ πῶς γλίτωσα στὸ νησί σας, χτὲς τὰ διηγήθηκα ὅλα ἐδῶ στὴν ἴδια θέση στὸ βασιλιά Ἀλκίνοο καὶ στὴ βασίλισσα Ἀρήτη».

2. Αὐτὰ εἶπε ὁ Ὀδυσσεύς καὶ σῶπασε.

— «Μέσα στὰ τόσα σου παθήματα ὁ νοῦς καὶ τὸ θάρρος σ' ἔσωσαν, δοξασμένε Ὀδυσσεύ» ἀποκρίθηκε ὁ Ἀλκίνοος καὶ ἄρχισε νὰ λέη στοὺς καλε-

σμένους του ὅσα αὐτός, ἡ γυναῖκα του καὶ οἱ γιοὶ του εἶχαν ἀκούσει τὴν περασμένη βραδιά ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Ὀδυσσέα.

§ 47. Ξεπροβοδήματα.

1. "Όταν ὁ Ἀλκίνοος τελείωσε καὶ τὰ τελευταῖα παθήματα τοῦ Ὀδυσσέα, τότε ἐκεῖνος γύρισε στο βασιλικὸ ἀντρώγυνο καὶ στοὺς ἄλλους καλεσμένους καὶ εἶπε :

« Καὶ τώρα ποὺ ἀκούσατε τὰ παθήματά μου, εὐγενικοὶ Φαίακες, λυπηθῆτε με ! Βοηθήστε με νὰ τελειώσουν τὰ βάσανά μου καὶ νὰ γυρίσω στὴν ἀγαπημένη μου πατρίδα ! »

— « Δοξασμένη Ὀδυσσέα » τοῦ ἀποκρίθηκε ἀμέσως ὁ Ἀλκίνοος. « Τώρα ποὺ ἦρθες στὸν τόπο μας, πρέπει νὰ ξέρης πὼς τελείωσαν τὰ βάσανά σου. Γρήγορα θὰ γυρίσης στὴν πατρίδα σου καὶ θὰ δῇς τοὺς σπητικούς σου. Αὐριο θὰ σοῦ ἐτοιμάσωμε τὸ καράβι καὶ θὰ φύγης κατὰ τὸ βράδυ. Ὅμως προτοῦ νὰ φύγης, πρέπει νὰ σὲ φιλοδωρήσωμε, ὅπως σοῦ ἀξίζει. Γι' αὐτὸ ἐλάτε, ἄρχοντες τῶν Φαιάκων, νὰ χαρίσωμε στὸν ξένο μας ὁ καθένας ἀπὸ ἓνα ὥραϊο δῶρο ἀκόμη. Ἄς τοῦ δώσωμε ἀπὸ ἓνα λεβέτι χάλκινο μὲ τὴν πυροστιά του· κι ἀπόψε, ἐπειδὴ πέρασε ἡ ὥρα, ἄς διαλυθοῦμε. Αὐριο ὅμως ἐλάτε πάλι ἐδῶ, στὸ τελευταῖο τραπέζι ποὺ θὰ καμω γιὰ τὸν ξένο ».

2. Οἱ ἄρχοντες καλονύχτησαν καὶ πῆγαν στὰ σπῖτια τους νὰ κοιμηθοῦν.



Τὴν ἄλλη ἡμέρα, πρωὶ πρωί, ἔστειλε ὁ καθένas τὰ δῶρα, καὶ κατὰ τὴν ὥρα τοῦ φαγητοῦ μαζεύτηκαν πάλι στὸ παλάτι.

Σὲ λίγο εἶχε ἐτοιμαστῇ πλούσιο τραπέζι καὶ κάθισαν νὰ φᾶνε· τὸ βασιλικὸ ἀντρόγυνο μὲ τὸν Ὀδυσσεά στὴ μέση, στὸ ἀπάνω μέρος τοῦ τραπεζιοῦ, καὶ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ οἱ ἄρχοντες τῶν Φαιάκων, ὁ Δημόδοκος καὶ οἱ γιοὶ τοῦ Ἀλκίνοου.

3. Τὸ φαγοπότι προχωροῦσε ἀργὰ καὶ μὲ μεγάλη εὐχαρίστηση. Ὡς τὸ δειλινὸ ἐξακολουθοῦσαν ὅλοι μὲ πολλὴ ὄρεξη νὰ τρῶνε, νὰ πίνουν, νὰ μιλοῦν χαρούμενοι, καὶ κάθε τόσο ν' ἀκοῦν κι ἀπὸ κανένα ὄμιον τραγοῦδι.

Μονάχα ὁ Ὀδυσσεάς μὴτε ἔτρωγε μὲ ὄρεξη, μὴτε πρόσεχε πολὺ στὰ λόγια καὶ στὰ τραγοῦδια. Ὁ νοῦς του ἦταν ὅλη τὴν ὥρα στὸ ταξίδι του, καὶ γι' αὐτὸ συχνὰ γύριζε καὶ κοίταζε τὸν ἥλιο.

Ὅταν τὸν εἶδε νὰ βασιλεύη, γύρισε μὲ χαρὰ καὶ λέει στὸν Ἀλκίνοο:

«Δοξασμένε βασιλιά Ἀλκίνοε. Ὁ ἥλιος βασίλεψε κι ἔφτασε ἡ ὥρα νὰ σᾶς ἀποχαιρετήσω καὶ νὰ σᾶς

εὐχαριστήσω γιά τή φιλοξενία καί γιά τὰ πολύτιμα δῶρα πού μοῦ ἔχετε χαρίσει. Ποτέ δὲ θὰ ξεχάσω τὴν καλοσύνη καὶ τὴν εὐγένειά σας τῇ μεγάλῃ. Μακάρι οἱ θεοὶ νὰ χαρίζουν σὲ ὅλους σας κάθε ἀγαθὸ καὶ ποτέ νὰ μὴ σᾶς βρῇ καμιὰ δυστυχία!»

4. Οἱ καλεσμένοι εὐχαριστήθηκαν πολὺ ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Ὀδυσσέα. Πῆραν τὰ ποτήρια τους στὰ χέρια ἔκαμιν τὴ τελευταία εὐχὴ στὸ Δία καὶ εὐχήθηκαν στὸν ξένο κατεβόδιο.

Τότε σηκώθηκε καὶ ὁ Ὀδυσσεύς ἀπὸ τὴ θέση του, ἔβαλε γεμάτο τὸ ποτήρι στὰ χέρια τῆς βασίλισσας Ἀρήτης καὶ εἶπε:

«Χαῖρε, καλὴ βασίλισσα! Σοῦ εὐχομαι νὰ ζῇς εὐτυχισμένη. Ἡ χαρὰ νὰ μὴ σοῦ λείψῃ ὡς τὴν τελευταία στιγμή τῆς ζωῆς σου. Νὰ ζῇς καὶ νὰ χαίρεσαι πάντα τὸν καλὸ σου βασιλέα, τὰ χαριτωμένα τὰ παιδιά σου καὶ τὸν εὐγενικό σου λαό».

Ἐκεῖνη εὐχαρίστησε τὸν Ὀδυσσεύα, τοῦ εὐχήθηκε κατεβόδιο καὶ ὕστερα ἤπιε ἀπὸ τὸ κρασί λίγο στὴν ὕψειά του.

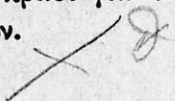
Ἀφοῦ ἔγινε καὶ αὐτό, ἄρχισε ὁ Ὀδυσσεύς ν' ἀποχαιρετᾷ ἕναν ἕναν ὅλους τοὺς καλεσμένους. Ἀρχισε ἀπὸ τὸν Ἀλκίνοο, καὶ φτάνοντας στοὺς ἄρχοντες ἔβρισκε γιά τὸν καθένα καὶ ἀπὸ ἕναν καλὸ λόγο.

5. Τὴν ὥρα πού ἦταν ἑτοιμος νὰ βγῇ ἀπὸ τὸ παλάτι, παρουσιάζεται μπροστά του καὶ ἡ ὡραία βασιλοπούλα, ἡ Ναυσικᾶ, καὶ τοῦ λέει: «Κατεβόδιό σου, ξένε μου, καὶ μὴν ξεχνᾶς τὴ Ναυσικᾶ!»

— « Καλή μου βασιλοπούλα, ἀποκρίθηκε συγκινημένος ὁ Ὀδυσσεύς· ἂν θελήσῃ ὁ θεὸς καὶ γυρίσω στὴν πατρίδα μου, θὰ σὲ λατρεύω σὰ θεὰ σὲ ὅλη μου τὴ ζωή. Γιατὶ σὲ σένα χρωστῶ τὴ σωτηρία μου καὶ τὴ σημερινή μου εὐτυχία ».

Ἔστερα τὴν ἀποχαιρέτησε καὶ αὐτὴ καὶ βγῆκε ἀπὸ τὸ παλάτι.

6. Στὴν ἐξώπορτα περίμενε τὸν Ὀδυσσεύα ἕνας δοῦλος τοῦ Ἀλκίνοου, ποὺ τὸν ἐσυνώδεψε ὡς τὸ πλοῖο. Ἀπὸ πίσω του ἀκολουθοῦσαν καὶ πολλὲς δοῦλες τῆς Ἀρήτης, ποὺ τοῦ ἔφερναν τὰ πράματά του. Ἡ μία βαστοῦσε μιὰ ὠραία φορεσιά· ἡ δεύτερη τὸ κιβώτιο μὲ τὰ δῶρα τῶν Φαιάκων· ἡ τρίτη ἕνα μεγάλο καλάθι γεμάτο τροφές, φρούτα καὶ κρασί γιὰ τὸ ταξίδι· οἱ ἄλλες τὰ λεβέτια τῶν ἀρχόντων.





## ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

### Ο ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ ΤΟΥ

#### § 48. Ὁ Ὀδυσσεύς ἄγρυπνος.

1. Μόλις ὁ Ὀδυσσεύς μὲ τὴ συνοδίᾳ του ἔφτασε στὸ λιμάνι, ἀμέσως μπῆκε στὸ καράβι πού τοῦ εἶχαν ἐτοιμάσει οἱ Φαίακες.

Ὁ καπετάνιος καὶ οἱ ναῦτες τὸν ἐδέχτηκαν μὲ σεβασμό. Πῆραν τὰ πράματά του καὶ τὰ τοποθέτησαν ὅπου ἔπρεπε. Ὑστερα τοῦ ἔστρωσαν ἀπάνω στὸ κατάστρωμα ἓνα μαλακὸ στρωσίδι καὶ τοῦ ἔδωσαν κι ἓνα λινὸ σκέπασμα, γιὰ νὰ σκεπαστῇ καὶ ἀφοῦ ἔλυσαν τὰ παλαμάρια καὶ σήκωσαν τὴν ἄγκυρα, ἄρχισαν νὰ κωπηλατοῦν, ὥσπου νὰ βγοῦν ἀπὸ τὸ λιμάνι. Τότε ἄφησαν τὰ κουπιά καὶ ἄνοιξαν τὰ πανιά, γιὰτις ἄρχισε νὰ φυσᾷ ἀπὸ γειο, πού ὅσο πήγαινε καὶ δυνάμωνε.

Τὴν ὥρα ἐκείνη ἀπὸ τὸ ἀντικρινὸ βουνὸ τῆς Σχερίας πρόβαλε ὁλοστρόγγυλο τὸ φεγγάρι καὶ φώτισε τὴ νύχτα. Τὸ καράβι, γρηγορώτερο κι ἀπὸ πουλί, ἄρχισε νὰ σκίζῃ τὴ θάλασσα καὶ νὰ προχωρῇ κατὰ τὸ νοτιά.

2. Ὁ Ὀδυσσεύς ξαπλώθηκε, στὸ στρῶμα πού τοῦ

έτοίμασαν οί ναῦτες, τυλίχτηκε καλά, μὰ δὲν μπο-  
ροῦσε νὰ κοιμηθῇ. Ἡ ὁμορφὴ βραδιά, τὸ εὐχάριστο  
ταξίδι κι ἀπ' ὅλα πιὸ πολὺ ἢ ἰδέα, πὼς ὕστερα ἀπὸ  
λίγο θὰ πατοῦσε τὸ χῶμα τῆς ἀγαπημένης του πα-  
τρίδας, ὅλα αὐτὰ μαζί δὲν τὸν ἄφηναν νὰ κλείσῃ μάτι.

Μὰ δὲν εἶναι μονάχα αὐτὰ πού διώχνουν τὸν  
ὕπνο ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ Ὀδυσσέα· καὶ ἄλλες ἔννοιες  
τὸν βασανίζουν.

Πόσα ἔχει νὰ συλλογιστῇ αὐτὴν τῇ νύχτα καὶ  
πόσα πρέπει ν' ἀποφασίσῃ ἀπὸ τώρα !

Θὰ βρῇ τάχα στὴ ζωὴ ὅλους τοὺς δικούς  
του, ἢ μήπως κανέναν ἀπ' αὐτοὺς εἶναι ἄρρωστος  
ἢ τάχα ἔχει πεθάνει; Ἐπειτα ἡ μάγισσα Κίρκη τοῦ  
εἶπε, πὼς γυρίζοντας στὴν πατρίδα του θὰ βρῇ  
συμφορὲς στὸ σπίτι του· πὼς νέοι ἀδιάντροποι ζη-  
τοῦν νὰ παντρευτοῦν τὴ γυναῖκα του· πὼς κάθονται  
στὸ παλάτι του κι ὅλη μέρα τρῶνε καὶ πίνουν ἀπὸ  
τ' ἀγαθὰ του.

3. «Νὰ εἶναι τάχα ἀληθινὰ αὐτά;» συλλογίζεται  
ὁ Ὀδυσσεύς. (Μὰ ἀφοῦ ὅλα ὅσα μοῦ εἶπε ἡ μάγισ-  
σα ἀλήθεψαν, χωρὶς ἄλλο κι αὐτὸ θὰ εἶναι ἀλη-  
θινό. Τί πρέπει λοιπὸν νὰ κάμω σ' αὐτὴ τὴν περί-  
στασι; Νὰ τραβήξω ἴσια στὸ παλάτι μου, μόλις  
φτάσω στὴν πατρίδα, καὶ νὰ παρουσιαστῶ σ' αὐ-  
τοὺς πού ζητοῦν νὰ μοῦ πάρουν τὴ γυναῖκα μου;  
"Α! βέβαια, κι ἐκεῖνοι δὲ θὰ εὐχαριστηθοῦν διόλου  
πού θὰ μὲ δοῦν, κι ἐγὼ δὲ θὰ καλοπεράσω μαζί τους.  
Καθὼς θὰ εἶμαι μονάχος, εὐκόλα θὰ μὲ σκετώσουν.

Δὲ συμφέρει λοιπὸν νὰ παρουσιαστῶ ἀμέσως σ' αὐτούς.

» Πρέπει πρῶτα νὰ πληροφορηθῶ καλὰ, ποιοὶ καὶ πόσοι εἶναι αὐτοὶ ποὺ μπῆκαν στὸ σπίτι μου καὶ τρῶνε τὴν περιουσίᾱ μου. Ὑστερα εἶναι ἀνάγκη νὰ συλλογιστῶ ἂν εἶναι καλύτερα νὰ τοὺς διώξω ἢ νὰ τοὺς σκοτώσω, καὶ πῶς θὰ μπορέσω νὰ κατορθώσω εἴτε τὸ ἓνα εἴτε τὸ ἄλλο.

» Ἀκόμη πρέπει νὰ συλλογιστῶ, ἂν θὰ ζητήσω ξένη βοήθεια σ' αὐτὴν τὴ δυσκολία, ἢ ἂν θὰ φτάσῃ μονάχα ἡ βοήθεια τοῦ παιδιοῦ μου καὶ τῶν δούλων μου. Μὰ θὰ εἶναι τάχα ὁ γιός μου ἄξιος; Καὶ οἱ δοῦλοι θὰ μοῦ μένουν ἀκόμη πιστοί, ἢ μήπως εἶναι πιά μὲ τοὺς μνηστῆρες; Ὁ λαὸς τῆς Ἰθάκης θὰ μὲ βοηθήσῃ νὰ ἐλευθερώσω τὸ σπίτι μου, ἢ συμπαθεῖ κι ἐκεῖνος αὐτούς;

4. » Ὅλα αὐτὰ πρέπει καλὰ νὰ τὰ συλλογιστῶ, καὶ γιὰ ὅλα νὰ πληροφορηθῶ καλὰ, πρὶν ἀποφασίσω. Μὰ ἀπὸ ποιὸν θὰ τὰ μάθω; Βέβαια ἀπὸ κανένα δοῦλο ἢ σπιτικό μου. Θὰ χρειαστῇ ἴσως νὰ πάω ὁ ἴδιος στὸ παλάτι. Μὰ ἔτσι μπορεῖ νὰ μὲ γνωρίσουν οἱ μνηστῆρες, καὶ τότε ἀλίμονό μου!

» Ἀ, ὄχι! Δὲν πρέπει ἔτσι νὰ ζητήσω πληροφορίες. Πρέπει νὰ βρῶ κανένα ἀπὸ τοὺς βοσκούς μου μακριὰ ἀπὸ τὸ παλάτι ἔξω στὴν ἐξοχή, καὶ κεῖ μὲ τρόπο καὶ χωρὶς νὰ φανερωθῶ σ' αὐτὸν νὰ μάθω ὅ,τι μοῦ χρειάζεται.....

» Βέβαια αὐτὸ πρέπει νὰ κάμω. Καὶ γι' αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ βγῶ στὸ μεγάλο λιμάνι, παρὰ μακριὰ ἀπ' αὐτό, ἡ στὸ ἐρημικὸ λιμανάκι τοῦ Φόρκυνα

Ἐκκεῖ δὲν εἶναι μακριὰ τὸ χοιροστάσι μου. Ἴσως ἔκεῖ νὰ συναντήσω καὶ κανέναν ἀπὸ τοὺς παλιούς πιστούς μου δούλους».

5. Αὐτὰ καὶ ἄλλα τέτοια συλλογίζεται ὁ Ὀδυσσεύς καὶ μένει ἄγρυπνος στὸ στρῶμα τοῦ ὅλην αὐτὴν τὴ νύχτα.



§ 49. Ὁ Ὀδυσσεύς πατεῖ τὸ χῶμα τῆς πατρίδας του.

1. Εἶχε βασιλέψει ἡ Πούλια καὶ εἶχε βγῆ ὁ Αὐγερινός, ὅταν τὸ πλοῖο ποῦ ἔφερνε τὸν Ὀδυσσεύα πλησίασε στὴν Ἰθάκη. Ὁ πλοίαρχος εἶχε προστάξει νὰ διευθυνθοῦν στὸ μεγάλο λιμάνι τοῦ νησιοῦ, ὁ Ὀδυσσεύς ὅμως, μόλις τὸ κατάλαβε, τινάχτηκε ἀπὸ τὴ θέση του καὶ τοῦ λέει : « Σὲ παρακαλῶ, καπετάνιε, νὰ με βγάλης στὸ μικρὸ λιμάνι τοῦ Φόρκυνα. Θέλω νὰ περάσω πρῶτα ἀπὸ τὰ κτήματά μου ».

Ὁ πλοίαρχος πρόσταξε τότε νὰ γυρίσουν, καὶ σὲ λίγο ἔφταναν στὸ ἐρημικὸ λιμανάκι, ποῦ ἦταν τόσο καλὰ ἀσφαλισμένο.

2. Δύο ἀπότομοι κάβοι, γυρισμένοι πρὸς τὰ μέσα, προφυλάγουν τὸ λιμάνι αὐτὸ ἀπὸ τὰ κύματα καὶ ἀπὸ κάθε ἄνεμο. Γι' αὐτό, ὅταν μποῦν τὰ πλοῖα μέσα, μποροῦν ν' ἀράξουν χωρὶς νὰ ρίξουν ἄγκυρα καὶ δίχως νὰ δεθοῦν μὲ παλαμάρια.

Στὴν ἄκρη τοῦ λιμανιοῦ φύτρωνε πυκνόφυλλη ἐλιά, καὶ μιὰ πολὺ βαθιὰ σπηλιὰ ἦταν κοντὰ της.

Δ. Ἀνδρεάδη, Ὀδύσσεια. Ἔκδοσις 2. 101)7)1925

8



«...ἄρχισαν νὰ βγάζουν ἀπὸ μέσα του ἓνα ἑνα, καὶ μὲ προσοχή...» (σ. 115,



3. Ὄταν τὸ καράβι μπῆκε στὸ λιμάνι, οἱ ναῦτες κατέβασαν ἀμέσως τὰ πανιά καὶ τὸ ἔφεραν μὲ τὰ κουπιά ὡς τὴν ἀποβάθρα.

Ἀμέσως ἔπειτα πήδησαν στὰ ρηχὰ νερὰ τῆς ἀκρογιαλιᾶς καὶ τὸ τράβηξαν ἔξω στὴν ἀμμουδιά. Ὑστερα ἄρχισαν νὰ βγάζουν ἀπὸ μέσα τοῦ ἑνα ἑνα καὶ μὲ προσοχὴ ὅλα τὰ πράγματα τοῦ Ὀδυσσέα, καὶ νὰ τὰ τοποθετοῦν κάτω ἀπὸ τὴ μεγάλη ἐλιά τοῦ λιμανιοῦ.

Ὄταν ἔγιναν ὅλα αὐτά, ὁ Ὀδυσσεύς εὐχαρίστησε τὸν πλοίαρχο καὶ ὅλους τοὺς ναῦτες, τοὺς ἀποχαιρέτησε καὶ ὕστερα πήδησε καὶ αὐτὸς ἔξω στὴ στεριά.

4. Καθὼς οἱ ναῦτες ἐτοιμάζονταν νὰ σπρώξουν τὸ καράβι πάλι στὴ θάλασσα, βλέπουν κοντὰ τους τὸν Ὀδυσσεά νὰ γονατίζει, νὰ σκύβη καὶ νὰ φιλῇ κλαίοντας τὸ χῶμα· ἔπειτα νὰ σηκώνη τὰ χέρια του στὸν οὐρανὸ καὶ νὰ λέη: « Σ' εὐχαριστῶ, Θεέ μου, πὺ μὲ ἀξίωσες νὰ πατήσω τὸ χῶμα τῆς ἀγαπημένης τῆς πατρίδας μου ὕστερα ἀπὸ εἴκοσι χρόνια ».

Οἱ ναῦτες κοιτάχτηκαν στὰ μάτια ὁ ἑνας μὲ τὸν ἄλλο, κούνησαν τὸ κεφάλι τους καὶ εἶπαν σιγὰ μετὰξὺ τους: « Εἴκοσι χρόνια μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα! Μακάρι νὰ μὴ γνωρίσῃ κανένας μας παρόμοια συμφορά! » Ἐπειτα ἔσπρωξαν τὸ πλοῖο, πῆραν τὰ κουπιά στὰ χέρια καὶ πρὶν νὰ ξεκινήσουν φώναξαν: « Καλὴ ἀντάμωση, πολὺπαθε βασιλέα! »

— « Στὸ καλὸ, ἀδέρφια μου, στὸ καλὸ, καὶ μακάρι

νὰ μὴν ἔχη κανεῖς σας τὴν τύχη τῇ δικῇ μου!» τοὺς ἀπάντησε ὁ Ὀδυσσεύς δακρυσμένος.

5. Σὲ λίγο τὸ πλοῖο βγῆκε ἀπὸ τὸ λιμάνι καὶ ἄρχισε νὰ μικραίνει στὸν ὀρίζοντα. Ὁ Ὀδυσσεύς ὁμῶς δὲ σάλεψε ἀπὸ τὴ θέση του· στεκόταν στὸ ἴδιο μέρος πολλὴ ὥρα, χωρὶς νὰ κάνῃ τίποτε. Γύριζε μονάχα δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὰ μάτια του, καὶ κοίταζε παντοῦ μὲ ἀγάπη.

Ὅλα ὅσα ἔβλεπε τοῦ ἦταν γνώριμα, καὶ ὅλα τοῦ φαίνονταν ὠραῖα καὶ ἀγαπημένα. Τὰ μάτια του δὲ χόρταιναν νὰ τὰ βλέπουν.

Τὸ ἥσυχο καὶ κλειστὸ λιμάνι ἐμπρὸς του· ἡ βαθιὰ θολωτὴ σπηλιά κοντά του· ἔπειτα τὰ λιόφυτα γύρω στοὺς λόφους καὶ οἱ ἀπόμακρες οἱ λαγκαδιές· λίγο μακρύτερα, ἀντικρὺ του, τὸ χαμηλὸ βουνὸ τὸ Νήριτο μὲ τ' ἀραιὰ του δέντρα· ὅλα τοῦ ἔφερναν δάκρυα στὰ μάτια.

Ἀκόμη καὶ οἱ γυμνοὶ καὶ κοκκινωποὶ βράχοι τῆς ἀκρογιαλιᾶς, πού ἔλαμπαν ἐκείνη τὴν ὥρα ἀπὸ τὸν ἥλιο πού ἔβγαινε· ἀκόμη καὶ τὰ κελαηδίσματα τῶν πουλιῶν, πού ἄκουε ἐκείνη τὴ στιγμὴ· ὅλα τὸν εὐχαριστοῦσαν καὶ τὸν ἐσυγκινοῦσαν, καὶ ὅπως σφουγγίζε συχνὰ τὰ δάκρυά του συλλογιζόταν: «Πουθενὰ δὲν εἶδα τόσο ὠραίους βράχους, καὶ ὅπου γύρισα δὲν ἄκουσα νὰ κελαηδοῦν τόσο γλυκὰ τὰ πουλιά. Ἄχ, πατρίδα μου, ἀγαπημένη μου Ἰθάκη, εἶσαι ὁ πιὸ ὁμορφος τόπος τῆς γῆς!»



§ 50. Ὁ Ὀδυσσεύς στήν καλύβα τοῦ χοιροβοσκοῦ του.

1. Ἀφοῦ ὁ Ὀδυσσεύς ἔμεινε ἀρκετὴ ὥρα σ' ἐκείνη τῇ θέσῃ, συλλογίστηκε ὕστερα νὰ πάῃ στὸ χοιροστάσι του:

«Πρέπει νὰ προφτάσω νὰ πάω, πρὶν βγοῦν οἱ βοσκοί μου μὲ τοὺς χοίρους στὸ λιβάδι» εἶπε μὲ τὸ νοῦ του· καὶ θέλησε νὰ φύγῃ.

Τότε ὅμως παρατήρησε τὰ πράματά του στὴ ρίζα τῆς ἐλιάς καὶ σταμάτησε. Δὲν ἔπρεπε νὰ τ' ἀφήσῃ ἐκεῖ, νὰ μὴν τὰ ἔπαιρναν οἱ διαβάτες, μὰ οὔτε μποροῦσε νὰ τὰ κουβαλῇ μαζί του. Συλλογίστηκε κάπου νὰ τὰ κρύψῃ, καὶ εἶδε τὴ σπηλιὰ κοντά του.

Ἀρχίζει λοιπὸν ἀμέσως νὰ κουβαλῇ ἓνα ἓνα τὰ δῶρα τῶν Φειάκων καὶ νὰ τὰ κρύβῃ στὸ βάθος τῆς σπηλιάς. Ὅταν τ' ἀσφάλισε ἔτσι ὅλα, ἐκλείσει τὴ σπηλιὰ μὲ μιὰ μεγάλη πλακόπετρα.

2. Ὑστερα ξεκίνησε, ἀφοῦ πρῶτα ἔκοψε ἓνα χοντρὸ κλαδὶ ἀγριελιάς, νὰ τὸ ἔχῃ γιὰ ραβδί του. Ἀφῆσε πίσω του τὸ λιμάνι, πῆρε ἓνα ἀνηφορικὸ μονοπάτι, καὶ ἀφοῦ πέρασε μερικὲς λαγκαδιές, ὕστερα ἀπὸ λίγο ἀντίκρισε τὶς χοιρομάντρες του.

«Αὐτὲς εἶναι!» εἶπε μὲ χαρὰ. «Τὶς γνωρίζω. Τὶς ἔχτισε ὁ κχλὸς χοιροβοσκός μου ὁ Εὐμαιος, λίγο πρὶν ξεκινήσω γιὰ τὸν πόλεμο.... Νὰ ζῇ ὅμως τάχα ἀκόμη ἢ νὰ ἔχῃ πεθάνει; Κι ἂν ζῇ, θὰ τὸν κρατοῦν στὸ σπίτι ἀκόμη, ἢ μήπως τὸν ἔδιωξε ὁ πατέρας ἢ ὁ γιός μου;

«Ποιὸς ξέρει, ἂν θὰ τὸν βρῶ στὶς μάντρες μου καὶ ἂν θὰ μὲ γνωρίσῃ. Πέρασαν τόσα χρόνια ἀπὸ

τὸν καιρὸ πού χωριστήκαμε, κι ἐμένα τὰ βάσανα μὲ τσάκισαν πολὺ. Γέρασα καὶ ἄλλαξα, κι ἔτσι μπορεῖ νὰ μὴ μὲ γνωρίση, ὅταν μάλιστα ἀλλάξω καὶ τῇ φωνῇ μου».

3. Ἐνῶ ἔλεγε αὐτὰ μὲ τὸ νοῦ του ἔφτασε ἔξω ἀπὸ τὶς χοιρομάντρες, φραγμένες ἀπὸ παντοῦ μὲ πέτρες καὶ μὲ χαμόκλαδα ἀγκαθωτά.

Μέσα ἦτάν χτισμένοι κάμποσοι στάβλοι χαμηλοὶ μὲ μιὰ καλύβα, καὶ μπροστὰ σ' αὐτὰ τὰ χαμοσπιτα πολλοὶ χοῖροι, μικροὶ καὶ μεγάλοι, γύριζαν ἐδῶ κι ἐκεῖ.

Τρεῖς νέοι βοσκοὶ προσπαθοῦσαν νὰ βγάλουν ἔξω ἀπὸ τοὺς στάβλους τοὺς χοίρους καὶ νὰ τοὺς ὀδηγήσουν στὴ βοσκή. Ἕνας ἄλλος μεσόκοπος, χοιροβοσκὸς κι αὐτός, καθισμένος κατάχαμα ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα, ἔκοβε ἀπὸ ἓνα χοιρινὸ τομάρι κομμάτια καὶ τὰ μετροῦσε στὰ πόδια του νὰ τὰ κάμῃ πέδιλα. Ἡ-  
την πολὺ σκυμμένος στὴ δουλειά του καὶ δὲν ἔνιω-  
σε διόλου τὸν Ὀδυσσεά πού πλησίαζε.

4. Οἱ σκύλοι ὅμως τῆς μάντρας μυρίστηκαν τὸν ξένο· καὶ μόλις τὸν εἶδαν νὰ πλησιάζῃ, χύθηκαν ἀπάνω του γαβγίζοντας ἀγριεμένα. Ἐκεῖνος τότε, γιὰ νὰ μὴν τοὺς ἀγριέψῃ περισσότερο, κάθισε ἀμέσως χάμω καὶ παράτησε τὸ ραβδὶ πού κρατοῦσε.

Οἱ μαντρόσκυλοι ὅμως ἦταν τόσο ἄγριοι, πού θὰ τὸν ἐδάγκαναν, ἂν δὲν πρόφταινε νὰ πεταχτῇ ἀπὸ τὴ θέσῃ του ὁ μεσόκοπος χοιροβοσκός, καὶ μὲ τὶς φω-

νές καὶ μὲ τίς πέτρες νὰ τοὺς διώξῃ μακριὰ ἀπὸ τὸν ξένο.

«Εἶναι ἄγρια τὰ σκυλιὰ μου, ξένε μου, εἶπε τότε, καὶ λίγο ἔλειψε νὰ σὲ δαγκάσουν. Δὲ σὲ κατάλαβα πότε ἦρθες, μὰ πάλι πρόφτασα νὰ σὲ φυλάξω. Ὅριστε τώρα μέσα στὸ καλύβι μας, νὰ ξεκουραστῇς. Ἀπὸ τὴ φορεσιά σου καταλαβαίνω πὼς δὲν εἶσαι ἀπὸ τὸ νησί μας. Θὰ ἔρχεσαι ἀπὸ μακρι- τὸ ταξίδι, μπορεῖ νὰ πεινᾷς καὶ πρέπει κάτι νὰ σὲ φιλέψωμε».

5. Ὁ Ὀδυσσεάς, ἀπὸ τὴ φωνή κι ἀπὸ τὴ φυσιο- γνωμία, ἀμέσως γνώρισε τὸν παλιό του χοιροβοσκό, τὸν Εὐμαίο· καὶ χάρηκε πολὺ, ὅχι μόνο γιατί τὸν καλοδέχτηκε, μὰ καὶ γιατί δὲν τὸν ἐγνώρισε διόλου.

Σηκώθηκε ἀμέσως, πῆρε τὸ ραβδί του καὶ ἀιο- λούθησε τὸ χοιροβοσκό.

---

#### § 51. Τί μαθαίνει ὁ Ὀδυσσεάς ἀπὸ τὸ χοιροβοσκό.

1. Ὁ χοιροβοσκὸς ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεά στὴν καλύβη. Ἔστρωσε χάμω τρυφερὰ χαμόκλαδα, τὰ σκέπασε μὲ μαλακὸ γιδοτόμαρο καὶ κάλεσε τὸν ξένο νὰ καθίσῃ.

Ἐκεῖνος κάθισε κι εὐχαρίστησε τὸ χοιροβοσκό, λέγοντας μὲ ἀλλαγμένη τὴ φωνή: «Μακάρι οἱ θεοί, καλέ μου ἄνθρωπε, νὰ σοῦ δώσουν ὅ,τι ἐπιθυ- μεῖ ἡ καρδιά σου, πού ἔτσι καλοδέχεσαι τὸν ξένο».

— «Δὲ συνηθίζω νὰ περιφρονῶ τοὺς ξένους» ἀπο-



κρίθηκε ὁ χοιροβοσκός «Τοὺς ξένους τοὺς στέλνει ὁ Δίας. Λυποῦμαι μονάχα, ποῦ δὲν μπορῶ νὰ σ' εὐχαριστήσω ὅπως ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχὴ μου. Οἱ ὑπηρέτες, καθὼς ξέρεις δὲν ἔχουν πολλὰ νὰ δώσουν, καὶ μάλιστα ὅταν ἔχουν καινούρια ἀφεντικά, ὅπως ἐγὼ τώρα. Ἄν εἶχα τον παλιό μου τὸν ἀφέντη, ἐκεῖνο τὸ χρυσὸ τὸν ἄνθρωπο, βέβαια θὰ εἶχα περισσότερα. Μὰ τώρα γιὰ κακὴ μου τύχη ἐκεῖνος χάθηκε, ποῦ νὰ χυθῇ ὅλη ἡ γενιὰ τῆς Ἑλένης! Ἄχ, αὐτὴ ἔφαγε τόσα καὶ τόσα παλικάρια! Γιὰ ἐκείνη πῆγε καὶ ὁ κύριός μου στὴν Τροία, καὶ δὲ φαίνεται οὔτε ἀκούεται εἴκοσι χρόνια τώρα».

2. Αὐτὰ εἶπε ὁ χοιροβοσκός κι ἀνυστέναξε. Ἐπειτα ἔσφιξε μ' ἓνα λουρὶ τὴ χοντρή μπλούζα του, πῆγε στὸ στάβλο κι ἔφερε ἀπὸ κεῖ δυὸ μικρὰ ἄπαχα γουρουνάκια. Τὰ ἔσφαξε, τὰ καψάλισε στὴ φωτιά, ἔβγαλε τὰ ἐντόσθια τους κι ὕστερα τὰ σούβλισε καὶ τὰ ἔψησε.

Ἐπειτα, ζεστὰ ἀκόμη, τὰ ἔβαλε μπροστὰ στὸν Ὀδυσσεὺ καὶ τοῦ εἶπε: «Ὅριστε, ξένε μου, φάγε ἀπ' αὐτὰ ποῦ μένουν γιὰ μᾶς τοὺς ὑπηρέτες. Τοὺς κλοθρεμμένους καὶ τοὺς παχιούς χοίρους τοὺς τρῶνε οἱ μνηστῆρες. Αὐτοὶ ποῦ ἔχουν μαζευτὴ στὸ παλάτι τοῦ ἀφέντη μου καὶ ζητοῦν νὰ παντρευτοῦν τὴ γυναῖκα του μὲ τὴ βία, καὶ σκορπίζουν τὴν περιουσίαν του, δίχως νὰ φοβοῦνται μήτε τοὺς θεοὺς μήτε τοὺς ἀνθρώπους.

Τί νὰ σοῦ πῶ, ξένε μου! Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι εἶναι χειρότεροι κι ἀπὸ τοὺς κλέφτες. Οἱ κλέφτες, ἅμα

κλέψουν κάτι, φεύγουν, γιὰτὶ ἔχουν κάποιο φόβο. Οἱ μνηστῆρες ὅμως αὐτοὶ τῆς κυρᾶς μου ἀπὸ τὸ πρῶν ὡς τὸ βράδυ γλεντοκοποῦν μέσα στὸ ξένο σπίτι, χωρὶς κανένα φόβο. Θὰ ἔμαθαν, φαίνεται, πὼς πέθανε ὁ ἀφέντης μου καὶ δὲ φοβοῦνται πιά κανένα.

» Καὶ μήπως θέλουν λίγα νὰ χορτάσουν κάθε μέρα; Δὲν τοὺς φτάνουν τέσσερα σφαχτὰ μεγάλα καὶ κρασιὶ καὶ ψωμὶ ἀλογάριαστα. Οἱ δοῦλοι καὶ οἱ δοῦλες στὸ παλάτι δὲν προφταίνουν νὰ κουβαλοῦν γιὰ αὐτοὺς ὅλη τὴν ἡμέρα.

» Καὶ μὲ ὅλη αὐτὴ ὅμως τὴν καταστροφή, πάλι μένουν στὸν κύριό μου ἀρκετὰ ἀκόμη. Ἔχει πολλὰ κοπάδια βόδια καὶ γίδια κι ἓνα μεγάλο κοπάδι γουρουνία, πού ἐγὼ εἶμαι ἐδῶ βαλμένος νὰ τὸ προσέχω καὶ πού τὸ βόσκουν τέσσερεις βοσκοί. Οἱ τρεῖς εἶναι αὐτοὶ πού εἶδες νὰ ἐτοιμάζονται νὰ τὸ βγάλουν στὴ βοσκή· ὁ τέταρτος πῆγε ἓνα χοῖρο στοὺς μνηστῆρες. Γιατὶ μᾶς ἔχουν παραγγεῖλει καθημερινὰ νὰ τοὺς πηγαίνωμε ἀπὸ ἓναν, τὸν καλύτερο, κι ἀπὸ ἓνα τράγο, τὸν πιὸ καλοθρεμμένο.

» Ἡ καρδιά μου ὅμως δὲ βαστᾷ, νὰ βλέπω αὐτὰ πού γίνονται κάθε μέρα στὸ παλάτι, καὶ γι' αὐτὸ κάθε πρῶν στέλνω τὸ χοῖρο μ' ἓναν ἀπὸ τοὺς παραγιούς μου ».

3. Ὁ Ὀδυσσεύς τρώγοντας ἄκουε μὲ προσοχὴ ὅσα τοῦ ἔλεγε ὁ Εὐμαιο· δὲν ἔλεγε ὅμως τίποτε καὶ μονάχα πότε πότε κουνοῦσε τὸ κεφάλι του.

---

§ 52. Τί ἄλλα μαθαίνει ἀκόμη ὁ Ὀδυσσεύς  
ἀπὸ τὸν Εὐμαιο.

1. Ὃταν ὁ Εὐμαιοὺς εἶδε πῶς χόρτασε ὁ ξένος, γέμισε μὲ κρασί ἓνα ξύλινο ποτήρι καὶ τοῦ τὸ πρόσφερε. Ἐκεῖνος τὸν εὐχαρίστησε καὶ τὸ ἤπιε ὁλόκληρο· ἔπειτα τὸν ἐρώτησε:

«Δὲ μοῦ λές, καλέ μου ἄνθρωπε, καὶ πῶς τὸν ἔλεγαν αὐτὸν τὸν καλὸ σου τὸν ἀφέντη, ποῦ πῆγε νὰ πολεμήσῃ στὴν Τροία; Μπορεῖ νὰ τὸν ἔχω γνωρίσει καὶ νὰ σοῦ δώσω καμιὰ καλὴ πληροφορία».

—«Δὲν τ' ἀφήνεις αὐτά, ξέने μου, νὰ χαρῆς τῇ ζωῇ σου!» ἀποκρίθηκε μὲ στενοχώρια ὁ Εὐμαιοὺς. «Χορτάσαμε ἀπὸ τέτοιες πληροφορίες. Οὔτε ἡ κυρά μου οὔτε ὁ γιὸς τῆς πιά τίς πιστεύουν.

»Ὅποιος ξένος περάσῃ ἀπὸ τὸ νησί, παρουσιάζεται στὴν κυρά μου καὶ τῆς λέει ὅ,τι φτάσῃ· πῶς εἶδε δηλαδὴ τὸν Ὀδυσσεύα, καὶ μάλιστα πῶς ἔφαγε μαζί του, καὶ πῶς ὕστερ' ἀπὸ λίγες μέρες θὰ γυρίσῃ στὴν Ἰθάκῃ. Καὶ ἡ καλὴ μου ἡ κυρία τὸν φιλεῦει καὶ τοῦ χαρίζει πολλὰ δῶρα.

»Καὶ τοῦ λόγου σου τώρα δὲν εἶναι παράξενο νὰ διηγηθῆς καμιὰ τέτοια ἱστορία. Μὰ τί νὰ σοῦ πῶ; ὅ,τι κι ἂν μοῦ πῆς, ἐγὼ δὲ θὰ τὸ πιστέψω. Δὲν ἔχω πιά καμιὰ ἐλπίδα γιὰ τὸν καλὸ μου τὸν ἀφέντη. Ἐκεῖνος δὲν εἶναι πιά στὴ ζωῇ καὶ δὲ θὰ τὸν ξαναἰδῶ. Ποιὸς ξέρει σὲ ποιὸ ἔρημο ἀκρογιαλὶ σαπίζουν τὰ κόκαλά του, ἢ ποιοὶ σκύλοι καὶ ποιά ὄρνια τρῶνε τὰ κρέατά του!

» Ἀχ, χάθηκε πιά ὁ χρυσός μου ὁ κύριος, ὁ βασιλιάς τῆς Ἰθάκης, καὶ ἄφησε μεγάλη λύπη στοὺς σπιτικούς του, στοὺς φίλους του καὶ σὲ μένα τὸ χοιροβοσκό του. Γιατὶ ποῦ θὰ ξαναβρῶ ἐγὼ ἄλλον τέτοιο ἀφέντη, πού νὰ μ' ἀγαπᾷ τόσο πολὺ, ὅσο μ' ἀγαποῦσε ἐκεῖνος! »

2.—«Λοιπὸν ἀφοῦ δὲν πιστεύεις στὰ λόγια μου» εἶπε ζωηρὰ ὁ Ὀδυσσεύς, «ἐγὼ μπορῶ νὰ σοῦ κάμω ὄρκο πὼς ὁ κύριός σου θὰ γυρίσῃ πολὺ γρήγορα. Γι' αὐτὴ τὴν καλὴ μου τὴν εἶδηση δὲ θέλω καμιά πληρωμὴ ἀπὸ τώρα, παρὰ ὅταν φτάσῃ ἐκεῖνος.

»Κι ἐγὼ δὲν ἀγαπῶ τοὺς ψεῦτες. Σοῦ ὀρκίζομαι λοιπὸν στὸ Δία καὶ στὸ ψωμί πού τρῶμε αὐτὴ τὴν ὥρα, πὼς ὁ ἀφέντης σου θὰ εἶναι δῶ ἢ αὐτὸν τὸ μῆνα ἢ στίς ἀρχές τοῦ ἄλλου,<sup>9</sup> καὶ θὰ τιμωρήσῃ ἐκείνους πού καταφρονοῦν τὴ γυναῖκα καὶ τὸ γιό του ».

3.—«Ἐένε μου, ἀποκρίθηκε ὁ Εὐμαιο, εὔτε ἐγὼ θὰ σὲ πληρώσω γιὰ τὴν καλὴ σου τὴν εἶδηση, οὔτε ὁ Ὀδυσσεύς θὰ γυρίσῃ ποτὲ στὸ παλάτι του. Μὰ ἔλα τώρα, πῖνε ἡσυχὰ τὸ κρασί σου κι ἄς ἀλλάξωμε αὐτὴ τὴν ὁμιλία.

»Ραγίζεσαι ἢ καρδιά μου, ὅταν μοῦ θυμίζῃ κανεὶς τὸν κύριό μου. Μακάρι νὰ ἐρχόταν πίσω! Ποιὸς δὲν τὸ ἐπιθυμεῖ αὐτό; Μήπως δὲν τὸ θέλει ἡ γυναῖκα του, ἡ φρόνιμη Πηνελόπη, πού γιὰ νὰ μὴν παντρευτῇ κανέναν ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες τῆς τοὺς γελᾷ τόσα χρόνια τώρα; »

—«Πῶς δηλαδή;» ρώτησε ὁ Ὀδυσσεύς.

—«Τοὺς τάζει πῶς θὰ παντρευτῇ ἕναν ἀπ' αὐ-  
τούς, μόλις τελειώσῃ κάποιο πανί πού ἄρχισε νὰ  
ύφαίνῃ ἀπὸ πολὺν καιρὸ τώρα. Τὸ πανί ὁμῶς αὐτὸ  
δὲν τελειώνει ποτέ....»

—«Πῶς δὲν τελειώνει;» ρώτησε μὲ περιέργεια ὁ  
Ὀδυσσεύς.

—«Ξέρω κι ἐγώ, ξένε μου· αὐτὸ μονάχα ξέρω  
πῶς ὅλη μέρα ύφαίνει, ὁ καιρὸς περνᾷ καὶ μένουν  
καὶ οἱ μνηστῆρες εὐχαριστημένοι καὶ ἡ κυρά μου πι-  
στή στὸν ἄντρα της!»

Εὐχαριστήθηκε πολὺ ὁ Ὀδυσσεύς, ὅταν ἄκουσε  
αὐτά: «Κάποια πονηριὰ θὰ μεταχειρίζεται ἡ γυναῖκα  
μου» εἶπε. Ὑστερα ξαναρώτησε τὸν Εὐμαιο:

4.—«Καὶ ποιὸς ἄλλος, ἐκτὸς ἀπὸ τῇ γυναῖκα του,  
ἐπιθυμεῖ τὸν ἐρχομὸ τοῦ Ὀδυσσεύς;»

—«Καὶ ποιὸς δὲν τὸν ἐπιθυμεῖ, ξένε μου;» ἀποκρί-  
θηκε ὁ Εὐμαιο ἀναστενάζοντας. «Μήπως ὁ πατέρας  
του, ὁ γερο - Λαέρτης, πού κλαίει ὅλη μέρα γι' αὐ-  
τόν; Ὁ κακότυχος! Γιὰ νὰ μὴ βλέπῃ τὴν κατα-  
στροφὴν πού κάνουν στὴν περιουσίαν τοῦ γιοῦ του οἱ  
μνηστῆρες, ἔφυγε ἀπὸ τὸ παλάτι καὶ κάθεται τώρα  
στὸ κτῆμα του ἔξω στὴν ἐξοχή! Ἐκεῖ, γιὰ νὰ ξεχνᾷ  
τὴ λύπη του, καλλιεργεῖ τὸ περιβόλι ὁ ἴδιος μὲ  
ὅλα τὰ γεράματα. Καὶ ζῇ ἐκεῖ ὁλομόναχος κι ἀπο-  
λησμονημένος!»

—«Καὶ πῶς; δὲ ζῇ ἡ γριὰ γυναῖκα του νὰ τὸν  
συντροφεύῃ;»

—«Ἐκείνη εἶναι πολὺς καιρὸς πιά πού ἔχει κα-  
τεβῆ στὸν Ἄδην!»



Ὁ Ὀδυσσεύς ταραχτήκε, ὅταν ἄκουσε αὐτὰ τὰ λόγια, μὰ βάσταξε τὸν πόνο του. Γύρισε μονάχα τὸ κεφάλι καὶ σφούγγισε κρυφὰ τὰ δάκρυα, πού τοῦ πλημμύρισαν τὰ μάτια. Ὑστερα ἀπὸ λίγο ρώτησε πάλι τὸν Εὐμαιο, κρατώντας τὴ λύπη του μὲ δυσκολία :

5. «Καὶ τὰ παιδιὰ του τί κάνουν; Ἡ δὲν ἔχει παιδιὰ νὰ τὸν ἀγαποῦν καὶ νὰ τὸν θυμοῦνται;»

—«Καὶ πῶς δὲν ἔχει; Ἐχει ἓνα μονάκριβο γιό, τ' ὁμορφο παλικάρι μας τὸν Τηλέμαχο· αὐτὸς δὲ εἶναι πού τὸν ἀγαπᾷ καὶ τὸν θυμᾶται! Φαντάσου πῶς γιὰ νὰ μάθη τίποτε σωστὸ γιὰ τὸν πατέρα του, αὐτὲς τὶς ἡμέρες ἄφησε τὴν ἡσυχία του καὶ πῆγε σὲ μακρινὸ ταξίδι».

—«Καὶ γιὰ ποῖς μέρος τάχα, ἂν δὲν εἶναι ἀδιάκριτο τὸ ρώτημά μου;» ρώτησε ὁ Ὀδυσσεύς.

—«Ὡς τὴν Πύλο μοῦ εἶπε πῶς θὰ πῆγαινε· μπορεῖ ὅμως νὰ πῆγε καὶ πιὸ πέρα. Γιατὶ ἔχει τόσες μέρες πού ἔφυγε καὶ δὲ φαίνεται ἀκόμη νάρθη. Μὰ τὸ κακὸ εἶναι, πού οἱ μνηστῆρες μυρίστηκαν αὐτὸ τὸ ταξίδι» εἶπε ἀνήσυχος ὁ Εὐμαιο.

—«Καὶ τί κακὸ βλέπεις σ' αὐτό;» ρώτησε ὁ Ὀδυσσεύς.

—«Νά, οἱ κακοῦργοι τοῦ ἔστησαν καρτέρι, ὅπως μαθαίνω, καὶ ζητοῦν νὰ τὸν σκοτώσουν! Δὲ θέλουν νὰ τὸν βλέπουν στὸ παλάτι, γιὰ νὰ μὴν τοὺς ἐνοχλῇ κανεὶς πιά στίς κακουργίες τους. Μὰ δὲν πιστεύω νὰ πετύχουν τὸ σκοπὸ τους. Γιατὶ καὶ ὁ Τηλέμαχος εἶναι γνωστικὸς καὶ ὁ Δίας θὰ τὸν φυλάξῃ. Θὰ λυ-

πηθῇ τῇ δυστυχισμένη τῇ μητέρα του, ποὺ τὸν ἔχει μονάκριβο».

6. Ὁ Ὀδυσσεύς ἄκουσε αὐτὰ ταραγμένος καὶ ὕστερα ἔπεσε σὲ βαθιὰ συλλογὴ (11).

---

§ 53. Ὁ Ὀδυσσεύς φανερώνεται στὸν Εὐμαιο.

1. Αὐτὰ ποὺ ἔμαθε ὁ Ὀδυσσεύς γιὰ τὸ θάνατο τῆς μητέρας του, γιὰ τὸ ταξίδι τοῦ γιοῦ του καὶ γιὰ τοὺς κακοὺς σκοποὺς τῶν μνηστήρων, τὸν ἐστενοχώρεσαν πολὺ.

Ἦθελε τότε ν' ἀφήσῃ τὴ λύπη του νὰ ξεσπάσῃ· νὰ θυμώσῃ, νὰ φοβέρισῃ· φοβόταν ὅμως μήπως τὸν καταλάβῃ ὁ χοιροβοσκός του. Γι' αὐτὸ συγκρατιόταν ἀρκετὴ ὥρα.

Μὰ ὅταν συλλογίστηκε, πόσο τὸν ἀγαποῦσε ὁ Εὐμαιοὺς καὶ πόσο πιστὸς τοῦ φάνηκε ὡς τώρα· ὅταν εἶδε πόσο φαινόταν γνωστικὸς ἄνθρωπος, τότε πιά ἀποφάσισε νὰ τοῦ φανερωθῇ.

2. «Εὐμαιε! Μοῦ ὀρκίζεσαι, πὼς δὲ θὰ πῆς σὲ κανέναν τίποτε ἀπ' ὅσα θὰ δῆς τώρα καὶ θ' ἀκούσῃς;» τοῦ λέει τότε μὲ τὴ φυσικὴ του φωνή.

Ὁ Εὐμαιοὺς ξαφνίστηκε, ὅταν ἄκουσε τὸν ξένο νὰ λέῃ τ' ὄνομά του καὶ ν' ἀλλάζῃ τὴ φωνή.

— «Καὶ πῶς γνωρίζεις τ' ὄνομά μου, ξένε;» ρώτησε, βλέποντάς τον μ' ἀπορία.

— «Γνωρίζω κι ἄλλα περισσότερα, Εὐμαιε, ὅχι μόνο τ' ὄνομά σου. Ὀρκίσου μου ὅμως πρῶτα, κι ὅ-

στερα θά δῃς πῶς σέ γνωρίζω» ἀποκρίθηκε ὁ Ὀδυσσεύς.

Ὁ Εὐμαιος, γεμάτος ἀπορία καὶ περιέργεια, ἔδω-  
σε τὸν ὄρκο πού ὁ ξένος τοῦ ζητοῦσε. Τότε ὁ Ὀ-  
δυσσεύς τράβηξε ἀπάνω τὸ φόρεμά του, ξεσκέπασε  
τὸ γόνατό του, καὶ δείχνοντάς το στὸν Εὐμαιο τοῦ  
λέει :

« Γνωρίζεις αὐτὸ τὸ σημάδι, Εὐμαιε; » καὶ τοῦ  
δείχνει ἓνα σημάδι ἀπὸ παλιά πληγὴ ἀπάνω ἀπὸ τὸ  
γόνατό του.

— « Ἀχ, αὐτὸ εἶναι σημάδι τοῦ ἀφέντη μου ! » φώ-  
ναξε ὁ Εὐμαιος ταραγμένος. « Εἶναι ἡ πληγὴ πού τοῦ  
ἔκαμε τὸ ἀγριογούρουνο μιὰ φορὰ στὸν Παρνασσό, ὅ-  
ταν νέος κυνηγοῦσε. Μήπως μὲ γελοῦν τὰ μάτια μου ;  
μήπως μὲ γελοῦν τ' αὐτιά μου, ἢ βλέπω ἐδῶ μπρο-  
στά μου κι ἀκούω τὸν ἴδιο τὸν Ὀδυσσεύς, κι ἐγὼ δὲν  
μύρεσα νὰ τὸν γνωρίσω ἀκόμη; » ρώτησε γεμάτος  
χαρὰ καὶ ταραχὴ ὁ Εὐμαιο.

— « Ἐγὼ ὁ ἴδιος εἶμαι, καλέ μου Εὐμαιε. Ὑστερα  
ἀπὸ εἴκοσι χρόνια σέ ξαναβλέπω πάλι » λέει τότε  
χαμογελώντας ὁ Ὀδυσσεύς καὶ τοῦ δίνει τὸ χέρι.

Ὁ Εὐμαιος δὲ βάσταξε· ἔπεσε ἀπάνω του, ἀγκα-  
λιασε τὰ γόνατα τοῦ κυρίου του κι ἄρχισε νὰ τὰ φιλῇ  
καὶ νὰ τὰ βρέχῃ μὲ δάκρυα. Ὑστερα, ὅταν συνῆρθε  
ἀπὸ τὴ συγκίνησή του, εἶπε στὸν Ὀδυσσεύς :

3. « Κάμε μου τὴ χάρη, καλέ μου ἀφέντη, κι ἄ-  
φησέ με νὰ πεταχτῶ μιὰ στιγμὴ ὡς τὴν πόλη. Θέλω  
ἐγὼ πρῶτος νὰ φέρω στὴν καλὴ κυρά μου τὴν εἴ-  
δηση, πὼς ἦρθες στὴν Ἰθάκη καὶ νὰ τῆς πάρω τὰ  
συχαρίκια ! »

Καὶ ἐτοιμάστηκε νὰ τρέξη, μὰ ὁ Ὀδυσσεύς συγκρατώντας τον τοῦ εἶπε:

«Ὅχι, καλέ μου Εὐμαίε, δὲν πρέπει νὰ μάθῃ κανεὶς τὸν ἐρχομό μου, οὔτε καὶ ἡ γυναῖκά μου. Πρόσεχε καλὰ μὴ σοῦ ξεφύγῃ λόγος ἀπὸ τὸ στόμα! Γιὰ σένα, ὅπως γιὰ ὅλους, πρέπει νὰ εἶμαι ἓνας ἄγνωστος καὶ ξένος, ὥσπου νὰ φτάσῃ ἡ ὥρα».

Ἐκείνη τῇ στιγμῇ, ἐνῶ ἔλεγε αὐτὰ ὁ Ὀδυσσεύς, ἀκούστηκε στὴν αὐλὴ μέγας θόρυβος ἀπὸ γουρλίσματα γουρουνιῶν, ἀπὸ γαβγίσματα σκύλων καὶ ἀπὸ φωνές καὶ σφυρίγματα ἀνθρώπων.

Ὁ Ὀδυσσεύς κατάλαβε πὼς γύριζε ἀπὸ τῆ βοσκῆ τὸ κοπάδι· εἶχε βασιλέψει ὁ ἥλιος κι ἔπρεπε οἱ χοῖροι νὰ κλειστοῦν στοὺς στάβλους. Γι' αὐτὸ εἶπε στὸν Εὐμαῖο:

«Αὔριο τὰ λέμε καλύτερα, Εὐμαίε. Τώρα τρέξε κι ἐσὺ καὶ βοήθησε τοὺς βοσκoὺς νὰ βάλουν μέσα στὰ μαντριά τοὺς χοίρους».

4. Ὁ Εὐμαῖος, γεμάτος χαρά, πετάχτηκε ἀπὸ τὴ θέση του, σὰ νὰ ἦταν νέος εἴκοσι χρονῶν, καὶ βγῆκε ἔξω στὴν αὐλή. Μέτρησε τοὺς χοίρους, πρόσεξε νὰ κλειστοῦν καλὰ στοὺς στάβλους, καὶ ὕστερα πρόσταξε τοὺς παραγιούς του νὰ σφάζουν γιὰ τιμὴ τοῦ ξένου ἓναν παχὺ μεγάλο χοῖρο καὶ νὰ τὸν ψήσουν.

Ἀφοῦ ἔγιναν ὅλα αὐτά, κάθισαν ὅλοι στὸ τραπέζι κι ἄρχισαν νὰ τρῶνε. Στὸν Ὀδυσσεύα ὁ Εὐμαῖος πρόσφερε ὀλόκληρη τὴν καλοψημένη πλάτη.

Ὅλοι ἔτρωγαν κι ἔπιναν μὲ ὄρεξη, ὁ Εὐμαῖος ὁ-

μως χόρταινε πιὸ πολὺ νὰ βλέπη κρυφὰ τὸν κύριό του, παρὰ νὰ τρώῃ καὶ νὰ πίνῃ.

Ἀφοῦ τελείωσε τὸ δεῖπνο, ὁ Εὐμαιὸς ἔστρωσε κοντὰ στὸ τζάκι ἀρκετὲς προβιές, γιὰ νὰ πλαγιάσῃ ὁ Ὀδυσσεύς· καὶ ὅταν ἐκεῖνος ξαπλώθηκε, τοῦ ἔρριξε ἀποπάνω του γιὰ σκέπασμα μιὰ χοντρή καπότα.

5. Στὴν ἴδια καλύβα μέσα κοιμήθηκαν καὶ οἱ ἄλλοι ὑπηρέτες, ὅχι ὁμως καὶ ὁ Εὐμαιὸς. Αὐτὸς δὲν εὐχαριστιόταν ν' ἀφήνῃ τὴ νύχτα τοὺς χοίρους, νὰ τοὺς φυλάγουν μόνο τὰ μαντρόσκυλα· ἤθελε νὰ τοὺς προσέχῃ ὁ ἴδιος. Γι' αὐτὸ κρέμασε ἀπὸ τὸν ὦμο του τὸ σπαθί, πῆρε στὸ χέρι τὸ κοντάρι, καὶ ἀφοῦ τυλίχτηκε καλὰ μὲ μιὰ χοντρή κάπα, βγῆκε στὴν αὐλὴ καὶ πλάγιασε κοντὰ στοὺς στάβλους.

Ὁ Ὀδυσσεύς τὰ ἔβλεπε αὐτὰ καὶ χαιρόταν, ποὺ εἶχε τόσο πιστὸ καὶ ἀφωσιωμένο ὑπηρέτη.

---

§ 54. Ὁ γιὸς τοῦ Ὀδυσσεύα γυρίζει ἀπὸ τὸ ταξίδι.

1. Ὅταν τὴν ἄλλῃ μέρα ἔφεξε καὶ βγῆκε ὁ ἥλιος, ὁ Εὐμαιὸς εἶχε τελειώσει ὅλες τὶς πρωινὲς ἐργασίες του· ἔναψε φωτιά στὸ τζάκι τῆς καλύβας, ξύπνησε τοὺς παραγιούς, τοὺς ἔδωσε νὰ προγευτοῦν, γέμισε τὰ σακούλια τοὺς τροφὲς γιὰ ὅλη τὴν ἡμέρα καὶ τοὺς ἔστειλε στὴ βοσκή.

Ὑστερα ἦρθε καὶ κάθισε κοντὰ στὸν κύριό του καὶ τὸν ἐρώτησε :

«Θέλεις, ἀφεντικό, νὰ σοῦ ἐτοιμάσω τίποτε νὰ προγευτῇς ;»

Δ. Ἀνδρέαδης, Ὀδύσεια. Ἐκδόση 2. 101/7/1925.

9



Ὁ Ὀδυσσεύς ὅμως εἶχε ἄλλοῦ τὸ νοῦ του. Ἄκουε στὴν αὐλὴ κάποιον νὰ περπατῇ καὶ εἶπε στὸν Εὐμαῖο:

«Εὐμαιε, ἀκούω περπατησιὲς ἔξω στὴν αὐλή. Ποιὸς νὰ ἔρχεται; Χωρὶς ἄλλο θὰ εἶνε κανένας πολὺ γνωστός, γιατί ὁ σκύλος τῆς μάντρας δὲν τὸν γαβγίζει διόλου. Τρέξε νὰ δῇς ποιὸς εἶναι!»

Δὲν εἶχε τελειώσει ἀκόμη τὴν ὁμιλίαν του, καὶ παρουσιάστηκε στὸ κατώφλι τῆς καλύβας ἕνας νέος ψηλὸς καὶ ὁμορφος.

Ὁ Εὐμαῖος μόλις τὸν ἀντίκρισε, χύθηκε ἀπάνω του, τὸν ἀγκάλιασε τρυφερὰ κι ἄρχισε νὰ τὸν φιλῇ στὸ κεφάλι καὶ στὰ χέρια καὶ νὰ τοῦ λέη:

2. «Ἦρθες λοιπόν, ἀγαπημένε μου Τηλέμαχε; Ἀνησυχοῦσα πολὺ, μήπως πάθης κανένα κακὸ σ' αὐτὸ τὸ ταξίδι. Ἐμπα μέσα στὸ φτωχικὸ μου! Ἐχω κι ἕναν ξένο, μὰ δὲν πειράζει. Ἐμπα νὰ σὲ δῶ καὶ νὰ σὲ χαρῇ ἡ καρδιά μου. Δὲν ἔρχεσαι πιά συχνὰ ἐδῶ ἔξω, νὰ σὲ βλέπουμε καὶ νὰ βλέπης κι ἐσὺ τὰ κτήματά σου, τὰ ζῶα σου καὶ τοὺς βοσκούς σου».

— «Τί λές, καλέ μου Εὐμαιε!» ἀποκρίθηκε ὁ νέος. «Ἐγὼ πάντα σὲ θυμοῦμαι. Καὶ τώρα ἐπίτηδες πέρασα πρῶτα ἀπὸ δῶ, γιὰ νὰ σὲ δῶ καὶ γιὰ νὰ μάθω ἀπὸ τὸ στόμα σου, τί κάνει ἡ μητέρα μου. Μένει ἀκόμη στὸ παλάτι ἢ μήπως παντρεύτηκε κανέναν ἀπὸ τοὺς μνηστήρες;»

— «Ἡ μητέρα σου νὰ παντρευτῇ, Τηλέμαχε; Δὲν τὴν ξέρεις ἀκόμη καλά, κι ἄς τὴν ἔχης καὶ μητέρα. Θὰ προτιμήσῃ νὰ πεθάνῃ, παρὰ νὰ πάρῃ ἄλλον ἄν-

τρα. Αὐτὴ ὅλη μέρα ἐξακολουθεῖ ἀκόμῃ νὰ κλαίῃ καὶ ν' ἀναστενάζῃ, καὶ νὰ περιμένῃ ὑπομονετικὰ τὸ γυρισμὸ τοῦ πατέρα σου».

3. Ὁ Ὀδυσσεύς συγκινημένος ἀπ' ὅσα ἄκουε καὶ ἔβλεπε, σηκώθηκε ἀμέσως κι ἄφησε τὴ θέσῃ του γιὰ νὰ καθίσῃ ὁ γιός του.

Τὰ γόνατά του ἔτρεμαν ἀπὸ τὴ συγκίνηση, καὶ τοῦ ἐρχόταν νὰ χυθῇ στὸ παιδί του καὶ νὰ τὸ σφίξῃ στὴν ἀγκαλιά του. Βαστάχτηκε ὅμως καὶ μόνο τὸ κοίταζε τρυφερά. Ὁ Τηλέμαχος ὥστόσο χαιρέτησε τὸν ξένο εὐγενικά, μὰ δὲν κάθισε, παρὰ τοῦ εἶπε:

«Κάθισε σὲ παρακαλῶ, ξένε μου, στὴ θέσῃ σου! Θὰ βρεθῇ καὶ γιὰ μένα κάθισμα. Ὁ Εὐμαιοὺς θὰ φροντίσῃ γι' αὐτό».

Ὁ Ὀδυσσεύς ξανακάθισε, τὰ μάτια του ὅμως δὲν ξεκολλοῦσαν ἀπὸ τὸ γιό του. Νόμιζε κανεὶς πὼς ἦταν καρφωμένα ἀπάνω του!

Ὁ Εὐμαιοὺς στὴ στιγμὴ ἐτοίμασε ἄλλο κάθισμα γιὰ τὸν Τηλέμαχο, κι ὕστερα ἔστρωσε τραπέζι.

---

§ 55. Ὁ Ὀδυσσεύς συνομιλεῖ μὲ τὸ γιό του.

1. Μόλις ἄρχισαν νὰ τρῶνε, ὁ Εὐμαιοὺς εἶπε στὸν Τηλέμαχο :

«Κι ἦταν ἀνάγκη, παιδί μου, νὰ κάμῃς τόσο μακρινὸ ταξίδι, ἕνας νέος ἐσὺ μόλις εἴκοσι χρονῶν;

Δὲ λογάριασες πὼς ἡ θάλασσα κρύβει πολλοὺς κινδύνους; Δὲ συλλογίστηκες πὼς ἔχεις ἐχθροὺς τοὺς μνηστῆρες τῆς μητέρας σου; »

— « Τὰ συλλογίστηκα ὅλα αὐτά, Εὐμαιε, ἀποκρίθηκε ὁ Τηλέμαχος, ἔπρεπε ὅμως μὲ κάθε τρόπο νὰ κάμω αὐτὸ τὸ ταξίδι. Ἐπρεπε νὰ μάθω κάτι βέβαιο καὶ ἀληθινὸ γιὰ τὸν πατέρα μου ἀπὸ ἀνθρώπους ποὺ πολέμησαν μαζί του. Ἐπρεπε νὰ μάθω, ἂν ζῇ ἢ ἂν πέθανε πραγματικὰ ὁ πατέρας μου, γιὰ νὰ κανονίσω κι ἐγὼ τὴ θέση μου μὲ τοὺς μνηστῆρες τῆς μητέρας μου. Γι' αὐτὸ πῆγα πρῶτα στὴν Πύλο, στὸ βασιλεῖα τὸ Νέστορα, καὶ ὕστερα στὴ Σπάρτη, στὸ βασιλεῖα τὸ Μενέλαο· καὶ οἱ δυὸ αὐτοὶ ἦταν μαζί μὲ τὸν πατέρα μου στὸν πόλεμο, καὶ στενοὶ του φίλοι ».

— « Κι ἔμαθες, τουλάχιστο τίποτε σωστὸ ἀπ' αὐτούς; » ρώτησε πάλι ὁ Εὐμαιος· κι ἐνῶ ρωτοῦσε, χωρὶς νὰ τὸν δῇ ὁ Τηλέμαχος, κοίταξε τὸν Ὀδυσσεά καὶ τοῦ χαμογέλασε.

2.— « Κάτι ἔμαθα, Εὐμαιε, μὰ ὄχι καὶ πολὺ εὐχάριστο. Ὁ γερο-Νέστορας δὲ γνώριζε τίποτε ἄλλο γιὰ τὸν πατέρα μου, παρὰ μονάχα πὼς ὕστερα ἀπὸ τὴν καταστροφὴ τῆς Τροίας τὸν ἄφησε νὰ ἐτοιμάζεται, γιὰ νὰ ἐπιστρέψῃ στὴν πατρίδιὰ του.

» Ὁ βασιλιάς τῆς Σπάρτης, ὁ Μενέλαος, μοῦ εἶπε περισσότερα. Μοῦ εἶπε δηλαδὴ πὼς ὁ πατέρας μου ζῇ, μὰ βρίσκεται πολὺ μακριὰ ἀπὸ δῶ, σ' ἓνα μικρὸ νησί, τὴν Ὠγυγία, χωρὶς πλοῖα καὶ χωρὶς συντρόφους. Γλίτωσε ἐκεῖ ναυαγισμένος ὕστερα ἀπὸ

πολλά βάσανα. Γιατί ὁμῶς δὲ φεύγει ἀπὸ κεῖ, δὲν ξέρει ὁ Μενέλαος.

»Αὐτὰ ἔμαθα γιὰ τὸν πατέρα μου. Ὅσο γιὰ τοὺς μνηστῆρες τῆς μητέρας μου, γνώριζα πὼς θὰ ζητοῦσαν νὰ μὲ ξεκάμουν, γιὰ νὰ μποροῦν ἔτσι μὲ τὴν ἡσυχία τους νὰ καταστρέφουν τὴν περιουσία μου. Ὑποψιαζόμουν ἀκόμη καὶ πὼς θὰ μοῦ ἔστηναν καρτέρι στὸ γυρισμό, γιὰ νὰ μὲ σκοτώσουν· μὰ κι ἐγὼ δὲν ἤμουν τόσο ἀνόητος, ὥστε νὰ πέσω στὰ χέρια τους.

»Ξέφυγα ὅλα τὰ στενὰ καὶ μὲ τὴ βοήθεια τῶν θεῶν ἔφτασα, ὅπως μὲ βλέπεις, γερὸς καὶ καλὰ σήμερα τὸ πρωί. Μὰ δὲ μοῦ λές, ποιὸς εἶναι ὁ ξένος ἀπ' ἐδῶ καὶ πὼς βρέθηκε στὸ νησί μας;»

3. Ὁ Εὐμαιος τὰ ἔχασε· δὲν ἤξερε τί ν' ἀπαντήση, καὶ λίγο ἔλειψε νὰ φανερώσῃ τὴν ἀλήθεια. Οὐμῆθηκε ὁμῶς τὸν ὄρκο ποὺ ἔκαμε καὶ εἶπε:

«Εἶναι ἓνας ξένος, παιδί μου, περαστικὸς ἀπὸ τὸ νησί μας. Πέρασε ἀπὸ τὸ καλύβι καὶ νόμισα πὼς ἔπρεπε νὰ τὸν φιλοξενήσω. Θέλει νὰ γυρίσῃ στὴν πατρίδα του, ἐγὼ ὁμῶς πὼς νὰ τὸν βοηθήσω; Γι' αὐτὸ ἔχω σκοπὸ νὰ τὸν στείλω στὸ παλάτι. Ἐκεῖ ἐσύ μπορεῖς νὰ τὸν περιποιηθῇς, καὶ νὰ φροντίσῃς νὰ τὸν στείλῃς στοὺς δικούς του.»

—«Εὐμαιε!» λέει τότε ὁ Τηλέμαχος. «Ἐσύ ξέρεις πολὺ καλὰ πὼς τὸ σπίτι μου βρίσκεται ἄνω κάτω, καὶ πὼς ἀφορμὴ εἶναι αὐτοὶ οἱ καταραμένοι οἱ μνηστῆρες. Πὼς μπορούμε λοιπὸν καὶ ἡ μητέρα κι ἐγὼ νὰ περιποιηθοῦμε, ὅπως πρέπει, ἓναν ξένο;

Τοὺς ξέρεις τί ἀδιάντροποι εἶναι! Χωρὶς ἄλλο θὰ τὸν κκομεταχειριστοῦν. Καλύτερα λοιπὸν νὰ μείνη ἐδῶ στὴν κκλύβχ σου. Ἐγὼ θὰ τοῦ προμηθέσω καὶ φαγὶ καὶ ροῦχα, καὶ θὰ φροντίσω νὰ τὸν στείλω στὴν πατρίδα του».

4. Ὁ Ὀδυσσέας ἄκουε τὸ γιό του νὰ μιλῇ καὶ δὲν τὸν ἐχόρταινε. Δὲν πίστευε πῶς θὰ ἦταν τόσο καλομίλητος καὶ μυαλωμένος. Θέλησε ὁμως νὰ τὸν δοκιμάσῃ καλύτερα καὶ τοῦ λέει:

« Σ' εὐχαριστῶ πολὺ, καλὸ μου βασιλόπουλο, γιὰ τὴν καλοσύνη σου σὲ μένα. Νὰ μοῦ συμπαθήσῃς ὁμως, ἂν σοῦ κάμω μιὰ ἐρώτηση. Δὲν τὸ χωρεῖ ὁ νοῦς μου, πῶς ἓνα παλικάρι σὰν καὶ σένα, ἀφήνει στὸ παλάτι του νὰ κάνουν ὅ,τι θέλουν ξένοι ἄνθρωποι; Ἄν ἐγὼ ἤμουν στὴ θέση καὶ στὴν ἡλικία σου καὶ εἶχα πατέρα τόσο δοξασμένο, θὰ προτιμοῦσα καλύτερα νὰ πεθάνω, παρὰ νὰ βλέπω τὰ κακὰ ποὺ κάνουν κάθε μέρα αὐτοὶ οἱ μνηστῆρες στὸ παλάτι σου ».

Ὁ Τηλέμαχος ἀποκρίθηκε:

« Ἐχεις δίκιο νὰ τὰ λὲς αὐτά, ξένε μου, γιατί δὲν τὰ ξέρεις ὅλα. Οἱ μνηστῆρες αὐτοὶ τῆς μητέρας μου δὲν εἶναι οὔτε πέντε οὔτε δέκα, γιὰ νὰ μπορέσω νὰ τοὺς διώξω μονάχος μου. Εἶναι πάρα πολλοί, εἶναι καὶ πλούσιοι· ἔχουν καὶ πολλοὺς φίλους ἀπὸ τίς πιὸ μεγάλες κι ἀρχοντικὲς οἰκογένειες τῆς Ἰθάκης καὶ τῶν γειτονικῶν νησιῶν. Τί μπορῶ λοιπὸν νὰ κάμω, ἓνας ἐγὼ, μπροστὰ σὲ τόσο πολλὰ καὶ δυνατὰ ἀρχοντόπουλα;

» Μὰ ὁ Δίας εἶναι μεγάλος, εἶναι καὶ δίκιος. Πι-



στεύω πῶς θὰ μὲ λυπηθῇ καὶ θὰ μοῦ στείλῃ γρήγορα τὸν πατέρα μου· καὶ ὅταν ἔρθῃ ἐκεῖνος, θὰ βρῇ τρόπο νὰ τοὺς ἐξολοθρέψῃ ὅλους».

---

§ 56. Ὁ Ὀδυσσεύς φανερώνεται στὸ γιό του

1. Ὄταν ὁ Ὀδυσσεύς ἄκουσε τὰ τελευταῖα λόγια τοῦ γιοῦ του, δὲν μπόρεσε νὰ βασταχτῇ περισσότερο. Σηκώθηκε ἀπὸ τὴ θέση του καὶ εἶπε μὲ τρεμάμενη φωνή: «Οἱ θεοί, παιδί μου, λυπήθηκαν καὶ σένα καὶ μένα, καὶ θέλησαν νὰ μᾶς χαρίσουν αὐτὴ τὴν εὐτυχία σήμερα. Αὐτὸ ποὺ ἐπιθυμοῦσες ἔγινε. Ἦρθε ὁ πατέρας σου, Τηλέμαχε, καὶ εἶναι ἐδῶ μπροστά σου»· καὶ ἀμέσως μὲ τὰ λόγια αὐτὰ πέφτει ἀπάνω του, τὸν σφίγγει στὴν ἀγκαλιά του κι ἀρχίζει νὰ τὸν φιλῇ στὰ μάτια καὶ στὰ μάγουλα. Προσπαθοῦσε νὰ μιλήσῃ, μὰ δὲν μπορούσε· τὰ δάκρυα καὶ τ' ἀναφιλητὰ ἐπνιγαν τὴ φωνή του.

Ὁ Τηλέμαχος, ξαφνισμένος καὶ ἀμίλητος, δὲν μπορούσε νὰ πιστέψῃ σ' αὐτὰ ποὺ ἔβλεπε καὶ ποὺ ἄκουε. Ὁ Εὐμειος ὅμως τοῦ εἶπε κλαίοντας ἀπὸ χαρὰ καὶ κεῖνος: «Ἀλήθεια, Τηλέμαχε, ἔχεις τὸν πατέρα σου μπροστά σου, πίστεψέ με. Ἐσὺ δὲν τὸν γνωρίζεις, γιατί σ' ἄφησε μικρὸ καὶ σὲ βρίσκει ἄντρα».

Ὁ Τηλέμαχος τότε, τρελὸς ἀπὸ τὴ χαρὰ του, ἔσφιξε κι αὐτὸς μέσα στὰ χέρια του τὸν πατέρα του καὶ τοῦ εἶπε: «Ἦρθες ἐπιτέλους, γλυκέ μου πατέρα, δὲν εἶναι ψέμα· οἱ θεοὶ ἄκουσαν τίς προσευχές μας καὶ μᾶς λυπήθηκαν».

Πολλή ὥρα ἔμειναν ἀγκαλιασμένοι, πατέρας καὶ γιός, καὶ πολλὰ δάκρυα ἔχυσαν καὶ οἱ δύο τους.

2. Ὄταν πέρασε ἡ πρώτη συγκίνηση, ὁ Τηλέμαχος παρακάλεσε τὸν πατέρα του νὰ τοῦ πῇ, πῶς ἔφτασε ἐπιτέλους στὴν Ἰθάκη· καὶ ἐκεῖνος διηγήθηκε τότε σύντομα, πῶς ἔφτασε ἀπὸ τὴ Σχερία μὲ πλοῖο τῶν Φαιάκων ὕστερα ἀπὸ πολλὰ βάσανα, ποὺ ὑπόφερε τόσα χρόνια σὲ στεριᾶς καὶ σὲ θάλασσες:

« Αὐτὰ ὅμως ὅλα ὅσα ἔπαθα ὡς τώρα, πέρασαν» εἶπε τελειώνοντας τὴ διήγησή του ὁ Ὀδυσσεύς. «Τώρα ἔχομε νὰ φροντίσωμε γι' ἄλλα σπουδαῖα. Εἶναι ἀνάγκη νὰ σκεφτοῦμε καὶ οἱ τρεῖς μας, πῶς θὰ μπορέσωμε νὰ τιμωρήσωμε τοὺς ἀδιάντροπους μνηστῆρες. Πέστε μου πόσοι καὶ ποιοὶ εἶναι αὐτοί, γιὰ νὰ δῶ ἂν θὰ μπορέσωμε οἱ τρεῖς μας νὰ τοὺς τιμωρήσωμε, ἢ μήπως θὰ χρειαστῇ νὰ πάρωμε κι ἄλλους γιὰ βοηθοὺς».

Τότε ἀποκρίθηκε ὁ Τηλέμαχος:

—«Πολὺ δύσκολο εἶναι τρεῖς ἄνθρωποι νὰ πολεμήσωμε μὲ τόσους μνηστῆρες. Ἄν θελήσωμε νὰ τὰ βάλωμε μὲ ὅλους αὐτοὺς ἐμεῖς οἱ τρεῖς μας, πολὺ φοβοῦμαι μήπως, ἀντὶ νὰ κάμωμε κακὸ σ' αὐτούς, πάθωμε ἐμεῖς κακὸ μεγάλο. Γι' αὐτὸ νομίζω πῶς πρέπει νὰ πάρωμε κι ἄλλους βοηθοὺς».

—«Γνωστικὰ μιλεῖ ὁ Τηλέμαχος» εἶπε ὁ Εὐμαιος συλλογισμένος.

—«Μὴ φοβάστε, καὶ οἱ θεοὶ θὰ μᾶς βοηθήσουν» ἀποκρίθηκε ὁ Ὀδυσσεύς. «Τὸ δίκιο στὸν ἀγῶνα αὐτὸν εἶναι μαζί μας. Ἀκοῦστε τί πρέπει νὰ κάμωμε.

3. »Ἐσύ, Τηλέμαχε, πρέπει ἀμέσως τώρα, νὰ κατεβῆς στὴν πόλη. Νὰ πᾶς γρήγορα στὸ παλάτι, νὰ σὲ δῇ ἡ μητέρα σου καὶ νὰ ἡσυχάσῃ. Βέβαια θὰ τῆς δώσης θάρρος, δὲ θὰ τῆς πῆς ὅμως τίποτε γιὰ τὸν ἐρχομό μου. Δὲν πρέπει κανεὶς ἄλλος ἀπὸ σᾶς τοὺς δυὸ νὰ ξέρῃ, πὼς ἐγὼ ἔφτασα στὴν Ἰθάκῃ· οὔτε ἡ μητέρα σου οὔτε κι ὁ ἴδιος ὁ παππούς σου.

»Ἐπειτα αὖριο πρέπει νάρθω κι ἐγὼ στὸ παλάτι, νὰ γνωρίσω τοὺς μνηστῆρες καὶ νὰ δῶ τοὺς δούλους. Πρέπει νὰ ξέρω καλά, ποιοὶ ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες εἶναι ἐπίφοβοι καὶ παλικάρια, καὶ ποιοὶ ἀπὸ τοὺς δούλους μοῦ μένουν πιστοὶ ἀκόμῃ.

»Καταλαβαίνετε ὅμως, πὼς πρέπει νὰ παρουσιασθῶ σὰν ξένος καὶ νὰ μὴν ξέρῃ κανεὶς ποιὸς εἶμαι. Γι' αὐτὸ θὰ σὲ παρακαλέσω, Εὐμαιε, νὰ μοῦ δανείσῃς καμιὰ παλιὰ φορεσιὰ κουρελιασμένη. Ἔτσι θὰ μποροῦσα νὰ μεταμορφωθῶ ὁλότελα καὶ νὰ παρουσιασθῶ στὸ παλάτι σὰ ζητιάνος ».

—«Παλιὰ καὶ κουρελιασμένα ροῦχα θὰ βρεθοῦν ἐδῶ στὴν καλύβη ἀφεντικό· καινούριο δυστυχῶς δὲ βρίσκεται κανένα» εἶπε γελώντας ὁ Εὐμαιος.

Ἦ Ὀδυσσεύς ἐξακολούθησε :

—«Θὰ μὲ ὀδηγήσῃ ὡς τὸ παλάτι ὁ Εὐμαιος καὶ θὰ παρουσιασθῶ σὰ ζητιάνος. Ἄν κανέναν ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες μὲ περιπαίξῃ ἢ μὲ βρίσῃ ἢ καὶ μὲ χτυπήσῃ ἀκόμῃ, ἐσύ, παιδί μου Τηλέμαχε, νὰ μὴ θυμώσης διόλου. Ὑπόμενε καὶ κοίταζε μονάχα μὲ τρόπο μλακὸ νὰ τοὺς καταφέρῃς νὰ μὴ μὲ κακομεταχειρίζονται. Οἱ μνηστῆρες βέβαια δὲ θὰ σ' ἀκούσουν, μὰ

δὲν πειράζει· στὰ τόσα ἄλλα κακὰ ἃς εἶναι κι αὐτό.  
Σὲ λίγο θὰ τὰ πληρώσουν ὅλα μαζί.

»Κι ἓνα τελευταῖο ἔχω νὰ σοῦ παραγγεῖλω ἀκόμη,  
Τηλέμαχε. Ὅταν θὰ ἔρθῃ ἡ ὥρα νὰ χτυπήσωμε τοὺς  
μνηστῆρες, θὰ σοῦ γνέψω. Μόλις δῆς ἐσὺ τὸ γνέψιμό  
μου, ἀμέσως νὰ συνάξῃς ὅλα τὰ ὄπλα, ὅσα βρί-  
σκονται στὰ δωμάτια καὶ στοὺς διαδρόμους, καὶ νὰ  
τὰ κρύψῃς στὴν ὀπλοθήκη. Ἄν σὲ ρωτήσουν οἱ  
μνηστῆρες, γιατί τὸ κάνεις αὐτό, ἐσὺ νὰ πῇς πὼς  
θέλεις νὰ τὰ προφυλάξῃς ἀπὸ τὸν καπνὸ.

»Αὐτὰ ὅλα πρέπει νὰ γίνουν ἔτσι, κι ὕστερα ὁ  
Δίας βοηθὸς μας!»

4. Ὁ Τηλέμαχος ὑποσχέθηκε πὼς θὰ κάμῃ ὅ,τι  
τοῦ πκράγγειλε ὁ πατέρας του· κι ἀμέσως παίρ-  
νει στὸ χέρι τὸ κοντάρι του, χαιρετᾷ τὸν πατέρα  
του καὶ τὸν Εὐμειο, καὶ τραβᾷ γιὰ τὴν πόλιν.

---

#### § 57. Ὁ Τηλέμαχος μιλεῖ μὲ τὴ μητέρα του.

1. Ὁ Τηλέμαχος περνώντας ἀνάμεσα ἀπὸ σπαρ-  
μένα χωράφια κι ὁμορφὰ λιοπερίβολα, ἔφτασε γρή-  
γορα στὴν πόλιν καὶ τράβηξε ἴσια στὸ παλάτι.

Μόλις μπῆκε μέσα, τὸν εἶδε ἡ γριά ὑπηρέτριά  
του Εὐρύκλεια, καὶ χαρούμενη ἔτρεξε νὰ τὸν κα-  
λωσορίσῃ. Τὸ ἴδιο ἔκαμαν κι οἱ ἄλλες οἱ δοῦλες· καὶ  
μιὰ ἔτρεξε γρήγορα στὸ ἀπάνω πάτωμα, στὰ δωμά-

τια τῆς βασίλισσας, καὶ τὴν εἰδοποίησε πῶς ἦρθε  
ὁ Τηλέμαχος.

2. Μόλις τὸ ἄκουσε ἐκείνη, κατεβαίνει ἀμέσως  
τρεχάτη, ἀγκαλιάζει τὸ γιό της κι ἀρχίζει νὰ τὸν  
γλυκοφιλῇ στὰ μάτια καὶ νὰ τοῦ λέη παραπονετικά :

« Ἦρθες λοιπόν, καλὸ μου παιδί ; Ἦρθες, χαρὰ  
τῆς ζωῆς μου, ἀκριβέ μου Τηλέμαχε; Καλωσώρισες !  
Δὲν ἐλπίζα νὰ σὲ ξαναἰδῶ πιά, ἀφότου ἔφυγες κρυφὰ  
γιὰ τὴν Πύλο, χωρὶς νὰ μὲ ρωτήσης. Ἔτσι κάνουν  
τὰ παιδιὰ πού ἔχουν μητέρα ; Ἄς εἶναι ὅμως, δὲν  
πειράζει· αὐτὸ δὲ θὰ μοῦ τὸ ξανακάμης ἄλλη φορά.  
Ἐλα τώρα, πές μου τί ἄκουσες καὶ τί ἔμαθες γιὰ  
τὸν πατέρα σου ; »

3. Μὲ πόση χαρὰ θὰ ἔλεγε ὁ Τηλέμαχος στὴ  
μητέρα του, πῶς ἦρθε ὁ πατέρας του καὶ σὲ λίγο  
θὰ τὸν ἐβλεπε κι ἐκείνη μὲ τὰ μάτια της καὶ θὰ  
τὸν ἔσφιγγε στὴν ἀγκαλιά της ! Θυμόταν ὅμως τὰ  
λόγια τοῦ πατέρα του, καὶ γι' αὐτὸ μίλησε στὴ μη-  
τέρα του ἔτσι :

« Νὰ μὲ συμπαθήσης, καλὴ μου μητέρα, γιατί  
ἔκαμα τὸ ταξίδι αὐτὸ χωρὶς νὰ σὲ ρωτήσω. Φο-  
βήθηκα μήπως μ' ἐμποδίσης. Καταλάβαινα πῶς ἦταν  
ἀνάγκη νὰ τὸ κάμω, γιὰ νὰ μπορέσω νὰ πληροφορη-  
θῶ κάτι σωστὸ γιὰ τὸν πατέρα μου. Καὶ γιὰ καλὴ  
μας τύχη ἔμαθα πῶς ὁ πατέρας ζῇ καὶ σὲ λίγο θὰ  
βρίσκεται κοντά μας.

»Δὲν εἶναι ὅμως τώρα καιρὸς νὰ σοῦ τὰ διηγηθῶ  
ὅλα. Αὐτὸ μονάχα σοῦ λέω, πῶς ἀκόμη λίγο καὶ θὰ



τελειώσουν τὰ βάσανά μας. Σὲ παρακαλῶ τώρα ν' ἀνεβῆς στὰ δωμάτιά σου καὶ νὰ εὐχαριστήσης τοὺς θεοὺς, γιὰτὶ μὲ γλίτωσαν ἀπὸ μεγάλο κίνδυνο. Ὑστερα νὰ τοὺς παρακαλέσης νὰ μᾶς βοηθήσουν σ' ἐκεῖνο πού ἔχομε ἐσύ κι ἐγὼ στὸ νοῦ μας».

4. Ἡ Πηνελόπη ἔσφιξε ἀκόμη μιὰ φορὰ στὴν ἀγκαλιὰ τὸ γιό της, καὶ ὕστερα συγκινημένη γύρισε στὰ δωμάτιά της κι ἔκαμε ὅ,τι τῆς εἶχε παραγγείλει ἐκεῖνος.

---

#### § 58. Ἕνας κακὸς δοῦλος.

1. Τὴν ἄλλη μέρα, πρῶι πρῶι, ὁ Εὐμαιος τελειώσε ὅλες τὶς πρωινὲς δουλειές του στὶς χοιρομάντρες· κι ἀφοῦ ξεπροβόδισε τοὺς παραγιοὺς γιὰ τὴ βοσκή, ἔρχεται ἀμέσως στὴν καλύβα, βρίσκει μιὰ παλιά φορεσιά του, λερή καὶ κουρελιασμένη, ἓνα πέτσινο σακούλι κι ἓναν παλιὸ σκοῦφο, καὶ τὰ δίνει στὸν Ὀδυσσεά.

Ξεντύνεται τότε ἐκεῖνος τὰ καινούρια καὶ ὠραῖα ροῦχα πού φοροῦσε, βγάζει καὶ τὰ ὁμορφα πέδιλά του καὶ τὰ κάνει ὅλα ἓνα μικρὸ δέμα.

Ἐπειτα, ἀφοῦ ἔμεινε ξυπόλυτος, φορεῖ τὰ κουρελιασμένα ροῦχα καὶ κρεμᾷ στὸν ὦμο του τὸ πέτσινο σακούλι. Ἀνακατώνει ὕστερα μὲ τὰ δυό του χέρια τὰ μαλλιά καὶ τὰ γένεια του, ὥστε νὰ φαίνωνται ἀχτένιστα ἀπὸ πολὺν καιρό, καὶ φορεῖ τὸν παλιὸ σκοῦφο τοῦ Εὐμαιου.

Τελευταῖα παίρνει στὰ χέρια του ἓνα μεταχει-  
ρισμένο ραβδί, γέρνει κατὰ μπρὸς τὸ κορμί του καὶ  
ὕστερα λέει στὸν Εὐμαιο :

« Ἔ, τί λές, Εὐμαιε ; »

— « Σωστὸς διακονιάρης, ἀφεντικό, κι ἀπὸ τοὺς  
παλιοὺς μάλιστα ! » ἀποκρίθηκε ὁ Εὐμαιος, ξεκαρδι-  
σμένος ἀπὸ τὰ γέλια.

Τότε ὁ Ὀδυσσεάς τοῦ παραδίνει τὸ δέμα καὶ τοῦ  
λέει : « Ὅταν φτάσωμε στὸ παλάτι, Εὐμαιε, τὸ δίνεις  
στὰ χέρια τοῦ παιδιοῦ μου.

2. Σὲ λίγο ξεκίνησαν οἱ δύο τους γιὰ τὴν πό-  
λη. Ἀφοῦ περπάτησαν κάμποσο, στάθηκαν ἔξω ἀπὸ  
τὰ σπίτια, στὴ βρύση ποὺ ἔπαιρναν νερὸ οἱ κάτοικοι.

Ἀναγάλλιασε ἡ καρδιὰ τοῦ Ὀδυσσεά, ὅταν ἀντί-  
κρισε τὴ βρύση αὐτὴ καὶ εἶπε μέσα του : « Ἄ, τὴν  
ἄμορφη βρυσούλα τῆς πατρίδας μου ! Ὅπως τὴν  
ἄφησα, τὴν ξαναβρίσκω ».

Κι ἦταν ἀληθινὰ ἄμορφη ἡ βρύση ἐκείνη τῆς Ἰ-  
θάκης.

Ἀπὸ ἓναν ψηλὸ βράχο, σκεπασμένο μὲ κισσοὺς  
καὶ μὲ πολυτρίχια, ἔβγαινε ὀρμητικὰ τὸ κρυσταλ-  
λένιο νερό της. Γύρω της λεῦκες ψηλές ἰσκιωναν  
ἄμορφα ὅλο τὸ μέρος· κι ἀπάνω ἀπὸ τὸ βράχο  
φαινόταν στημένος ἓνας μικρὸς βωμός, ὅπου οἱ  
διαβάτες συνήθιζαν ν' ἀφήνουν ὀπωρικὰ καὶ ἄλλες  
προσφορὲς γιὰ τὶς νεράιδες.

3. Ὁ Ὀδυσσεάς κι ὁ Εὐμαιος, ἀφοῦ ξεδίψασαν, κά-  
θισαν νὰ ξεκουραστοῦν.

Τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ φτάνει στὴ βρύση κι ὁ γιδο-  
βοσκὸς τοῦ Ὀδυσσέα, ὁ Μελάνθιος, μὲ δυὸ βοηθοὺς  
του. Ὡδηγοῦσαν στὸ παλάτι διαλεχτοὺς τράγους γιὰ  
τὸ τραπέζι τῶν μνηστήρων.

Μόλις εἶδε τὸν Εὐμαιο μαζὶ μὲ τὸν Ὀδυσσέα, ἀντὶ  
νὰ τοὺς χαιρετήσῃ, ἄρχισε νὰ γελάῃ καὶ νὰ τοὺς περι-  
παίζῃ:

«Καλέ, τί ταιριασμένο ζευγάρι ποὺ εἶστε! Χὰ  
χὰ χὰ χὰ! Καλὰ τὸ λέει ἡ παροιμία: «Ὅμοιος τὸν  
δμοιο». Κοίταξε ἐδῶ, ὁ ἓνας κουρελιάρης ὁδηγεῖ  
τὸν ἄλλο! Καὶ δὲ μοῦ λές, ἐσὺ χαμένε χοιροβοσκέ,  
γιατί τὸν περιμάζεψες αὐτὸν τὸ βρομερὸ ζητιάνο; Ἡ  
μήπως τὰ μοιράζεσαι μαζὶ του τὰ ψωμιά, ποὺ μα-  
ζεύει γυρίζοντας ὅλη μέρα ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα; Δὲ  
μοῦ τὸν δίνεις ἐμένα, νὰ μοῦ φυλάγῃ τὴ μάντρα, νὰ  
καθαρίζῃ τὸ στάβλο καὶ νὰ φέρνῃ ἀπὸ τὸ δάσος τρυ-  
φερά κλχδιὰ γιὰ τὰ κατσίκια μου; Θὰ καλοπερνᾷ  
κοντὰ μου. Θὰ πίνῃ τυρόγαλο ὅσο θέλει, καὶ θὰ πα-  
χαίνειν σὰ χοῖρος!

»Μὰ δὲν πιστεύω νὰ τοῦ ἀρέσῃ ἡ δουλειά. Ἄν τοῦ  
ἄρεζε, δὲ θὰ καταντοῦσε ψωμοζήτητης. Αὐτὸς ἔμαθε  
στὴν τεμπελιά καὶ στὴ ζητιανιά. Κακομοίρη, τί θὰ  
πάθῃς, ἂν ἔρθῃς νὰ ζητιανέψῃς στὸ παλάτι! Πολλὰ  
σκαμνιά θὰ σπάσουν στὰ πλευρά σου οἱ μνηστῆρες!»

Αὐτὰ εἶπε ὁ Μελάνθιος καὶ καθὼς προσπέρασε  
κοντὰ ἀπὸ τὸν Ὀδυσσέα, τὸν κλότσησε.

4. Ἐκεῖνος ὑπόμεινε καὶ τίς βρισιὲς καὶ τὴν κλο-  
τσιά, χωρὶς μῆτε λέξῃ νὰ βγάλλῃ ἀπὸ τὸ στόμα του, ἂν

καὶ μποροῦσε μὲ μιὰ γροθιά του νὰ τὸν συγυρίσῃ γιὰ καλὰ.

Ὁ Εὐμαιὸς ὅμως θύμωσε πολὺ καὶ εἶπε στὸ Μελάνθιο :

« Ἐ, καὶ νὰ παρουσιαζόταν ὁ κύριός μας αὐτὴν τῇ στιγμῇ ἐδῶ ἀπὸ καμιά μεριά! Τότε θὰ ἐβλεπες, κακομοίρη, πῶς θὰ σοῦ διώρθωνε αὐτὴ σου τὴν ἀδιαντροπιά. Δὲν ντρέπεσαι νὰ περιπαίζης καὶ νὰ κακομεταχειρίζεσαι ἓναν ξένο καὶ δυστυχισμένο ἄνθρωπο;

»Μὰ ἐσὺ μόνο γι' αὐτὰ εἶσαι ἄξιος. Νὰ γυρίζης ἐδῶ κι ἐκεῖ ὅλη τὴν ἡμέρα χωρὶς δουλειά, νὰ βρίζης καὶ νὰ περὶ γελᾷς τοὺς διαβάτες, καὶ ν' ἀφήνης ἀφύλαχτα τ' κοπάδια τοῦ ἀφεντικοῦ μας ».

— « Τί μοῦ φέλνεις αὐτοῦ, παλιόγερε! Ἐμένα φοβερίζεις; Ἐγὼ δὲν ἔχω ἀνάγκη ἀπὸ κανένα. Ἄς εἶναι καλὰ τ' ἀρχοντόπουλα, οἱ μνηστῆρες! Τὸν Τηλέμαχος θὰ φοβηθῶ ἐγώ; Μονάχα νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς νὰ χαθῇ κι αὐτὸς γρήγορα, ὅπως χάθηκε κι ὁ πατέρας του ».

Αὐτὰ γύρισε κι εἶπε μὲ ἀδιαντροπιά ὁ Μελάνθιος καὶ τράβηξε πάλι μὲ τοὺς βοηθοὺς του γιὰ τὸ παλάτι (5).

---

### § 59. Ἕνας πιστὸς φίλος.

1. Σὲ λίγο ἔφτασε ἐκεῖ κι ὁ Εὐμαιὸς μὲ τὸν Ὀδυσσεά καὶ στάθηκαν κοντὰ στὴν ἐξώπορτα :

« Μοῦ φαίνεται, Εὐμαιε, πῶς ἐδῶ μέσα οἱ φί-

λοι μας περνοῦν ώραῖα τὸν καιρὸ τους» εἶπε σιγὰ ὁ Ὀδυσσεάς, κοιτάζοντας ὁλόγυρά του. «Ἀκούω λύρα, ἀκούω τραγούδια, καὶ στὰ ρουθούνια μου ἔρχεται μυρουδιὰ ἀπὸ ψημένα κρέατα. Γλεντοκοποῦν οἱ ἄθλιοι ξοδεύοντας τὰ ξένα, καὶ δὲ συλλογίζονται τὴν ἀδικία. Μὰ ἐλπίζω γρήγορα οἱ θεοὶ νὰ τοὺς τιμωρήσουν».

— «Καὶ αὐτὸ γίνεται κάθε μέρα, χρόνια τώρα» εἶπε ὁ Εὐμαιοὺς κουνώντας τὸ κεφάλι. «Μὰ ἔλα, ἄς ἀποφασίσωμε ποιὸς ἀπὸ τοὺς δυὸ μας θὰ μπῇ πρῶτος στὸ παλάτι. Γιατὶ θαρρῶ πῶς δὲν εἶναι σωστὸ νὰ μποῦμε καὶ οἱ δυὸ μαζί».

— «Ἐμπα ἐσὺ πρῶτος, Εὐμαίε, ἀποκρίθηκε ὁ Ὀδυσσεάς, καὶ δῶσε στὸν Τηλέμαχο τὸ δέμα πὺ κρατεῖς. Ὅστερα ἀπὸ λίγο μπαίνω κι ἐγώ».

2. Ἐνῶ ὁ Ὀδυσσεάς καὶ ὁ Εὐμαιοὺς μιλοῦσαν ἔτσι, ἓνα γέρικο σκυλί, ξαπλωμένο κοντὰ στὸν ἑξω τοῖχο τοῦ παλατιοῦ, σήκωσε τὸ κεφάλι του καὶ τέντωσε τ' αὐτιά του.

Ἦταν ὁ Ἄργος, τὸ ἀγαπημένο σκυλὶ τοῦ Ὀδυσσεά, πὺ τὸ εἶχε μεγαλώσει ὁ ἴδιος, μὰ δὲν τὸ χάρηκε πολὺ, γιατί ἔφυγε γιὰ τὴν Τροία.

Ὁ σκύλος αὐτὸς στὰ νιάτα του ἦταν ὁμορφο ζῶο κι ἐπιτήδειο νὰ κυνηγᾷ λαγούς, ἐλάφια κι ἀγριόγιδα. Ἀπὸ τὸν καιρὸ ὅμως πὺ ἦρθαν οἱ μνηστῆρες στὸ παλάτι τοῦ Ὀδυσσεά, ἀπὸ τότε κανένας δὲ φρόντιζε πιά γι' αὐτόν. Οἱ δοῦλοι καὶ οἱ δοῦλες κοίταζαν νὰ εὐχαριστήσουν τοὺς μνηστῆρες, καὶ δὲν τοὺς ἔμενε καιρὸς γιὰ τίποτε ἄλλο. Γι' αὐτὸ κι ὁ δυστυχισμένος ὁ Ἄργος ἦταν ὁλότελα παραμελημένος. Ξαπλωνόταν





στοὺς στάβλους καὶ στὶς κοπριές, καὶ ἦταν πάντα γεμάτος τσιμπούρια. Μέρες ὁλόκληρες δὲ σάλευε ἀπὸ τῇ θέσῃ του· εἶχε καταντήσῃ κοκαλιάρῃς ἀπὸ τὰ βαθιὰ γερατειά, καὶ μόλις κρατιόταν στῇ ζωῇ.

3. Ὡστόσο, μόλις ἔνωσε κοντά του τὸν Ὀδυσσεά, ἀμέσως τὸν ἐγνώρισε. Σήκωσε, ὅσο μπορούσε πιὸ ζωηρά, τὸ κεφάλι καὶ τ' αὐτιά του, καὶ τὸ σβησμένο γέρικο μάτι του ἄστραψε γιὰ μιὰ στιγμή. Προσπάθησε νὰ σηκωθῇ στὰ πόδια του καὶ νὰ πάῃ κοντὰ σὶδὸν κύριό του, μὰ δὲν μπόρεσε. Δὲν εἶχε πιά καθόλου δύναμη νὰ σαλέψῃ. Κούνησε μονάχα χαρούμενα τὴν οὐρά του, κατέβασε ὕστερα τ' αὐτιά καὶ ἀμέσως ξεψύχησε, μὲ τὰ μάτια καρφωμένα στὸν κύριό του.

Ὁ Ὀδυσσεάς τὸν εἶδε, τὸν ἐγνώρισε καὶ εἶπε δακρυσμένος:

«Κοίταξε! Ὁ δυστυχισμένος ὁ Ἄργος μου μένει πιστότερος ἀπὸ πολλοὺς δούλους μου» καὶ ἀφοῦ σφούγγισε ἓνα δάκρυ του, καμπούριασε πάλι τὸ κορ-

μί του καὶ μπῆκε στὸ παλάτι μὲ δυνατὸ καρδιο-  
χτύπι (7+8).

---

§ 60. Ὁ Ὀδυσσεύς μὲ τοὺς μνηστήρες.

1. Μπαίνοντας ὁ Εὐμαῖος βρῆκε τὸν Τηλέμαχο στὴν αὐλὴ τοῦ παλατιοῦ νὰ τὸν περιμένῃ. Μόλις τὸν εἶδε, ἦρθε κοντά του, τοῦ παραδῶσε τὸ δέμα τοῦ πατέρα του καὶ τοῦ εἶπε: «Τὸν ἄφησα ἔξω ἀπὸ τὴν ἐξώπορτα ἐπίτηδες, γιὰ νὰ μὴν μποῦμε καὶ οἱ δυὸ μαζί».

Ὁ Τηλέμαχος εὐχαριστήθηκε, πὺ εἶδε τὸν πατέρα του νὰ φυλάγεται ἔτσι. Πρόσταξε τὸν Εὐμαῖο νὰ μπῇ στὴν τραπεζαρία, ὅπου διασκέδαζαν οἱ μνηστήρες, καὶ αὐτὸς πῆγε κι ἔκρυψε τὸ δέμα στὴν κρεβατοκάμαρά του. Ὑστερα πῆγε κι αὐτὸς στὴν τραπεζαρία καὶ κάθισε λίγο παραπέρα ἀπὸ τὸν Εὐμαῖο.

2. Σὲ λίγο, ἐκεῖ πὺ ὅλοι ἔτρωγαν καὶ μιλοῦσαν μπροστὰ στὰ καλοστρωμένα τραπέζια, τὰ φορτωμένα ἀπὸ φαγητὰ καὶ κρασιά, βλέπουν νὰ παρουσιάζεται στὸ κατώφλι ὁ Ὀδυσσεύς σὰν κανέννας ζητιάνος.

Ὁ Τηλέμαχος ἀμέσως τότε παίρνει ἀπὸ τὸ τραπέζι ἓνα ὀλόκληρο ψωμὶ κι ἄρκετὰ κομμάτια ψητὸ κρέας, καὶ τὰ προσφέρει στὸ ζητιάνο.

Ὁ Ὀδυσσεύς τὰ δέχτηκε· εὐχαρίστησε τὸν Τηλέμαχο κι εὐχήθηκε δυνατὰ στὸ Δία νὰ τοῦ δώσῃ ὅλα τ' ἀγαθὰ. Ἐπειτα ἔστρωσε χάμω τὸ σακούλι του

για τραπεζομάντιλο, έβαλε άπάνω σ' αυτό τὸ ψωμί καὶ τὰ κρέατα, κάθισε κι ἄρχισε νά τρώη.

Ἐνῶ ὅμως ἔτρωγε, ἔρριχνε συχνά λοξές ματιές, πότε δεξιά καὶ πότε ἀριστερά. Ἦθελε νά γνωρίσῃ ὄχι μόνο τὴν κατάσταση τοῦ σπιτιοῦ του, ἀλλὰ καὶ τὸ φέρσιμο τῶν μνηστήρων καὶ τῶν δούλων του. Ἀπ' ὅσα ὅμως ἔβλεπε, φαινόταν πὼς δὲν ἔμενε εὐχαριστημένος· γιατί ὀλοένα κουνούσε τὸ κεφάλι καὶ κάτι μουρμούριζε σιγανὰ ἀνάμεσα στὰ δόντια.

3. Ἀφοῦ ἀπόφαγε, θέλησε νά δοκιμάσῃ τοὺς μνηστῆρες· νά δῇ δηλαδή, ποιὸς ἀπ' αὐτοὺς εἶναι πονεπκὸς καὶ ποιὸς ἄκαρδος κι ἄσπλαχνος. Σηκώθηκε λοιπὸν ἀπὸ τὴ θέση του, ἀκούμπησε στὸ ραβδί του κι ἄρχισε νά γυρίζῃ μὲ βήματα ἀργὰ μπροστὰ στὸν καθένα μνηστῆρα, ν' ἀπλώνῃ τὸ χέρι καὶ νά ζητῇ ἐλεημοσύνη.

Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες τὸν ἐλυποῦνταν καὶ τοῦ ἔδιναν κρέας καὶ ψωμί· ἄλλοι ρωτοῦσαν ποιὸς εἶναι αὐτὸς ὁ ζητιάνος καὶ πότε ἦρθε.

«Ὁ χοιροβοσκὸς ὁ Εὐμαῖος, ἐκεῖνος ἐκεῖ ὁ παραλογισμένος γέρος, μᾶς τὸν κουβάλησε σήμερα. Δὲν πιστεύω ὅμως μήτε κι αὐτὸς νά ξέρῃ ἀπὸ ποῦ κρατᾷ ἡ γενιά του» φώναξε ἀπὸ τὴ θέση του ὁ γιδοβοσκὸς ὁ Μελάνθιος.

4. Τότε ὁ Ἀντίνοος, ἓνας ἀπὸ τοὺς πιὸ ἀδιάντροπους μνηστῆρες, εἶπε μὲ θυμὸ στὸν Εὐμαῖο :

«Τί σοῦ ἦρθε, καταραμένε χοιροβοσκέ, νά μᾶς κουβαλήσῃς ἐδῶ αὐτὸν τὸν ψωμοζήτη; Δὲ μᾶς φτά-

νουν οἱ ἄλλοι ζητιάνοι πού ἔχομε στήν πόλη; καί ὅμως σοῦ κακοφαίνεται καί θυμώνεις μ' ἐμᾶς, γιατί τάχα καταστρέφομε τήν περιουσία τοῦ ἀφεντικοῦ σου. Τώρα δὲ φτάνομε ἐμεῖς καί κουβαλεῖς κι ἄλλους;»

Ὁ Εὐμαιος ἀπὸ τῇ θέσῃ του, καί χωρὶς νὰ πειραχτῇ διόλου ἀπὸ τὰ λόγια αὐτά, ἀποκρίθηκε:

« Δὲν ταιριάζει σὲ σένα, Ἀντίνοε, πού εἶσαι ἀπὸ μεγάλη κι ἀρχοντικὴ οἰκογένεια, νὰ μιλῇς ἔτσι. Ποιὸς προσκαλεῖ στὸ σπίτι του τοὺς ζητιάνους καί τοὺς ξένους; Ἐρχονται μόνοι τους ἢ τοὺς στέλνει ὁ Δίας, γιὰ νὰ δοκιμάσῃ τὴν καρδιά μας. Μὰ ἐσύ τέτοιος εἶσαι πάντα, σκληρὸς καί κακὸς στοὺς ξένους καί στοὺς ἀνθρώπους τοῦ σπιτιοῦ μας, καί πιὸ πολὺ σέ μένα. Ὅμως πολὺ λίγο μ' ἐνδιαφέρει γι' αὐτό. Ἄς εἶναι καλὰ ἢ κυρά μου κι ὁ καλὸς μου ἀφέντης, ὁ Τηλέμαχος. Ὅσο ζοῦν αὐτοὶ οἱ δύο, μοῦ εἶναι ἀδιάφορο ἂν τοῦ λόγου σου μ' ἀγαπᾷς ἢ μὲ μισῇς ».

5. Θὰ ἔλεγε κι ἄλλα περισσότερα ὁ Εὐμαιος, μὰ ὁ Τηλέμαχος τοῦ ἔγνεψε νὰ σταματήσῃ, γιὰ νὰ μὴν ἔρεθίσῃ τοὺς μνηστῆρες· καί γυρίζοντας ἔπειτα πρὸς τὸν Ἀντίνοο τοῦ εἶπε :

« Μὴ σὲ πειράζει τόσο πολὺ, Ἀντίνοε, γιατί θὰ λιγοστεύῃ ἡ περιουσία μου. Ὁ Θεὸς μοῦ ἔδωκε ἀρκετά. Ἄς φᾶνε λίγα καί οἱ ζητιάνοι! Μοῦ φαίνεται ὅμως πὼς τὰ θέλεις ὅλα γιὰ τὸν ἑαυτό σου, καί τίποτε γιὰ κανένα φτωχό ».

6. Αὐτὴν τὴ λογομαχίαν τὴν ἄκουσε κι ὁ Ὀδυσ-

σέας, καθὼς γύριζε στὴ σάλα καὶ ζητιάνευε, κι εὐχαριστήθηκε πολὺ ἀπὸ τὸ θάρρος κι ἀπὸ τὰ γνωστικά λόγια τοῦ γιοῦ του.

Τότε σίμωσε καὶ ὁ ἴδιος στὸν Ἀντίνοο, καὶ τὸν παρακάλεσε μὲ γλυκὰ λόγια νὰ τὸν λυπηθῇ καὶ νὰ τοῦ δώσῃ καὶ αὐτὸς κάτι.

Ὁ Ἀντίνοος ὅμως, καθὼς ἦταν καταθυμωμένος ἀπὸ τὴν παρατήρηση τοῦ Τηλέμαχου, λέει στὸν Ὀδυσσεά μὲ θυμό: «Χάσου ἀπὸ μπρὸς μου, ἄθλιε! Μακριὰ ἀπὸ τὸ τραπέζι μου! Κοίταξε, ἀδιάντροπος κι ἀχόρταγος ζητιάνος ποὺ εἶναι! Πῆρε μὲ τὴ σειρὰ ὅλα τὰ τραπέζια, καὶ δὲ χορταίνει ποὺ γέμισε τὸ σακούλι του ἀπὸ κρέατα κι ἀπὸ ψωμιὰ. Ζητᾷ κι ἄλλα! Φύγε ἀπὸ δῶ, ἀχόρταγε διακονιάρη!»

Ὁ Ὀδυσσεάς τὸν κοίταξε κατάματα, κούνησε τὸ κεφάλι του καὶ τοῦ εἶπε: «Κρῖμα στὰ νιάτα καὶ στὴν ὁμορφιά σου! Τόσο φιλόργυρο ἄνθρωπο δὲ γνώρισα ὡς τώρα, ὅσον καιρὸ ζητιανεύω. Ἐσὺ ἀπὸ τὰ δικά σου δὲ θάδινες σ' ἓνα φτωχὸ οὔτε μιὰ χούφτα ἀλάτι! Καλοκάθισες στὸ ξένο σπίτι καὶ τρῶς καὶ πίνεις, κι ὅμως λυπᾶσαι νὰ δώσης λίγο ψωμὶ σ' ἓνα δυστυχισμένο».

Ἀφρισε ἀπὸ τὸ θυμὸ του ὁ Ἀντίνοος καὶ εἶπε στὸν Ὀδυσσεά: «Ἄθλιε! ἐγὼ θὰ σοῦ δείξω ἀμέσως, πῶς τολμᾷς νὰ βρίζης»· κι ἀμέσως ἀρπάζει τὸ σκαμνὶ ποὺ ἀκουμποῦσε τὰ πόδια του, τὸ πετᾷ μὲ ὅλη τὴ δύναμη στὸν Ὀδυσσεά καὶ τὸν χτυπᾷ στὸ δεξιὸ του ὤμο, κοντὰ στὸ λαιμό.

Ὁ Ὀδυσσεάς δέχτηκε τὸ δυνατὸ ἐκεῖνο χτύπημα χωρὶς νὰ κλονιστῇ διόλου. Ὅστερα γύρισε στὴ θέση



του, ἔβαλε χάμω τὸ σακούλι κι ἀπὸ κεῖ εἶπε δυνατὰ στὸν Ἀντίνοο: «Βέβαια οἱ θεοί, ποὺ προστατεύουν τοὺς δυστυχησμένους, δὲ θ' ἀφήσουν ἀτιμώρητο ἓναν ἄνθρωπο ποὺ φέρνεται τόσο σκληρὰ στοὺς φτωχοὺς καὶ στοὺς ξένους».

Τότε ὁ Ἀντίνοος σηκώθηκε ὀρθίος, κατακόκκινος ἀπὸ τὸ θυμὸ του, καὶ λέει στὸν Ὀδυσσεά: «Ἡ τρῶγε αὐτοῦ ἥσυχα δίχως νὰ μιλήσῃ, ἢ φύγε ἀπ' ἐδῶ! Γιατὶ μὰ τοὺς θεοὺς, θὰ μὲ κάμῃς νὰ σὲ πετάξω ἔξω ἀπὸ τὸ πόδι».

7. Τὸ χτύπημα αὐτὸ τοῦ πατέρα του τὸ αἰσθάνθηκε κατάκαρδα ὁ Τηλέμαχος, καὶ οἱ βρισιὲς τοῦ Ἀντίνοου τὸν ἐρέθισαν παραπολύ. Κιτρίνισε ἀπὸ τὸ θυμὸ του, μὰ δὲν εἶπε τίποτε· θυμῆθηκε τὰ λόγια τοῦ πατέρα του καὶ σῶπασε.



§ 60. Ἡ Πηνελόπη ἐπαινεῖ τὸν Ὀδυσσεά.

1. Ἐκεῖνη τὴν ὥρα ἡ Πηνελόπη καθόταν στὸ ἀνώγι, στὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο τῆς κάμαράς της. Ἀκουσε τὶς φωνές καὶ τὰ θυμωμένα λόγια καὶ ζήτησε νὰ μάθῃ τί ἔγινε· καὶ ὅταν ἔμαθε ἀπὸ τὶς δοῦλες της πόσο ἄπρεπα φέρθηκε ὁ Ἀντίνοος στὸ ζητιάνο, εἶπε: «Μακάρι καὶ σένα, Ἀντίνοε, νὰ σὲ χτυπήσῃ ἔτσι μὲ τὴ σαῖτα του ὁ Ἀπόλλωνας!»

2. Ὑστερα μὲ μιὰ δούλα της προσκάλεσε κοντὰ της τὸν Εὐμαῖο καὶ τὸν πρόσταξε νὰ τῆς φέρῃ ἀπά-

νω τὸ ζητιάνοι: «Ὁ ξένος αὐτὸς θὰ γύρισε πολλὰ μέρη» εἶπε. «Ἴσως νὰ ξέρη τίποτε καὶ γιὰ τὸν ἄντρα μου. Πές του, σὲ παρακαλῶ, Εὐμαιε, νάρθη ἀπάνω μιὰ στιγμή».

—«Βέβαια κι ἐγὼ πιστεύω, καλὴ μου κυρία, πὼς κάτι θὰ ξέρη γιὰ τὸν ἀφέντη μας αὐτὸς ὁ ξένος» εἶπε χαμογελώντας πονηρὰ ὁ Εὐμαιος· καὶ κατέβηκε στὴν τραπεζαρία.

—«Πές τῆς κυρίας σου» λέει μὲ χαμηλὴ φωνὴ ὁ Ὀδυσσεύς, ὅταν ἄκουσε τὴν πρόσκληση, «πὼς δὲν εἶναι καιρὸς ἀκόμη νὰ τῆς μιλήσω γιὰ τὸν ἄντρα της. Ὅταν κατὰ τὸ βράδυ φύγουν ἀπ' ἐδῶ οἱ μνηστῆρες τότε θὰ τῆς πῶ κάποια καλὴ εἰδὴση».

3. Ἡ Πηνελόπη, ποὺ ρωτοῦσε πάντα γιὰ τὸν ἄντρα της κάθε περαστικὸ καὶ ξένο, ἄκουσε μὲ χαρὰ αὐτὰ τὰ λόγια. Ἐπαίνεσε τὸ ζητιάνο καὶ περίμενε πότε νὰ βραδιάσῃ, γιὰ ν' ἀκούσῃ τίποτε ἀπ' αὐτὸν γιὰ τὸ γυρισμὸ τοῦ ἀντρός της.



§ 62. Ὁ Ὀδυσσεύς παραβγαίνει στὴν πυγμαχία  
μὲ τὸν Ἴρο.

1. Ὑστερα ὁ Εὐμαιος, ἀφοῦ συνεννοήθηκε μὲ τὸν Τηλέμαχο νὰ ξανάρθῃ πάλι καὶ αὔριο στὸ παλάτι, χαιρέτησε μ' ἓνα γνέψιμο τὸν Ὀδυσσεά καὶ ἀμέσως ἔφυγε γιὰ τὶς χοιρομάντρες.

2. Μόλις ἔφυγε ὁ Εὐμαιος, ἦρθε στὸ παλάτι γιὰ νὰ ζητιανέψῃ ὁ Ἴρος, ἕνας ζητιάνος γνωστός σ' ὅλη τὴν Ἰθάκῃ γιὰ τὴν τεμπελιά καὶ γιὰ τὴν πολυφαγία του. Γι' αὐτὰ τὰ δυὸ ἐλαττώματά του κατάντησε ζητιάνος, ἂν καὶ ἦταν γερός, κατάγερος. Εἶχε πελώριο σῶμα, καὶ ὅμως δὲν ἦταν διόλου γενναῖος. Γι' αὐτὸ τοὺς δυνατοὺς τοὺς καλόπιανε καὶ τοὺς κολάκευε, ἐνῶ στοὺς ἀδύνατους καὶ στοὺς ἄλλους ζητιάνους φερνόταν πολὺ ἄσχημα. Ἀπὸ τοὺς μνηστήρες δεχόταν νὰ τὸν περιπαίξουν καὶ νὰ τὸν δέρουν, τοὺς ὁμοιοὺς του ὅμως τοὺς ἔβριζε καὶ τοὺς κακομεταχειριζόταν.

3. Ὅταν λοιπὸν ὁ ζητιάνος αὐτὸς μπῆκε στὴν τραπεζαρία, καὶ εἶδε τὸν Ὀδυσσεά νὰ κάθεται στὸ κατώφλι μὲ πολλὰ κρέατα καὶ ψωμιὰ μπροστά του, θέλησε νὰ τὸν διώξῃ ἀπὸ τὸ παλάτι, γιὰ νὰ μείνῃ μονάχος του νὰ ζητιανεύῃ: « Ἔ! σὺ γέρο » τοῦ λέει: « φύγε γρήγορα ἀπὸ δῶ, ἂν θέλῃς νὰ μὴ σὲ πετάξω στὴν αὐλὴ ἀπὸ τὸ πόδι ».

Ὁ Ὀδυσσεάς κοίταξε ἀπὸ τὸ κεφάλι ὡς τὰ πόδια τὸν Ἴρο καὶ τοῦ ἀποκρίθηκε, δίχως νὰ κουνηθῇ διόλου ἀπὸ τὴ θέσῃ του:

« Αὐτὸ τὸ κατώφλι, σύντροφε, μάς χωρεῖ καὶ τοὺς δυὸ μας. Δὲν πιστεύω νὰ ζηλεύῃς τὴν τύχη μου, ἀφοῦ κι οἱ δυὸ μας εἵμαστε ζητιάνοι. Ἐγὼ μήτε κανένα κακὸ σοῦ ἔκαμα μήτε θὰ ζηλέψω, ἂν οἱ μνηστήρες σοῦ δώσουν πιὸ πολλὰ ἀπὸ μένα. Κάθισε κι ἐσὺ ἐδῶ, καὶ θὰ χορτάσωμε κι οἱ δυὸ μας ».

— « Ὅχι » λέει μὲ θυμὸ ὁ Ἴρος. « Οὔτε δυὸ ἢ -

λιους μπορεί νὰ ὑποφέρῃ ἡ γῆ, οὔτε καὶ αὐτὸ τὸ παλάτι δύο ζητιάνους. Ὁ ἓνας ἀπὸ τοὺς δύο μας πρέπει νὰ λείψῃ ἀπὸ δῶ. Καὶ βέβαια δὲ θὰ φύγω ἐγώ, παρὰ ἡ ἀφεντιά σου. Βλέπεις αὐτὴν τὴ γροθιά μου; Ὅπου πέση, σπάζει κόκαλα!»

—«Εἶμαι γέρος καὶ πολυβασανισμένος» ἀποκρίθηκε ὁ Ὀδυσσεύς, «καὶ δὲν ἔχω καμιὰ ὄρεξιν νὰ πιастῶ μαζί σου, γιὰ νὰ διασκεδάσουν οἱ μνηστῆρες. Μὰ ἂν ἐπιμένῃς νὰ μὲ προκαλῇς, θ' ἀναγκαστῶ νὰ παραβγῶ μαζί σου καὶ τότε θὰ τὸ μετανιώσῃς».

—«Σήκω, γέρο, νὰ σοῦ δώσω ἓνα καλὸ μάθημα! Σήκω, ἂν τολμᾷς, νὰ σοῦ δείξω ἐγὼ ποιὸς εἶναι ὁ ξακουσμένος Ἴρος, ποὺ τὸν τρέμει ὅλη ἡ Ἰθάκη!» εἶπε πάλι ἐκεῖνος καὶ κοίταξε δεξιά καὶ ἀριστερὰ σὰ φουσκωμένος διάνος.

—«Πήγαινε στὸ καλὸ, σύντροφε, καὶ ἄφησέ με ἥσυχο στὴ δυστυχία μου!» ξαναεἶπε ὁ Ὀδυσσεύς, δίχως νὰ κουνηθῇ διόλου.

—«Ὅχι, ὄχι!» φώναξε δυνατώτερα ὁ Ἴρος. «Δυὸ ζητιάνοι δὲ χωροῦν στὸ παλάτι αὐτό. Ἐσὺ πρέπει νὰ γκρεμιστῇς γρήγορα ἀπὸ δῶ. Ἀλλιῶς θὰ δοκιμάσῃς τίς γροθιές μου».

4. Οἱ μνηστῆρες, ὅταν ἄκουσαν τοὺς δύο ζητιάνους νὰ μαλώνουν, εὐχαριστήθηκαν πολὺ, ποὺ βρῆκαν ἀκόμη μιὰ εὐκαιρία νὰ διασκεδάσουν. Ἦρθαν λοιπὸν κοντὰ τους καὶ ἄρχισαν νὰ ἐρεθίζουν τὸν Ἴρο.

Ἐκεῖνος, ἐπειδὴ ἐβλεπε πὼς ὁ Ὀδυσσεύς δὲν τὸ κουνοῦσε ἀπὸ τὴ θέση του, ἄρχισε νὰ τὸν βρίζῃ καὶ νὰ τὸν σκουντᾷ νὰ σηκωθῇ ν' ἀγωνιστοῦν στὴν πυγμαχία.

Ὁ Ὀδυσσεύς κρατήθηκε πολλή ὥρα. Ἀμα ὅμως εἶδε πῶς ὁ Ἴρος τοῦ φορτώθηκε γιά καλά, ἔχασε τὴν ὑπομονή του. Πετάχτηκε ἀπὸ τὴ θέση του, ἔβγαλε τὰ κουρελιασμένα ροῦχα του καὶ εἶπε στὸν Ἴρο θυμωμένα: « Ἐμπρός, παλικάρά μου! Εἶμαι ἔτοιμος καὶ σὲ περιμένω ».

Ὅταν ὁ Ἴρος εἶδε πόσο λεβέντικα πετάχτηκε ὁ Ὀδυσσεύς ἀπὸ τὴ θέση του· ὅταν εἶδε τὴ λυγερὴ κορμοστασιά του καὶ ἀντίκρισε τὰ δυναμωμένα χέρια καὶ τ' ἀτσαλένια πόδια του· καὶ ὅταν πιὸ πολὺ ἀπ' ὅλα ἄκουσε τὴ θυμωμένη φωνή του, τὸν ἔπιασε τρομάρα. Δείλιασε καὶ θέλησε νὰ ξεφύγῃ τὸν ἀγῶνα. Χαμήλωσε τὴ φωνή του καὶ εἶπε στὸν Ὀδυσσεά:

« Ἀστειεύτηκα, σύντροφε! Δὲν ἔχω τίποτε μαζὶ σου. Δώσμου τὸ χέρι σου κι ἄς γίνουμε φίλοι! »

— « Ὅχι, ψευτοπαλικάρὰ καὶ καυχησιάρη! » φώναζαν οἱ μνηστῆρες. « Εἶσαι ὑποχρεωμένος νὰ παραβγῆς, ἀφοῦ ἐσύ προκάλεσες τὸν ἄνθρωπο. Ἐμπρός, ἔρχισε! Ἀλλιῶς θὰ σοῦ σπάσωμε τὰ πλευρὰ καὶ θὰ σὲ διώξωμε ἀπὸ δῶ μὲ τίς κλοτσιές ».

5. Αὐτὰ ἔλεγαν οἱ μνηστῆρες κι ἔσπρωχναν τὸν Ἴρο καταπάνω στὸν Ὀδυσσεά. Γι' αὐτὸ ἀναγκάστηκε κι ἐκεῖνος ἄθελα κι ἀνόρεχτα νὰ τεντώσῃ τὰ χέρια του, ἂν καὶ τὰ πόδια του ἔτρεμαν ἀπὸ τὸ φόβο.

Ὁ Ὀδυσσεύς τότε συλλογίστηκε, ἂν θὰ ἔπρεπε νὰ δώσῃ στὸν Ἴρο τέτοια γροθιά, πού νὰ τὸν ἀφήσῃ νεκρό, ἢ νὰ τὸν ζαλίσῃ μονάχα καὶ νὰ ρίξῃ κάτω.

Προτίμησε τὸ δεύτερο, γιὰτὶ λυπήθηκε τὸν ἐχθρό του.





Γι' αὐτὸ ἀναγκάστηκε καὶ ἐκεῖνος νὰ τεντώσῃ τὰ χεῖρά του σ. 154).

Σὲ λίγο ἄρχισε ἡ πυγμαχία. Οἱ δυὸ ζητιάνοι στάθηκαν ὅπως ἔπρεπε, τέντωσαν τὰ χέρια καὶ μὲ σφιγμένες τὶς γροθιές τους προσπαθοῦσαν ὁ ἓνας νὰ χτυπήσῃ τὸν ἄλλο ἢ νὰ προφυλαχτῇ ἀπὸ τὰ χτυπήματά του.

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα καὶ ὁ πελώριος ὁ Ἴρος κατῶρθωσε πρῶτος νὰ χτυπήσῃ ἐλαφρὰ τὸν Ὀδυσσεά στὸν ὦμο.

Ἐνῶ ὅμως χαιρόταν καὶ περηφανευόταν γι' αὐτό, γρήγορος σὰν ἀγριόγατος ὁ Ὀδυσσεάς, τοῦ δίνει στὸ σβέροκο μιὰ γροθιά.

Τὸ αἷμα ἄρχισε τότε νὰ τρέχῃ ἀμέσως ἀπὸ τὰ ρουθούνια κι ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Ἴρου· καὶ τόσο πολλὴ ζαλίστηκε ἀπὸ τὸν πόνο, ὥστε ἔπεσε χάμω κι ἄρχισε νὰ μουγκρίζῃ, νὰ κλοτσᾷ καὶ νὰ τρίζῃ τὰ δόντια του.

6. Ὄταν εἶδαν αὐτὰ οἱ μνηστῆρες, ξεκαρδίστηκαν ἀπὸ τὰ γέλια, κι ἄρχισαν νὰ ἐπαινοῦν καὶ νὰ συγχαίρωνται τὸν Ὀδυσσεά. Ὁ Ὀδυσσεάς ὅμως, δίχως νὰ προσέξῃ διόλου στοὺς ἐπαίνους, σήκωσε τὸν ἀντίπαλό του ἀπὸ τῇ μέσῃ, τὸν ἔβγαλε ἀπὸ τὴν τραπεζαρία καὶ τὸν παράδωσε στὶς δοῦλες νὰ τὸν περιποιηθοῦν. Ὑστερὰ ξαναγύρισε στὴ θέση του, φόρεσε τὰ κουρέλια του, κρέμασε τὸ σακούλι στὸν ὦμο καὶ κάθισε ἥσυχος, χωρὶς καμιὰ περηφάνια γιὰ τὸ κατόρθωμά του.

§ 63. Ὁ Ὀδυσσεὺς μαλώνει τὶς δοῦλες καὶ κρύβει τὰ δῖπλα τοῦ παλατιοῦ του.

1. Οἱ μνηστῆρες ὑστερώτερα ἐξακολούθησαν νὰ τρῶνε καὶ νὰ διασκεδάζουν, ὥσπου νύχτωσε.

Τότε μερικὲς ἀπὸ τὶς δοῦλες ἄρχισαν ν' ἀνάβουν τὰ φῶτα τῆς τραπεζαρίας κι ἄλλες νὰ φέρνουν ξερὰ ξύλα γιὰ τὸ τζάκι.

Οἱ μνηστῆρες, ζαλισμένοι ἀπὸ τὸ κρασί, πείραζαν μὲ ἄπρεπα λόγια τὶς δοῦλες. Ἐκεῖνες ὄχι μόνον δέχονταν μ' εὐχαρίστηση τὰ πειράγματά τους, ἀλλὰ ἔκαναν κι αὐτὲς τὰ ἴδια.

2. Ὄταν εἶδε αὐτὰ ὁ Ὀδυσσεὺς, τὶς πλησίασε ἔξω ἀπὸ τὴν τραπεζαρία καὶ τοὺς εἶπε μὲ γλυκὸ τρόπο:

«Δὲν εἶναι σωστό, κορίτσια, νὰ μπαινοβγαίνετε ἐσεῖς πιά ἐδῶ μέσα. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ὅλοι εἶναι μεθυσμένοι, καὶ δὲν ξέρουν μήτε τί λέγουν μήτε τί κάνουν. Πάρτε τὴ δουλειά σας καὶ πηγαίνετε στὸ δωμάτιο τῆς κυρίας σας νὰ δουλέψετε κοντὰ της. Ἐγὼ θὰ φροντίσω γι' αὐτὰ τ' ἀρχοντόπουλα, νὰ μὴν τοὺς λείψῃ μήτε φῶς μήτε φωτιά, ἀκόμη καὶ ἂν τὸ γλέντι βαστάξῃ ὡς τὸ πρῶν».

3. Αὐτὰ εἶπε ὁ Ὀδυσσεὺς. Οἱ δοῦλες ὅμως γέλασαν καὶ κοιτάχτηκαν περιπαιχτικὰ μεταξὺ τους. Μιὰ μάλιστα ἀπ' αὐτές, ἡ ὁμορφη Μελανθώ, εἶπε στὸν Ὀδυσσεῦ περιφρονητικά:

«Ὅρίστε τώρα! Ἕνας κουρελιάρης ζητιάνος τολμᾷ νὰ κάνη παρατήρηση σὲ ξένο σπίτι! Φαίνεται πὼς τὸ κρασί σὲ ζάλισε καὶ δὲν ξέρεις τί λές, καημένη. Ἡ μήπως τὸ πῆρες ἀπάνω σου, γιατί νίκησες τὸν Ἴρο; Πρόσεξε, κακομοίρη μου, νὰ μὴ φωνάξω κανέναν ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες καὶ σοῦ σπάσῃ τὰ πλευρά σου».

—«Ἀδιάντροπη!» εἶπε τότε μὲ θυμὸ ὁ Ὀδυσσεάς στὴ Μελανθώ. «Θὰ τὰ πῶ ὅλα αὐτὰ στὸν Τηλέμαχο, καὶ θὰ δῆς τότε τί θὰ πάθῃς».

4. Οἱ δοῦλες φοβήθηκαν ἀπ' αὐτὰ τὰ λόγια καὶ ἔφυγαν ἀπὸ τὸ δωμάτιο τῶν μνηστήρων.

Τότε ὁ Ὀδυσσεάς ὄρθιος πρόσεχε μονάχος του τὰ φῶτα καὶ τὴ φωτιά, καὶ μὲ τὸ νοῦ του σχεδίαζε πῶς νὰ ἐξολοθρέψῃ τοὺς μνηστῆρες.

Ἐπιτέλους ἡ διασκέδαση τελείωσε καὶ οἱ μνηστῆρες ἔφυγαν γιὰ τὰ σπίτια τους.

Ὅταν ἄδειασε ὅλως διόλου ἡ τραπεζαρία, ὁ Ὀδυσσεάς λέει μὲ σιγανὴ φωνὴ στὸ γιό του:

«Εἶναι καιρὸς τώρα, Τηλέμαχε, νὰ κρύψωμε ὅλα τὰ ὅπλα ἀπὸ τὰ δωμάτια καὶ τοὺς διαδρόμους στὴν ἀποθήκη. Αὔριο δὲν ξέρομε τί μπορεῖ νὰ γίνη. Εἶναι ὅμως ἀνάγκη νὰ μὴν καταλάβουν τίποτε οἱ μνηστῆρες».

Ὁ Τηλέμαχος ὑπάκουσε πρόθυμα στὴ συμβουλὴ τοῦ πατέρα του· προσκάλεσε τὴ γριά ὑπηρέτρια Εὐρύκλεια καὶ τῆς παράγγειλε νὰ μαζέψῃ σὲ μιὰ κάμαρα ὅλες τὶς δοῦλες καὶ νὰ τῆς κρατήσῃ ἐκεῖ, ὥσπου αὐτὸς μαζί μὲ τὸ ζητιάνο νὰ κουβαλήσουν

καὶ νὰ κλείσουν στὴν ἀποθήκη τὰ ὅπλα, ὅσα ἦταν  
ἔξω.

Ἡ Εὐρύκλεια ἔκαμε γρήγορα ὅ,τι τῆς πρόσταξε  
ὁ Τηλέμαχος, καὶ τότε αὐτὸς μαζί μὲ τὸν πατέρα  
του κουβάλησαν κι ἔκρυψαν ὅλα τὰ ὅπλα στὴν ἀπο-  
θήκη, χωρὶς κανεὶς νὰ τοὺς καταλάβῃ.

Ὅστερα ἀπὸ αὐτό, ὁ Ὀδυσσεύς εἶπε στὸ γιό  
του : « Πήγαινε τώρα νὰ κοιμηθῇς, παιδί μου ! Αὐ-  
ριο ἴσως νάχωμε μεγάλο ἀγῶνα, καὶ πρέπει νὰ εἶσαι  
δυναμωμένος. Ὅσο γιὰ μένα, θὰ βρῶ κάπου νὰ πλα-  
γιάσω ».

Ὁ Τηλέμαχος καλονύχτησε τὸν πατέρα του καὶ  
πῆγε στὴν κρεβατοκάμαρά του.



#### § 64. Ἡ Πηνελόπη μιλεῖ μὲ τὸ ζητιάνο.

1. Μόλις χωρίστηκαν πατέρας καὶ γιός, ὁ Ὀ-  
δυσσεύς πῆγε στὴν τραπεζαρία καὶ κάθισε συλλογι-  
σμένος κοντὰ στὸ τζάκι.

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα καὶ νά, παρουσιάζεται  
στὸ κατώφλι τῆς τραπεζαρίας ἡ γυναῖκα του, ἡ ὁ-  
μορφὴ βασίλισσα Πηνελόπη.

Τῇ συνώδευε ἡ Εὐρύκλεια καὶ δυὸ ἄλλες δοῦλες,  
καὶ τραβοῦσε ἴσια κατὰ τὸ τζάκι. Κατέβαινε ἀπὸ τὰ  
δωμάτιά της γιὰ νὰ ἐξετάσῃ τὸ ζητιάνο γιὰ τὸν  
ἄντρα της.

Ὁ Ὀδυσσεύς, καθὼς ἦταν βυθισμένος στοὺς  
στοχασμούς του, δὲν ἔνιωθε πῶς μπῆκε ἡ γυναῖ



κα του στήν τραπεζαρία. "Όταν ὅμως ἦρθε ἐκείνη κοντά του, καὶ αὐτὸς ἀντίκρισε ἔξαφνα τὸ ὠραῖο πρόσωπό της καὶ τὴν ἀρχοντικὴ κορμοστασιά της, τὰ ἔχασε καὶ ἔμεινε σὰ μαρμαρωμένος.

Τόσο πολὺ ταραχτήκε, πού οὔτε τὴ χαιρέτησε καὶ γιὰ κάμποση ὥρα μῆτε νὰ σκεφτῇ μῆτε νὰ μιλήσῃ δὲν μποροῦσε.

Καὶ πῶς ὅμως νὰ μὴ συγκινηθῇ; Εἶχε εἴκοσι χρόνια νὰ δῇ τὴν ἀγαπημένη του γυναῖκα. Ἐπειτα ἄκουσε τόσα πολλὰ γιὰ τὴν πίστη καὶ γιὰ τὴ μεγάλη της ἀγάπη, ὥστε ὅταν τὴν εἶδε κοντά του, τοῦ ἦρθε νὰ πετάξῃ ἀμέσως τὰ κουρέλια του, νὰ πέσῃ στὴν ἀγκαλιά της καὶ νὰ τῆς πῇ: « Πηνελόπη, ἀγαπημένη μου γυναῖκα! Ἐγὼ εἶμαι ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ ἄντρας σου, δὲ μὲ γνωρίζεις;»

Βαστάχτηκε ὅμως. Συλλογίστηκε πῶς καμιὰ ἀπὸ τίς δοῦλες πού τὴ συνώδευαν, μποροῦσε νὰ τὸν προδώσῃ στοὺς μνηστῆρες, καὶ τότε ὅλα τὰ σχέδιά του θὰ πῆγαιναν χαμένα.

« Χαῖρε, βασίλισσα, καὶ λυπήσου ἓνα ζητιάνο, πού ἦρθε στὸ ἀρχοντικό σου!» Αὐτὰ μόνο τὰ λόγια κατῶρθωσε νὰ πῇ μὲ ἀλλαγμένη τὴ φωνή του· κι ἔπεσε βαριὰ πάλι στὴ θέση του.

« Χαῖρε κι ἐσύ, ξένη μου!» τοῦ ἀπάντησε ἡ Πηνελόπη καὶ κάθισε κοντά του σὲ μιὰ ὠραία πολυθρόνα.

2. Πρώτῃ ἄρχισε νὰ μιλῇ ἡ Πηνελόπη:

« Μοῦ εἶπαν, ξένη, πῶς ἦρθες σήμερα στὸ παλάτι καὶ πῶς ἔρχεσαι ἀπὸ μακρινὴ χώρα. Μήπως

ξέρεις τίποτε γιά τόν ἄντρα μου, τὸ βασιλέα τῆς Ἰθάκης, τὸν Ὀδυσσεά; Θὰ σέ παρακαλέσω ὁμως πρῶτα νὰ μοῦ πῆς ποιὸς εἶσαι καὶ ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι, καὶ ὕστερα τί γνωρίζεις γιά τόν ἄντρα μου».

—« Σὲ παρακαλῶ, καλὴ μου βασίλισσα » ἀποκρίθηκε ὁ Ὀδυσσεάς τρέμοντας ἀπὸ τὴ συγκίνηση, « μὴν ἐπιμένεις νὰ μάθης γιά τὴν πατρίδα καὶ γιά τὴ γενιά μου· καὶ τὰ δυὸ μοῦ θυμίζουν τὴ δυστυχία μου, καὶ δὲ μοῦ ἀρέσει ν' ἀρχίσω νὰ κλαίω σὲ ξένο σπίτι καὶ μπροστά σας. Τί θὰ ἔλεγε, ὅποιος θὰ μ' ἔβλεπε; Χωρὶς ἄλλο θὰ νόμιζε πὼς εἶμαι μεθυσμένος ».

—« Ἐχεις δίκιο, ξένο μου » εἶπε ἡ Πηνελόπη. « Μὰ ποιὸς ἄνθρωπος εἶναι δίχως βάσανα σ' αὐτὸν τὸν κόσμο; καὶ ἐγὼ ἔχασα τὸν ἄντρα μου καὶ εἶμαι γι' αὐτὸ δυστυχισμένη. Λεῖπει στὰ ξένα εἴκοσι χρόνια τώρα, καὶ οὔτε φαίνεται οὔτε ἀκούεται πούθενά. »

» Καὶ σὰ νὰ μὴ μοῦ ἔφτανε αὐτὴ ἡ συμφορά, μὲ βρῆκε καὶ ἄλλο κακὸ μεγάλο. Μαζεύτηκαν στὸ σπίτι μου ἀπὸ τὴν Ἰθάκη καὶ ἀπὸ τὰ γύρω νησιά ὅλοι αὐτοὶ οἱ νέοι, ποὺ εἶδες σήμερα νὰ γλεντοῦν ἐδῶ μέσα. Ζητοῦν νὰ διαλέξω, χωρὶς νὰ τὸ θέλω ἐγώ, ἕναν ἀπ' αὐτοὺς καὶ νὰ τὸν παντρευτῶ. Γιά νὰ μὲ ἀναγκάσουν, μαζεύονται καθημερινὰ ἐδῶ, ἀπὸ τὸ πρωὶ ὡς τὸ βράδυ, καὶ τρῶνε καὶ πίνουν καὶ καταστρέφουν τὴν περιουσία τοῦ ἀνδρὸς καὶ τοῦ γιοῦ μου. Ἐπειδὴ ὁμως δὲ μοῦ βαστᾷ ἡ καρδιά νὰ βλέπω μὲ τὰ μάτια μου αὐτὴ τὴν καταστροφή καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀδιάντροπους, γι' αὐτὸ δὲν κατεβαίνω συχνὰ ἀπὸ τὸ ἀνώγι. Ἔτσι δὲ βλέπω πότε ἔρχεται κανένας ξένος,

νά τὸν περιποιηθῶ. Γι' αὐτὸ νὰ μὲ συμπαθήσης, ξένε, πού δὲ σὲ περιποιήθηκα σήμερα καθόλου.

»Ὅπως βλέπεις, ἔχω κι ἐγὼ τὰ βάσανά μου. Αὐτὲς τίς ἡμέρες μάλιστα εἶμαι πολὺ στενοχωρεμένη».

3.—«Καὶ τί εἶναι αὐτὸ τάχα, καλὴ μου βασίλισσα, πού σὲ κάνει νὰ στενοχωριέσαι τόσο πολὺ; Μήπως σοῦ ἔφεραν καμιὰ κακὴ εἶδηση γιὰ τὸ βασιλέα;» ρώτησε ὁ ξένος.

—«Γιατὶ ὡς προχτὲς κατῶρθωνα ν' ἀποφεύγω αὐτὸν τὸ γάμο» ἀποκρίθηκε ἡ Πηνελόπη. «Εἶχα τάξει στοὺς μνηστῆρες νὰ παντρευτῶ ἕναν ἀπὸ αὐτούς, ὅταν θὰ ὕφαινα τὸ σάβανο τοῦ πεθεροῦ μου, τοῦ γέρου τοῦ Λαέρτη.

»Αὐτοὶ τὸ δέχτηκαν κι ἐγὼ ἄρχισα νὰ τὸ ὑφαίνω· δὲν εἶχα ὅμως καμιὰ ὀρεξὴ νὰ παντρευτῶ ἄλλον ἄντρα. Πάντοτε περίμενα μὲ λαχτάρω τὸ δικό μου, νὰ γυρίσῃ ἀπὸ τὰ ξένα· καὶ γιὰ ν' ἀποφύγω τὸ γάμο, κάθε νύχτα ξύφαινα ὅσο πανὶ ὕφαινα τὴν ἡμέρα. Ἔτσι κάμποσα χρόνια τώρα κατῶρθωνα νὰ ξεγελῶ τοὺς μνηστῆρες, καὶ νὰ τοὺς κάνω νὰ πιστεύουν πῶς ἐξακολουθῶ πάντα νὰ ὑφαίνω τὸ πανί μου.

»Ὅμως ἐδῶ καὶ κάμποσες ἡμέρες, κακὲς δοῦλες πρόδωσαν τὸ μυστικὸ στοὺς μνηστῆρες. Ἔτσι μιὰ νύχτα ἐκεῖνοι μ' ἔπιασαν, τὴ στιγμὴ πού ξύφαινα τὸ πανί, καὶ μὲ ἀνάγκασαν νὰ τὸ τελειώσω.

»Τώρα οὔτε τὸ γάμο μπορῶ νὰ ξεφύγω πιά, οὔτε νὰ βρῶ κανέναν ἄλλον τρόπο γιὰ νὰ τὸν ἀναβάλω. Ἐπειτα οἱ δικοί μου μὲ βιάζουν καὶ αὐτοὶ νὰ παντρευτῶ· μὰ κι ὁ ἴδιος ὁ γιός μου, ὁ Τηλέμαχος—τὸ

νιώθω πολὺ καλὰ— ὑποφέρει νὰ βλέπη τοὺς μνηστῆ-  
ρες νὰ καταστρέφουν ἐξαιτίας μου τὴν περιουσία του·  
καὶ βέβαια θὰ ἤθελε κι αὐτὸς νὰ ἔδινε ἓνα τέλος στὴν  
ἱστορία αὐτή.

»Ὅμως ἐγὼ πῶς νὰ τὸ ἀποφασίσω; Καλύτερα νὰ  
πεθάνω, παρὰ νὰ γίνω γυναῖκα ἄλλου. Γι' αὐτὸ κλαίω  
καὶ στενοχωριέμαι μέρα νύχτα· γι' αὐτὸ θὰ ἤθελα  
νὰ μάθω τίποτε βέβαιο γιὰ τὸν ἄντρα μου».

4. Ὁ Ὀδυσσεύς εὐχαριστήθηκε πολὺ ἀπὸ τὰ λό-  
για αὐτὰ τῆς γυναίκας του καὶ τῆς εἶπε:

»Μὴν κλαῖς πιά, βασίλισσα! Ὁ ἄντρας σου δὲ  
χάθηκε· ζῇ καὶ δὲν εἶναι μακριὰ ἀπὸ τὴν Ἰθάκη. Σὲ  
λίγες μέρες θὰ τὸν ἔχῃς κοντά σου. Φέρνει μαζί του  
πολλὰ δῶρα, ἔρχεται ὅμως μονάχος καὶ μὲ ξένο  
πλοῖο. Ἐχασε ὅλους τοὺς συντρόφους του κι ὁ ἴδιος  
λίγο ἔλειψε νὰ πνιγῇ, γιατί ναυάγησε στὴ μέση τῆς  
θάλασσας. Γλίτωσε ὅμως στὸ γειτονικὸ νησί τῆς Σχε-  
ρίας, κι ἀπὸ κεῖ θὰ ἔρθῃ αὐτὴ τὴν ἐβδομάδα μὲ πλοῖο  
τῶν Φαιάκων. Μπορῶ νὰ σοῦ κάμω ὅρκι γιὰ ὅλα αὐ-  
τά. Σοῦ ὀρκίζομαι στὸ Δία τὸ μεγάλο καὶ σ' αὐτὴν  
ἔδῳ τὴ φωτιά, πῶς ὅσα σοῦ εἶπα εἶναι ἀληθινὰ καὶ  
πῶς γρήγορα θὰ ξαναἰδῇς τὸν ἄντρα σου, καὶ μὴ  
στενοχωριέσαι».

—«Μακάρι νὰ γινόταν αὐτὸ ποὺ λές, ξέने μου!»  
εἶπε ἡ Πηνελόπη συγκινημένη. «Θὰ ἔβλεπες τότε τί  
δῶρα θὰ σοῦ χάριζα! Ἡ ψυχὴ μου ὅμως μοῦ λέει,  
πῶς δὲ θὰ ξαναγυρίσῃ πιά ὁ ἄντρας μου. Ὡστόσο  
ὅμως σ' εὐχαριστῶ γιὰ τὰ καλὰ σου λόγια, γιατί  
πολὺ μ' ἔχουν παρηγορήσει».

5. Ἐπειτα γύρισε στίς δοῦλες τῆς, πού στέκονταν παράμερα, καὶ τοὺς εἶπε:

«Καὶ τώρα, κορίτσια, πλύνετε τὰ πόδια τοῦ ξένου κι ὕστερα στρώστε του μαλακὸ κρεβάτι. Βάλτε του καὶ ζεστὰ σκεπάσματα, νὰ κοιμηθῇ ἀναπαυτικά ὡς τὸ πρωί· κι ἐγὼ θὰ τοῦ δώσω αὔριο μιὰ καϊνούρια φορεσιὰ νὰ φορέσῃ».

—«Καλὴ μου βασίλισσα» εἶπε ὁ Ὀδυσσεύς. «Ἐγὼ ἔχω συνηθίσει στὴ σκληραγωγία, καὶ δὲ μοῦ ἀρέσουν τὰ μαλακὰ στρώματα καὶ τὰ ζεστὰ σκεπάσματα. Ἀφῆστε με νὰ ξαπλωθῶ ἐδῶ κοντὰ στὸ τζάκι, ὅπως εἶμαι συνηθισμένος. Ὅσο γιὰ τῶν ποδιῶν τὸ πλύσιμο, κι αὐτὸ δὲν εἶναι ἀνάγκη. Μὰ ἀφοῦ ἐπιμένεις, ἄς γίνῃ. Μόνο σὲ παρακαλῶ, βασίλισσά μου, νὰ προστάξης νὰ μοῦ τὰ πλύνῃ καμιά γριά ὑπηρέτρια, πολυβασανισμένη σὰν κι ἐμένα, πού δὲν μπορεῖ νὰ μὲ καταφρονήσει».

—«Μετὰ χαρᾶς σου, ξέने μου, νὰ γίνῃ τὸ θέλημά σου, γιατί μοῦ φαίνεσαι πολὺ γνωστικὸς ἄνθρωπος. Ἐγὼ ἐδῶ μιὰ γερόντισσα, πού μεγάλωσε τὸ δυστυχισμένο τὸν ἄντρα μου στὴν ἀγκαλιά τῆς. Αὐτὴ ἄς πλύνῃ τὰ πόδια σου, πού εἶναι γιὰ σεβάσμια» (9).

---

§ 65. Ἡ Εὐρύκλεια γνωρίζει τὸν Ὀδυσσεύα.

1. Αὐτὰ εἶπε ἡ Πηνελόπη· ἔπειτα γύρισε στὴν Εὐρύκλεια καὶ τῆς λέει:

«Κάμε μου τὴ χάρη, καλὴ μου Εὐρύκλεια, καὶ



πλῦνε τὰ πόδια τοῦ ξένου μας, πού φαίνεται συνομήλικος μέ τόν κύριό σου, τόν Ὀδυσσεά. Ἴσως καί τοῦ ἀντρός μου τὰ χέρια καί τὰ πόδια νά εἶναι τώρα σάν κι αὐτοῦ. Γιατί οἱ δυστυχίες καί τὰ βάσανα γενοῦν γρήγορα κι ἀδυνατίζουν τοὺς ἀνθρώπους ».

2. Ἡ Εὐρύκλεια, μόλις ἄκουσε τ' ὄνομα τοῦ κυρίου της, συγκινήθηκε· σκέπασε τὸ πρόσωπό της μέ τὰ χέρια κι ἄρχισε νά κλαίῃ καί νά λήη : « Ἀλίμονο σέ μένα τὴν κακομοίρα, πού τὸν ἐβύζαξα καί τὸν ἐμεγάλωσα, νά μὴν μπορῶ τώρα ἐκεῖ πού βρίσκεται νά τὸν βοηθήσω σέ τίποτε ! Οἱ θεοί, φαίνεται, ξέχασαν τίς μεγάλες θυσίες πού τοὺς πρόσφερε. Δὲν τὸν ἄφησαν νά γεράσῃ στὸ σπίτι του καί νά δῇ μεγάλο τὸ παιδί του, ὅπως παρακαλοῦσε. Ἀχ, ποιδε ξέρεи σέ ποιὸ σπίτι τώρα θά τὸν βρίζουν καί θά τὸν περιπαίζουν οἱ κακὲς ὑπηρέτριες, ὅπως ἐδῶ σήμερα τὸν ξένο μας αὐτὸν μερικὲς δικὲς μας προκομμένες ! Γι' αὐτὸ δὲ θέλει νά τοῦ πλύνουν τὰ πόδια οἱ νέες. Ἐγὼ ὅμως μέ ὅλα μου τὰ γεράματα θά σοῦ τὰ πλύνω, ξένε μου, γιατί σέ πονεῖ ἡ ψυχὴ μου. Μοιάζεις πολὺ μέ τὸ δυστυχισμένο τὸν ἀφέντη μου. Πολλοὶ ἤρθαν ὡς τώρα στὸ παλάτι μας, μὰ κανέναν δὲν ἔμοιαζε τόσο μέ τὸν Ὀδυσσεά, ὅσο τοῦ μοιάζεις ἐσύ, καί στὸ ἀνάστημα καί στὸ πρόσωπο καί σέ ὅλα ».

— « Εἶναι ἀλήθεια αὐτὸ πού λές, καλὴ μου κυρούλα » ἀποκρίθηκε ὁ Ὀδυσσεάς. « Ὅσοι ἔχουν δεῖ καί μένα καί τὸν Ὀδυσσεά, λένε πῶς μοιάζομε πολὺ ».

Ἀφοῦ εἶπε αὐτὰ ὁ Ὀδυσσεάς, τραβήχτηκε παράμερα, μακριὰ ἀπὸ τὴ βασιλίсса, καί γύρισε πρὸς



τὸ σκοτάδι. Φοβήθηκε μήπως ἡ Εὐρύκλεια παρατηρήσῃ τὸ σημάδι τῆς πληγῆς ποῦ εἶχε στὸ πόδι καὶ τὸν γνωρίσῃ, καὶ ἀπὸ τῆ χαρὰ τῆς φωνάξῃ καὶ τὸν φανερώσῃ.

3. Ἡ γριὰ ὑπηρέτρια, ἀφοῦ ἔφερε ὅσα χρειάζονταν, ἄρχισε νὰ πλένῃ τὰ πόδια τοῦ Ὀδυσσεά.

Μόλις ὅμως τὰ χέρια τῆς ἔφτασαν στὸ σημάδι τῆς πληγῆς, ἀμέσως γνώρισε τὸν κύριό τῆς, καὶ ἀπὸ τὴν πολλὴ συγκίνηση ἄφησε τὸ πόδι του κι ἔπεσε ἀπότομα· ἡ λεκάνη ἀναποδογυρίστηκε καὶ χύθηκε ὅλο τὸ νερό.

Ἡ Εὐρύκλεια ἦταν ἑτοιμὴ νὰ φωνάξῃ. Ὁ Ὀδυσσεὺς ὅμως ἀμέσως τῆς ἔβαλε τὸ χέρι στὸ στόμα καὶ τῆς εἶπε σιγανὰ στὸ αὐτί: «Ἄν μ' ἀγαπᾷς, μανούλα, μὴ βγάλῃς λέξῃ ἀπὸ τὸ στόμα σου! Ἀλλιῶς εἶμαι χαμένος. Δὲν πρέπει νὰ μάθῃ κανένας ἀκόμη πὼς εἶμαι ἐδῶ, μήτε κι ἡ ἴδια ἡ γυναῖκά μου».

— «Ἐννοια σου, παιδί μου, μὴ φοβᾶσαι! Θὰ φυλάξω τὸ μυστικὸ σὰν τὴν πέτρα. Καλῶς ὤρισες ὡστόσο, παιδί μου· καλῶς μᾶς ἤρθες, καὶ οἱ θεοὶ νὰ τὰ φέρουν ὅλα δεξιά!» εἶπε μὲ τρεμουλικστὴ φωνὴ ἡ Εὐ-

ρύκλεια. Ὑστερα σηκώθηκε, ὅλη χαρὰ καὶ μὲ δάκρυα στὰ μάτια, ἔφερε ἄλλο νερὸ κι ἔπλυνε τὰ πόδια τοῦ κυρίου της.

Ὅταν τελείωσε, ὁ Ὀδυσσεύς πῆρε πάλι τὸ κάθισμά του κι ἤρθε κοντὰ στὴ βασίλισσα.

---

§ 66. Τί ἀποφασίζει γιὰ τὴν παντρειά της  
ἡ Πηνελόπη.

1. Ἡ Πηνελόπη οὔτε εἶδε οὔτε ἄκουσε τίποτε ἀπ' ὅλα αὐτά. Καθόταν στὴ θέση της ὅλην αὐτὴ τὴν ὥρα, βυθισμένη στοὺς στοχασμοὺς της.

Ὅταν εἶδε πάλι κοντά της τὸν Ὀδυσσεά, τοῦ εἶπε:

«Ξένε, μοῦ φαίνεσαι ἄνθρωπος κοσμογυρισμένος καὶ πιστεύω νὰ ξέρης ἀπ' ὄνειρα. Ἀκουσε λοιπὸν ἓνα ὄνειρο, ποὺ εἶδα σήμερα τὸ μεσημέρι καὶ ποὺ μὲ ἀνηсуχεῖ πολὺ! Εἶδα τάχα, πὼς εἶχα στὴν αὐλή μου εἴκοσι χῆνες, κι ὅλες μαζί ἔτρωγαν στὴν ἴδια σκάφη. Ἐξαφνα ἓνας φοβερὸς αἰτὸς πέταξε ἀπὸ ψηλά, καὶ γιὰ μιὰ στιγμή μὲ τὰ νύχια καὶ μὲ τὴ μύτη του τίς καταξέσκιζε ὅλες. Ὑστερα χτύπησε τίς φτεροῦγες του καὶ χάθηκε ἀπὸ μπροστά μου. Τότε ἐγὼ ἄρχισα νὰ φωνάζω καὶ νὰ κλαίω γιὰ τὸ κακὸ αὐτό.

» Ἐξαφνα ὅμως ξανάρχεται πάλι ὁ ἴδιος αἰτὸς καὶ μοῦ λέει: «Ἡσύχασε, Πηνελόπη, αὐτὸ ποὺ εἶδες δὲν εἶναι ὄνειρο, ἀλλὰ σημάδι τῶν θεῶν, ποὺ θὰ γίνῃ πραγματικά. Οἱ χῆνες εἶναι οἱ μνηστῆρες κι ὁ αἰτὸς εἶμαι ἐγὼ ὁ ἄντρας σου, ὁ Ὀδυσσεύς, ποὺ

γύρισα σήμερα στο σπίτι μου. "Ο,τι έπαθαν οι χήνες από τον άιτό, τὸ ἴδιο θὰ πάθουν καὶ οἱ μνηστῆρες ἀπὸ μένα ».

» Ἀπὸ τὴν ταραχὴ μου τότε ξύπνησα. Σηκώθηκα ἀπὸ τὸ κρεβάτι καὶ κοίταξα ἀπὸ τὸ παράθυρο κάτω στὴν αὐλὴ μας. Εἶδα ὅλες τὶς χήνες μας νὰ τρῶνε στὴν ἴδια σκάφη, ὅπως καὶ πρωτύτερα ».

2. Ὁ Ὀδυσσεύς εἶπε τότε στὴ γυναῖκα του :

« Βασίλισσα, τ' ὄνειρό σου εἶναι ὀλοφάνερο. Ἔπειτα σοῦ τὸ ἐξήγησε στὸν ὕπνο σου κι ὁ ἴδιος ὁ ἄντρας σου. Οἱ μνηστῆρες πολὺ γρήγορα θὰ ἐξολοθρευτοῦν, καὶ κανεὶς ἀπ' αὐτοὺς δὲ θὰ ξεφύγῃ τὸ θάνατο ».

— « Ἀχ, ξένε μου, ἃς ἦταν ἀληθινὸ αὐτὸ ποὺ λές, καὶ τί δὲ θὰ ἔδινα! Τὰ ὄνειρα ὅμως δὲ βγαίνουν πάντα ἀληθινά. Τώρα ἔχω καὶ κάτι ἄλλο νὰ σοῦ πῶ. Θέλω νὰ σοῦ ζητήσω μιὰ συμβουλή, γιατί μοῦ φαίνεσαι πολὺ γνωστικός ἄνθρωπος.

« Γιά νὰ ξεφορτωθῶ τοὺς μνηστῆρες, ἔχω στὸ νοῦ μου νὰ τοὺς βάλω ἓνα ἀγώνισμα, ποὺ ἄρесе ἄλλοτε πολὺ στὸν Ὀδυσσεύ. Ἔστηνε στὴ σειρὰ δώδεκα τσεκούρια χωρὶς τὸ στειλιάρι τους. Στεκόταν ἔπειτα μακριά, τέντωνε τὸ τόξο του, σημάδευε καὶ κατῶρθωνε νὰ περνᾷ τὴ σαῖτα μέσα ἀπὸ τὶς δώδεκα τρύπες τους. Αὐτὸ τὸ ἀγώνισμα ἀποφάσισα νὰ βάλω αὐριο στοὺς μνηστῆρες καὶ νὰ τοὺς πῶ: « Ὅποιος ἀπὸ σᾶς μπορέσῃ καὶ τεντώσῃ τὸ μεγάλο τόξο τοῦ ἀντρός μου, καὶ περάσῃ τὴ σαῖτα κι ἀπὸ τὶς δώδεκα τρύπες τῶν τσεκουριῶν, αὐτὸς θὰ γίνῃ ἄντρας μου.

«Αν πάλι δὲν μπορέση κανείς, τότε νὰ φύγει· δλοισας ἀπὸ τὸ σπίτι μου καὶ νὰ μὲ ἀφήσετε ἡσυχὴ νὰ κλαίω τὸν ἄντρα μου. Γιατὶ ἐγὼ δὲ λογαριάζω νὰ πόρω ἄντρα κατώτερο ἀπὸ τὸν Ὀδυσσεά». Ἔτσι μοῦ φαίνεται πὼς θὰ ἡσυχάσω ἀπ' ὅλους αὐτοὺς μιὰ γιὰ πάντα. Γιατὶ εἶμαι βέβαιη πὼς κανεῖς τους δὲ θὰ μπορέση μήτε νὰ τεντώσῃ τὸ μεγάλο τόξο τοῦ Ὀδυσσεά μου. Ποιὰ εἶναι ἡ γνώμη σου γιὰ τὴν ἀπόφασή μου αὐτή;»

— 3. «Πολὺ καλὰ τὸ στοχάστηκες, βασίλισσά μου» ἀποκρίθηκε ὁ Ὀδυσσεάς μὲ χαρὰ γιὰ τὴν ἐξυπνὴ ιδέα τῆς γυναίκας του. «Χωρὶς ἄλλο αὔριο νὰ τὸ κάμῃς. Πιστεύω ὅμως πὼς ὁ ἄντρας σου θὰ εἶναι ἐδῶ, πρὶν ἀκόμῃ ἀρχίσουν νὰ δοκιμάζουν τὸ τόξο του οἱ μνηστῆρες».

— «Νάξερες, ξένε μου, πόσο μ' εὐχαριστοῦν τὰ λόγια σου! Ὡς τὸ πρῶνι μὲ χαρὰ θὰ ἔμενα ἄγρυπνη, γιὰ νὰ σ' ἀκούω. Πρέπει ὅμως κι ἐσὺ νὰ κοιμηθῇς, γιατί φαίνεσαι πολὺ κουρασμένος. Καληνύχτα σου, ξένε μου!»

Αὐτὰ εἶπε ἡ Πηνελόπη κι ἀνέβηκε ἀμέσως μὲ τίς δοῦλες τῆς στὴν κρεβατοκάμαρά της.

---

### § 67. Καὶ ἄλλος πιστὸς δοῦλος.

1. Ὁ Ὀδυσσεάς, ἀφοῦ καλονύχτισε τῇ γυναίκα του, πλάγιασε κοντὰ στὸ τζάκι ἀπάνω σὲ μαλακὴ προβιά, πού τοῦ ἔστρωσε ἡ Εὐρύκλεια.



Ήταν πολὺ συγκινημένος γιὰ ὅ,τι εἶδε καὶ ἄκουσε πρωτότερα, καὶ γι' αὐτὸ δὲν μπορούσε νὰ τὸν πάρῃ ὁ ὕπνος. Ἐπειτα ἄρχισε νὰ συλλογίζεται καὶ αὐτὸς μὲ ποιὸν τρόπο θὰ μπορούσε νὰ ἐξολοθρέψῃ τοὺς μνηστῆρες, χωρὶς μήτε αὐτὸς μήτε ὁ γιὸς του νὰ κηκοπάθουν.

Στὰ τελευταῖα, ὕστερα ἀπὸ πολλή ὥρα, ἀποκοιμήθηκε.

Ὅταν τὸ πρῶι ξύπνησε καὶ βγῆκε ἀπὸ τὴν τραπεζαρία, ἄκουσε τὸν Τηλέμαχο νὰ προστάζῃ τὶς δοῦλες νὰ συγυρίσουν γρήγορα τὰ δωμάτια καὶ νὰ κάμουν ὅλες τὶς ἄλλες δουλειές τους.

Κοντὰ στ' ἄλλα τὸν ἄκουσε νὰ λέῃ καὶ αὐτό: «Καμιά ἀπὸ σᾶς δὲ θέλω νὰ ἐνοχλήσῃ τὸν ξένο μας. ἀλλιῶς θὰ λογαριαστῇ μαζί μου!»

2. Ἀμέσως ἐκεῖνες τότε ἄρχισαν τὴ δουλειά. Ἄλλες σάρωναν τὴν τραπεζαρία, τοὺς διαδρόμους καὶ τὶς ἄλλες κάμαρες τοῦ παλατιοῦ· ἄλλες ξεσκόβιζαν κι ὕστερα σκέπαζαν τὰ καθίσματα μὲ ὠραῖα ὑφάσματα· ἄλλες καθάριζαν τὰ λαγήνια, τὰ ποτήρια καὶ τὰ πιάτα· κι ἄλλες πῆγαιναν στὴ βρύση καὶ κουβαλοῦσαν νερό. Ἄλλες πάλι, κάτω στὸ ὑπόγειο, ἔλεθαν στὸ χερόμυλο σιτάρι κι ἄλλες ζύμωναν μέσα σὲ μεγάλα καθαρὰ σκαφίδια.

Ὅλες ἔκαναν γρήγορα τὶς δουλειές τους γιὰ νὰ προφτάσουν, πρὶν ἀρχίσουν νὰ μαζεύωνται στὸ παλάτι οἱ μνηστῆρες.

3. Σὲ λίγο ἔφτασε κι ὁ Εὐμαῖος μ' ἓναν καλοθερμ-

μένο χοῖρο. Ὅταν εἶδε τὸν Ὀδυσσεά, τὸν ἐχαιρέτησε με ἀγάπη.

Λίγο ὕστερα ἀπὸ τὸν Εὖμαιο ἦρθε κι ὁ Μελά-  
θιος. Αὐτὸς ὅμως, μόλις πῆρε τὸ μάτι του τὸν Ὀ-  
δυσσεά, ἀντὶ νὰ τὸν καλημερίσῃ, τοῦ λέει: «Ἀκόμη  
ἐδῶ εἶσαι, ψωμοζήτη; Δὲν ἔχεις σκοπὸ νὰ μᾶς ἀφί-  
σης ἥσυχους; Φαίνεται, θέλεις νὰ φᾶς ξύλο πρῶτα  
καὶ ὕστερα νὰ φύγῃς! Μαγειρεύουν κι ἄλλοῦ! Δὲν  
πᾶς κι ἄλλοῦ νὰ ζητιανέψῃς;»

Ὁ Ὀδυσσεάς δὲν τοῦ ἔδωσε ἀπάντησιν· κούνησε  
ονάχα τὸ κεφάλι του καὶ τὸν ἀγριοκοίταξε.

4. Δὲν πέρασε πολλή ὥρα καὶ νά, φτάνει ἀπὸ  
τὴν ἐξοχὴ κι ὁ γελαδάρης ὁ Φιλοίτιος μ' ἓνα χρονιά-  
ρικο σαμάλι.

Μόλις εἶδε κι αὐτὸς τὸν Ὀδυσσεά με τὰ κουρε-  
λιασμένα ρούχα του, ρώτησε τὸν Εὖμαιο: «Ποιὸς εἶ-  
ναι αὐτὸς ὁ ξένος, Εὖμαιε; Λυποῦμαι τὸ κατάντημά  
του, γιατί δὲ μοιάζει γιὰ ζητιάνος. Ἡ θωριὰ καὶ  
ἡ κορμοστασιά του εἶναι ἀρχοντική».

Αὐτὰ εἶπε καὶ χωρὶς νὰ περιμένῃ ἀπάντησιν ἀπὸ  
τὸν Εὖμαιο, ἔρχεται κοντὰ στὸν Ὀδυσσεά, τὸν καλη-  
μερίζει καὶ τοῦ λέει:

«Καλῶς ὦρισε, ξέने! Πολὺ λυποῦμαι πὺ σὲ  
βλέπω δυστυχισμένο. Κάμε ὅμως ὑπομονή, γιατί  
σ' αὐτὸ τὸν κόσμον δὲ βρίσκεται ἄνθρωπος χωρὶς βά-  
σανα. Ὅταν σὲ εἶδα, μοῦ ἦρθε στὸ νοῦ ὁ καλὸς μου  
ὁ ἀφέντης, ὁ δυστυχισμένος Ὀδυσσεάς, πὺ τόσα  
χρόνια τώρα βασανίζεται στὰ ξένα, γιατί τοῦ μοιάζεις  
πολύ. Κι ἐκεῖνος πιστεύω νὰ γυρίζῃ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ

ἔτσι κουρελιασμένος, ἂν δὲν πέθανε. Δὲν ξέρεις πόσο καλὸς ἄνθρωπος ἦταν καὶ σὲ μένα καὶ στοὺς ἄλλους ὑπηρέτες. Ἐμένα μὲ εἶχε διορίσει πρῶτο γελαδάρη στὰ βόδια καὶ στίς ἀγελάδες του. Ἀπὸ τότε τὰ φυλάγω σὰν τὰ μάτια μου, κι ἐκεῖνα πληθαίνουν χρόνο μὲ τὸ χρόνο. Τί ὠφελεῖ ὅμως; Εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ φέρνω κάθε μέρα τὸ καλύτερο, γιὰ νὰ τὸ τρῶνε οἱ ἀδιάντροποι μνηστῆρες. Ἔχω ὅμως ἐλπίδα στοὺς θεούς, πὼς θὰ ξαναγυρίση μιὰ μέρα καὶ θὰ διώξῃ ἀπὸ τὸ παλάτι του ὅλους αὐτούς.

Ὁ Ὀδυσσεὺς εὐχαριστήθηκε πολὺ ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ δούλου του καὶ τοῦ εἶπε:

«Μοῦ φαίνεσαι καλὸς καὶ γνωστικὸς ἄνθρωπος, παλικάρι μου, καὶ γι' αὐτὸ δὲ δυσκολεύομαι νὰ σοῦ πῶ, πὼς ὁ Ὀδυσσεὺς ὁ κύριός σου θὰ γυρίση στὴν πατρίδα του δίχως ἄλλο. Τότε θὰ δῆς, πὼς θὰ τοὺς συγυρίση αὐτοὺς τοὺς καλοὺς σου τοὺς μνηστῆρες».

—«Μακάρι νὰ γινόταν ὁ λόγος σου, ξένε μου, καὶ τότε θὰ ἔβλεπες κι ἐσύ, πόσο ἀξίζουν αὐτὰ τὰ χέρια μου!» ἀποκρίθηκε ὁ Φιλοίτιος.

---

### § 68. Ὁ Τηλέμαχος φοβερίζει.

1. Ἐνῶ ὁ Ὀδυσσεὺς μιλοῦσε μὲ τὸ Φιλοίτιο, ἄρχισαν νὰ συνάζωνται οἱ μνηστῆρες στὸ παλάτι.

Σὲ λίγο γέμισε ὅλη ἡ μεγάλη τραπεζαρία κι ἄρχισαν νὰ ἐτοιμάζωνται τὰ τραπέζια. Ὅταν ψήθηκαν τὰ κρέατα, οἱ τρεῖς βοσκοὶ μαζὶ μὲ τίς ὑπηρέτριες

μοίρασαν τὰ φαγητὰ καὶ τὰ ψωμιά, κι ἄρχισε τὸ φαγοπότι.

Στὸ ἴδιο δωμάτιο ἔτρωγε καὶ ὁ Τηλέμαχος. Τότε ἔρχεται καὶ ὁ πατέρας του καὶ κάθεται στὸ κατώφλι τῆς τραπεζαρίας.

Μόλις τὸν εἶδε ὁ Τηλέμαχος, τοῦ πρόσφερε κρέας καὶ ψωμὶ καὶ τοῦ φώναξε :

«Κάθισε αὐτοῦ, ξένε, καὶ τρῶγε καὶ πῖνε ὀφθαλμὸν κανένα δὲ θ' ἀφήσω νὰ σὲ πειράξῃ σήμερα. Τὸ σπίτι αὐτὸ εἶναι τοῦ πατέρα μου, κι ἐκεῖνος τὸ ἄφησε σὲ μένα. Κάθε ξένος ποὺ ἔρχεται ἐδῶ εἶναι δικός μου ἄνθρωπος».

Οἱ μνηστῆρες δάγκασαν τὰ χεῖλια τους καὶ ξαφνίστηκαν, ὅταν ἄκουσαν τὸν Τηλέμαχο νὰ μιλῇ μὲ τέτοιο θάρρος.

2. Τότε ὁ Κτήσιππος, ἓνας ἀπὸ τοὺς πιὸ ἀδιάντροπους μνηστῆρες, γιὰ νὰ προσβάλῃ τὸν Τηλέμαχο, λέει περιπαιχτικά : «Βλέπω πῶς ὁ ξένος τοῦ Τηλέμαχου δὲν πῆρε μερδικὸ ὅσο τοῦ ἔπρεπε· γι' αὐτὸ θὰ τοῦ προσφέρω ἐγὼ ἓνα κομμάτι»· καὶ λέγοντας αὐτά, ἀρπάζει ἓνα χοντρὸ κόκαλο ἀπὸ βοδινὸ πόδι καὶ τὸ πετᾷ μὲ δύναμη στὸν Ὀδυσσεά. Ἐκεῖνος ὁμῶς πρόφτασε καὶ τραβήχτηκε, κι ἔτσι τὸ κόκαλο χτύπησε στὸν τοῖχο.

Ὁ Τηλέμαχος, ὅταν εἶδε αὐτό, θύμωσε καὶ εἶπε μὲ δυνατὴ καὶ ἀγριεμένη φωνή : «Εἶσαι πολὺ τυχερός, Κτήσιππε, γιατί δὲ χτύπησες τὸ δυστυχισμένο τὸν ξένο μου. Ἀλλιῶς θὰ τρυποῦσα πέρα καὶ πέρα

τὸ στῆθος σου,] μὲ τὸ κοντάρι μου κι ὁ πατέρας σου, ἀντὶ νὰ φροντίζῃ γιὰ τὸ γάμο σου, θὰ φρόντιζε σήμερα γιὰ τὴν κηδεία σου ».

---

§ 69. Ἡ Πηνελόπη προτείνει στοὺς μνηστῆρες  
δύσκολο ἀγώνισμα.

1. Ἐκείνη τῇ στιγμῇ πρόβαλε στὴν πόρτα τῆς τραπεζαρίας ἡ βασίλισσα Πηνελόπη, ὅμοια μὲ θεὰ στὸ πρόσωπο, στὴν κορμοστασιὰ καὶ στὴ χάρη.

Τὴ συνώδευαν δυὸ ὑπηρέτριες. Ἡ μιὰ ἀπ' αὐτὲς κρατοῦσε στὰ χέρια τῆς μεγάλο τόξο, καὶ ἡ ἄλλη μιὰ θήκη γεμάτῃ σαῖτες.

Ὁ Ὀδυσσεὺς παραμέρισε πρόθυμα μὰ καὶ μὲ καρδιοχτύπι ἀπὸ τὸ κατώφλι, γιὰ νὰ περάσῃ ἡ γυναῖκα του.

Ἐκείνη, μόλις πάτησε στὸ κατώφλι, ἀμέσως ἀνέβασε τὸν πέπλο τῆς, προχώρησε λίγο παραμέσα κι ὕστερα στάθηκε. Σήκωσε τὸ κεφάλι τῆς καὶ κοίταξε περήφανα ὅλους τοὺς μνηστῆρες.

Στὴ στιγμῇ ἐκεῖνοι σταμάτησαν τὶς ὁμιλίες καὶ τὸ φαγί, καὶ ξαφνισμένοι ὅλοι τὴν κοίταζαν στὰ μάτια.

Τότε ἡ Πηνελόπη λέει μὲ δυνατὴ φωνή:

« Ἀκοῦστε, τί θὰ σᾶς πῶ, μνηστῆρες! Ἔχετε τόσα χρόνια τώρα, ὅπου μαζεύεστε ἐδῶ στὸ σπίτι μου καὶ τρῶτε καὶ πίνετε ὅλη τὴν ἡμέρα, γιὰ νὰ μὲ ἀναγκάσετε νὰ παντρευτῶ ἕναν ἀπὸ σᾶς. Ξέρετε



καλά ὅλοι σας, πὼς αὐτὸ ποὺ κάνετε μοῦ δίνει μεγάλη στενοχώρια. Καταστρέφετε τὴν περιουσία τοῦ γιοῦ μου, κι ἐκεῖνος ἐξαιτίας μου ὑποφέρει τόσο.

»Γιὰ νὰ λείψουν ὅλ' αὐτὰ καὶ καθένας νὰ ἡσυχάσῃ, ἀποφάσισα πιά κι ἐγὼ νὰ παντρευτῶ ἓναν ἀπὸ σᾶς, τὸν πιὸ ἄξιο. Θέλω ὅμως ὁ νέος ἄντρας μου νὰ μὴν εἶναι κατώτερος ἀπὸ τὸν πρῶτο, τὸν ξακουσμένο Ὀδυσσεά. Ἐκεῖνος πολὺ εὐκόλα τέντωνε αὐτὸ τὸ τόξο καὶ περνοῦσε τὴ σαῖτα ἀπὸ τὶς τρυῖπες δώδεκα τσεκουριῶν.

»Ὅποιος λοιπὸν ἀπὸ σᾶς θέλει νὰ μὲ παντρευτῇ, ἂς προσπαθήσῃ νὰ τεντώσῃ αὐτὸ τὸ τόξο καὶ νὰ πεβάσῃ τὴ σαῖτα ἀπὸ τὶς τρυῖπες τῶν δώδεκα τσεκουριῶν ποὺ θὰ στήσω. Ἄν τὸ κατορθώσῃ, σᾶς δίνω τὸ λόγο μου, πὼς θὰ γίνω γυναῖκα του. Ἄν ὅμως κανεὶς σας δὲν μπορέσῃ νὰ τὸ κάμῃ, θὰ πῇ πὼς δὲν ἀξίζετε νὰ παντρευτῇτε τὴ γυναῖκα τοῦ Ὀδυσσεά, καὶ τότε πρέπει νὰ φύγετε ἀπὸ δῶ καὶ ν' ἀφήσετε ἡσυχο τὸ σπίτι μου.

»Ἐμπρὸς λοιπόν! Πάρτε αὐτὸ τὸ τόξο καὶ τὶς σαῖτες, στήσετε τὰ τσεκούρια καὶ δοκιμάσετε.

2. Αὐτὰ εἶπε ἡ βασίλισσα καὶ οἱ μνηστῆρες δέχτηκαν μὲ πολλὴ εὐχαρίστηση τὸ ἀγώνισμα ποὺ τοὺς ἔβαλε. Σὲ λίγο εἶχαν στήσει στὴ σειρὰ τὰ δώδεκα τσεκούρια καὶ ἄρχισαν νὰ δοκιμάζουν.

Ἐπαιρναν ἓνας ἓνας τὸ μεγάλο τόξο στὰ χέρια καὶ προσπαθοῦσαν μ' ὅλη τὴ δύναμή τους νὰ τεντώσουν τὴ χορδὴ του. Τοῦ κάκου ὅμως! Τὰ χέρια τους, ἀδύναμα ἀπὸ τὸ καθημερινὸ μεθύσι καὶ ἀπὸ τὴν

ἀδιάκοπη διασκέδαση, κουράζονταν εύκολα. Ὑστερα ἀπὸ λίγες δοκιμές ἕνας ἕνας ἄφηνε τὸ τόξο κι ἀποτραβιόταν στὴ θέση του ντροπιασμένος.

Ὁ Ὀδυσσεύς ἔβλεπε ὅλα αὐτὰ ἀπὸ τὸ κατώφλι πού καθόταν, κουνούσε τὸ κεφάλι του καὶ μὲ πικρὸ χαμόγελο ἔλεγε μέσα του: «Τοῦ κάκου προσπαθεῖτε. Τὰ χέρια σας δὲν εἶναι γιὰ τέτοιους ἀντρίκειους ἀγῶνες, παρὰ μονάχα γιὰ νὰ πετοῦν κόκαλα στοὺς ζητιάνους. Ἀθλιοι, θὰ δῆτε σὲ λίγο τί σᾶς περιμένει!»

3. Δυὸ ἀκόμη εἶχαν μείνει ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες πού δὲν εἶχαν δοκιμάσει, ὁ Ἀντίνοος κι ὁ Εὐρύμαχος, οἱ ἀρχηγοί, πιδ χεροδύναμοι ἀπ' ὅλους.

Ὅταν τελείωσαν οἱ ἄλλοι, σηκώθηκαν κι αὐτοὶ νὰ δοκιμάσουν. Τὴ στιγμὴ ἐκείνη βγῆκαν ἀπὸ τὴν τραπεζαρία ὁ Φιλοίτιος κι ὁ Εὐμαιος, γιὰ νὰ φέρουν καὶ ἄλλο κρασί.

---

#### § 70. Ὁ Ὀδυσσεύς φανερώνεται στὸ Φιλοίτιο.

1. Ὅταν ὁ Ὀδυσσεύς εἶδε τοὺς δυὸ βοσκούς του νὰ βγαίνουν ἔξω ἀπὸ τὴν τραπεζαρία, τοὺς ἀκολούθησε. Ἦρθε κοντά τους καὶ τοὺς ρώτησε σιγά:

«Πῆτε μου, ἀδέρφια, τί θὰ κάνατε, ἂν αὐτὴν τὴ στιγμὴ ἐρχόταν ὁ κύριός σας ὁ Ὀδυσσεύς; Ἐκεῖνον ἢ τοὺς μνηστῆρες θὰ βοηθούσατε;

— «Ἀχ! ἄς ἐρχόταν ὁ κύριός μας καὶ τότε θὰ ἔβλεπες τί θὰ μπορούσα νὰ κάμω ἐγὼ γι' αὐτόν» ἀποκρίθηκε ὁ Φιλοίτιος μὲ ἀπόφαση καὶ θάρρος.

Τότε ὁ Ὀδυσσεύς γύρισε καὶ εἶπε γρήγορα στὸν Εὐμαιο : « Πές, Εὐμαίε, στὸ σύντροφό σου, ἂν ἦρθε ὁ ἀφέντης σας ἢ ὄχι ! »

Ὁ Εὐμαῖος δὲν ἤθελε περισσότερο· ἔσκυψε ἀμέσως καὶ κάτι εἶπε σιγὰ στὸ αὐτὶ τοῦ Φιλοίτιου :

« Ἄ ! » εἶπε κι ἀνατινάχτηκε ὁ Φιλοίτιος, ξαφνισμένος καὶ κοιτάζοντας τὸν Ὀδυσσεύα στὰ μάτια. « Πρέπει νὰ πιστέψω αὐτὸ ποὺ ἄκουσαν τ' αὐτιά μου ; »

— « Νὰ τὸ πιστέψης, Φιλοίτιε » ἀποκρίθηκε ὁ Ὀδυσσεύς. « Κοίταξέ με καλὰ· δὲ μὲ γνωρίζεις ; Μὰ καὶ πῶς νὰ μὲ γνωρίσης ; τόσα χρόνια εἶμαι μακριὰ ἀπὸ τοὺς ἀγαπημένους μου κι ἔχω ἀλλάξει· ἔπειτα φορῶ κι αὐτὰ τὰ κουρέλια. Κοίταξε ὅμως τὸ σημάδι αὐτὸ ποὺ μοῦ ἔκαμε ὁ ἀγριόχοιρος ἄλλοτε στὸ κυνήγι, καὶ θὰ μὲ πιστέψης »· καὶ ρίχνοντας μιὰ ματιὰ γύρω του, ἀνασήκωσε λίγο τὰ ροῦχα καὶ ἔδειξε τὸ σημάδι τῆς πληγῆς του.

« ὦ ! ἐσὺ εἶσαι, καλέ μου ἀφέντη· ἐσὺ εἶσαι ὁ κύριός μου, ναί, τώρα σὲ γνωρίζω. Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή ποὺ σὲ εἶδα δὲ γέλαστηκα· δὲ μοῦ φάνηκες γιὰ ζητιάνος » ἔλεγε ὁ Φιλοίτιος δακρυσμένος· κι ἦταν ἑτοιμος νὰ χυθῇ ἀπάνω στὸν Ὀδυσσεύα καὶ νὰ τὸν φιλήσῃ.

2. Ἐκεῖνος ὅμως τὸν ἐμπόδισε καὶ τοῦ εἶπε σιγὰ : « Φτάνουν τὰ δάκρυα, Φιλοίτιε· τώρα ἔχομε ἄλλα νὰ κάμωμε, πιὸ σπουδαῖα. Βλέπω πῶς μονάχα ἐσεῖς οἱ δυὸ ἀπ' ὅλους τοὺς δούλους μοῦ μέναιτε πιστοί. Ἄν μὲ βοηθήσῃ ὁ Θεὸς καὶ τιμωρήσω τοὺς

μνηστῆρες, θὰ δῆτε πόσο εὐτυχισμένους θὰ κάμω καὶ τοὺς δυό σας· ἀκούστε ὅμως τώρα τί πρέπει νὰ γίνη. Θὰ μποῦμε πρῶτα στὴν τραπεζαρία, ἐγὼ μπροστὰ καὶ σεῖς ὕστερα ἀπὸ λίγο. Ἀφοῦ μποῦμε καὶ καθίσωμε, ἐγὼ θὰ ζητήσω τὸ τόξο ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες, νὰ δοκιμάσω κι ἐγὼ τὴ δύναμή μου. Οἱ μνηστῆρες φυσικὰ θὰ θυμώσουν καὶ θ' ἀρχίσουν ἴσως νὰ μὲ βρίζουν· μπορεῖ ἀκόμη νὰ θελήσουν καὶ νὰ μὲ χτυπήσουν. Ἐσὺ τότε, Εὐμαιε, ἀπάνω στὴν τα-ραχὴ, πάρε μὲ τρόπο τὸ τόξο καὶ φέρε το σ' ἐμένα. Ὑστερα τρέξε στὴν Εὐρύκλεια καὶ πές της ἀπὸ μέρος μου, νὰ παραγγεῖλῃ στὶς δοῦλες νὰ κλείσουν καλὰ ὅλες τὶς πόρτες τοῦ παλατιοῦ. Ἐπειτα νὰ κλειστοῦν κι αὐτὲς ὅλες σὲ μιὰ κάμαρα καὶ νὰ μὴ βγοῦν ἔξω, ὅ,τι κι ἂν ἀκούσουν. Ἐσὺ, Φιλοίτιε, νὰ κλείσης καλὰ τὴν ὑπόρτα, μὲ τὴν κλειδαριὰ καὶ μὲ τὸ σύρτη ».

3. Αὐτὰ τοὺς εἶπε ὁ Ὀδυσσεάς κι ἀμέσως πῆγε καὶ κάθισε στὴ θέση του. Σὲ λίγο μπῆκαν στὴν τρα-πεζαρία καὶ οἱ βοσκοί του.

---

71. Ὁ Ὀδυσσεάς κατορθώνει ὅ,τι δὲν κατορθώνουν οἱ μνηστῆρες.

1. Ἐκεῖνη τὴ στιγμὴ δοκίμαζαν τὸ τόξο ὁ Ἀν-τίνοος καὶ ὁ Εὐρύμαχος.

Ὅλοι πίστευαν πὼς ἓνας ἀπὸ τοὺς δύο θὰ κα-τάρθωνε νὰ τὸ τεντώσῃ· μὰ οὔτε κι αὐτοὶ μπόρεσαν, ἂν καὶ ἔβαλαν ὅλα τοὺς τὰ δυνατά.

Παράτησαν τότε τὸ τόξο καὶ κάθισαν στὴ θέση τους· καὶ ὁ Εὐρύμαχος καταστενοχωρεμένος φώναξε: «Ντροπή μας, νὰ εἴμαστε τόσο κατώτεροι στὴ δύναμη ἀπὸ τὸν Ὀδυσσεά! Τί θὰ πῇ γιὰ μᾶς ὁ κόσμος;»

Ὁ Ἀντίνοος ὅμως, χωρὶς νὰ ντραπῇ διόλου, πρόσταξε νὰ τοῦ γεμίσουν τὸ ποτήρι μὲ κρασί, τὸ ἄδειασε κι ὕστερα εἶπε γελώντας: « Ἄν δὲν μπορέσαμε σήμερα, θὰ μπορέσωμε αὔριο, τί μ' αὐτό; Ἐχομε καιρό ».

2. Ἡ Πηνελόπη ὅλη αὐτὴ τὴν ὥρα στεκόταν ὀρθια στὴ μέση τῆς τραπεζαρίας, καὶ κοίταζε μὲ καρδιοχτύπι τὸν ἀγῶνα. Ὅταν εἶδε πὼς κανεὶς ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες δὲν εἶχε μπορέσει νὰ τεντώσῃ τὸ τόξο, ἐτοιμάστηκε νὰ μιλήσῃ καὶ νὰ τοὺς πῇ νὰ φύγουν.

Ἐκείνη ὅμως τὴ στιγμὴ ἀκούει ἑξαφνα τὸ ζητιάνο νὰ φωνάζῃ: « Δῶστε καὶ σ' ἐμένα, μνηστῆρες, τὸ τόξο, νὰ δοκιμάσω κι ἐγὼ τὴ δύναμή μου καὶ νὰ δῶ, ἂν μοῦ ἔμεινε ἀκόμῃ τίποτε ἀπ' αὐτήν, ἢ μοῦ ἔφυγε ὅλη ἀπὸ τὰ πολλὰ τὰ βάσανά μου! »

Οἱ μνηστῆρες, ὅταν ἄκουσαν τὰ λόγια αὐτά, θύμωσαν κι ἄρχισαν νὰ φωνάζουν καὶ νὰ βρίζουν τὸν Ὀδυσσεά:

« Τρελάθηκες, παλιοζητιάνε! » τοῦ φώναξε ὁ Ἀντίνοος. « Ἐσύ, ἓνας γέρος, θὰ παραβγῆς μ' ἐμᾶς τὰ παλικάρια; Μήπως μέθυσες κι ἔχασες τὰ λογικά σου, καὶ θέλεις νὰ μᾶς κάμῃς τὸν παλικαρά; Κάθισε αὐτοῦ στὴ θέση σου, κοίταξε νὰ χορτάσης καὶ σῶπαινε, νὰ μὴ σὲ βρῇ κανένα κακὸ μεγάλο ἀπὸ τὴν αὐθάδειά σου ».



Τότε ἡ Πηνελόπη λέει μὲ αὐστηρὴ φωνή:

« Ντροπὴ σου, Ἀντίνοε, νὰ μιλήῃς ἔτσι καὶ νὰ φοβερίζῃς τοὺς ξένους τοῦ σπιτιοῦ μου! Φοβήθηκες τάχα, μήπως ὁ ζητιάνος αὐτὸς τεντώσῃ τὸ τόξο καὶ κερδίσῃ τὸ ἀγώνισμα, κι ὕστερα ζητήσῃ νὰ μὲ παντρευτῇ; Βέβαια οὔτε αὐτὸς οὔτε κανένας σας θὰ συλλογίστηκε παρόμοιο πρᾶμα ».

— « Δὲν εἴμαστε τόσο δὰ ἄμυαλοι, βασίλισσα, νὰ βάλωμε στὸ νοῦ μας τέτοιο πρᾶμα » ἀποκρίθηκε ὁ Εὐρύμαχος. « Τί θὰ πῇ ὅμως ὁ κόσμος, ὅταν μάθῃ πὼς ἐμεῖς, τ' ἀρχοντόπουλα, παραβγαίνομε μὲ τοὺς ζητιάνους; »

— « Αὐτὸ τὸ τόξο εἶναι τοῦ πατέρα μου, δηλαδὴ δικό μου » φώναξε τότε ὁ Τηλέμαχος « καὶ μπορῶ νὰ τὸ κάμω ὅ,τι θέλω. Κανεῖς ἀπὸ σᾶς ἐδῶ ὅλους δὲν μπορεῖ νὰ μ' ἐμποδίσῃ, ἂν θέλω νὰ τὸ δώσω καὶ στὸν ξένο. Ἐσύ ὅμως, μητέρα, πῆγαινε, σὲ παρακαλῶ, στὴν κάμαρά σου καὶ κοίταξε τίς δουλειές σου, τὴ ρόκα καὶ τὸν ἀργαλειό σου. Ὅσο γιὰ τὸ τόξο θὰ φροντίσω ἐγώ, πὺ εἶμαι ἐδῶ ὁ νοικοκύρης ».

Ἡ Πηνελόπη ξαφνίστηκε ἀπὸ τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ γιοῦ τῆς· κι εὐχαριστημένη γιὰ τὸ θάρρος του χαίρετῃσε κι ἀνέβηκε στὸ ἀνώγι.

3. Τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ ὁ Εὐμαιος πῆρε μὲ τρόπο τὸ τόξο καὶ τὴ θήκη μὲ τίς σαῖτες, καὶ δοκίμασε νὰ τὰ φέρῃ στὸν Ὀδυσσεά. Οἱ μνηστῆρες ὅμως τὸν εἶδαν κι ἄρχισαν νὰ φωνάζουν ὅλοι μαζὶ καὶ νὰ τὸν φοβερίζουν:

« Ποῦ τὸ πηγαίνεις τὸ τόξο, ἄθλιε χοιροβοσκέ:

τρελάθηκες; Καθώς φαίνεται, γρήγορα οἱ σκύλοι θὰ φᾶνε τὶς σάρκες σου κοντὰ στὰ γουρουνία σου».

Ὁ Εὐμαιος φοβήθηκε κι ἄφησε πάλι τὸ τόξο καὶ τὴ θήκη μὲ τὶς σαῖτες· ὁ Τηλέμαχος ὅμως πετάχτηκε ἀμέσως ἀπὸ τὴ θέση του καὶ θυμωμένος φοβερὰ τοῦ λέει: « Δῶσε τὸ τόξο ἀμέσως στὸν ξένο, Εὐμαιε. Ἐμένα θ' ἀκοῦς καὶ κανέναν ἄλλο ».

Ὁ Εὐμαιος πῆρε ἀμέσως θάρρος. Ἀρπάξε γρήγορα τὸ τόξο καὶ τὴ θήκη καὶ τὰ ἔβαλε στὰ χέρια τοῦ Ὀδυσσεά. Ὑστερα βγῆκε ἀπὸ τὴν τραπεζαρία καὶ εἶπε στὴν Εὐρύκλεια, ὅτι τοῦ πρόσταξε ὁ κύριός του.

Τὴν ἴδια στιγμή πετάχτηκε καὶ ὁ Φιλοίτιος στὴν αὐλὴ κι ἔκλεισε καλὰ τὴν ἐξώπορτα, ἐνῶ ἡ Εὐρύκλεια μάζεψε κι ἔκλεισε ὅλες τὶς δοῦλες σὲ μιὰ κάμαρα τοῦ παλατιοῦ.

4. Ὁ Ὀδυσσεάς, μόλις πῆρε στὰ χέρια τὸ τόξο, πρῶτα τὸ κοίταξε παντοῦ μὲ πολλὴ προσοχή. Ὑστερα, ὅταν εἶδε πὼς ἦταν σὲ καλὴ κατάσταση, δοκίμασε νὰ τεντώσῃ τὴ χορδὴ μὲ τὸ δεξὶ του χέρι.

Τὸ κατῶρθωσε χωρὶς πολλὴ δυσκολία. Ἐπειτα ἀρπάζει μιὰ σαῖτα, τὴ βάζει στὴ χορδὴ, σημαδεύει μιὰ στιγμή τὶς τρυπες τῶν τσεκουριῶν καὶ τὴ ρίχνει.

Ἡ σαῖτα πέρασε ὅλες τὶς τρυπες καὶ καρφώθηκε στὸν ἀντικρινὸ τὸν τοῖχο.

Τότε ὁ Ὀδυσσεάς σήκωσε περήφανα τὸ κεφάλι καὶ φώναζε: « Βλέπεις, Τηλέμαχε, πὼς ὁ ξένος σου δὲ σὲ ντρόπισε· καὶ τὴ χορδὴ εὐκόλα τέντωσε καὶ τὸ σημάδι πέτυχε. Φαίνεται πὼς βαστοῦν ἀκόμη



Ἡ σαττα πέρασε ὅλες τῆς τρύπες καὶ καρφώθηκε στὸν ἀντικρινὸ  
τὸν τοῖχο (σ 181).

τὰ χέρια του καὶ δὲν ταιριάζει νὰ τὸν περιπαίζουν καὶ νὰ τὸν καταφρονοῦν αὐτὰ ἐδῶ τὰ παλικάρια. Καιρὸς ὅμως εἶναι νὰ τελειώσωμε, ὅσο εἶναι ἀκόμη μέρα».

Αὐτὰ εἶπε κι ἔγνεψε τοῦ γιοῦ του.

Στὴ στιγμὴ ἐκεῖνος ζώστηκε τὸ σπαθί, πῆρε στὸ χέρι τὸ κοντάρι καὶ στάθηκε κοντὰ στὸν πατέρα του. Ἀπὸ πίσω τοὺς ἤρθαν καὶ οἱ δυὸ πιστοὶ τοὺς δοῦλοι, ὁ Εὐμαιοὺς καὶ ὁ Φιλοίτιος.

---

## § 72. Ὁ Οδυσσεύς φανερώνεται στοὺς μνηστῆρες.

1. Τότε ὁ Ὀδυσσεύς ἔβγαλε γρήγορα τὰ κουρελιασμένα του τὰ ροῦχα, ἄδειασε μπροστά του ἀπὸ τὴ θήκη τὶς σαῖτες καὶ κοιτάζοντας μὲ τρομερὴ ματιά τοὺς μνηστῆρες φώναξε: «Τὸ ἀγώνισμα ποὺ ἔβαλε ἡ βασίλισσα τὸ ἔχω κερδίσει. Μοῦ μένει ὅμως κι ἄλλο ἓνα ἀκόμη ν' ἀποτελειώσω καὶ σ' αὐτὸ μακάρι νὰ μὲ βοηθήσουν οἱ θεοί, ὅπως καὶ στὸ πρῶτο».

Ἀμέσως ὕστερα ἀπ' αὐτὰ τὰ λόγια σημαδεύει τὸν Ἀντίνοο, πετᾷ τὴ σαῖτα καὶ τὸν πετυχαίνει στὴ μέση στὸ λαιμό, τὴ στιγμὴ ποὺ ἦταν ἔτοιμος ν' ἀδειάσῃ κι ἄλλο ποτήρι.

Τὸ ποτήρι ἔφυγε ἀπὸ τὰ χέρια του, ἐνῶ τὸ αἷμα ἄρχισε νὰ τρέχῃ μὲ ὀρμὴ· ἐκεῖνος ξαπλώθηκε χάμα νεκρὸς καὶ ἀναποδογύρισε μὲ τὸ πέσιμό του τὸ τραπέζι.

2. Ὅταν εἶδαν οἱ μνηστῆρες αὐτό, πετάχτηκαν

ἀπάνω ταραγμένοι, καὶ μὲ ἄγριες φωνές ἄρχισαν νὰ βρίζουν τὸν Ὀδυσσεά καὶ νὰ τὸν φοβερίζουν:

«Τί ἔκαμες αὐτοῦ, ἄθλιε; γιατί δὲν πρόσεξες; Σκότωσες τὸν καλύτερο νέο τῆς Ἰθάκης! Ποῦ εἶχες τὸ νοῦ σου; τώρα θὰ δῆς τί ἔχεις νὰ πάθης. Τὰ ὄρνια θὰ φᾶνε τὰ κρέατά σου».

Αὐτὰ ἔλεγαν οἱ ἀνόητοι, γιατί νόμιζαν πῶς ὁ Ὀδυσσεὺς σκότωσε τὸν Ἀντίνοο ἀπὸ ἀπροσεξία.

Ὁ Ὀδυσσεὺς ὁμως τοὺς ξαναχοίταξε ἀγριεμένα καὶ τοὺς εἶπε:

«Παλιόσκυλα! Νομίζατε πῶς δὲ θὰ γύριζα ποτὲ ἀπὸ τὴν Τροία στὴν Ἰθάκη, καὶ καταστρέφατε τὴν περιουσία μου, καὶ ζητούσατε νὰ πάρετε τὴ γυναῖκα μου χωρὶς τὸ θέλημά της, ἐνῶ ἐγὼ ἤμουν ζωντανὸς ἀκόμη! Δοκιμάσατε νὰ σκοτώσετε τὸ γιό μου, καὶ δὲν εἶχατε οὔτε φόβο ἀπὸ τοὺς θεοὺς οὔτε ντροπὴ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους! Ἦρθε ὁμως ἡ στερνή σας ὥρα· κανέναν ἀπὸ σᾶς δὲ θ' ἀφήσω ζωντανό».



### § 73. Οἱ μνηστῆρες ἐξολοθρεύονται.

1. Φόβος καὶ τρόμος ἔπιασε τοὺς μνηστῆρες, ὅταν ἄκουσαν αὐτὰ τὰ λόγια. Ἀμέσως ἄρχισε ὁ καθένας τους νὰ συλλογίζεται, πῶς θὰ μπορούσε νὰ γλιτώσῃ, κι ἔπαψαν νὰ μιλοῦν καὶ νὰ φωνάζουν.

Μονάχα ὁ Εὐρύμαχος ἔδειξε κάποιο θάρρος. Μίλησε στὸν Ὀδυσσεά καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ τοὺς συμπαθήσῃ καὶ ὑποσχέθηκε πῶς αὐτὸς καὶ οἱ σύντρο-



φοί του θά τὸν ἀποζημιώσουν γιὰ ὅ,τι τοῦ εἶχαν ξοδέψει ὡς τότε :

«Τὰ κακουργήματα ποῦ ἐγιναν ἐδῶ μέσα στὸ παλάτι μου, ζητοῦν ἐκδίκηση καὶ τιμωρία» ἀποκρίθηκε ὁ Ὀδυσσεύς. «Μὴν περιμένετε συγχώρεση· διαλέξετε ἓνα ἀπὸ τὰ δυό, ἢ νὰ πολεμήσετε σὰν ἄντρες ἢ νὰ φύγετε, ἂν μπορέσετε».

Ὅταν ὁ Εὐρύμαχος ἄκουσε τὴ σκληρὴ αὐτὴ ἀπόκριση τοῦ Ὀδυσσεύ, φώναξε στοὺς ἄλλους μνηστῆρες: «Σύντροφοι μὴ φοβηθῆτε! Ἄν καὶ βρεθῇκαμε μονάχα μὲ τὰ σπαθιά μας, μπορούμε νὰ γλιτώσωμε· φτάνει νὰ μὴ δειλιάσωμε. Εἴμαστε πολλοὶ καὶ οἱ ἐχθροὶ μας δύο μονάχα. Ἄς τραβήξωμε τὰ σπαθιά, κι ἂς χυθοῦμε ὅλοι μαζί καταπάνω τους!»

Αὐτὰ εἶπε κι ἔκαμε αὐτὸς πρῶτος τὴν ἀρχὴ νὰ ὀρμήσῃ. Τὴν ἴδια ὁμῶς στιγμὴ μιὰ σαΐτια τοῦ Ὀδυσσεύ πέρασε τὸ στῆθος του καὶ τὸν ξάπλωσε νεκρὸ στὸ πάτωμα.

Ὅ,τι ἔκαμε ὁ Εὐρύμαχος, θέλησε νὰ τὸ κάμῃ καὶ ἄλλος ἓνας ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες· χύθηκε καὶ αὐτὸς μὲ ξεγυμνωμένο σπαθὶ ἀπάνω στὸν Ὀδυσσεύ καὶ στὸν Τηλέμαχο. Ὁ Τηλέμαχος ὁμῶς πρόλαβε καὶ μὲ μιὰ κονταριά του τὸν ἐσκότωσε.

2. Τότε γυρίζει καὶ λέει στὸν πατέρα του:

«Μοῦ φαίνεται, πατέρα, πὼς πρέπει νὰ ὀπλιστοῦμε καλύτερα καὶ νὰ ὀπλίσωμε καὶ τοὺς δυὸ πιστοὺς μας ὑπηρέτες».

—«Ἡ γνώμη σου εἶναι καλή, Τηλέμαχε. Τρέξτε λοιπὸν καὶ φέρε ἀπὸ τὴν ὀπλοθήκη τὴν πανοπλία

μου καὶ ἄφθονα ὄπλα, ἀρμάτωσε καὶ τοὺς δύο πιστοὺς μας ὑπηρέτες, γιατί οἱ σαῖτες μου σὲ λίγο τελειώνουν».

Ὁ Τηλέμαχος ἔτρεξε ἀμέσως στὴν ὀπλοθήκη. κι ἀφοῦ διάλεξε τέσσερεις καλὲς περικεφαλαῖες, τέσσερεις μεγάλες ἀσπίδες, ἀρκετὰ κοντάρια καὶ ἀρκετὲς σαῖτες, τὰ ἔφερε ὅλα γρήγορα στὸν πατέρα του.

Πρῶτος ὠπλίστηκε ὁ Τηλέμαχος κι ὕστερα οἱ δυὸ ὑπηρέτες. Στὸ μεταξὺ ὁ Ὀδυσσεύς ἐξακολουθοῦσε νὰ σημαδεύη τοὺς μνηστῆρες, κι ἓναν ἓνα νὰ τοὺς σκοτώνη.

Ὅταν ὁμως εἶδε πῶς εἶχαν τελειώσει οἱ σαῖτες, ἔφησε κάτω τὸ τόξο του κι ἀμέσως φόρεσε τὴν περικεφαλαία, ἔπιασε μὲ τὸ ἀριστερὸ χέρι τὴν ἀσπίδα καὶ μὲ τὸ δεξιὸ ἓνα κοντάρι, κι ἐτοιμάστηκε νὰ ἀρχίσῃ τὸ κοντάρισμα.

3. Τὴ στιγμὴ ὁμως ἐκείνη βλέπει τὸ βοσκό, τὸ Μελάνθιο, νὰ κουβαλῇ στὴν τραπεζαρία διάφορα ὄπλα καὶ νὰ τὰ μοιράζῃ στοὺς μνηστῆρες.

Ταράχτηκε ὁ Ὀδυσσεύς ὅταν εἶδε αὐτό, μὰ δὲν ἐδείλιασε. Κατάλαβε τί ἔγινε, κι ἀμέσως προστάζει τὸν Εὖμαιο καὶ τὸ Φιλοίτιο νὰ τρέξουν καὶ νὰ κλείσουν καλὰ τὴν ὀπλοθήκη, νὰ πιάσουν ἔπειτα καὶ νὰ δέσουν τὸ Μελάνθιο κι ὕστερα νὰ ἔρθουν κοντά του.

Οἱ δυὸ βοσκοὶ ἔκαμαν πρόθυμα ὅ,τι τοὺς πρόσταξε ὁ κύριός τους. Ἐτρεξαν στὴν ὀπλοθήκη, ἔπιασαν τὸ Μελάνθιο, τὸν ἔδεσαν χεροπόδαρα, ἔκλεισαν καλὰ τὴν πόρτα τῆς κι ὕστερα ἦρθαν κοντὰ στὸν Ὀδυσσεύα.

4. Ἐφτασαν σὲ πολὺ κατάλληλη στιγμή· γιατί πολλοὶ ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες, ὠπλισμένοι μὲ κοντάρια καὶ ἀσπίδες, χύθηκαν καταπάνω στὸν Ὀδυσσεά καὶ στὸν Τηλέμαχο, κι ἄρχισαν νὰ τοὺς κονταρίζουν.

Γιὰ καλὴ τύχη ὅμως κανένα ἀπὸ τὰ κοντάρια τοὺς δὲν πέτυχε· ἐνῶ τὰ κοντάρια τοῦ Ὀδυσσεά καὶ τοῦ Τηλέμαχου σκότωσαν τέσσερεις μνηστῆρες.

Δείλιασαν τότε οἱ ἄλλοι κι ἄρχισαν νὰ πισωδρομοῦν· σὲ λίγο ὅμως πάλι πῆραν θάρρος καὶ χύθηκαν καταπάνω τοὺς μὲ λύσσα. Ὁ Ὀδυσσεάς καὶ οἱ τρεῖς βοηθοὶ του δὲν ἔχασαν καθόλου τὸν καιρὸ τοὺς· ἐξακολουθοῦσαν νὰ τοὺς χτυποῦν μὲ τὰ κοντάρια καὶ ὀλοένα νὰ σκοτώνουν ἀπ' αὐτούς.

5. Τότε χτυπήθηκε καὶ πέθανε καὶ ὁ κακὸς ὁ Κτήσιππος, ποὺ εἶχε πετάξει τὸ κόκαλο τοῦ βοδιοῦ στὸν Ὀδυσσεά. Τὸν ἐχτύπησε μὲ τὸ κοντάρι κατάστηθα ὁ γελαδάρης ὁ Φιλοίτιος· κι ὅταν τὸν εἶδε νὰ πέφτη χάμω νεκρός, τοῦ εἶπε: «Τώρα πιά τελείωσαν οἱ ἀδικίες καὶ οἱ βρισιές σου, Κτήσιππε· πάρε αὐτὸ τὸ δῶρο ἀπὸ μένα, γιὰ τὸ κόκαλο ποὺ πέταξες τοῦ ἀφεντικοῦ μου!»

Σὲ λίγο τελείωσαν τὰ κοντάρια τῶν μνηστήρων. Τότε πιά, ἀπελπισμένοι ὅλως διόλου, ἔτρεχαν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ γιὰ νὰ γλιτώσουν, σὰν τὰ βόδια τὸ καλοκαίρι, ὅταν τὰ πιάνη ἡ μύγα.

Ἄλλοι τρύπωναν κάτω ἀπὸ τὰ τραπέζια καὶ τὰ καθίσματα· ἄλλοι προσπαθοῦσαν νὰ ξεφύγουν ἀπὸ μιὰ μικρὴ πόρτα τῆς τραπεζαρίας, κι ἄλλοι νὰ πηδήσουν

ἀπὸ τὰ παράθυρα. Τίποτε ὁμως δὲν κατώρθωναν·  
γιατὶ ὁ Ὀδυσσεάς με τοὺς συντρόφους του ἕναν ἕνα  
τοὺς χτυποῦσαν με τὰ κοντάρια, ὥσπου τοὺς σκότω-  
σαν ὅλους.

6. Μονάχα ὁ τραγουδιστὴς ὁ Φῆμιος γλίτωσε.  
Ὅταν εἶδε νὰ σκοτώνωνται οἱ μνηστῆρες, κρύφτηκε  
κάτω ἀπὸ ἕνα κάθισμα κι ἀπὸ κεῖ φώναξε στὸν Ὀ-  
δυσσεά: «Λυπήσου με, δοξασμένε βασιλιά μου, καὶ μὴ  
μὲ σκοτώσης τὸν ἄμοιρο μαζὶ με τοὺς μνηστῆρες!  
Εἶμαι ὁ τραγουδιστὴς ὁ Φῆμιος, πού μοῦ χάρισαν οἱ  
θεοὶ τὸ δῶρο νὰ τραγουδῶ τὰ κατορθώματα τῶν θεῶν  
καὶ τῶν ἡρώων. Ἐρχόμουν ἐδῶ χωρὶς νὰ τὸ θέλω ὁ  
δυστυχισμένος καὶ τραγουδοῦσα, ὅταν διασκέδαζαν οἱ  
μνηστῆρες. Μ' ἔφερναν με τῇ βία, γιατί καὶ περισ-  
σότεροι καὶ δυνατώτεροι ἦταν ἀπὸ μένα. Ἄν δὲ με  
πιστεύης, ρώτησε καὶ τὸν Τηλέμαχο».

Ὁ Τηλέμαχος βεβαίωσε τὰ λόγια του κι ἔτσι  
γλίτωσε ἀπὸ τὸ θάνατο αὐτὸς μονάχα.

---

#### § 74. Τιμωροῦνται καὶ οἱ κακὲς δοῦλες.

1. Ὅταν ὁ Ὀδυσσεάς εἶδε πὼς σκοτώθηκαν ὅλοι  
οἱ μνηστῆρες, πρόσταξε τὸ γιό του νὰ καλέσῃ τὴν Εὐ-  
ρύκλεια. Ἐκείνη ἔτρεξε ὅσο μποροῦσε πιὸ γρήγορα.  
Ὅταν βρέθηκε μπροστὰ σὲ τόσοι σκοτωμένους καὶ  
ἀντίκρισε τὸν κύριό της με τὰ ὅπλα στὰ χέρια,  
κατάλαβε τί ἔγινε· κι ἀπὸ τὴ μεγάλη συγκίνηση πῆγε  
νὰ ξεφωνίσῃ.

« Βάσταξε τὴν ταραχὴ σου, μανούλα, καὶ μὴ φωνάζεις » τῆς λέει τότε ὁ Ὀδυσσεύς. « Δὲν εἶναι καιρὸς ἀκόμη νὰ μᾶς ἀκούσῃ ὁ κόσμος καὶ νὰ μάθῃ τί ἔγινε ἐδῶ μέσα. Μὰ ἔλα, πές μου τώρα, πόσες ἀπὸ τίς ὑπηρετρίες φάνηκαν πιστὲς τὸν καιρὸ ποὺ ἔλειπα, καὶ πόσες ἀπιστες ; »

— « Ἀπὸ τίς πενήντα ποὺ ἔχομε στὸ παλάτι, παιδί μου, οἱ δώδεκα σὲ ἀπαρνήθηκαν καὶ πῆγαν μὲ τὸ μέρος τῶν μνηστήρων. Κανένα δὲν ντρέπονταν καὶ δὲν ἄκουαν, μήτε κι αὐτὴν ἀκόμη τὴ βασίλισσα ».

— « Πήγαινε νὰ μοῦ τίς φέρῃς ὅλες αὐτὲς ἐδῶ ἀμέσως » πρόσταξε ὁ Ὀδυσσεύς.

2. Ἡ Εὐρύκλεια ἔκαμε πρόθυμα ὅ,τι τῆς παράγγειλε ὁ κύριός της. Ὅταν οἱ δώδεκα δοῦλες παρουσιάστηκαν μπρὸς στὸν Ὀδυσσεά, ἐκεῖνος τίς ἀγριοκοίταξε καὶ τίς πρόσταξε νὰ βγάλουν στὴν αὐλὴ ὅλους τοὺς σκοτωμένους, κι ὕστερα νὰ καθάρίσουν ἀπὸ τὰ αἷματα τὴν τραπεζαρία, τὰ τραπέζια, τὰ καθίσματα καὶ τὸ πάτωμα.

Ἐκεῖνες τρέμοντας ἔκαμαν ὅ,τι τίς πρόσταξε ὁ κύριός τους· καὶ ὅταν τελείωσαν αὐτὴν τὴ φοβερὴ ἐργασία, μὲ μιὰ προσταγὴ τοῦ τίς ἄρπαζαν οἱ δυὸ βοσκοί, τίς ἔφεραν σ' ἓνα παράμερο μέρος τοῦ παλατιοῦ καὶ κεῖ τίς τιμώρησαν ὅπως τοὺς ἔπρεπε. Ἔτσι τιμωρήθηκε καὶ ὁ Μελάνθιος.

3. Τότε ὁ Ὀδυσσεύς λέει στὴν Εὐρύκλεια:

« Τρέξε τώρα, μανούλα, καὶ φέρε μου ἐδῶ τίς πιστὲς μου δοῦλες. Ὑστερα ἀνέβα γρήγορα στὰ



δωμάτια τῆς κυρίας σου καὶ πές της ὅ,τι εἶδες καὶ ὅ,τι ἄκουσες ».

Ἡ Εὐρύκλεια ἔτρεξε πάλι στὴν κάμαρα ὅπου ἦταν κλεισμένες οἱ δοῦλες, καὶ λέει σ' αὐτὲς μὲ μεγάλη χαρά: « Ἦρθε ὁ ἀφέντης μας, τὸ ξέρετε; Τρέξετε στὴ μεγάλη τραπεζαρία νὰ τὸν χαιρετήσετε! » Ὑστερα ἀνέβηκε στὸ ἀνώγι, γιὰ νὰ τὸ πῇ καὶ στὴν Πηνελόπη.

Οἱ δοῦλες ἔτρεξαν στὴν τραπεζαρία καὶ εἶδαν τὸν Ὀδυσσεά νὰ συνομιλῇ μὲ τὸ γιό του. Ἦρθαν κοντά, τὸν περιτριγύρισαν καὶ μὲ δάκρυα στὰ μάτια τοῦ φιλοῦσαν τὰ χέρια. Ἐκεῖνος τίς χαιρετοῦσε μὲ συγκίνηση μία μία.

---

§ 75. Ἡ Πηνελόπη ἀναγνωρίζει τὸν ἄντρα της.

1. Ὅταν ἡ Εὐρύκλεια μπῆκε λαχανιασμένη στὸ δωμάτιο τῆς κυρίας της, τὴ βρῆκε ἀνήσυχη καὶ ἔτοιμη νὰ κατεβῇ κάτω. Ἦθελε νὰ μάθῃ τί ἦταν οἱ φωνὲς καὶ ὁ μεγάλος θόρυβος, ποῦ ἄκουε τόσην ὥρα κάτω στὴν τραπεζαρία:

« Ἦρθες λοιπὸν ἐπιτέλους, καλὴ μου κυρούλα; » εἶπε μόλις ἀντίκρισε τὴν Εὐρύκλεια. « Ποῦ ἦσουν τόση ὥρα; τί γίνονται οἱ ἄλλες δοῦλες καὶ δὲ φαίνονται; Θέλω νὰ μάθω τί γίνεται κάτω στὴ μεγάλη τραπεζαρία καὶ δὲν ἔχω καμιὰ νὰ ρωτήσω. Μήπως ὁ Τηλέμαχος πιάστηκε μὲ κανέναν ἀπ' αὐτοῦς; Ἀκούω κάτω μεγάλη ταραχὴ καὶ δὲν ξέρω τί γίνεται ».

— «Ήσυχασε, καλή μου κυρία, καὶ μὴ στενοχωριέσαι πιά· μὴ βάζεις πάντα τὸ κακὸ στὸ νοῦ σου!» ἀποκρίθηκε ἡ Εὐρύκλεια. «Οἱ θεοὶ μᾶς λυπήθηκαν, ἐσένα, τὸ παιδί σου κι ὅλους μας, καὶ μᾶς γλίτωσαν ἀπὸ τὸ μεγάλο κακὸ ποὺ μᾶς τυραννοῦσε ὡς τώρα.

»Ἦρθε ὁ Ὀδυσσεάς, ποὺ περιμέναμε τόσα χρόνια! Ἦρθε ὁ κύριός μου καὶ σκότωσε ὅλους τοὺς μνηστήρες! Κατέβα κάτω νὰ τὸν δῆς καὶ νὰ χαρῇ ἡ καρδιά σου. Δὲν μπορῶ περισσότερα νὰ σοῦ πῶ· τρέμω ὀλόκληρη ἀπὸ τὴ χαρά μου καὶ ἡ καρδιά μου χτυπᾷ δυνατὰ καὶ γρήγορα. Μοῦ φαίνεται πὼς θὰ ξεψυχήσω».

2. Ὅταν ἄκουσε αὐτὰ τὰ λόγια ἡ Πηνελόπη, τὰ ἔχασε καὶ δὲν ἤθελε νὰ πιστέψῃ τ' αὐτιά της. Κοίταξε μονάχα τὴν Εὐρύκλεια ἀπὸ πάνω ὡς κάτω καὶ τῆς εἶπε αὐστηρά:

«Τί ἔπαθες, γερόντισσά μου, καὶ μοῦ λές τέτοια παραμύθια; Ἡ δὲν εἶσαι στὰ σωστά σου, ἢ μὲ περνᾷς γιὰ μωρὸ παιδί, ἀφοῦ θέλεις νὰ πιστέψω τέτοια ἀπίστευτα πράματα».

— «Ὅχι, κόρη μου, νὰ σὲ χαρῶ!, ὄχι, καλή μου κυρία, δὲ σὲ γελῶ» ἀποκρίθηκε ἀμέσως ἡ Εὐρύκλεια. «Σοῦ ὀρκίζομαι στὴ ζωὴ τοῦ παιδιοῦ σου, δὲν εἶναι ψέμα. Ἦρθε ὁ κύριος καὶ εἶναι κάτω· εἶναι ἐκεῖνος ὁ ζητιάνος ποὺ εἶδες καὶ μίλησες χτὲς τὸ βράδι μαζί του. Ἄν δὲ μὲ πιστεύης, κοίταξε ἀπὸ αὐτὸ τὸ παράθυρο κάτω στὴν αὐλή».

Ἡ Πηνελόπη ἔτρεξε στὸ παράθυρο καὶ κοί-

ταξε ἀπὸ κεῖ κάτω· καὶ μόλις εἶδε τὸ σωρὸ τῶν σκοτωμένων, φώναξε:

«ὦ Δία! δοξασμένος νὰ εἶσαι, πού μᾶς γλίτωσες. Μὰ ἡ τιμωρία τους ἦταν μεγάλη· πέθαναν τόσο νέοι. κι ἄλλιμονο στοὺς κακόμοιρους τοὺς δικούς τους!»

Ἐπειτα μὲ δάκρυα στὰ μάτια γυρίζει πάλι στὴν Εὐρύκλεια καὶ τὴ ρωτᾷ :

»Ἦρθε λοιπὸνπραγματικὰ ὁ Ὀδυσσεάς; Νὰ τὸ πιστέψω; Καὶ πῶς κατῴρθωσε μονάχος του νὰ σκοτώσῃ τόσοις μνηστῆρες;»

Ἡ Εὐρύκλεια ἀποκρίθηκε:

« Πῶς ἔγινε αὐτὸ τὸ θαῦμα, κόρη μου, δὲν τὸ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου· ἄκουσα μονάχα τὶς φωνὲς καὶ τὰ βογκητὰ τῶν σκοτωμένων. Ὁ Τηλέμαχος μᾶς εἶχε κλείσει ὅλες τὶς ὑπηρέτριες σ' ἓνα δωμάτιο κάτω, καὶ ἀπὸ κεῖ ἀκούαμε τὸ κακὸ πού ἔγινε. Ὅταν ὕστερα μὲ φώναξε ὁ ἴδιος στὴν τραπεζαρία, τότε εἶδα ὅλους τοὺς μνηστῆρες σκοτωμένους καὶ βουτημένους στὸ αἷμα, καὶ τὸν κύριό μου νὰ στέκεται στὴ μέση σὰ λιοντάρι. Τότε μὲ πρόσταξε νὰ σοῦ μηνύσω νὰ κατεβῆς καὶ νὰ τὸν δῆς. Ἐλα λοιπόν, κόρη μου, ῥῆγορα! Ὅλα ἔγιναν ὅπως τὰ θέλαμε ».

3. Ἡ Πηνελόπη καὶ πάλι δὲν πίστεψε. Νόμιζε πῶς κάποιος θεὸς θὰ σκότωσε τοὺς μνηστῆρες, θέλοντας νὰ τοὺς τιμωρήσῃ γιὰ τὴν κακὴ τους διαγωγὴ. Ὡστόσο ὅμως ξεκίνησε νὰ κατεβῇ, γιὰ νὰ γνωρίσῃ ἀπὸ κοντὰ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο, πού τέτοια πράματα εἶχε κατορθώσει.

Στὸ μεταξὺ ὁ Ὀδυσσεύς πῆγε καὶ πλύθηκε καὶ ντύθηκε γρήγορα τὴν ὥραία φορεσιά, ποῦ τοῦ εἶχε χαρίσει ἡ βασίλισσα Ἀρήτη. Ὑστερα φόρεσε τὰ πέδιλά του κι ἔτσι συγυρισμένος ἦρθε κοντὰ στὸ παιδί του. Ἀπὸ τὴ χαρὰ τὸ πρόσωπό του ἔλαμπε, καὶ φαινόταν νεώτερος ἀπὸ πρωτύτερα, μὲ τὴν περήφανη ματιά καὶ τὴ μεγαλόπρεπη κορμοστασιά του.

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη μπῆκε καὶ ἡ Πηνελόπη στὴν τραπεζαρία· ἡ καρδιά της χτυποῦσε δυνατὰ καὶ τὰ γόνατά της ἄρχισαν νὰ τρέμουν: «Νὰ εἶναι τάχα ἀληθινά;» συλλογίζεται.

Μὰ νά, σὲ λίγο ἀντίκρισε τὸ γιό της κι ἓναν ξένο καλοφορεμένο κοντά του: «Πόσο μοιάζει μὲ τὸν Ὀδυσσεά μου, ἀλήθεια! Μὰ ἔν μὲ γελοῦν τὰ μάτια μου καὶ εἶναι κανένας ξένος ποῦ τοῦ μοιάζει; Ἄς δοκιμάσω πρῶτα» εἶπε μέσα της· κι ἀμέσως πλησιάζει, χαιρετᾷ τὸν ξένο καὶ λέει στὸ γιό της:

«Νὰ μὲ συμπαθήσης, παιδί μου, ἂν πῶ τώρα κανένα παράστρατο· μὰ δὲν εἶμαι, θαρρῶ, στὰ σύγκαλά μου. Ὀνειρεύομαι ἢ εἶμαι ἔξυπνη; εἶναι ἀλήθεια αὐτὸ ποῦ βλέπω τώρα, ἢ μὲ γελοῦν τὰ μάτια μου; Ἡ Εὐρύκλεια μοῦ εἶπε, πῶς ὁ ξένος αὐτὸς εἶναι ὁ πατέρας σου. Εἶναι ἀλήθεια αὐτό, παιδί μου; Γιατὶ ὁ νοῦς μου δὲν μπορεῖ νὰ τὸ χωρέσῃ».

—«Εἶναι ἀλήθεια, μητέρα, κι ἀπορῶ, πῶς ὕστερα ἀπὸ χωρισμὸ τόσων χρόνων μένεις τόσο κρύα καὶ ἀσυγκίνητη μπροστὰ σὲ τέτοια εὐτυχία» ἀπάντησε ὁ Τηλέμαχος, ἀπορώντας γιὰ τὸ δισταγμὸ τῆς μητέρας του.

—«Ἄφησε, παιδί μου, τὴ μητέρα σου νὰ μὲ δοκι-

μάση πρώτα » εἶπε ὁ Ὀδυσσεύς· « καὶ μὴν ἀπορεῖς, ποῦ δυσκολεύεται νὰ τὸ πιστέψῃ· κι ἐγὼ ὁ ἴδιος νομίζω πὼς ὀνειρεύομιν αὐτὴν τῇ στιγμῇ ».

Ἡ Πηνελόπη ἀποκρίθηκε:

— « Ὅ,τι εἶδαν τὰ μάτια μου λίγο πρωτύτερα ἀπὸ τὸ παράθυρο τῆς κάμαράς μου στὴν αὐλή, μοῦ φάνηκε ἀνώτερο ἀπὸ τὴ δύναμιν τοῦ ἀνθρώπου· μοῦ φάνηκε ἔργο θεϊκό. Γι' αὐτὸ, ἂν καὶ ἡ θωριὰ καὶ ἡ φωνὴ καὶ ἡ κορμοστασιὰ τοῦ ξένου αὐτοῦ φωνάζουν σὲ μένα, πὼς εἶναι ὁ ἀγαπημένος μου Ὀδυσσεύς, ἐγὼ ὥστόσο δὲν τολμῶ νὰ τὸ πιστέψω, καὶ νομίζω πὼς αὐτὸς ἐδῶ ὁ ξένος μας θὰ εἶναι κανένας θεός, μεταμορφωμένος στὸν ἄντρα μου ».

4.— « Ὅχι, ἀγαπημένη μου Πηνελόπη! » εἶπε τότε ὁ Ὀδυσσεύς συγκινημένος. « Δὲν εἶμαι θεός· εἶμαι ὁ ἄντρας σου, ὁ Ὀδυσσεύς. Νὰ καὶ τὸ σημάδι τῆς πληγῆς μου.... Θέλεις νὰ σοῦ πῶ καὶ πῶς εἶναι ἡ κρεβατοκάμαρά μας; »

Ἡ Πηνελόπη δὲ βάσταξε πιά. Τὰ γόνατά της ἔτρεμαν καὶ τὰ δάκρυά της ἄρχισαν νὰ τρέχουν ἀπὸ τὰ μάτια της. Στὴ στιγμὴ ἔγειρε τ' ὠραῖο κεφάλι της στὸν Ὀδυσσεύα, τὸν ἀγκάλιασε σφιχτὰ καὶ τοῦ εἶπε λιγοθυμισμένα: « ὦ, τώρα τὸ πιστεύω! Εἶσαι ὁ ἀγαπημένος μου Ὀδυσσεύς, ὁ πατέρας τοῦ παιδιοῦ μου! »

Ἀμέσως τότε ἔπεσε ἀπάνω τους καὶ ὁ γιὸς τους· μὲ τὰ δυό του χέρια ἀγκάλιασε τὰ κεφάλια τους κι ἔσμιξε καὶ αὐτὸς μαζί τους τὰ δάκρυα καὶ τὰ φιλιὰ του.....





5. Πολλή ώρα ἔμειναν στὴ θέση αὐτὴ ὁ Ὀδυσσεάς, ἡ γυναῖκα του καὶ ὁ γιὸς τους. Μὰ καὶ ὅταν χωρίστηκαν καὶ κάθισαν στὰ καθίσματα, ἐξακολούθουσαν νὰ κοιτάζουν οἱ τρεῖς τους μὲ χαρὰ ὁ ἓνας τὸν ἄλλο καὶ νὰ κλαῖνε.

Ὑστερα διηγήθηκαν μεταξύ τους σύντομα τὰ παθήματά τους, ὥσπου, κατγκουρασμένοι πιά, πῆγαν νὰ κοιμηθοῦν (10).

---

§ 76. Ὁ Ὀδυσσεάς στὸ πατρικὸ του περιβόλι.

Τὴν ἄλλη μέρα, μόλις ξύπνησε ὁ Ὀδυσσεάς, εἶπε στὴ γυναῖκα του:

«Ἐγὼ τώρα, Πηνελόπη, θὰ πάω στὸν πατέρα μου, ἔξω στὸ κτῆμα, νὰ τὸν χαιρετήσω· θὰ πάρω μαζί μου καὶ τὸν Τηλέμαχο. Ἐσὺ θὰ μείνης ἐδῶ μὲ τίς δοῦλες. Ὑστερα ἀπὸ λίγο θὰ μάθουν βέβαια οἱ συγγενεῖς τῶν σκοτωμένων τὸ θάνατό τους καὶ θὰ γίνῃ, πιστεύω, ταραχὴ στὴν πόλη. Μὴ φοβηθῇς διόλου! Κλείσου στὴ κάμαρά σου καὶ κοίταξε τὴ δου-

λειά σου. Οἱ θεοὶ πιστεύω νὰ τὰ φέρουν καὶ πάλι δεξιά ».

Ἄφοῦ εἶπε αὐτά, συγυρίστηκε, ὠπλίστηκε, πῆρε μαζί του ὠπλισμένους τὸν Τηλέμαχο καὶ τοὺς δυὸ βοσκούς του, καὶ ξεκίνησε γιὰ τὸ κτῆμα τοῦ πατέρα του.

2. Ἦταν πρῶτὴ ἀκόμῃ, ὅταν ξεκίνησαν ἀπὸ τὸ παλάτι. Ὁ ἥλιος δὲν εἶχε βγῆ· οἱ πετεινοὶ λαλοῦσαν στὶς αὐλές καὶ οἱ κορυδαλλοί, ἀθώρητοι ψηλὰ στὸν οὐρανό, σκορποῦσαν ἀπὸ κεῖ τ' ὄμορφο κελάδημά τους.

Οἱ δρόμοι ἦταν ἀκόμῃ ἔρημοι, καὶ μόνο δυὸ τρεῖς ζευγολάτες ἀπάντησαν. Ὁ Ὀδυσσεύς περνοῦσε μέσα ἀπὸ τὴν πόλιν συγκινημένος. Εἴκοσι χρόνια ἔχει νὰ τῇ δῇ καὶ νὰ περάσῃ μέσα στοὺς δρόμους της. Καὶ τώρα ποὺ τοὺς διαβαίνει καὶ ξαναβλέπει τὰ σπίτια, τοὺς ναούς, τὶς πλατεῖες καὶ κάτω κάτω τὸ λιμάνι τῆς πατρίδας του, νιώθει μεγάλη χαρά. Πῶς θέλει νὰ σταματήσῃ καὶ κοιτάζοντας ὥρες πολλὰ τὴν πόλιν ὅπου γεννήθηκε καὶ ὅπου μεγάλωσε, νὰ τῇ χορτάσῃ ! Μὰ μὲ ὅλη τὴν ἐπιθυμία ποὺ ἔχει, δὲν τὸ κάνει· προχωρεῖ μὲ τῇ συνοδίᾳ του βιαστικά καὶ ὕστερα ἀπὸ λίγη ὥρα φτάνουν στὸ κτῆμα· βρίσκουν τὴν πόρτα ἀνοιχτὴ καὶ μπαίνουν μέσα.

3. Τὸ κτῆμα αὐτὸ ἦταν πολὺ μεγάλο καὶ καλλιεργημένο ὅλο. Εἶχε καὶ ἀμπέλι, εἶχε καὶ δέντρα μὲ ὀπωρικά, εἶχε καὶ λαχανόκηπο. Ἐκεῖ ἦταν καὶ ἓνα μικρὸ σπιτάκι, ὅπου κατοικοῦσε ὁ γερο-Λαέρτης, καὶ ἰδιαίτερη καλύβα, ὅπου κοιμόνταν οἱ δοῦλοι.

Μόλις μπήκεν μέσα, λέει ὁ Ὀδυσσεύς στὸ γιὸ καὶ στοὺς βοσκούς του:

«Ἐσεῖς μπῆτε στὸ σπίτι κι ἐτοιμάσετε κάτι γιὰ νὰ φᾶμε. Νά, πάρτε καὶ τὰ ὅπλα μου! Ἐγὼ θὰ πάω ν' ἀνταμώσω τὸν πατέρα μου. Μοῦ φαίνεται πὼς βλέπω κάποιον γέρο ἐκεῖ πέρα νὰ δουλεύῃ· αὐτὸς θὰ εἶναι».

Ἀφοῦ εἶπε αὐτά, ἔδωσε τὰ ὅπλα του στοὺς βοσκούς του καὶ προχώρησε μέσα στὸ περιβόλι.

4. Καθὼς προχωροῦσε ὁ Ὀδυσσεύς, παρατηροῦσε δεξιά κι ἀριστερά. Ἡ καρδιά του χτυποῦσε δυνατά καὶ πότε πότε κυλοῦσε καὶ κανένα δάκρυ ἀπὸ τὰ μάτια του.

Ὅ,τι ἔβλεπε γύρω ἐκείνη τῇ στιγμῇ τοῦ ἦταν γνῶριμο κι ὅλα τοῦ ἔφερναν στὸ νοῦ εὐχάριστες παλιές ἐνθύμησες.

Πόσες φορὲς ἦρθε ἐδῶ μικρὸ παιδὶ μὲ τὸν πατέρα του καὶ τοὺς δούλους καὶ πέρασε ὅλη τὴν ἡμέρα παίζοντας!

Νὰ ἡ μεγάλη στέρνα τοῦ νεροῦ, ὅπου ὦρες πολλές πέρασε κοιτάζοντας τὰ ὠραῖα χρυσοφάρὰ της!

Νά, παραπέρα, κοντὰ στὴν πηγὰδα τῇ μεγάλῃ, ὁ ψηλὸς ὁ πλάτανος μὲ τὰ χοντρά κι ἀπλωτὰ κλαδιά του, ὅπου κάθε φορὰ ποὺ ἐρχόταν στὸ κτῆμα ἔκανε κι ἀπὸ μιὰ κούνια. Νά καὶ ἡ ψηλὴ καρυδιά, ὅπου τόσες φορὲς σκαρφάλωνε σὰν ἀγριόγατα, γιὰ νὰ μαζέψῃ φρέσκα καρύδια, ὅσο κι ἂν φώναζε ἡ Εὐρύκλεια καὶ ἡ μητέρα του.

Στὰ δέντρα φαίνονται οἱ φωλιές τῶν πουλιῶν,

ὅπου τόσες καὶ τόσες φορές εἶχε ἀνεβῆ γιὰ νὰ δῇ, ἂν  
μεγάλωσαν τὰ πουλάκια τους.

“Ὅλα εἶναι στὴ θέσῃ τους, ὅπως τ’ ἄφησε, ὅταν  
ἔφυγε γιὰ τὸν πόλεμο· τίποτε δὲν ἄλλαξε! Τὰ χρόνια  
μονάχα κύλησαν, κι ἀπὸ παιδὶ χωρὶς ἔννοιες ἔγινε  
τώρα ἄντρας μὲ βάσανα.

---

§ 77. Ὁ Ὀδυσσεάς φανερώνεται στὸν πατέρα του.

Προχωρώντας ὁ Ὀδυσσεάς, πέρασε τὸ λαχανό-  
κηπο κι ἔφτασε ὡς τὸ περιβόλι μὲ τὰ δέντρα. Ἐκεῖ  
τότε βλέπει τὸ γέρο σκυμμένο σ’ ἓνα δεντράκι νὰ τὸ  
σκαλίζει. Τὸ ντύσιμό του ἦταν φτωχικὸ καὶ τὰ ροῦ-  
χα του λερωμένα, τὰ κάτασπρα μαλλιά καὶ τὰ γένεια  
του ἀπεριποίητα καὶ ἡ λύπη ζωγραφισμένη στὸ γε-  
ροντικὸ πρόσωπό του.

Ἦταν ὁ Λαέρτης, ὁ πατέρας του.

Ὅταν τὸν εἶδε ὁ Ὀδυσσεάς σὲ τέτοια κατάσταση,  
δάκρυσε καὶ θέλησε νὰ τρέξῃ ἀπάνω του νὰ τὸν ἀγκα-  
λιάσῃ. Σκέφτηκε ὅμως πῶς ἡ μεγάλη χαρὰ μπορούσε  
νὰ κάμῃ κακὸ στὸ γέρο του πατέρα. Γι’ αὐτὸ ἀποφά-  
σισε νὰ μὴ φανερωθῇ ἀπότομα. «Ἄς κάμω πρῶτα  
πῶς εἶμαι τάχα ξένος, κι ὕστερα ἄς δοκιμάσω, πόσο  
μπορεῖ νὰ βαστάξῃ στὴ λύπη» εἶπε μὲ τὸ νοῦ του.

2. Πλησίασε λοιπὸν στὸν πατέρα του, τὸν ἐχαίρε-  
τησε καὶ τοῦ εἶπε:

«Βλέπω μὲ πόσῃ φροντίδᾳ καλλιεργεῖς τὸ κτῆ-

μα σου, γέρο μου. Τίποτε δὲν ἀφήνεις ἀπεριποίητο, μήτε κλῆμα μήτε ἐλιά μήτε συκιά. Γιὰ ἓνα ὅμως πρᾶμα ἀπορῶ, καὶ μὴ σοῦ κακοφανῇ ἂν σοῦ τὸ πῶ. Πῶς δὲ φροντίζεις λίγο καὶ γιὰ τὸν ἑαυτό σου, καὶ τὸν ἀφήνεις ἔτσι ἀπεριποίητο; Τοῦ λόγου σου δὲ φαίνεσαι νὰ εἶσαι δοῦλος, μήτε κανένας ἐργάτης. Τὸ εὐγενικὸ πρόσωπό σου καὶ ἡ περήφανη θωριά σου δείχνουν πῶς εἶσαι ἀπὸ μεγάλη γενιά. Τέτοιος ἄνθρωπος θὰ ἔπρεπε νὰ ντύνεται καλύτερα καὶ νὰ μὴν ἐργάζεται ἔτσι ἀπὸ τὸ πρωὶ σ' αὐτὴ τὴν ἡλικία.

»Πές μου ὅμως, σὲ παρακαλῶ, γέρο μου· τίνος εἶναι τὸ κτῆμα αὐτό; Εἶμαι ξένος κι ἐρχομαι πρώτη φορά στὴν Ἰθάκη. Εἶχα ἄλλοτε ἀπ' αὐτὸ τὸ νησί ἓνα φίλο, ποὺ πέρασε καὶ τὸν ἐφιλοξένησα στὸ σπίτι μου ἐδῶ καὶ κάμποσα χρόνια. Ὁ φίλος μου αὐτὸς μοῦ ἔλεγε πῶς εἶχε πατέρα τὸ Λαέρτη, τὸ γιὸ τοῦ Ἀρκείσιου, κι ἦταν ὁ βασιλιάς Ὀδυσσεάς. Τί νὰ ἔγινε τάχα; θὰ πέθανε, πιστεύω, γιατί ἔχω χρόνια ν' ἀκούσω τ' ὄνομά του».

3. Τοῦ γέρου τοῦ ἔπεσε τὸ σκαλιστήρι ἀπὸ τὰ χέρια, ὅταν ἄκουσε τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ ξένου. Σηκώθηκε ὀρθιος, κοίταξε κατὰματα τὸν ξένο καὶ τοῦ ἀποκρίθηκε συγκινημένος:

« Ἀληθινά, ξένε μου, βρίσκεσαι ἐδῶ σὲ κτῆμα τοῦ Ὀδυσσεά καὶ μπροστὰ στὸ Λαέρτη, τὸ γιὸ τοῦ Ἀρκείσιου. Ὁ γιός μου ὅμως, ὁ φίλος σου, ποὺ φιλοξένησες ἄλλοτε, δὲ βρίσκεται ἐδῶ ἀλίμονο ! Ἄν ἦταν ἐδῶ, θὰ σὲ φιλοξενοῦσε καὶ θὰ σοῦ χάριζε πολλὰ δῶρα. Ἀχ, ποιὸς ξέρει ποιὸ ἀγριόψαρο τῆς θάλασ-



σας, ἢ ποιά ὄρνια τῆς στεριᾶς θὰ ἔχουν φάγει τὴν σάρκες του! Ἡ μητέρα του πέθανε χωρὶς νὰ τὸν δῇ ἀπὸ τῆ λύπη της· κι ἐγώ, ὁ δυστυχισμένος ὁ πατέρα του, καὶ ἡ ἄμοιρη ἡ γυναῖκα του, ἡ φρόνιμη βασίλισσα Πηνελόπη, μήτε τὸν κλάψαμε μήτε τὸν ἐσαβανώσαμε.

»Μὰ πές μου, σὲ παρακαλῶ, ξέने μου, ποιὸς εἶσαι κι ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι; Ποιά εἶναι ἡ πατρίδα σου καὶ πόσος καιρὸς εἶναι, πὺ φιλοξένησες τὸν ἄμοιρο τὸ γιό μου;»

Ὁ Ὀδυσσεὺς ἀποκρίθηκε:

«Ἐρχομαι ἀπὸ πολὺ μακριά, γέρο μου, κι εἶναι κάμποσα χρόνια τώρα, πὺ ξεπροβόδησα τὸν Ὀδυσσεὺς γιὰ τὴν πατρίδα του. Τὴν ὥρα πὺ ξεκίνησε γιὰ νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ σπίτι μου, κάποια σημάδια μοῦ ἔδειξαν πὺς θὰ γύριζε γρήγορα στὴν πατρίδα του. Γι' αὐτὸ τὸ εἶχα ἐλπίδες πὺς θὰ τὸν ἔβρισκα ἐδῶ!»

4. Καθὼς ἄκουσε αὐτὰ ὁ γερο-Λαέρτης, ἄρχισε νὰ κλαίῃ· ἔπειτα ἔσκυψε χάμω, πῆρε χῶμα μὲ τὰ δύο του χέρια, τὸ σκόρπισε στὸ κεφάλι του κι ἀναστενάζοντας εἶπε: «Ἀχ, ἀγαπημένο μου παιδί, χάθηκες! Χάθηκες, Ὀδυσσεὺς μου, καὶ ζῶ ἀκόμη ἐγώ ὁ δυστυχισμένος!»

Ὅταν εἶδε κι ἄκουσε αὐτὰ ὁ Ὀδυσσεὺς, δὲν μπόρεσε νὰ βαστάξῃ περισσότερο. Χύθηκε ἀπάνω του, τὸν ἔσφιξε στὴν ἀγκαλιά του, τὸν ἐφίλησε καὶ τοῦ εἶπε:

— «Ἐγὼ εἶμαι, πατέρα, ὁ γιός σου, ὁ Ὀδυσσεὺς, πὺ περιμένεις· ὕστερα ἀπὸ εἴκοσι χρόνια ἔφτασα στὴν πατρίδα. Ἄφησε τὰ δάκρυα καὶ τὰ βογ-

κητα κι ἔλα νὰ χαρῆς κι ἐσύ, γιατί ἐξωλόθρεψα  
ὅλους τοὺς μνηστῆρες».

— «Δεῖξε μου ἓνα σημάδι, πὺ νὰ τὸ ξέρω κι ἐγώ,  
γιὰ νὰ σὲ πιστέψω » ἀποκρίθηκε ὁ Λαέρτης· κι ἔ-  
τρεμε ὁλόκληρος ἀπὸ τὴ συγκίνηση.

Ὁ Ὀδυσσεὺς χαμογέλασε καὶ τοῦ εἶπε: «Κοίταξε  
πρῶτα, πατέρα, καλὰ τὸ σημάδι αὐτὸ τῆς πληγῆς, πὺ  
μοῦ ἔκαμε ὁ ἀγριόχοιρος στὸν Παρνασσό! Θυμᾶσαι;  
ἐσύ ὁ ἴδιος μὲ εἶχες στείλει στὸν πεθερό σου, τὸν  
πατέρα τῆς μακαρίτισσας τῆς μητέρας μου. Ἐκεῖ  
ἔνα κυνήγι μὲ τοὺς θεῖους μου πῆρα τὴν πληγὴ  
αὐτὴ.

» Ἄκου τώρα, νὰ σοῦ πῶ καὶ τὰ δέντρα αὐτοῦ τοῦ  
περιβολιοῦ πὺ μοῦ εἶχες χαρίσει, ὅταν ἤμουν μικρὸ  
παιδί κι ἐρχόμουν μαζί σου. Μοῦ χάρισες δεκατρεῖς  
χλαδιές, δέκα μηλιές κι ἄλλες τόσες συκιές. Μοῦ  
τάζες ἀκόμη πὺς θὰ μοῦ χάριζες καὶ πενήντα σειρὲς  
λήματα ἀμπελιοῦ, πὺ νὰ τρυγιοῦνται σὲ διάφορες  
ποχές. Τὰ θυμᾶσαι ὅλα αὐτὰ πατέρα;»

5. Ὅταν ἄκουσε αὐτὰ ὁ Λαέρτης, ἔγειρε λιγο-  
μυσημένος τὸ κεφάλι στὸν ὄμο τοῦ γιοῦ του. Σὲ  
λίγο ὅμως ἤρθε στὰ σύγκαλά του, ἀνοιξε τὰ μάτια,  
γκάλιασε καὶ αὐτὸς τὸν Ὀδυσσεῦ καὶ ἄρχισε νὰ  
τὸν φιλῇ στὰ μάτια καὶ στὰ μάγουλα, κλαίοντας  
λοένα ἀπὸ τὴ χαρὰ του.

Ὑστερα ὁ Ὀδυσσεὺς, κρατώντας τὸν ἀπὸ τὸ χέρι,  
τὸν ὠδήγησε στὸ σπιτάκι, ὅπου βρῆκαν τὸν Τηλέ-  
μαχο καὶ τοὺς βοσκούς νὰ ἐτοιμάζουν τὸ τραπέζι.

Ὁ Λαέρτης τότε λούστηκε, συγυρίστηκε κι ὕστερα

ἦρθε καὶ κάθισε ἀνάμεσα στὸ γιό καὶ στὸν ἐγγονό  
του, ξανανιωμένος ἀπὸ τὴ χαρά.



§ 78. Οἱ συγγενεῖς τῶν μνηστήρων φοβερίζουν.

1. Τὴν ὥρα ποῦ ὁ Ὀδυσσεύς μὲ τὸ γιό του βρί-  
σκονταν στὴν ἐξοχή, ἔμαθαν στὴν πόλη πῶς γύ-  
ρισε ὁ βασιλιάς καὶ σκότωσε ὅλους τοὺς μνηστῆρες.

Οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ φίλοι τῶν σκοτωμένων ἔτρε-  
χαν τότε στὸ παλάτι, καὶ κλαίοντας ἔπαιρνε ὁ καθένας  
τὸ νεκρό του καὶ τὸν ἔφερνε στὸ σπίτι. "Ἄλλοι πάλι  
φρόντιζαν νὰ στείλουν τοὺς ξένους νεκροὺς στὴν  
πατρίδα τους μὲ πλοῖα.

Οἱ σκοτωμένοι ἦταν ὅμως πολλοί, καὶ γι' αὐτὸ  
καὶ ἡ λύπη ἦταν γενικὴ καὶ ὁ κόσμος ὅλος θυμωμένος  
μὲ τὸν Ὀδυσσεύα. Σὲ λίγο μαζεύτηκαν στὴν πλατεῖα  
ὅλοι οἱ καχοφανισμένοι, γιὰ ν' ἀποφασίσουν πῶς θὰ  
ἐκδικηθοῦν τὸν Ὀδυσσεύα καὶ τοὺς ἀνθρώπους του.

2. Τότε ὁ Εὐπείθης, ὁ πατέρας τοῦ Ἀντίνοου,  
μὲ δάκρυα στὰ μάτια κι ἀναστενάζοντας σηκώθηκε  
καὶ εἶπε :

«Μεγάλο κακὸ μᾶς ἔκαμε αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος,  
ἀδέρφια. Δὲν ἔφτασε ποῦ κατάστρεψε τὰ πλοῖα μας  
καὶ τόσα παλικάρια στὸν καταραμένο πόλεμο τῆς  
Τροίας, παρὰ ἦρθε κι ἐδῶ τώρα νὰ σκοτώσῃ τὰ  
καλύτερα παλικάρια τῆς Ἰθάκης. Τί τὸν φυλάμε λοι-  
πόν ; Πρὶν νὰ μᾶς φύγῃ ἀπὸ τὴν Ἰθάκῃ, ἐμπρός, ἄς

χυθοῦμε ἀπάνω του κι ἄς τὸν πιάσωμε, νὰ τὸν τιμώ-  
ρήσωμε ὅπως τοῦ ἀξίζει. Εἶναι ντροπὴ σὲ μᾶς νὰ  
μὴν ἐκδικηθοῦμε τὸν φονιά τῶν παιδιῶν μας. Ἐλᾶτε  
γρήγορα, νὰ πᾶμε νὰ τὸν βροῦμε καὶ νὰ τοῦ πληρώ-  
σωμε ὅσα μᾶς ἔχει καμωμένα!»

Ἔτσι μίλησε ὁ Εὐπείθης, καὶ ὅσοι εἶδαν τὰ δά-  
κρυα καὶ τοὺς ἀναστεναγμούς του, συγκινήθηκαν.

3. Τότε ὅμως σηκώνεται ἀπὸ τὴ θέση του ἓνας  
γέρος σεβάσμιος, ὁ Ἀλιθέρσης, καὶ λέει αὐτά:

Ἄ Ακοῦστε, πατριῶτες, ὅσα θὰ σᾶς πῶ ἐγώ,  
καὶ μὴ θυμώσετε ἂν μὲ αὐτὰ σᾶς πικράνω. Ἐ-  
σεῖς εἴστε ἡ αἰτία νὰ γίνουν αὐτὰ τὰ κακὰ στὴν πό-  
λη μας. Ὅταν ἐγὼ σᾶς παρακινοῦσα νὰ ἐμποδίζετε  
τοὺς γιούς σας νὰ καταστρέφουν τὴν ξένη περιουσία,  
καὶ νὰ τοὺς ἀναγκάσετε ν' ἀφήσουν ἡσυχὴ τὴν ξένη  
γυναῖκα, ἐσεῖς δὲ θέλατε νὰ μὲ ἀκούσετε. Μὰ νὰ  
τώρα τί ἔγινε! Ὅμως τὸ κακὸ αὐτὸ μπορεῖ νὰ γίνη  
μεγαλύτερο, ἂν δὲ μ' ἀκούσετε καὶ πάλι. Πρέπει νὰ  
διαλυθοῦμε ἀπὸ ἐδῶ καὶ νὰ μὴ ζητήσωμε καμιά ἐκ-  
δίκηση· οἱ θεοὶ εἶναι ποὺ τιμώρησαν τὰ παιδιά μας  
καὶ ὄχι ὁ Ὀδυσσεύς».

Αὐτὰ εἶπε ὁ γερο-Ἀλιθέρσης, καὶ οἱ περισσό-  
τεροι ἀπὸ τοὺς συναγμένους ἐκεῖ παραδέχτηκαν τὴ  
γνώμη του καὶ διαλύθηκαν.

4. Ἐμειναν ὅμως καὶ ἀρκετοὶ ἀκόμη, ποὺ ἤθελαν  
νὰ ἐκδικηθοῦν. Αὐτοὶ πῆγαν στὰ σπίτια τους, ὡπλί-  
στηκαν κι ἔτρεξαν ἔξω στὸ κτῆμα τοῦ Λαέρτη,

ὅπου ἔμαθαν πὼς εἶχε πάει ὁ Ὀδυσσεύς μὲ τὸ γιό του. Ἀρχηγὸς ὅλων αὐτῶν ἦταν ὁ Εὐπείθης, ποὺ ἀδιάκοπα φοβέριζε τὸν Ὀδυσσεά.



§ 79. Ὁ Ὀδυσσεύς φιλιώνεται μὲ τοὺς πατριῶτες του.

1. Οἱ ὠπλισμένοι εἶχαν πλησιάσει στὸ κτῆμα τοῦ Λαέρτη, ὅταν ἓνας ἀπὸ τοὺς δούλους τοῦ βασιλέα τοὺς εἶδε, καὶ ἔτρεξε βιαστικὰ στὸ σπιτάκι νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν κύριό του καὶ τοὺς ἄλλους ποὺ ἔτρωγαν.

Ὁ Ὀδυσσεύς ἀμέσως κατάλαβε τί τρέχει, κι ὅλοι στὴν προσταγή του παράτησαν τὸ φαγὶ καὶ σηκώθηκαν· ὠπλίστηκαν γρήγορα καὶ πετάχτηκαν ἔξω, γιὰ ν' ἀντικρίσουν αὐτοὺς ποὺ ἔρχονταν νὰ τοὺς χτυπήσουν.

Ὅταν τοὺς εἶδε ὁ Ὀδυσσεύς νὰ ξεπροβάλλουν στὸ δρόμο, γυρίζει καὶ λέει στὸν Τηλέμαχο:

«Τηλέμαχε, πρόσεξε σήμερα νὰ μὴ ντροπιάσῃς τὴ γενιά σου!»

— «Θὰ δῆς, πατέρα, ἂν ἀξίζῃ ὁ γιός σου» ἀποκρίθηκε ἐκεῖνος· καὶ ὠπλισμένος στάθηκε δεξιά του.

Ὁ γερο-Λαέρτης χάρηκε ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ ἐγγονοῦ του καὶ πῆγε κι αὐτὸς καὶ ντύθηκε γρήγορα τ' ἄρματά του.

2. Τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ ὅλο τὸ θυμωμένο πλῆθος



πλησίαζε τὸν Ὀδυσσεά καὶ τοὺς συντρόφους τοῦ με  
φωνές καὶ με θόρυβο.

Πρῶτος πρῶτος πήγαινε ὁ Εὐπείθης, σειώντας  
τὸ κοντάρι καὶ φωνάζοντας: «Θάνατος στὸ φονιά  
τῶν παιδιῶν μας! θάνατος!»

Τότε ὁ Λαέρτης, καθὼς βγῆκε ὠπλισμένος με ὄλο  
τὸν ὀπλισμό του καὶ τοὺς ἀντίκρισε, δὲ βάσταξε· ση-  
κώνει τὸ κοντάρι καὶ τὸ πετᾷ στὸν Εὐπείθῃ με ὄλη  
του τῇ δύναμη.

Τὸν πέτυχε στὸ κεφάλι, καὶ τὸν ξάπλωσε χάμω  
νεκρό.

Τὴν ἴδια στιγμή ὁ Ὀδυσσεάς με τὸν Τηλέμαχο  
καὶ με τοὺς δούλους ὁρμοῦν καταπάνω στοὺς ἄλλους  
με τὰ σπαθιά καὶ με τὰ κοντάρια.

3. Θὰ χυνόταν τότε πολὺ αἷμα, ἔξαφνα ὁμως  
ἀκούστηκε μεγάλη φωνὴ πού ἔλεγε: «Παιδιὰ τῆς  
Ἰθάκης, ἀφήσετε αὐτὸν τὸν ἀδερφικὸ τὸν πόλεμο  
καὶ φιλιωθῆτε! Ὅσοι ἔφταιξαν τιμωρήθηκαν, γιὰ νὰ  
γίνουν παράδειγμα σὲ ὅλους· δὲν εἶναι σωστὸ νὰ πά-  
θουν καὶ ἄλλοι, πού δὲ φταῖνε».

Ἀπὸ ποῦ ἐρχόταν ἡ φωνὴ αὐτὴ κανεὶς δὲν μπό-  
ρεσε νὰ καταλάβῃ. Ὅλοι ὁμως ἄφησαν τὴ μάχη, δια-  
λύθηκαν κι ἔφυγαν κατὰ τὴν πόλη.

4. Ὅστερα ἀπὸ λίγο γύρισε κι ὁ Ὀδυσσεάς στὴν  
πόλη, καὶ ὅλος ὁ λαὸς βγῆκε νὰ τὸν δεχτῇ με χαρά.  
Ἀχόμῃ κι ἐκεῖνοι πού εἶχαν θυμώσει γιὰ τὸ σκο-  
τωμὸ τῶν μνηστήρων, παραδέχτηκαν πὼς δίκαια

τιμωρήθηκαν καὶ ἔτσι φιλιώθηκαν μὲ τὸ βασιλέα τους.

Ἀπὸ τότε ὅλοι ἔζησαν ἀγαπημένοι μεταξύ τους. Ὁ δοξασμένος Ὀδυσσεύς βασίλευσε ἡσυχος πιά καὶ εὐτυχισμένος ὥς τὰ βαθιὰ τὰ γερατειά του, μὲ τὸ σεβασμὸ καὶ τὴν ἀγάπη τοῦ λαοῦ του.

## Τ Ε Λ Ο Σ

## ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

### ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Τὸ καθένα ἀπ' αὐτὰ τὰ ποιήματα θὰ διδάσκεται ἀφοῦ διαβαστῇ τὸ μέρος τοῦ ἀναγνωστικοῦ, ὅπου στὸ τέλος σημειώνεται ὁ ἀριθμὸς τοῦ ποιήματος μέσα σὲ παρένθεση.

#### 1. Στὴ φουρτούνα.

Μαῦρα τὰ βουνά,  
καταχνιὰ τὰ θάφτει·  
θύελλα περνᾷ  
καὶ βροντᾷ κι ἀστράφτει.

—

Ἄνεμος φυσᾷ,  
ἡ καλύβα τρίζει,  
ὁ γιαλὸς λυσοῦ  
καὶ βογκᾷ κι ἀφρίζει.

—

Γλάρος ποὺ πετᾷ  
φαγητὸ γυρεύει,  
βάρκα στ' ἀνοιχτά,  
ναύτης κινδυνεύει.

—

«Ἄχ, παρακαλῶ,  
κάμε, Πλάστη, χάρη!  
Σῶσε τὸν καλὸ,  
τὸ φτωχὸ βαρκάρη!»

Γ. Βιζυηνός

## 2. Τὸ εὐλογημένον καράβι.

«Ποῦ πᾶς, καραβάκι, μὲ τέτοιον καιρό;  
σὲ μάχεται ἡ θάλασσα, δὲν τὴ φοβᾶσαι;  
Ἄνεμοι σφυρίζουν καὶ πέφτει νερό·  
ποῦ πᾶς, καραβάκι, μὲ τέτοιον καιρό;»

— «Γιὰ χώρα πηγαίνω πολὺ μακρινή·  
θὰ φέξουνε φάροι πολλοὶ νὰ περάσω.  
Βοριάδες, νοτιάδες θὰ βρῶ, μὰ θὰ φτάσω  
μὲ πρίμο ἀγεράκι, μ' ἀκέριο πανί».

— «Κι οἱ κάβοι ἂν σοῦ στήσουν τὴ νύχτα καρτέρι;  
ἀπάνω σου ἂν πέση τὸ κύμα θεριό,  
καὶ πάρη τοὺς ναῦτες καὶ τὸν τιμονιέρη;  
Ποῦ πᾶς, καραβάκι, μὲ τέτοιον καιρό;»

— «Ψηλὰ στὸ ἐκκλησάκι τοῦ βράχου, ποὺ ἀσπρίζει,  
γιὰ μένα ἔχουν κάμει κρυφὴ λειτουργία.  
Ὁρθὸς ὁ Χριστὸς τὸ τιμόνι μου ἀγγίζει·  
στὴν πλώρη μου στέκει ἡ Παρθένα Μαρία».

Ζαχ. Παπαντωνίου

## 3. Τὸ ποτάμι.

Ἄπο ποῦ εἶσαι, ποταμάκι;»  
— «Ἄπο κεῖνο τὸ βουνό».  
— «Πῶς τὸν λένε τὸν παππού σου;»  
— «Σύννεφο στὸν οὐρανό».

—«Ποιὰ εἶναι ἡ μάνα σου;»—«Ἡ μόρα».

—«Πῶς κατέβηκες στὴ χώρα;»

—«Τὰ χωράφια νὰ ποτίσω  
καὶ τοὺς μύλους νὰ γυρίσω ».

—«Στάσου, νὰ σὲ δοῦμε λίγο,  
ποταμάκι μου καλό!....

—«Βιάζομαι πολὺ νὰ φύγω,  
ν' ἀνταμώσω τὸ γιαλό».

Ζαχ. Παπαντωνίου

---

#### 4. Στὰ ξένα κι ἂν μένω.

Νησάκι μου ὁμορφο,  
καμαρωμένο,  
στὰ ξένα κι ἂν μένω,  
δὲ σὲ ξεχνῶ.

Τὴ νύχτα βρίσκομαι  
ξάφνω σιμά σου,  
στὴν ἀμμουδιά σου  
ποὺ ἀγαπῶ.

Τρέχω, ξαπλώνομαι,  
κάθομαι χάμω,  
πάνω στὸν ἄμμο  
παιζογελῶ.



Νά, κι οἱ βαρκοῦλες σου  
γοργοκυλᾶνε,  
θαρρεῖς, πετᾶνε  
μέσ στὸ γιαλό.

---

Καλὴ βαρκούλα μου,  
ἔλα στὰ ξένα!  
Ἄχ, πάρε καὶ μένα,  
σὲ καρτερῶ.

---

Νησάκι μου ὁμορφο,  
καμαρωμένο,  
στὰ ξένα κι ἂν μένω,  
δὲ σὲ ξεχνῶ!

Μ. Δαμιρὸ λης

---

### 5. Ἡ πηγὴ.

Στὸ χωριό μας μιὰ πηγὴ  
ἀναβρύζει ἀπὸ τὴ γῆ·  
φέρει ἀστείρευτο νερό,  
κρυσταλλένιο δροσερό.

---

Καὶ μὲ χάρη περισσὴ  
πολυτρίχια καὶ κισσοὶ  
γύρω στὰ νερά της σκύβουν,  
τὴ στολίζουν καὶ τὴν κρύβουν.

---

Κι ὁ καθένας ποῦ περνᾷ  
φιλικὰ τὴ χαιρετᾷ  
καὶ στὸν ἴσκιό ἐκεῖ κοντὰ τῆς  
ξεκουράζεται ὁ διαβάτης.

---

Καὶ τοῦ δίνει αὐτὴ νερό,  
κρυσταλλένιο, δροσερό,  
κι ὁ διαβάτης εὐλογεῖ  
τὴ φιλόξενη πηγὴ.

Ι. Πολέμης

---

## 6. Οἱ ἀγῶνες.

α'. Τὸ τρέξιμο.

Βλέπω λεβέντες φτερωτοὺς κι ἀραδιαστὰ βαλμένους·  
μὲ τόνα πόδι παραμπρός, μὲ τ' ἄλλο παραπίσω  
προσμένουνε τὴν προσταγὴ τὸ τρέξιμο ν' ἀρχίσουν.  
Βλέπω νὰ γέρνῃ τὸ σκοινὶ καὶ καταγῆς νὰ πέφτῃ,  
καὶ νά, τὰ πόδια φτερωτὰ τὸ ἓνα μὲ τ' ἄλλο ἀνοί-  
[γουν,  
καὶ ξεκινοῦνε μονομιᾶς καὶ τρέχουν, τρέχουν.....  
Τρέχουν καὶ μόλις ἀκουμποῦν τὸ πόδι τους στὸ χῶμα!  
τρέχουν, μ' ἀθώρητα φτερά καὶ μάτι δὲν τοὺς φτάνει..  
Ὁχλοβοή, κραυγὲς χαρᾶς, τὸ νικητὴ δοξάζουν.

---

β'. Τὸ πάλεμα.

Καὶ βλέπω τώρα ὁλόγυμνους, ζευγαρωτὰ βαλμένους·  
ἔχει ὁ καθεὶς τὸ ταίρι του κι ἓνας τὸν ἄλλο βλέπει  
καὶ καρτεροῦνε βιαστικοὶ τὸ πάλεμα ν' ἀρχίσῃ.  
Ἀκούω τὸν κήρυκα ἀπ' ἐκεῖ τὴν προσταγὴ νὰ κράζῃ,  
κι ἀμέσως πιάνονται ἄρπαχτὰ τὰ λιπαρὰ ζευγάρια·  
καὶ πότε σμίγουνε σφιχτά, καὶ λὲς πὼς γίνοντ' ἓνα,  
καὶ πότε πάλι ἀνοίγουνε μὲ τεντωμένα νεῦρα,  
κι ἄλλος βαριὰ ξαπλώνεται κι ἄλλος ὁλόρθος στέκει,  
κι ἄλλο ζευγάρι καταγῆς κουβαριαστὰ κυλιέται,  
καὶ πότε ἀνασηκώνεται καὶ πότε πάλι γέρνει.

---

γ'. Τὸ πῆδημα.

Καὶ βλέπω ν' ἀναδεύωνται πίσω ἀπὸ τὸ βατῆρα  
τὰ γυμνασμένα σώματα, τὸνα ἀπὸ τ' ἄλλο ἀνάρια·  
σμίγουν οἱ δυὸ παλάμες τους καὶ τρίβει ἡ μιὰ τὴν  
[ἄλλη,  
θαρριεύονται καὶ σπαρταροῦν οἱ νευρωμένες κνῆμες  
καὶ μὲ λαχτάρια καρτεροῦν τὸ πῆδημα ν' ἀρχίσῃ.  
Ἀκούω τὸν κήρυκα ἀπ' ἐκεῖ βροντόφωνα νὰ κράζῃ  
κι ἀκούω ἄχνῳ ψιθύρισμα καὶ βλέπω τὸν καθένα  
νὰ ξεκινᾷ μὲ μιὰ ὁρμή, σὰν ἀστραπὴ νὰ τρέχῃ  
καὶ νὰ πατῇ τὸ πόδι του στὸ φανερό σημάδι,  
οὔτε μιὰ τρίχα παραμπρὸς οὔτε μιὰ τρίχα πίσω,  
καὶ νὰ σηκώνεται ψηλὰ μὲ μαζεμένα πόδια  
καὶ νὰ σηκώνεται ψηλὰ καὶ χαμηλὰ νὰ πέφτῃ.

---

δ'. Ὁ δίσκος.

Πάλι ἡσυχία ἀπλώνεται στὰ μαζεμένα πλήθη,  
 κι ἀχόρταγα τὰ μάτια τους καρφώνουν στὴ βαλβίδα,  
 ποὺ οἱ δισκοβόλοι θ' ἀνεβοῦν νὰ ρίξουνε τὸ δίσκο.  
 Ἀκούω τὸν κήρυκα ἀπ' ἐκεῖ βροντόφωνα νὰ κράζη,  
 καὶ βλέπω τὸν ἀγωνιστὴ μὲ τὸ δεξιὸ τοῦ χέρι  
 νὰ παίρνῃ τ' ὀλοστρόγγυλο καὶ πλακωτὸ λιθάρι,  
 νὰ τὸ σηκώνῃ μονομιᾶς, χωρὶς στὸ πρόσωπό του  
 παραμικρὴ ζαρωματιὰ τὸ βάρος του νὰ δείχνῃ.  
 Βλέπω τ' ὀλόγυμνο κορμὶ νὰ γέρνῃ πρὸς τὰ κάτω,  
 βλέπω τὸ πόδι τὸ δεξιὸ νὰ βγαίνει ἐμπρὸς ἀπτ' ἄλλο  
 καὶ βλέπω τὸν ἀγωνιστὴ νὰ στρέφῃ τὸ λιθάρι  
 καὶ νὰ τὸ φέρνῃ ὀλόγυρα μ' ὅλη τὴ δύναμή του,  
 κι εὐθύς ν' ἀνασηκώνεται καὶ νὰ τοῦ δίνει δρόμο.  
 Ἀκούω τοῦ δίσκου τὸν ἀχό, ποὺ σκίζει τὸν ἀγέρα,  
 καὶ τὸν θωρῶ ποὺ χάνεται καὶ τὸν θωρῶ ποὺ πέ-  
 [φτει·

καὶ βλέπω κάποιον ἀπὸ κεῖ νὰ βάζῃ ἓνα σημάδι·  
 καὶ βλέπω κι ἄλλον ὕστερα νὰ παίρνῃ τὸ λιθάρι,  
 κι ἔρχεται τρίτος, τέταρτος, καθεὶς μὲ τὴ σειρά του,  
 καὶ γέρνει καὶ σηκώνεται καὶ τὸ λιθάρι ρίχνει.

Ἰω. Πολέμης

## 7. Τοῦ σκύλου ἡ οὐρά.

Ἔχω ἀκούσει χίλια λόγια,  
 χαροπά, λυπητερά,  
 μὰ ποτέ· καμιὰ φορὰ  
 δὲ μιλήσανε τὰ λόγια  
 σὰν τοῦ σκύλου τὴν οὐρά.

Ἄνταμώθησαν ἄνθρωποι  
κι ἔχουν κλάψει ἀπὸ χαρά,  
μὰ κανεῖς, καμιὰ φορὰ  
«καλῶς ὤρισες» δὲν εἶπε,  
σὰν τοῦ σκύλου τὴν οὐρά.

Καὶ σὲ φίλους καὶ σὲ ξένους  
ἔχω δώσει τὴ χαρά·  
—μὲ ξεχάσαν μιὰ φορὰ.....  
Μὰ πιστὸς μοῦ μένει ὁ σκύλος  
καὶ σαλεύει τὴν οὐρά.

Ζαχ. Παπαντωνίου

#### 8. Ὁ θάνατος τοῦ σκύλου.

Σὲ ἀπόμερη μεριά κουλουριασμένος  
ἔπεσε νὰ πεθάνῃ ὁ γεροσκύλος·  
περνᾷς καὶ δὲ γνωρίζει, ἂν εἶσαι φίλος,  
ἂν εἶσαι ἀφεντικός του, ἂν εἶσαι ξένος.

Οἱ δικοί του θὰ βρίσκωνται στὰ ξένα.  
Ποιοὶ νάταν;... Τί γυρεύεις!... περασμένα.  
Ἡ ἀρρώστια του;... Κι ἐκεῖνη ποῖος τὴν ξέρει;  
ρωτοῦν ποτὲ τὸ σκύλο, τί ὑποφέρει;

Κι ὅμως κι αὐτὸς ἕναν καιρὸ εἶχε ζήσει.  
Ἀζόρ;.... Πιστὸς;... Πῶς νάταν τ' ὄνομά του;  
Θάχε κι αὐτὸς ἕναν καιρὸ γαβγίσει,  
πηδήσει καὶ κουνήσει τὴν οὐρά του.



Τώρα τὸν βλέπεις κι εἶναι τοῦ θανάτου..  
Τὸν τριγυρνᾷ τὸ σύννεφο τοῦ ἐντόμου,  
κι οἱ πέτρες πού πετοῦν παιδιὰ τοῦ δρόμου,  
βροντοῦν στὰ πονεμένα κόκαλά του.

Τὸν κοίταξα καὶ μ' ἐνίωσε.... «Τὸ ξέρω,  
μὲ συμπαθᾷς, θενά εἶπε, πὺν ὑποφέρω  
καὶ δὲν μπορῶ, γιὰ νὰ δεχτῶ ἓνα φίλο  
μὲ τίς χαρὲς πὺν θάπρεπαν σὲ σκύλο».

Συλλογισμένος στάθηκα κοντά του,  
κι ὅ,τι σ' αὐτὰ τὰ κόκαλα εἶχε μείνει  
—ἀγάπη, πόνος, πίκρα, εὐγνωμοσύνη—  
μοῦ τὸ εἶπε μὲ τὴν ὕστερη ματιά του.

Ζαχ. Παπαντωνίου

### 9. Ξενιτεμένο μου πουλί.

Ξενιτεμένο μου πουλί καὶ παραπονεμένο,  
ἡ ξενιτιά σὲ χαίρεται κι ἐγὼ ἔχω τὸν καημό σου.  
Τί νὰ σοῦ στείλω, ξένε μου, τί νὰ σοῦ προβοδήσω;  
Μῆλο ἂν σοῦ στείλω, σέπεται· τριαντάφυλλο, μαδιέται·  
σταφύλι, ξερρογιάζεται· κυδώνι, μαραγκιάζει.  
Νὰ στείλω μὲ τὰ δάκρυα μου μαντίλι μουσκεμένο;  
Τὰ δάκρυα μου εἶναι καυτερά καὶ καῖνε τὸ μαντίλι.  
Τί νὰ σοῦ στείλω, ξένε μου, τί νὰ σοῦ προβοδήσω;

Σηκώνομαι τῇ χαραυγῇ, γιὰτὶ ὕπνο δὲν ἐβρίσκω,  
ἀνοίγω τὸ παράθυρο, κοιτάζω τοὺς διαβάτες,

κοιτάζω τὶς γειτόνισσες καὶ τὶς καλοτυχίζω,  
πῶς λαχατρίζουν τὰ μικρὰ καὶ τὰ γλυκοβυζαίνουν·  
μὲ παίρνει τὸ παράπονο, τὸ παραθύρι ἀφήνω  
καὶ μπαίνω μέσα κάθομαι, καὶ μαῦρα δάκρυα χύνω.  
Δημοτικὸ

---

10 Ὁ γυρισμὸς τοῦ ξενιτεμένου.

Ἐρόδισε ἡ ἀνατολὴ καὶ ξημερώνει ἡ δύση,  
γλυκοχαράζουν τὰ βουνὰ κι ὁ Αὐγερινὸς τραβιέται,  
πᾶν τὰ πουλάκια στὴ βοσκὴ κι οἱ λυγερὲς στὴ βρύση·  
βγαίνω κι ἐγὼ κι ὁ μαῦρος μου καὶ τὰ λαγωνικά μου,  
βρίσκω μιὰ κόρη, πούπλενε σὲ μαρμαρένια γούρνα.  
Τῇ χαιρετῶ, δὲ μοῦ μιλεῖ, τῆς κρένω, δὲ μοῦ κρένει·  
«Κόρη, γιὰ βγάλε μου νερό, τὴν καλὴ μοῖρα νάχης,  
νὰ πιῶ κι ἐγὼ κι ὁ μαῦρος μου καὶ τὰ λαγωνικά  
[μου]».

Σαράντα σίκλους ἔβγαλε, στὰ μάτια δὲν τὴν εἶδα,  
κι ἀπάνω στοὺς σαράντα δυὸ τὴ βλέπω δακρυσμένη.  
«Γιατί δακρύζεις, λυγερή, καὶ βαριαναστενάζεις;  
μῆνα πεινᾷς, μῆνα διψᾷς, μῆνα ἔχεις κακὴ μάνα;»  
— «Μήτε πεινῶ, μήτε διψῶ, μήτ' ἔχω κακὴ μάνα·  
ξένε μου, κι ἂν ἐδάκρυσα κι ἂν βαριαναστενάζω,  
τὸν ἄντρα ἔχω στὴν ξενιτιά καὶ λείπει δέκα χρό-  
[νους,  
κι ἀκόμα δυὸ τὸν καρτερῶ, στοὺς τρεῖς τὸν παντε-  
[χαίνω]·

κι ἂν δὲν ἐρθῇ κι ἂν δὲ φανῇ καλόγρια θὰ γίνω.  
Θὰ πάω σ' ἔρημα βουνὰ νὰ στήσω μοναστήρι,

καὶ στὸ χελὶ θὰ σφαλιστῶ καὶ θὰ μαυροφορέσω,  
κεῖνον νὰ τρώῃ ἢ ξενιτιά κι ἐμὲ τὰ μαῦρα ράσα».

— «Κόρη μου, ὁ ἄντρας σου πέθανε, κόρη μου, ὁ ἄν  
τρας σου ἐχάθη·

τὰ χέρια μου τὸν κράτησαν, τὰ χέρια μου τὸν θάψαν·  
ψωμί, κερί τοῦ μοίρασα κι εἶπε νὰ τὰ πλερώσης ».

— «Ψωμί κερί κι ἄν μοίρασες, διπλὰ νὰ σὲ πλερώσω».

— «Κόρη μου, ἐγὼ εἶμαι ὁ ἄντρας σου, ἐγὼ εἶμαι  
[κι ὁ καλός σου] ».

— «Ξένε μου, ἂν εἶσαι ὁ ἄντρας μου, ἂν εἶσαι κι ὁ  
[καλός μου,

δεῖξε σημάδια τῆς αὐλῆς καὶ τότε νὰ πιστέψω] ».

— «Ἐχεις μηλιά στὴν πόρτα σου καὶ κλῆμα στὴν αὐ-  
[λή σου·

κάνει σταφύλι ροζακὶ καὶ τὸ κρασί μοσκάτο,  
κι ὅποιος τὸ πιῇ δροσίζεται καὶ πάλι ἀναζητᾷ το.

— «Αὐτὰ εἶν σημάδια τῆς αὐλῆς, τὰ ξέρεи ὁ κόσμος  
[ὅλος·

διαβάτης ἦσουν, πέρασες, τὰ εἶδες καὶ τὰ λέγεις·  
πές μου σημάδια τοῦ σπιτιοῦ καὶ τότε νὰ πιστέψω] ».

— «Ἀνάμεσα στὴν κάμαρη χρυσὸ καντήλι ἀνάφτει  
καὶ φέγγει σου, πὺ γδύνεσαι καὶ πλέκεις τὰ μαλ-  
[λιά σου,

καὶ φέγγει τίς γλυκὲς αὐγές, πὺ τὰ καλὰ σου βά-  
[ζεις] ».

— «Ξένε μου, ἐσύ εἶσαι ὁ ἄντρας μου, ἐσύ εἶσαι  
[κι ὁ καλός μου] ».—

Δημοτικὸ

11. Ἡ μάνα.

«Μάνα» κράζει τὸ παιδάκι,  
«μάνα» ὁ γιὸς καὶ «μάνα» ὁ γέρος,  
«μάνα» ἀκούς σὲ κάθε μέρος.  
Ἄ, τί ὄνομα γλυκό!

---

Τὴ χαρά σου καὶ τὴ λύπη  
μὲ τὴ μάνα τὴ μοιράζεις,  
ποθητὰ τὴν ἀγκαλιάζεις,  
δὲν τῆς κρύβεις μυστικό.

---

Μὲς τὸν κόσμον ἄλλο πλάσμα  
δὲ θὰ βρῆς νὰ σὲ μαντεύη,  
σὰν τὴ μάνα, ποὺ λατρεύει,  
σὰν τὴ μάνα, ποὺ πονεῖ.

---

Ὅπου τρέχεις, πάντα ἡ μάνα  
μὲ τὸ νοῦ σὲ συντροφεύει.  
Σὲ προσμένει, σὲ γυρεύει,  
μ' ἀνυπόμονη καρδιά.

---

Δύστυχος ὅποιος τὴ χάση,  
ὁ καημὸς εἶναι μεγάλος·  
σὰν τὴ μάνα δὲν εἶναι ἄλλος  
μὲς τὸν κόσμον θησαυρός.

---

Κι ὅποιος μάνα πιά δὲν ἔχει,  
«μάνα» κράζει στ' ὄνειρό του·  
πάντα ἡ μάνα στὸν καημό του  
εἶναι ὁ μόνος στεναγμός.

Γ· Μαρτινέλλης

# ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

## ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

### ΜΑΚΡΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

|       |                                                                    |        |
|-------|--------------------------------------------------------------------|--------|
| § 1.  | Θύελλα στη στεριά, τρικυμία στη θάλασσα.....                       | σελ. 3 |
| § 2.  | «Α! ἄληθινὰ μοῦ ἔλεγε ἡ Καλυψώ...» .....                           | »      |
| § 3.  | Ὁ ἐπιβάτης τῆς σχεδίας ναυαγεῖ.....                                | » 5    |
| § 4.  | Ὁ ναυαγὸς γλιτώνει.....                                            | » 7    |
| § 5.  | Ὁ νευαγὸς κοιμᾶται.....                                            | » 12   |
| § 6.  | «Χωρὶς ἄλλο πατῶ ἑλλην. χῶμα».....                                 | » 13   |
| § 7.  | Ὁ ναυαγὸς παρακαλεῖ.....                                           | » 15   |
| § 8.  | Ὁ ναυαγὸς μαθαίνει ποῦ βρίσκεται.....                              | » 17   |
| § 9.  | Τί συμβουλεύει ἡ Ναυσικᾶ στὸν ξένο.....                            | » 18   |
| § 10. | Ὁ νευαγὸς ζηλεύει.....                                             | » 20   |
| § 11. | Ὁ ναυαγὸς θαυμάζει.....                                            | » 21   |
| § 12. | Ὁ ναυαγὸς θαμπώνεται.....                                          | » 23   |
| § 13. | Ὁ ξένος βρίσκει φιλοξενία.....                                     | » 24   |
| § 14. | Τί μαθαίνει ὁ Ἀλκίνοος καὶ ἡ Ἀρήτη γιὰ τὸν ξένο.....               | » 26   |
| § 15. | Πῶς ὁ Ἀλκίνοος τιμᾷ τὸν ξένο.....                                  | » 30   |
| § 16. | Οἱ ἀγῶνες τῶν Φαίακων.....                                         | » 32   |
| § 17. | Ὁ ξένος πειράζεται.....                                            | » 33   |
| § 18. | Οἱ Φαίακες χοροῖουν.....                                           | » 35   |
| § 19. | Ὁ Εὐρύαλος διορθώνει τὸ σφάλμα του.....                            | » 37   |
| § 20. | Ὁ Ἀλκίνοος παρακαλεῖ τὸν ξένο νὰ διηγηθῇ τὰ παθή-<br>ματά του..... | » 38   |
| § 21. | Ποὺς ἦταν ὁ ξένος;.....                                            | » 40   |
| § 22. | Ὁ Ὀδυσσεύς στὴ χώρα τῶν Κυκόνων.....                               | » 42   |
| § 23. | Στὴ χώρα τῶν Λωτοφάγων.....                                        | » 44   |
| § 24. | Στὴ χώρα τῶν Κυκλώπων.....                                         | » 47   |
| § 25. | Στὸ ἐρημόνησο .....                                                | » 48   |



|       |                                                                                                 |         |
|-------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| § 26. | Στὴν κατοικία τοῦ Πολύφημου.....                                                                | σελ. 51 |
| § 27. | Πῶς ὁ Πολύφημος δέχεται τὸν Ὀδυσσεύα καὶ τοὺς συν-<br>τρόφους του.....                          | » 53    |
| § 28. | Ὁ Ὀδυσσεύας συλλογίζεται, πῶς νὰ τιμωρήσῃ τὸν Κύ-<br>κλωπα καὶ νὰ γλιτώσῃ ἀπὸ τὰ χέρια του..... | » 56    |
| § 29. | Ὁ Ὀδυσσεύας μεθὰ τὸν Κύκλωπα.....                                                               | » 58    |
| § 30. | Ὁ Ὀδυσσεύας τυφλώνει τὸν Κύκλωπα.....                                                           | » 60    |
| § 31. | Ξεφεύγουν ἀπὸ τὴ σπηλιά.....                                                                    | » 61    |
| § 32. | Ὁ Ὀδυσσεύας πειράζει τὸν Κύκλωπα.....                                                           | » 64    |
| § 33. | Στὸ νησί τοῦ Αἰόλου.....                                                                        | » 70    |
| § 34. | Στὴ χώρα τῶν Λαιστρυγόνων.....                                                                  | » 74    |
| § 35. | Στὸ νησί τῆς μάγισσας Κίρκης.....                                                               | » 76    |
| § 36. | Ἄλλη συμφορὰ στοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσεύα.....                                                 | » 78    |
| § 37. | Τί κάνει ὁ Ὀδυσσεύας γιὰ νὰ σώσῃ τοὺς συντρόφους του.....                                       | » 82    |
| § 38. | Τί προφητεύει καὶ τί συμβουλεύει στὸν Ὀδυσσεύα ἡ Κίρκη.....                                     | » 87    |
| § 39. | Τὸ πάθημα ἐνὸς μεθύσου.....                                                                     | » 92    |
| § 40. | Κοντὰ στὶς Σειρῆνες.....                                                                        | » 93    |
| § 41. | Ἀνάμεσχα στὴ Σκύλλα καὶ στὴ Χάρυβδη.....                                                        | » 96    |
| § 42. | Στὸ νησί τοῦ Ἥλιου.....                                                                         | » 99    |
| § 43. | Οἱ σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσεύα λησιμονοῦν τὸν ἔρκο τους.....                                         | » 100   |
| § 44. | Ὁ Ἥλιος τιμωρεῖ τὴν ἀμαρτία.....                                                                | » 102   |
| § 45. | Καὶ πάλι στὰ στενὰ τῆς Σκύλλας καὶ τῆς Χάρυβδης.....                                            | » 103   |
| § 46. | Ὁ Ὀδυσσεύας τελειώνει τὴ διήγησή του.....                                                       | » 105   |
| § 47. | Ξεπροβοδίσματα.....                                                                             | » 106   |

## ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

### Ο ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ ΤΟΥ

|       |                                                        |       |
|-------|--------------------------------------------------------|-------|
| § 48. | Ὁ Ὀδυσσεύας ἀγρυπνος.....                              | » 110 |
| § 49. | Ὁ Ὀδυσσεύας πατεῖ τὸ χῶμα τῆς πατρίδας του.....        | » 113 |
| § 50. | Ὁ Ὀδυσσεύας στὴν καλύβα τοῦ χοιροβοσκοῦ του.....       | » 117 |
| § 51. | Τί μαθαίνει ὁ Ὀδυσσεύας ἀπὸ τὸ χοιροβοσκό.....         | » 119 |
| § 52. | Τί ἄλλα μαθαίνει ἀκόμη ὁ Ὀδυσσεύας ἀπὸ τὸν Εὐμαιο..... | » 122 |
| § 53. | Ὁ Ὀδυσσεύας φανερώνεται στὸν Εὐμαιο.....               | » 129 |
| § 54. | Ὁ γιὸς τοῦ Ὀδυσσεύα γυρίζει ἀπὸ τὸ ταξίδι.....         | » 129 |
| § 55. | Ὁ Ὀδυσσεύας συνομιλεῖ μὲ τὸ γιό του.....               | » 131 |

|       |                                                                          |          |
|-------|--------------------------------------------------------------------------|----------|
| § 56. | Ὁ Ὀδυσσεύς φανερώνεται στὸ γιό του.....                                  | σελ. 135 |
| § 57. | Ὁ Τηλέμαχος μιλεῖ μετὰ τὴ μητέρα του.....                                | » 138    |
| § 58. | Ἐνας κακὸς δοῦλος.....                                                   | » 140    |
| § 59. | Ἐνας πιστὸς φίλος.....                                                   | » 143    |
| § 60. | Ὁ Ὀδυσσεύς μετὰ τοὺς μνηστῆρες.....                                      | » 146    |
| § 61. | Ἡ Πηνελόπη ἐπαινεῖ τὸν Ὀδυσσεύα.....                                     | » 150    |
| § 62. | Ὁ Ὀδυσσεύς παραβγαίνει στὴν πυγμαχία μετὰ τὸν Ἴρο.....                   | » 151    |
| § 63. | Ὁδυσσεύς μαλώνει τίς δοῦλες καὶ κρύβει τὰ δπλα τοῦ<br>παλατιοῦ του ..... | » 157    |
| § 64. | Ἡ Πηνελόπη μιλεῖ μετὰ τὸ ζητιάνο.....                                    | » 159    |
| § 65. | Ἡ Εὐρύκλεια γνωρίζει τὸν Ὀδυσσεύα.....                                   | » 164    |
| § 66. | Τὶ ἀποφασίζει γιὰ τὴν παντρεία της ἡ Πηνελόπη.....                       | » 167    |
| § 67. | Κι ἄλλος πιστὸς δοῦλος.....                                              | » 169    |
| § 68. | Ὁ Τηλέμαχος φοβερίζει.....                                               | » 172    |
| § 69. | Ἡ Πηνελόπη προτείνει στοὺς μνηστῆρες δύσκολο ἀγώ-<br>νισμ. ....          | » 174    |
| § 70. | Ὁ Ὀδυσσεύς φανερώνεται στὸ Φιλοίτιο.....                                 | » 176    |
| § 71. | Ὁ Ὀδυσσεύς κατορθώνει ὅ,τι δὲν κατορθώνουν οἱ μνη-<br>στῆρες.....        | » 178    |
| § 72. | Ὁ Ὀδυσσεύς φανερώνεται στοὺς μνηστῆρες .....                             | » 183    |
| § 73. | Οἱ μνηστῆρες ἐξολοθρεύονται .....                                        | » 184    |
| § 74. | Τυμωροῦνται καὶ οἱ κακὲς δοῦλες .....                                    | » 188    |
| § 75. | Ἡ Πηνελόπη ἀναγνωρίζει τὸν ἄντρα της.....                                | » 190    |
| § 76. | Ὁ Ὀδυσσεύς στὸ πατρικὸ του περιβόλι .....                                | » 195    |
| § 77. | Ὁ Ὀδυσσεύς φανερώνεται στὸν πατέρα του.....                              | » 198    |
| § 78. | Οἱ συγγενεῖς τῶν μνηστήρων φοβερίζουν .....                              | » 202    |
| § 79. | Ὁ Ὀδυσσεύς φιλιώνεται μετὰ τοὺς πατριῶτες του.....                       | » 204    |

## ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ—ΠΟΙΗΜΑΤΑ

|      |                           |          |
|------|---------------------------|----------|
| § 1. | Στὴ φουρτούνα.....        | σελ. 207 |
| § 2. | Τὸ εὐλογημένο κινάβι..... | » 208    |
| § 3. | Τὸ ποτάμι.....            | » 208    |
| § 4. | Στὰ ξένα κι ἂν μένω.....  | » 209    |
| § 5. | Ἡ πηγὴ.....               | » 210    |
| § 6. | Οἱ ἀγῶνες.....            | » 211    |
| § 7. | Τοῦ σκύλου ἢ οὐρά.....    | » 213    |
| § 8. | Ὁ θάνατος τοῦ σκύλου..... | » 214    |

|       |                                 |          |
|-------|---------------------------------|----------|
| § 9.  | Ξενιτεμένο μου πουλί.....       | σελ. 215 |
| § 10. | Ὁ γυρισμός τοῦ ξενιτεμένου..... | » 216    |
| § 11. | Ἡ μάνα.....                     | » 218    |



Οἱ εἰκόνες στὸ ἐξώφυλλο καὶ στὴ σελίδα 8 εἶναι πρωτότυπες ἀπὸ τὸν Ἑλληνα κ. Π. Ροῦμπο.

Οἱ εἰκόνες στὴ σελίδα 155 καὶ 182 εἶναι ἀντίγραφα εἰκόνων τοῦ Γερμανοῦ Ἀλφρ. Ρέντζ.

Ὅλες οἱ ἄλλες εἶναι ἀντίγραφα εἰκονων τοῦ Γερμανοῦ Φ. Πρέλλερ.





ΦΕΛ





ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Δ. & Π. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ  
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΔΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΤΟΣ 1925—1926

1. ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟ ΤΕΤΧΟΣ Α' "Ο "Ηλιος του Κράτους
2. ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟ " Β' "Επ. Παπαμιχαήλ
3. ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟ " Γ' Δ "Ανδρεάδη (Πουλιά  
Παιδιά)
4. Η ΛΥΓΗ "Αναγνωστικό Β' τάξ. Παπαμιχαήλ—Βουτορά
5. ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ " Β' " Κλεάνθους—Παπαμαύρου
6. Ο ΗΛΙΟΣ " Γ' " Παπαμιχαήλ—Βουτορά
7. ΟΔΥΣΣΕΙΑ " Γ' " Δημοσθ. "Ανδρεάδη
8. Η ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΑΣ " Δ' " Καρκαβίτσου—Παπαμιχαήλ
9. Ο ΦΑΡΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ Δ' " Δημ. "Ανδρεάδη—Π. Πα-  
παχριστοδούλου
10. ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙΟΝ Ε' " Σακελλαροπούλου—Κυρια-  
κάτου—Ροι σπούλου
11. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ Γ' τάξ. Ε. Παπαμι
12. " " Δ' " " "
13. " " Γ' και Δ' " "